bukla

Brezplačna revija o dobrih knjigah.

leto 15/št. 149
julij–avgust 2019
www.bukla.si

Ker zgodbe navdihujejo ...

Intervjuji: Igor Karlovšek, Zdenko Kodrič, Dejan Krajlah, Urška Perenič, Andrej Rozman Roza in drugi

Avtorji novih slovenskih romanov za branje med poletjem:

SEBASTIJAN PREGELJ, LARA PAUKOVIČ in JIŘI KOČICA

V Elvisovi sobi *Malomeščani* *Izvirnik*

Tokrat predstavljamo več kot 160 novih knjig. Naslednja Bukla izide septembra 2019.

© Mladinska knjiga Vse materialne avtorske pravice so last Mladinske knjige Interni oglas

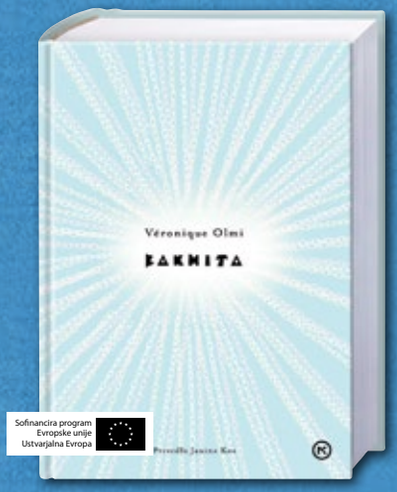

Resnična zgodba o afriški sužnji, ki jo je Cerkev razglasila za svetnico.

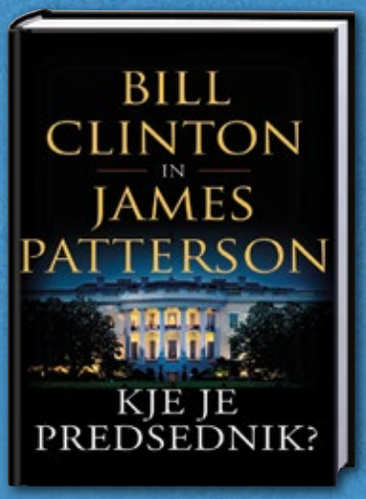

Napet triler, kakršnega lahko napišeta samo Bill Clinton in James Patterson.

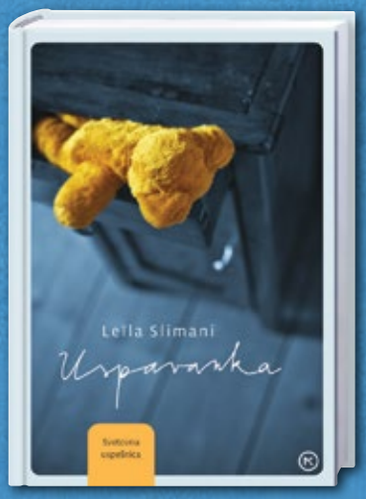

Nagrajena zgodba o ljubezni, vzgoji in medsebojni odvisnosti, ki vam bo jemala dih.

Presunljiva zgodba o vojni in ljubezni avtorice, ki je ganila milijone bralk po svetu.

Zgodba o dekliških sanjah in novodobnem suženjstvu, ki vam bo ostala še dolgo v spominu!

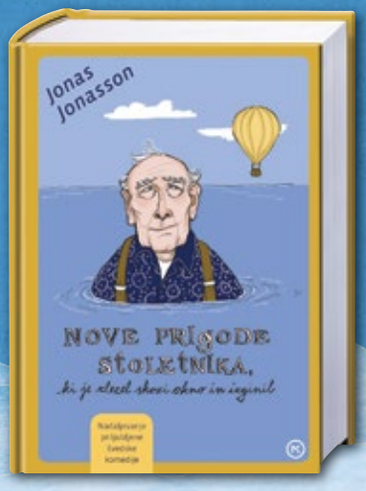

Nove zabavne dogodivščine prisrčnega Allana, ki poskuša preprečiti svetovno katastrofo!

3 za 2

Ob nakupu dveh knjig iz akcije Poletno branje si tretjo iz posebnega izbora izberite

BREZPLAČNO

Akcija traja do 31. 7. in velja do prodaje zalog oz. razdelitve daril.

Mladinska knjiga

bukla

Leto 15/številka 149,
julij–avgust 2019
Natisnili smo: 25.000 izvodov.

IZDAJATELJ
UMco, d. d., Leskoškova 12, 1000 Ljubljana
Telefon: (01) 520 18 39,
Faks: (01) 520 18 40
bukla-urednistvo@umco.si
ISSN: 1854-3359

UREDNIŠTVO in PISCI
Odgovorni urednik: Samo Rugelj
Kreativna urednica: Renate Rugelj
Pomočnica uredništva: Vanja Jazbec
Jezikovni pregled: Prokreator

Pisci: Sabina Burkeljca, Aleš Cimprič, Iztok Ilich, Klara Jarc, Ana Kosirnik, Vanja Jazbec, Sonja Juvan, Aljaž Krivec, Vesna Sivec Poljanšek, Renate Rugelj, Samo Rugelj, Kristina Sluga, Žiga Valetič

Gostujoči pisci:
Manca Košir, Luana Malec, Ida Mlakar Črnič Carlos Pascual, Veronika Rot Gabrovec, Veronika Simoniti, Janja Vidmar, Jana Zirkelbach, Savina Zwitter

OBLIKA in PRIPRAVA
Oblikovanje in prelom: Aleš Cimprič
Organizacija tiska: Merima Jular s. p.
Natisnjeno v Evropski uniji.
Fotografija na naslovnici: Nada Žgank

OGLASNO TRŽENJE
Renate Rugelj
Telefon: (01) 520 18 31,
GSM: 031/688 590

Brez pisnega dovoljenja izdajatelja je vsaka javna priobčitev, predelava ali uporaba vsebine prepovedana. Vse pravice pridržane! Pisci in kolumnisti izražajo svoja mnenja in ne nujno mnenja uredništva.

LEGENDA KRATIC
m. v. – mehka vezava
t. v. – trda vezava
pt. v. – poltrda vezava

Izdajo revije Bukla sofinancira Javna agencija za knjigo RS. Podporniki revije Bukla so tudi knjižnice iz Združenja splošnih knjižnic.

JAK JAVNA AGENCIJA ZA KNJIGO RS
ZDRUŽENJE SPLOŠNIH KNJIŽNIC

bukla plus

Sofinancer projekta »Berimo Slovence v BukliPlus« je Ministrstvo za kulturo RS.

www.bukla.si

DR. SAMO RUGELJ RAZMIŠLJA

SLOVENSKE KNJIGE IN PLASTIKA

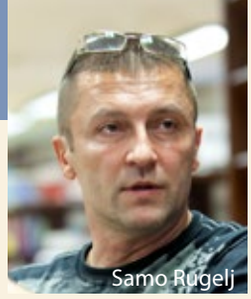
Samo Rugelj

Brskal sem po polici v eni ljubljanskih knjigarn, ko me je prešinilo. Zazrl sem se v celotno knjižno omaro, kjer je bilo zloženo domače in prevedeno leposlovje, potem pa v mislih vizualiziral primerljivo knjižno omaro iz ene od nedavno obiskanih knjigarn v Veliki Britaniji. Ja, razlika je bila očitna.

»Evo,« sem rekel knjigarju, ki je bil v bližini, »ravnokar sem ugotovil …«

»Kaj pa?« je bil zvedav.

»Ugotovil sem, kaj je največja razlika med slovenskimi in angleškimi knjigarnami.«

Njegov pogled se je iz zvedavega spremenil v vprašujočega.

Nekaj časa sva molčala. Videl sem, da ne ve, kam merim.

»Ko pogledaš knjižno omaro v Veliki Britaniji, tam ni praktično nobene knjige, ki bi bila ovita v plastično folijo. Pri nas pa jih je še vedno ogromno.«

»Ja, to pa res,« je vzkliknil.

Knjige in plastika v Sloveniji

Ne vem točno, kdaj se je to začelo. V plastiko folirane knjige so pri nas, vsaj pri nekaterih založbah, stalnica že kar nekaj časa, morda že dve desetletji in več.

Temu kar dolgo sam nisem posvečal posebne pozornosti. Potem pa, ko so nedavno ukinili brezplačne plastične vrečke v trgovinah, na bencinskih črpalkah in drugod, še posebej tiste, ki so se strgale nekaj sekund za tem, ko si dal vanje malce težjo stvar, me je vse skupaj začelo malo bolj zanimati. Začel sem se spraševati, če res potrebujemo v plastiko ovite knjige. Šel sem po knjigarnah, govoril o tem s knjigarji, poslušal njihova mnenja in se spraševal sam pri sebi, kaj poleg nedvomnih onesnaževalnih učinkov odvzema in kaj dodaja plastična folija pri knjigi. Prišel sem do naslednjih ugotovitev:

Knjiga kot obnovljiv izdelek

Seveda se tudi knjige, ki ni pakirana v plastično folijo, ne da preprosto reciklirati. Lepilo, lak in podobni (umetni) dodatki v vsakem primeru »umažejo« papir in karton, iz katerega je izdelana klasično mehko vezana knjiga. Pri trdi vezavi je zraven še nekaj reči. A vendar je plastična folija nekaj, kar ima pri konkretni knjigi zanemarljiv rok trajanja – traja samo toliko časa, da jo odpreš, potem pa ta tanki ovoj iz umetnega materiala roma neposredno v smeti in postane dokaj trajen odpadek, ki se ga ne bomo hitro znebili. Seveda obstajajo logični razlogi, zakaj se knjige pakirajo v plastično folijo.

Nedotaknjenost ali knjiga kot darilo

Recimo, da nekdo knjigo kupuje za darilo. Če ima kupec možnost kupiti tudi takšno, ki je zapakirana v folijo, se bo večinoma odločil za to. Za tako knjigo velja, da zanesljivo še ni bila prelistana, da je torej nedotaknjena, s čimer obdarovancu zagotavljamo, da je dobil res povsem čist in še neuporabljen izdelek.

A vendar – je to potrebno? Glede na to, da v Veliki Britaniji, deželi, kjer knjigam posvečajo vsaj toliko pozornosti kot pri nas, v plastiko ovitih knjig skoraj ne poznajo, njihova praksa kaže, da ta »nedotaknjenost« ni potreben pogoj, da gredo knjige dobro v promet. Temu pritrjuje tudi izkušnja enega od slovenskih knjigarjev.

»Če kupca recimo zanima knjižni naslov založbe, ki plastičnega foliranja ne uporablja, se kupec hitro sprijazni s tem, da takšne knjižne različice ni na voljo, zato se tudi v takem primeru brez težav odloči za nakup,« mi je rekel eden od njih.

To je vsekakor logično. Če je na trgu na voljo folirana knjiga, se bo kupec (še posebej ker gre za isto ceno) odločil za tisto, ki ima plastičen ovoj. Izkušnja pa kaže, da nakup knjig ni odvisen od tega, ali je knjiga ovita. Če te verzije ni na voljo, se kupec brez težave odloči za nakup knjige brez folije.

Plastična folija kot ovira za kupca

Toda ovitost v folijo za knjižnega kupca nima nujno samo pozitivnega učinka. Pogosto se zgodi, da so prav vsi izvodi posameznega knjižnega naslova v knjigarni ali kje drugod folirani, kar pomeni, da je potencialen kupec v dilemi, kaj naj stori: naj sam strga folijo s knjige, da jo pogleda še v notranjosti, naj za to prosi knjigarja ali pa naj … ne naredi ničesar. Nekateri kupci seveda nimajo težave s tem, da odvijejo knjigo, vendar pa obstajajo tudi drugi, ki jim je to neprijetno. Tako lahko ovita knjiga na koncu prispeva tudi k temu, da ne bo prodana.

Ko sem o tem povprašal knjigarje, so običajno odgovorili, da je pri njih pri posameznem knjižnem naslovu vedno na voljo vsaj ena neovita knjiga in da kupec s tem res ne bi smel imeti težav. A ko smo pogledali po mizah in omarah, se je skoraj vedno izkazalo, da ni povsod tako.

Knjiga kot oblikovalski izdelek

Včasih je knjiga oblikovana na tako občutljiv način (taka je vsaj platnica), da je smisel folije v tem, da se knjižna platnica ob prelistavanju ne umaže. Tu vsekakor leži eden od razlogov, da se nekateri založniki odločajo za foliranje, saj se bojijo, da se bo knjiga preveč umazala in potem ne bo primerna za nakup.

Vendar pa se da temu vsekakor prilagoditi tudi z oblikovanjem in izbiro papirja/kartona. Za obvarovanje platnice lahko uporabimo tudi lak in podobno, čemur se da prilagoditi v procesu oblikovanja platnic.

Knjiga v knjižnici

Če je folirana knjiga mišljena za končnega kupca, je to eno, nedvomno pa ovitost knjige v folijo ni potrebna za knjižnice, saj morajo tam – da sploh lahko spravijo knjigo v obtok – takoj sneti folijo z nje. Tisti del knjig, ki gre v knjižnice, najbrž res ne potrebuje foliranja. S tem bi se izognili dvojemu delu in s tem povezanimi stroški.

Broširane knjige

Če je foliranje trdo vezane knjige še nekako razumljivo, saj gre za cene tudi trideset evrov in več, je to vsekakor odveč pri cenejših, mehko vezanih knjigah, ki so tako ali tako kupljene impulzivno in za takojšnjo uporabo.

In tako naprej ...

Poletje je gotovo čas za morebiten ponovni razmislek o zmanjšanju uporabe plastike v slovenskem knjižnem založništvu. Morda z dobro knjigo v roki. Srečno!

Miha Mazzini

FUNNY

Goga, zbirka Goga,
2019, t. v., 220 str., 24,90 €, JAK

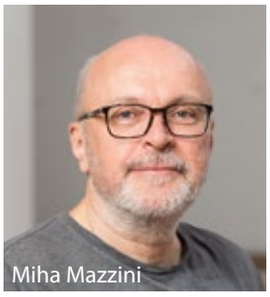
Miha Mazzini

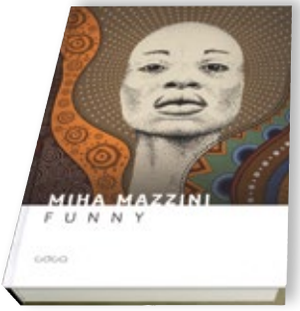

Kolumnist, pisatelj, scenarist in zdaj še režiser celovečernega filma *Izbrisana* po lastnem scenariju je v svojem novem romanu *Funny* namešal eklektično kombinacijo slovenske sedanjosti, ki včasih zadiši po prav unikatni domačijski distopiji. Zgodbo pripoveduje »glava« značilne slovenske družine, nekoč uspešen novinar, ki je zdaj zabetonirano brezposeln, zato mora prodajati celo take svetinje, kot je njegova kolekcija plošč. Njegova žena ima eno od tistih brezimnih služb, ko vse dneve preživi na sestankih, za katere že v istem hipu pozabi, o čem je tam tekla beseda. Skupaj pa imata tridesetletnega sina, ki že skoraj pol življenja prebira Wikipedijo in načrtuje utopične projekte, ob tem pa je pozabil na svojo osamosvojitev. Njihovo življenje se odvija v krhkem ravnotežju, ki ga napaja bizarna slovenska realnost, pospešek pa zgodba dobi v trenutku, ko žena oznani, da bo odšla v Afriko, vendar ne samo na potovanje, temveč, kot se izkaže, ko z možem prideta tja, tudi v iskanje nove ljubezni. Njuno življenje tako obrne nov list. Malce drugačen Mazzinijev roman. > Samo Rugelj

Franjo H. Naji

KRIŽIŠČE

Zbirka kratkih zgodb

Litera, zbirka Piramida,
2019, t. v., 186 str., 22,90 €, JAK

Križišče je literarni prvenec Franja H. Najija, sicer doktorja medicine, predstojnika oddelka za kardiologijo in angiologijo v UKC Maribor. Gre za zbirko kratkih zgodb, ki bralcu ponuja vpogled v travme in razpad posameznikovega življenja in družbe. Vse zgodbe druži izjemen čut za opazovanje človeške psihe in srca. Njegovi junaki so različni, a kar jih druži, sta iskanje in tavanje v življenju, neke vrste ujetost, skorajda determiniranost, kot v zgodbi z naslovom *Črna luč*. Naji je v zgodbe mojstrsko ujel duha naše dobe, izpraznjenost, brezupnost, spraševanje o smislu, hrepenenje, razčlovečenje, razpad medčloveških odnosov, bivanjsko utrujenost, frustracije, jezo, brezčutnost, maščevalnost, hlepenje po blagostanju in pehanje za njim. Naj bodo junaki v življenju na zunaj bolj ali manj uspešni, nihče ni imun na bolezni duha našega časa, naše civilizacije. Vsaka zgodba je premišljena, dodelana, junaki so raznoliki, od Davida v *Črni luči*, župana, Neže in Toneta ter njunega sina v *Boljših časih*, Johna, Alexa in Samire v futuristično obarvanem *Manifestu*, Ramija in Zefa v *Prepadu*, Hansa v *Poslu*, Nikosa v *Somraku*, Wendy v *Sreči* in vse do Aishe v naslovni zgodbi *Križišče*. V zgodbi *Boljši časi* tako zelo dobro opiše odnos matere in sina: »Pravzaprav sta drug o drugem preveč vedela, da bi se še lahko imela rada, in premalo, da bi si lahko oprostila. Čepela sta zaklenjena vsak v svoji Pandorini skrinjici, brez kančka upanja, da bi se stvari med njima kadar koli popravile na bolje.« *Križišče* je izjemen prvenec in z veseljem pričakujemo avtorjevo naslednje literarno delo. > Sabina Burkeljca

... izjemen čut za opazovanje človeške psihe in srca ...

Gabriela Babnik

TRI SMRTI

Beletrina, zbirka Beletrina,
2019, t. v., 408 str., 27 €, JAK

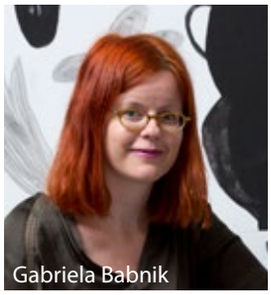
Gabriela Babnik

Tudi v svojem petem romanu, tokrat zasnovanem kot triptih, ki združuje usode treh žensk, ostaja Babnikova zvesta afriško-evropsko-slovenskemu prostoru in slogovno dolgim, razvejenim, poetičnim povedim, ki bralca, nevedoč kdaj, potegnejo v vrtinec zapisanega. Kljub temu, da se *Tri smrti* v drobcih medbesedilno navezujejo na roman *Tri močne ženske* francoske avtorice Marie N'Diaye, je Gabriela Babnik tako suverena in močna avtorica, da izpiše povsem samosvojo zgodbo, ki odpira vrsto pomembnih in aktualnih vprašanj današnjega časa. Vsak triptih nosi ime po naslovni protagonistki. Prvi del je klasična romaneskna zgodba o Mami iz Burkina Fasa, ki izhaja iz revne tradicionalne družine, a se ji uspe iztrgati nasilnemu možu ter izobraziti in osamosvojiti. Drugi del je z največ avtobiografskimi elementi zgodba o čustveno prazni Slovenki Idi, ki živi življenje mlade prekarke, nazadnje pa se kljub predsodkom odpravi na pot v neznano Afriko, medtem ko je tretji del z naslovom *Mirjam* fikcijska biografija Mariam Sankara, žene nasilno ubitega burkinafaškega predsednika Thomasa Sankare, ki mora po njegovi smrti z dvema sinovoma prebegniti v Francijo in začeti znova. Vse tri torej izhajajo iz povsem različnih družbenih in kulturnih okolij, a jih povezuje izredna moč, hotenje po osmislitvi lastnega življenja, ki sta ga v nekem trenutku usodno zaznamovali smrt najbližjih in izkoreninjenost ali izruvanost iz domačega mesta. Njihove usode reflektirajo vrsto vprašanj: tako intimnih o osebni svobodi v partnerskem odnosu in družini kot družbenih, kjer so v ospredju vprašanja ženske emancipacije, migracij in revolucije, ki se nazadnje vsa stečejo v vseobsegajoče vprašanje o tem, koliko svobode si vzeti in kje je meja, kjer se konča svoboda enega v odnosu do drugega. > Kristina Sluga

Sanja Pregl

IZGUBLJENE DVOJINE

Edina, 2019, t. v., 296 str., 28,90 €

Pisateljica Sanja Pregl (1970) že več kot dve desetletji piše za otroke in odrasle, mnogi jo poznate po otroških knjigah, ki jih je ustvarila skupaj z bratom Arjanom Preglom in ilustratorko Majo Lubi, z *Izgubljenimi dvojinami* pa se je potopila v zapleteni svet odraslih, kjer odnosi niti približno niso takšni, kot se zdijo na prvi pogled. Roman se začne z nezadovoljno ženo Marjo, ki si bolj kot vse drugo želi malo samote in miru, njene želje pa neusmiljeno prekine telefonski klic. Njen mož Jure je v bolnici. Možganska kap. Novica spremeni tok dogodkov, saj se okoli enega moža spletejo še dve zgodbi. Eno pripoveduje Juretova ljubica Andreja, drugo pa Juretova sestra Urška. Seveda imajo s prizadetim vse poseben odnos in ravno zaplet teh treh razmerij med ključnimi osebami je vodilo romana, ki daje misliti, kako vsak po svoje vidimo in dojemamo medsebojne odnose, avtorica pa jih je v svojo pripoved mojstrsko subtilno ujela. Resnično izvirno delo, ki v slovenskem prostoru postavlja nove mejnike. > Vanja Jazbec

POGOVARJAL SE JE: SAMO RUGELJ

Pregelj (1970) je slovenski pisatelj z lepo kilometrino, saj je aktiven tako na področju knjig za otroke, obenem pa tudi prepoznaven avtor romanov za odrasle, kot so *Mož, ki je jahal tigra*, *Kronika pozabljenja* in *Vdih, izdih* … V svojem najnovejšem delu se je odločil za generacijski roman, iz katerega brez dvoma sijejo tudi avtobiografski elementi. V prvoosebni pripovedi spremljamo Jana in njegovo odraščanje v času Jugoslavije, ko se pred nami odvije dinamična družinska zgodba, polna skupnega življenja s priseljenci iz bratskih narodov, in prva junakova ljubezenska spogledovanja. Medtem se zvrstijo tudi obvezni elementi naše polpretekle zgodovine, od nakupovanja v Avstriji, smrti maršala Tita, uspehov naših smučarjev na olimpijadi v Sarajevu, prvih nemirov v Jugoslaviji, aretacije četverice in podobno, vse skupaj pa pridobiva še temnejše tone z odhodom protagonista v JLA, ko se zgodi razpad Jugoslavije, mladenič pa dojame, da je na svoji življenjski poti prišel do vrat odraslosti. Roman, iz katerega veje precizna nostalgija.

»Težava je zloraba zgodovine za potrebe dnevne politike!«

SEBASTIJAN PREGELJ
V ELVISOVI SOBI
Goga, zbirka Goga,
2019, t. v., 351 str., 24,90 €, JAK

Bukla: V zadnjem obdobju ste začeli pisati tudi za mladino, recimo serija knjig *Zgodbe s konca ledene dobe*. Kako to?

Pregelj: Začelo se je s pravljicami na poti v vrtec. Tako kot večina otrok je bil tudi moj sin zahteven poslušalec. Zapomnil si je vsako besedo in me vztrajno popravljal. Nekaj časa sem mu pripovedoval običajne pravljice, nekega jutra pa sem si rekel, zakaj ne bi imela svoje pravljice? Takrat je nastal duh Babujan. Potem se je nadaljevalo kar samo od sebe. Ljubljansko barje in koliščarji so me od nekdaj zanimali, poleg tega so arheologi od časov, ko je Janez Jalen pisal *Bobre*, odkrili marsikaj novega, naj omenim samo najstarejše kolo in neandertalčevo piščal iz Divjih bab. Dva zvedava koliščarska otroka in čas pred 5200 leti – vse to se mi je zdelo dovolj zanimivo, da lahko nagovorim današnjega mladega bralca. To je bil čas velikih odkritij, ljudje so začeli uporabljati kovine (baker, bron), trgovske poti so potekale na vse strani in so segale bistveno dlje, kot si predstavljamo, otroci pa so imeli – tako kot danes – tudi vprašanja, na katera odrasli niso imeli odgovorov, zato so jih poiskali sami.

Bukla: A vseeno se mi zdi, da je vaša primarna literarna ambicija pri romanih za odrasle. Bi se strinjali s trditvijo, da je *V Elvisovi sobi* generacijski roman? Od kod ideja zanj? Vam ga je bilo pisati težje ali lažje kot vaša prejšnja romaneskna dela?

Pregelj: Strinjam se, gre za generacijski roman. Misel o takšnem romanu me je spremljala že dolgo. Naša generacija je odraščala v prelomnih časih. Po eni strani so v naš svet začele vdirati tehnološke novosti, kot so osebni računalniki, igrice, nekoliko kasneje še zgoščenke in prvi mobilni telefoni, po drugi strani pa je bilo to obdobje, ko se je začela spreminjati tudi politična podoba sveta. Vse okrog je vrelo od pričakovanj in dogodki so se odvijali z vrtoglavo hitrostjo, mi pa smo bili mulci, ki smo se znašli sredi tega vrtinca, v katerem je nazadnje razpadla naša skupna država in nastala nova.

Pisanje romana *V Elvisovi sobi* je bilo lažje v smislu, da sem večino stvari, o katerih pišem, doživel ali pa so se zgodile čisto blizu. Hkrati pa je bilo to dejstvo tudi breme. Spomin ni tako zanesljiv, kot mislimo, prav tako sem se spraševal, koliko nostalgije pripoved še prenese. Lahko bi rekel, da je morala zgodba dozoreti, dejansko pa sem moral dozoreti tudi jaz. To je verjetno tudi razlog, da se pisanja nisem lotil že nekaj let prej.

Bukla: Je *V Elvisovi sobi* vaš najbolj oseben, da ne rečem avtobiografski roman?

Pregelj: Najbolj oseben zagotovo. Avtobiografski niti ne. Vsaj trudil sem se, da ne bi bil. Koliko mi je to uspelo, je že druga zgodba. Jan, glavni junak, združuje tako moje kot tudi izkušnje mojih vrstnikov. Podobno je z Janovimi družinskimi člani, sošolci in preostalimi osebami, ki se pojavijo v zgodbi.

Bukla: Malo za šalo, malo zares: kje ste bili, ko je umrl Tito?

Pregelj: Mislim, da doma, star sem bil 9 let. Malo za šalo, ampak zares: leto prej, ko je umrl Edvard Kardelj, sem bil v pionirski straži pri Grobnici narodnih herojev. Če se prav spomnim: za »nagrado«, ker nisem pozabil v šolo prinesti pionirske rutke in kape, kot nam je učiteljica naročila prejšnji dan.

Bukla: Kako pa ste doživeli osamosvojitev Slovenije?

Pregelj: Obdobje od leta 1987 je bilo zelo živahno. Veliko se je dogajalo, sprva na papirju, kasneje tudi na ulici. Brali smo prispevke v Mladini in Novi reviji, hodili smo na Roško v podporo četverici, spremljali smo rojevanje političnih strank in podobno. Sodelovanje na protestnih shodih je potrjevalo občutek, da smo uporniki in da se bo nekaj spremenilo. Ob tem smo se zaljubljali, hodili na koncerte in živeli dokaj običajno najstniško življenje. Temu je sledil odhod v jugoslovansko vojsko. Čez noč je bilo vse drugače. V zraku je bila vojna, le da si tega nismo znali predstavljati. Vojna s kom? Proti komu? Medtem ko so nam na političnih urah predavali o bratstvu in enotnosti, so srbski oficirji na stene svojih pisarn že obešali Miloševićeve slike (Titove sicer niso upali sneti), oficir kontraobveščevalne službe me je vsako jutro ustavil in spraševal, kako mi je, Slovencu, všeč v JLA, kaj si mislim o dogodkih v državi, še posebej v Sloveniji. Svojo vlogo sem znal v tistem teatru dobro odigrati, zato nisem imel kakšnih posebnih težav, domov pa sem se vrnil, še preden je država začela izginjati v plamenih. Po vsem, kar sem videl in doživel v vojski, sem bil še toliko bolj prepričan, da je možna samo ena pot, to je odhod iz skupne države. Danes ne mislim nič drugače, žal pa mi je, da se je ob njenem razpadu zgodilo toliko slabega.

Bukla: Kako ste se odločali za uporabo dogodkov, ki so zaznamovali generacijo, rojeno okoli leta 1970. Je bilo merilo bolj tisto, kar je bilo odmevno javno, ali tisto, kar se vas je dotikalo in dotaknilo osebno?

Pregelj: Številne zadeve, ki so bile javne, so vplivale na naša življenja in so hitro postale osebne. Bil je čas, ko smo se v pričakovanju neke »boljše« prihodnosti opredeljevali, seveda na obeh straneh. Ljudem ni bilo vseeno. Ne vem, koliko je sploh bilo prostora »nekje vmes«, odgovor *whatever* pa gotovo (še) ni obstajal. Nekaj bolj znanih dogodkov sem postavil kot orientacijske točke in z njimi skušal pokazati, kako javno vdira in postaja osebno. Jan je opazovalec. Skozi oči odraščajočega fanta gleda svet, ki se spreminja hitreje, kot se je spreminjal svet njegovih staršev, ki je bil predvidljiv, zaradi tega mogoče nekoliko zaspan in dolgočasen, po drugi strani pa dokaj varen. Jan se čedalje bolj zaveda, da živi v svetu, ki ni ne predvidljiv ne varen.

Bukla: Kdaj po vaše kaki dogodki že pripadajo zgodovini? Ali drugače: je obdobje Jugoslavije, smrti Tita in njenega razpada po vašem mnenju že stvar zgodovine in s tem vse bolj tudi domena umetnosti?

Pregelj: Vsekakor. Od takrat je preteklo dovolj časa, da lahko gledamo na dogodke objektivno. Zgodovinarji so tega sposobni. Težava je zloraba zgodovine za potrebe dnevne politike. Danes že nekako velja, da je bilo življenje v Jugoslaviji boljše od tega, ki ga imamo v Sloveniji. Mislim, da je to zelo težko primerjati. Če bi bilo takrat res vse tako dobro, se večina volivcev najverjetneje ne bi odločila za samostojno in neodvisno državo. Priznati pa je seveda treba, da so v času socializma odpravili velike

socialne razlike, najhujšo revščino in nepismenost, delavci so imeli pravice in napredek je bil očiten, od elektrifikacije do gradnje cest, železnic in vodovodov, zdravstvo in šolstvo je bilo za vse. Ampak, ne pozabimo, bil je tudi čas praznih polic v trgovinah, ko ni bilo sladkorja, olja, čokolade, banan in pralnega praška, bil je čas, ko ljudje pogosto niso upali povedati, kar so mislili, nazadnje pa še čas hujskaških mitingov, ki so imeli najmanj tiho podporo policije in nekaterih republiških milic. Zgodovina je ena bolj zlorabljenih ved, ne samo pri nas, poglejte Italijane in Avstrijce, ki so prepričani, da so bili žrtve fašizma in nacizma. Prav zato je ne samo prav, ampak nujno, da se s tem obdobjem ukvarja tudi umetnost, ki je sposobna videti in prikazati vse barve in njihove odtenke. Stvari so zelo redko črno-bele.

Bukla: Kako gledate na svoje odraščanje: z nostalgijo ali razumsko ocenjujete tisto obdobje? Če bi lahko izbrali eno petletko v svojem polstoletnem obdobju, da ga preživite še enkrat, katero bi to bilo, in zakaj?

Pregelj: Nostalgiji se ni mogoče izogniti. In z njo ni pravzaprav nič narobe. Ko pa o tem obdobju govorimo ali pišemo, je seveda treba biti razumski. Čas, o katerem pišem v romanu, je bil čas mojega otroštva in mladosti. In prav zato je bil to zelo lep čas. Ker smo imeli manj, smo imeli pravzaprav več. Proti koncu romana se Jan sprašuje, kaj pomeni imeti več. Spomni se, da so imeli otroci gastarbajterjev boljše igrače, zaključi pa: … *tudi s svojimi plastičnimi revolverji in avtomobilčki, ki so jim odpadala kolesa, smo bili zadovoljni in prepričani, da nam nič ne manjka. Tak je bil naš svet.*

Moje petletke? Vsako obdobje je po svoje lepo. Težko bi se odločil. Lepo je bilo biti otrok in lepo je biti starš.

Bukla: Lahko morda poveste še kaj o prihodnjih projektih?

Pregelj: Pišem šesti, predzadnji del *Zgodb s konca kamene dobe* in nov roman.

Bukla: Vso srečo pri pisanju!

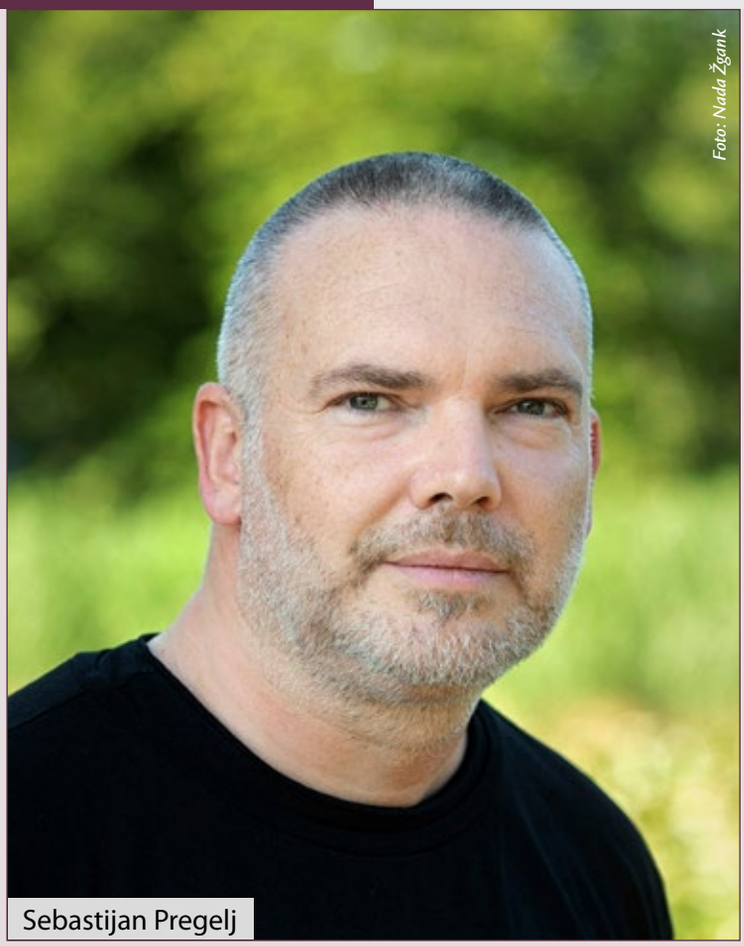
Foto: Nada Žgank

Sebastijan Pregelj

POGOVARJAL SE JE: SAMO RUGELJ

Jiři Kočica (1966) je kipar in profesor na srednji šoli, ki je imel že več kot šestdeset samostojnih razstav, in esejist, ki je svoje poglede na umetnost in svoj princip ustvarjanja že razgrnil v več (samostojnih) publikacijah in knjigah. Večino njegovega ustvarjalnega življenja je v njem tlela želja, da napiše daljše besedilo, ki je kasneje preraslo v roman o temeljih umetnosti. *Izvirnik* ima v svojem osrčju ključno delo sodobne umetnosti, Duchampov pisoar, Fontana, iz leta 1917, ki je ob svojem »nastanku« sprožila veliko hrupa ter spet odprla vprašanja, kaj sploh je umetnost. Kočica je zgodbo o Fontani nadgradil ter izvirno prinesel tudi v slovenski kulturni prostor. Ob izidu njegovega leposlovnega prvenca smo z njim opravili kratek pogovor.

»V umetnosti ni čisto nobenega pravila ali nekega trdnega temelja!«

JIŘI KOČICA
IZVIRNIK
Mladinska knjiga,
zbirka Nova slovenska knjiga,
2019, t. v., 264 str., 27,99 €, JAK

Bukla: Kako, da ste se kot kipar lotili romana?

Kočica: Pisal sem že v osnovni in srednji šoli, seveda so bili to bolj poskusi. A ta način razmisleka, ki je neke vrste dialog s sabo, z ljudmi iz zgodovine, to mi je bilo ves čas blizu. Tudi vsaka moja razstava je bila vedno pospremljena z nekim zagovorom o tem, zakaj nekaj počnem v umetnosti. V umetnosti namreč ni čisto nobenega pravila ali nekega trdnega temelja, na katerega se lahko z gotovostjo nasloniš, kakršnega ima znanost na primer v matematiki. Vse je v nekem nedefiniranem »prostoru«, katerega pravila utemelji umetnik sam in ga vpelje v realnost na način, ki si ga lahko izmisli sam. Nobenega zagotovila ni za karkoli: ni nujno uspešno v nobenem smislu, ni nujno, da bo sploh kdaj vplivalo na karkoli. Ni nujno, da bo komurkoli všeč. Tudi z zgodovinskega vidika ni čisto nobenega zagotovila za nič ... in obratno – lahko je vse to.

Na primer – Joyce se v knjigi *Finnegans wake* ne nasloni niti na sam jezik. Celo pomene besed je predelal do te mere, da so le še v območju delne podobnosti. Duchamp popolnoma zapusti »retinalno« umetnost – ne zanima ga niti sama podoba, temveč le še neki konceptualni okvir ...

Ampak pri mojem romanu je bil najprej načrt, da se lotim bolj umetnostnozgodovinske, umetnostnoteoretske analize modernizma in avantgard iz časa tik pred sovjetsko revolucijo ... Po tem, ko sem začel brati določene analize tega obdobja, sem si rekel, da bi morda raje obravnaval ta razmerja med politiko in umetnostjo v esejistični, bolj berljivi obliki. Namreč že kot študenta in tudi kasneje me je nekako prizadelo ali vsaj zanimalo to, kako strahotno umetnost povezana s politiko, močjo, denarjem, kulti. Zanimalo me je, če je bilo tako vedno in v katerih delih se to odraža v skrajnostih, kje je sploh še kaj prostora za iskrenost in resnico?

Izguba skupnega evropskega kulta od renesanse naprej, ko se je krščanstvo počasi umikalo drugim oblikam ideologij, je v 20. stoletju posebej zanimiva, saj polovica prej krščanskega sveta sprejme kult marksizma in ga povzdiguje v posebnih oblikah čaščenja skozi umetniške prakse na zelo posebne načine – skozi vero v »novega človeka«. Skozi vero, da se da človeška duša »popraviti«. »Inženirji duš« so si to nalogo naprtili na svoja pleča ...

Bukla: Kako pa bi opredelili ključno razliko med kiparjenjem in literarnim pisanjem?

Kočica: Že od študentskih časov se mi je zdelo, da je v umetnosti pravzaprav vseeno, kateri umetniški jezik izbiraš, ko in če želiš nekaj povedati. Tudi v jeziku samem je veliko namigov: lik, oblika, slika v likovnem jeziku ali glavni lik v neki priliki ... prepletajo se tudi pomeni podoba – prispodoba. Skratka, že v samem jeziku so reference, ki kažejo, da so miselne podobe vedno v območju, ki je podobotvorno tako v likovnem smislu kot tudi v jezikovnem, besednem smislu. Tudi o tem je govora v knjigi, in sicer v obliki dialogov med »liki«, ki nastopajo ... In tu seveda nismo daleč od giba, prizora v gledališču, celotna knjiga pa je tudi sicer malo podobna scenariju za film ...

Resda so sam jezik kiparstva, materiali, teksture, načini obdelave in postavitev v galeriji ali v zunanjih prostorih drugačni od tega, ko sediš za računalnikom in oblikuješ tekst, ampak spet se ukvarjam s po svoje zelo podobnimi vprašanji: Kaj je pomembno? Kaj je smisel? Ga sami ustvarjamo? Ga dobimo v obliki transcendentalnih občutenj? Kako se dotikamo samega obstajanja, biti? Kako sežemo onkraj? Ko umremo, kaj se zgodi? Ko se rodimo, kako to, da nas prej ni bilo? Itd.

Bukla: Rečemo lahko, da gre za precej poseben roman. Koliko časa je nastajal in kakšna je izkušnja ob njegovem dokončanju?

Kočica: *Izvirnik* je nastajal okrog 20 let. Najprej kot rečeno – zamisel o eseju, v katerem bi okrog Duchampovega »ready-made« kiparstva načel vprašanja etike in razlogov za tak poseg v evropsko umetnost, ki je v tem prostoru, vsaj načeloma, iskala lepoto, resnico in dobro. Zakaj bi neka smer avantgarde želela vse to zanikati in vse to obrniti v »antiumetnost«, kakor je Duchamp imenoval svoje delo v začetku? Zakaj bi nekdo želel, da evropska civilizacija umre, da vse, kar je nastajalo skozi tisočletja, raztreščimo, razbijemo, izničimo?

Po tem, ko sem natančneje študiral vso to vrenje v umetniških krogih in bral o teh ljudeh, sem prišel do stvari, ki jih prej nisem vedel, in to me je potem navedlo, da sem si premislil in se odločil za roman, ki je sicer formalno manj zavezujoč, a omogoča bolj natančno in večplastno oblikovanje optike, skozi katero lahko dobiš vpogled v razloge za tak čudni odstop od tradicije. Pri tem sem ohranil v prvi vrsti Duchampa, njegovo Fontano, dodal pa sem referencialni okvir današnjega sveta. Z vidika nekoga, ki ga živi kot radoveden študent, in z vidika nekoga, ki je že star in ta svet počasi zapušča, hkrati pa bi rad dokončno povedal kakšne stvari, ki mu ležijo na duši, in ve, da bodo šle z njim v grob, če jih ne bo predal.

Bukla: Kakšen pomen ima za vas Duchampova Fontana iz leta 1917? Zakaj vas je tako pritegnil R. Mutt?

Kočica: Ko sem sploh začel razmišljati o tistem eseju ali kasneje knjigi, sem seveda bral članke in strokovne knjige o Duchampu, o razstavi, na katero je Duchamp pod psevdonimom poslal pisoar (Fontana – torej kip, o katerem teče velik del romana *Izvirnik,* op. ur.). In v eni od teh knjig sem zvedel, da je bil tisti pisoar v resnici edino zavrnjeno umetniško delo na razstavi, za katero je bil pravzaprav narejen. To bi naj bila »najbolj demokratična razstava na svetu«, in sicer v New Yorku leta 1917, v palači Grand Central. Eden od idejnih očetov te razstave je bil tudi Duchamp, ki je bil tudi eden izmed ustanoviteljev »Society of Independent Artists«. To društvo je pozvalo umetnike, da lahko pošljejo karkoli, saj ne bo nobene žirije in tudi nobene nagrade. In obljubili so jim, da bodo njihova dela razstavili.

Duchamp naj bi pisoar poslal iz Philadelphie, ampak tudi to ni čisto popolnoma gotovo. So namigi, da bi lahko pisoar poslal tudi kdo drug namesto njega, morda po njegovem naročilu. Ampak spet – nobena od teh stvari ni umetnostnozgodovinsko potrjena z dokazi. Gre le za veliko verjetnost, da je bil Duchamp ...

In še bolj čudno: »originalni« pisoar, ki je bil poslan na to razstavo, če lahko sploh rečem kupljenemu predmetu »originalni«, se je izgubil kmalu po tej razstavi. Treba je povedati, da je bil Duchamp član komisije, ki je vse skupaj organizirala.

Ko je prispel ta pisoar, so se zbrali vsi člani komisije, saj se je nekaterim zdelo, da to pač ne more biti umetnost, in so bili zato proti temu, da se razstavi. Ker se niso mogli zediniti glede tega, ali naj ga razstavijo ali ne, so glasovali in ga zavrnili.

No, takrat, ko sem izvedel, da je bil original izgubljen leta 1917 ali 1918, mi je padla na pamet ideja, da bi nekako vdahnil literarno življenje

Foto: Nada Žgank

Jiři Kočica

Richardu Muttu in ga postavil tako, da bi ta Richard Mutt etično prekucnil slavni Duchampov »ready-made« način kiparstva, saj je to v resnici neke vrste kraja intelektualne lastnine s tem, ko je predmet le kupil v trgovini in ga dal v galerijo pod svojim imenom ... Tako sem izkoristil postmodernistični način mešanja fikcije in realnosti ter dekonstrukcijo za to, da sem dekonstruiral sam postmodernistični način razmišljanja ... in ga postavil v odnos do stvarnosti, ki jo živimo danes v Evropi.

Bukla: Koliko pa ste se pri snovanju romana naslanjali na resnične dogodke in na kateri točki ste jih nadgradili s fikcijo?

Kočica: Ogromno referenc je čisto pravih, nadgrajene pa so s fikcijo tako, da skušajo obrniti antiumetnost nazaj v prometejski duh evropskega načina razmišljanja o etiki, ki je vezana na poetiko in estetiko, a tudi na resnico in s tem na tragedijo. Kajti mi dejansko še danes ne vemo, če je Duchamp resnično poslal ta pisoar ali ga je le prisvojil in si pripisal takó idejo kot tudi psevdonim ... Nekatere zgodbe so čisto izmišljene. Npr. vse, kar je v povezavi z vezno osebo, g. Bolčino, ki mlademu doktorandu izda to veliko skrivnost glede tega, da je Richard Mutt v resnici dejanska oseba in tisti izvir, iz katerega je črpal Duchamp svoje postmodernistične ideje.

Hkrati pa se tudi tu vedno znova srečamo z realnostjo, ker dejansko ne moremo biti gotovi, kje vse je Duchamp res samo kradel identiteto in konceptualne zasnove. Prav tako se dogaja v romanu zgodba o umoru mame gospoda Bolčine, ki bi lahko bila popolnoma resnična. Takih in podobnih umorov je bilo po vojni kar nekaj, a so izginili v zubljih požganih arhivov okrog 1990, 1991, 1992.

Bukla: Na kaj ste hoteli še posebej opozoriti s tem romanom?

Kočica: Moja želja je bila nekako »razkriti« zastavljene konceptualne okvire in smeri postmodernizma oziroma modernističnih avantgard z začetka 20. stoletja, kar danes plačujemo z veliko mero zamegljenega prostora umetnosti, kulture in jalovosti evropske kulture pri vzpostavitvi minimalne evropske kulturno-civilizacijske identitete. Pri tem ne gre le za široko evropskost, temveč za morda še pomembnejše in izvirnejše prostore nacionalnih identitet in njihovih posebnosti, lepot. Slovenci kot narod smo v tem pogledu na robu, saj nas vztrajno brišejo z obličja zemlje, in v tem smislu je knjiga tudi poskus, da bi neki vznik filozofske vere bralec našel v našem jeziku. Seveda je s tem tudi poskus seči v prostor transcendence, smisla, zaveze. In ob tem je eno ključnih takih doživetij tudi rojstvo otroka.

Bukla: V tem, skoraj bi lahko rekli filozofskem romanu o umetnosti je tudi kar nekaj časovnih preskokov. Kako ste se odločili glede njegove strukture?

Kočica: To je bilo zame skoraj najzahtevnejše. Namreč želel sem si, da bi bralec občutil neko napetost, morda kot v filmu … in bi ga ta napetost »silila« k temu, da si lahko odgovori na vprašanja, ki se zastavljajo. Hkrati pa sem želel imeti zgodbo, v kateri bi lahko sproti videli, kako se ideje udejanjajo skozi čas in kakšne poti si izbirajo, ne glede na to, kakšne želje imamo mi ... Nehotene posledice so huda reč in »Če bi bil človek vedež, ne bi bil revež,« so rekli naši predniki.

Bukla: Lahko še kaj poveste o svojih naslednjih projektih?

Kočica: Želim si napisati besedilo, v katerem bi lahko res svobodno razkrival podtaknjene nevrolingvistično-ikonske programe, ki smo jih Evropejci posvojili, a prinašajo le lažne »resnice« in onemogočanje doseganja najosnovnejše maksime iz delfskega preročišča.

Damjana Bakarič

RAZMERJA; Kratke zgodbe

Primus, zbirka Avtorji, 2019, m. v., 181 str., 22 €

Vsestranska Damjana Bakarič je angažirana novinarka, publicistka, urednica, predavateljica ter avtorica knjižnih uspešnic *Na tesnobi* in *Na boljše*, po poti katerih gre tudi njeno najnovejše delo, zbirka kratkih zgodb o razmerjih in igricah, ki se jih gredo pari, ki, milo rečeno, ne bi smeli biti skupaj. Zanimivo, kako, kot avtorica napiše v uvodniku, ta razmerja imenujemo ljubezenska razmerja, saj med njimi v resnici ljubezni ni. Gre za odvisniška, (samo)uničujoča razmerja, ki prizadenejo oba partnerja in prepogosto še preostale družinske člane, nemalokrat otroke, ki se ujamejo na sredini. Kako daleč lahko gre, ne ljubezen, ampak obsesija po eni osebi, kako daleč lahko privedeta posesivnost in nezrelost, kakšne rane zadajo te uničujoče zveze in kako osebe, ki imajo narcisoidno motnjo, najdejo pogosto že iz otroštva ranljive ljudi, nad katerimi se potem izživljajo, opisuje nabor teh enajstih zgodb, ki bodo pretresle bralce in jih pripravile k razmisleku o lastnih razmerjih. > Vanja Jazbec

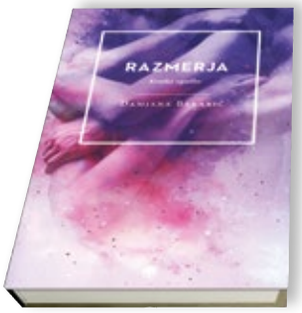

Fran Milčinski

BORIŠKI BAN

ilustracije: Peter Škerl

Sanje, 2019, t. v., 67 str., 12,95 €, JAK

Epsko zgodbo, umeščeno v čas srednjega veka, je Fran Milčinski napisal v posebnem jeziku – starinskem, vznesenem, privzdignjenem. Zgodba se dogaja na dvoru boriškega bana, ki je poglavar nad vsem – kajpak tudi nad življenjem in smrtjo. Kadar pa so v igri prestol, oblast in moč, so seveda dovoljena vsa sredstva za dosego cilja. Tu sta še nečimrnost in vprašanje: »Je kje boljši vojskovodja, kot sem sam?« V gradu živi tudi njegova sestra Roža, poosebljena lepota, milina, pravičnost in sočutnost, ki pomaga, da se junaštvo konča drugje kot pri izgubi življenj(a). Prav zanimivo je prebrati zgodbo starejšega datuma, sploh ker jo lahko kadarkoli prenesemo v današnji čas in se preizprašamo o naših vrednotah. > Sabina Burkeljca

INTERVJU: LARA PAUKOVIČ

POGOVARJAL SE JE: SAMO RUGELJ

Lara Paukovič je predstavnica mlajše generacije slovenskih prozaistk, svoje položnice plačuje z novinarskim delom, kjer se je že uveljavila kot prepoznavno pero. S *Poletjem v gostilni* (Beletrina, 2017) je napisala svoj romaneskni prvenec, z *Malomeščani* pa je pogledala pod površino dobro situiranega dela slovenske populacije, stare okoli trideset let, in poskušala raziskati, kakšni so njihovo čustvovanje, odnos do ljubezni in iz tega izhajajoča partnerska razmerja. Njena glavna junakinja Anja je zaposlena v oglaševalski agenciji, njen ključni življenjski imperativ v letu, ki ga opisuje roman, pa je želja, da osvoji glasbenika Bojana, sicer velikega zabavljača in osvajalca, ki pa kljub temu še vedno živi pri svojih staršev (ter seveda njihove hiše nikoli ne bi zamenjal za življenje v stanovanju). Ob izidu *Malomeščanov* smo z njo spregovorili nekaj besed.

»Čas za pisanje leposlovja je zgodaj zjutraj, zvečer ali za vikende.«

LARA PAUKOVIČ
MALOMEŠČANI
Litera, zbirka Piramida,
2019, t. v., 185 str., 23,90 €, JAK

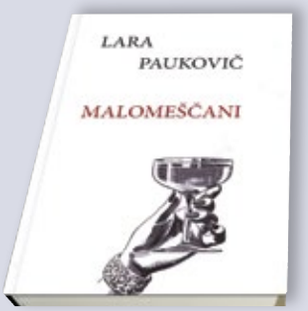

Foto: Nada Žgank

Lara Paukovič

Bukla: Je drugi roman teže pisati od prvega? So bili odzivi taki, da so vas spodbudili k novemu literarnemu delu?

Paukovič: Moj prvi roman *Poletje v gostilni* je bil pravzaprav deležen nasprotujočih si odzivov: medijska pozornost, ki je spremljala izid, je bila velika, to drži, dobila sem – tudi zasebno – precej pohval in spodbud za nadaljnje delo, vendar pa po drugi strani tudi kar nekaj negativnih ali medlih kritik. Se mi pa zdi to mogoče celo bolje, kot če je tvoj prvenec pospremljen s samim odobravanjem in bleščečimi kritikami – visoka pričakovanja te lahko ohromijo, jaz pa sem bila v situaciji 50/50, kot bi ponovno začenjala od začetka. (*smeh*) Vedela sem, da bodo tudi pri novi knjigi, ki jo napišem, odzivi podobni, ne glede na to, kakšna bo tematika – določeni bralci bodo navdušeni, spet drugi se bodo osredotočali na reči, ki jih v mojem pisanju motijo. Sicer pa nisem imela občutka, da je težje pisati drugi roman, čeprav so me na to opozorili nekateri kolegi iz literarnih krogov. Konec koncev že približno poznaš svoj način pisanja in rituale, vezane nanj, tako da veš, v kolikšnem času lahko pričakuješ napredek, veš tudi, katere kompromise si pripravljen sprejemati in katerih ne. In pri drugem romanu sem se mogoče še bolj kot pri prvem zanašala na svojo intuicijo.

Bukla: Kako združujete svoje publicistično in literarno pisanje? Kako se to dvoje razlikuje, morda tudi v smislu pisalnih ritualov, ki ste jih omenili?

Paukovič: Novinarstvu čez teden posvečam večino svojega dneva, čas za pisanje leposlovja pa je zgodaj zjutraj, zvečer ali za vikende. Žal je namreč tako, da od leposlovja ne morem živeti, tako da moram pač dati prednost tistemu, kar plačuje račune. (*smeh*) Novinarstvo imam zelo rada – le včasih, ko sem globoko v pisanju leposlovnega dela, pa naj bo to kratka zgodba ali roman, bi si želela, da bi imela za razvijanje tega ali onega prizora ali dialoga na voljo cel dan, pa me preganjajo »deadlajni« – tako moram potem loviti tistih nekaj prostih trenutkov v dnevu ali celo čakati naslednjih nekaj dni, da se urnik sprosti in se lahko prizoru posvetim, kot je treba. Slaba plat kombiniranja obeh žanrov pa je mogoče še to, da se ti, če nisi posebej pozoren, hitro začne dogajati, da publicistično izrazoslovje kaplja v prozo, v člankih pa na trenutke dolgoveziš ali postaneš pretirano metaforičen, kar je v proznih delih dopuščeno, v novinarstvu pa – če ne pišeš ravno poetične reportaže ali česa podobnega – ne preveč zaželeno.

> ... pri drugem romanu sem se mogoče še bolj kot pri prvem zanašala na svojo intuicijo ...

Bukla: Ob branju *Malomeščanov* sem se spomnil na roman Breta Eastona Ellisa *Manj kot nič*, seveda v aktualni slovenski družbeni realnosti. So *Malomeščani* generacijski roman tistih uspešnih mladih, starih okoli trideset let?

Paukovič: To je zame precejšen kompliment, Bret Easton Ellis namreč spada med avtorje, o katerih sem razmišljala, ko sem pisala *Malomeščane*. Sicer bolj o *Ameriškem psihu*, ker Anjo iz *Malomeščanov* tako kot glavnega junaka te knjige, Patricka Batemana, zaznamujeta konzumeristična kultura in vpetost v »in« mestne lokacije, a navsezadnje je ameriška izpraznjena visoka družba v vseh Ellisovih romanih prikazana na podoben način. Seveda gre lahko tudi za generacijski roman – knjigo sem zasnovala tako, da jo je mogoče brati na dveh ravneh: ena je individualna zgodba nekega (kvazi)razmerja, druga pa portret neke generacije višjega srednjega razreda, kar je tudi družbenokritična plat romana. Vedno so me zanimali ljudje, ki jim v življenju v bistvu nič ne manjka, njihova površinskost, osredotočenost na samo zanje pomembne malenkosti, in prepričanje, da si zaslužijo več kot drugi.

Bukla: V kakšnem položaju pa je po vašem mnenju na splošno ta generacija? Kaj razmišlja? Česa si želi?

Paukovič: Skupina znotraj generacije, v katero spada Anja, se precej razlikuje od pripadnikov

te iste generacije znotraj mojih socialnih krogov, ki si želijo predvsem socialno varnost in izstop iz začaranega kroga prekarnega dela; pa da bi vsi skupaj nehali uničevati okolje, seveda, kar je problem, do katerega so malomeščani, prikazani v romanu, popolnoma brezbrižni. Kaj pa si želijo vsi mladi odrasli, ne glede na status in okolje, v katerem se gibljejo? Ne vem, mogoče ne bom preveč udarila mimo, če rečem, da ljubezen – razsežnosti kaosa na področju intimnih odnosov v tem času so namreč že skoraj groteskne.

Bukla: Glavna junakinja vašega romana Anja je dobro situirana oseba s službo, ki je za marsikoga sanjska, obenem pa je v sebi labilna, tako da jo njen občasni partner z lahkoto manipulira. Opremljeni za delo, ne pa tudi za ljubezen?

Paukovič: Sistem, v katerem živimo, gotovo proizvede veliko čustvenih invalidov. Samo poglejmo visoko storilnost mladih na Japonskem, po drugi strani pa njihovo vse slabšo »opremljenost« za intimne odnose. Izčrpavanje na delovnem mestu in brezkompromisno zasledovanje kariernih idealov, kar se dogaja v Anjinem primeru, žal ne pušča veliko prostora za gradnjo izpolnjujočega razmerja. Poleg tega je Anjin problem že generalno ta, da so vsi njeni intimni odnosi nepristni, ker se v njih ne trudi dovolj ali pa jo bolj skrbi za fasado, torej za to, kako je odnos videti od zunaj, kot za dejanski odnos.

Bukla: Po drugi strani pa lahko *Malomeščane* beremo tudi kot družbenokritični roman. So po vašem mnenju ženske še vedno žrtve pritajenih mehanizmov nasilja s strani moških? Se jim ne znajo upreti ali jih celo obrniti v lastno korist?

Paukovič: Zdi se mi, da gre še vedno velikokrat za to, da imamo ženske, ker smo bile pač toliko časa v podrejenem položaju, tudi ko dosežemo popolno karierno in osebno samostojnost, občutek, da se moramo moškim dokazovati. To je vgrajeno v naše dojemanje sveta, gre za podzavestni mehanizem, ki ga je izjemno težko preseči. Anja, ki ji veliko pomeni umeščenost v visok družbeni razred, je recimo po mestu na družbeni hierarhični lestvici pravzaprav nad Bojanom, a ima ves čas občutek, da ni dovolj dobra zanj. Je pa res, da Anja ni ravno najboljši primer izkoriščane ženske, ki bi se bralcu smilila – res pusti, da Bojan hodi po njej, a je po drugi strani sama izkoriščevalska in precej manipulativna v preostalih odnosih, pa tudi zaključek pokaže, da je želela iz njunega razmerja potegniti več kot samo Bojanovo naklonjenost.

Bukla: Konec bova seveda prepustila bralcem. Lahko poveste še kaj o svojih naslednjih projektih?

Paukovič: V glavi imam že grob obris naslednjega romana, a mislim, da bom tokrat za to, da se ideja izkristalizira na papirju, potrebovala vsaj tri do štiri leta. Rada bi vpisala tudi doktorat, kar bo ob kontinuiranem novinarskem delu in zbiranju materiala za tretji roman malo težje, ampak – vse ob svojem času.

Miklavž Komelj

LARVAE

LUD Literatura, zbirka Prišleki, 2019, t. v., 203 str., 19 €, JAK

Kot misel, ki pride in gre, kot glodajoče spoznanje, ki se zareže globoko v bit, kot grožnja, ki nikdar ne izzveni – tako se oglašajo glasovi treh zgodb. Trije glasovi, včasih, se zdi, da celo še kakšen več, tri zgodbe in tri povsem različna časovna obdobja fabulativnega dogajanja. Pa vendar je njihova različnost zgolj navidezna, saj je govorica vseh treh – včasih zelo skrivnostna, oddaljena in morda na trenutke tudi ne prav razločna – v resnici več kot zgovorna, jasna in čista: za fasado zunanjosti, za vsem tistim, za čimer se skriva vsak posameznik, vre na plan marsikaj novega, pomenljivega in globoko sporočilnega. Kajti glasovi iz preteklosti in duhovi pokojnikov so pogosto mnogo bolj živi in glasni, kot si želimo. Ali, kot pravi eden od ženskih glasov iz zgodbe *Speča deklica*: »Ali ljudje res mislijo, da bodo nekaj izbrisali, če to pozabijo? Jaz brišem s tem, da ne pozabim ničesar. Tako ničesar, da je vse, česar se lahko spominjam, ob tem že pozaba. Jaz pa ne pozabim ničesar – in to ni stvar spomina; to je stvar molka.« Izredno pronicljivo in globoko branje, ki poleg vsega ponuja razmislek o moči (čustvene) metamorfoze! > Vesna Sivec Poljanšek

Zoran Hočevar

ČEPRAV SEVEDA

Modrijan, zbirka Bralec, 2019, m. v., 123 str., 16,90 €, JAK

Čeprav seveda je nadaljevanje zadnjega Hočevarjevega romana *Tole zdaj*, z avtorjevo namero, da dokončno opravi z razmišljanjem o *večincih* (navaden folk) in *manjšincih* (umetniki in vse neprodane duše v tem svetu »kšeftarskega kapitalizma«), ki pa pogosto niti niso kaj dosti manj »zagovedni« od prvih. Prvoosebni pripovedovalec, ki je hkrati glavni protagonist in pisateljev alter ego, je nedvomno človek z jasno sliko in pogosto precej radikalnimi predlogi, kako rešiti nastalo situacijo. Narobe naj bi namreč štartali že pred slabimi tristo leti, ko so nekateri učenjaki začeli »zganjat propagando, češ da je v bistvu vsakršno človeče diamant«. Če to ne bi bil Hočevar, bi mu ob modrovanju o prav vsem, od vrtnarjenja, politike do usode človeštva, zlahka pritisnili štampiljko: pametnjakovič in nergač, ker pa si to večkrat navrže sam in ker pametuje na nadvse žmohten in duhovit način (pomislite na Kleča ali Filipčiča), se lahko samo kislo nasmehnemo in ponavadi pridemo do istega zaključka – da smo *bolj ali manj v riti*. Z drugega zornega kota je roman tudi delo o pisatelju, nekoč slikarju, zdaj skoraj performerju, ki svojo zgodbo ustvarja *v živo* – pred bralci. Razmišlja o sebi, svojem pisateljevanju, nastavlja zgodbo in jo hkrati spodkopava, jamra in besni, ko mu ne gre, vse do: »*Tole bi naj bil zaključek?*« > Kristina Sluga

Barbara Pešut

PISMA IZ JLA

Avtobiografski roman

Primus, zbirka Avtorji, 2019, m. v., 87 str., 19 €

Kot je že v navadi pri delih Barbare Pešut, je avtorica tudi v svojem novem avtobiografskem romanu *Pisma iz JLA* na moč iskrena in včasih že tako neposredna, da bralca prav presune moč njenega osebnoizpovednega pisanja. A prav omenjeno podarja romanu še večjo težo, s katero te zapisano še intenzivneje prestavi v čas neke ne tako davne preteklosti – (tudi) v čas služenja vojske v socialistični Jugoslaviji. Glavna junakinja si s svojim najdražjim izmenjuje pisma, ki izžarevajo vso njuno bit, od obojestranskega silnega pogrešanja, njegove naveličanosti nad številnimi nesmisli JLA in odštevanja dni do snidenja in njenih večnih (samo)izpraševanj, ali jo on res ljubi in je v dolgih mesecih odsotnosti vendarle ne bo pozabil. Njena pisma so dolga, razmišljujoča, obogatena tudi z njenimi lastnimi pesmimi in tudi z verzi njej ljubih svetovnih avtorjev, medtem ko je na drugi strani on v pisanju tipično moško kratek, odločen, neposreden in trdno prepričan o zastavljenih (skupnih) ciljih. Pešutova nam je s svojim novim romanom znova iskreno omogočila vpogled v delček njene duše in notranjih svetov, ob tem pa je spretno in tudi z očitno nostalgijo odprla vrata v svet nekdanje skupne države in (tipičnih) odtenkov življenja v njej. Branje, nabito s hrepenenjem in (prikrito) erotiko, prinaša odlično osvežitev. > Vesna Sivec Poljanšek

POGOVARJAL SE JE: ALJAŽ KRIVEC

Zdenko Kodrič je dramatik, pisatelj za otroke, fotograf, scenarist …, a najbrž ni pretirano reči, da je širši domači javnosti najbolj znan kot prozaist, predvsem romanopisec (s trikratno nominacijo za nagrado kresnik). Kodrič svoje delo pogosto obarva z zgodovinskimi in biografskimi koordinatami (tako je pisal denimo o Adelmi von Vay, Francu Rihtariču, Lajošu Vrečiču in Rihardu Jakopiču), kar velja tudi za *Pet ljubezni*, delo, ki zasleduje poti štirih Marpuginj po Evropi in Sredozemlju. Legendarni mariborski judovski družini je nekaj besed namenil že v scenariju za igrani dokumentarni film *Marpurgi*. Tudi v luči tega tokrat skušava raziskati razmerje med fakti in fikcijo, odnos do že obstoječega materiala o Marpurgih in seveda o samem romanu *Pet ljubezni*.

O Marpurginjah, ki življenje prehodijo samo skozi svojo notranjost

ZDENKO KODRIČ
PET LJUBEZNI
Litera, zbirka Piramida,
2019, t. v., 370 str., 29 €, JAK

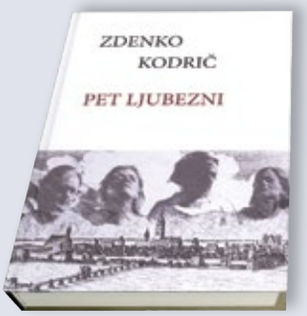

Bukla: Ob Marpurgih je v okviru literature tako rekoč prva referenčna točka roman Zlate Vokač z istim naslovom. Ste ob pisanju svojega romana čutili tudi težo njenega dela?

Kodrič: Nisem čutil teže njenega dela, občudoval pa sem njen slog in zgodovinsko interpretacijo. Vokačeva je začela temo o Judih, jaz sem jo želel po svojih sposobnostih zaokrožiti, ji dodati nekaj novih zgodovinskih in socioloških pogledov. Tu in tam sem primerjal verjetnost in logičnost njenih in svojih stavkov. Nisem stremel in hrepenel po resnici, ki je po Karlu Popperju korespondenca med stavkom in stvarnostjo, ampak po izvirnosti. Pri svojem romanu sem moral najti ustrezno razmerje med dejstvi in fikcijo. In moral sem verjeti v logičnost svojega stavka.

Bukla: Kakšno pa je v *Petih ljubeznih* razmerje med zgodovinskimi/biografskimi dejstvi in fikcijo? Kako je sploh potekalo raziskovanje za pisanje romana?

Kodrič: Najlepše bi bilo odgovoriti s številkami, a te norme ne morem uporabiti. Osebe so seveda fiktivne, morda je ena konkretna in iz tega časa, zgodovinska dejstva pa so bolj ali manj resnična, dokaj trdna in pristna. O izgonu Judov iz Maribora v letih 1496 in 1497 je veliko napisanega, veliko stvarnih dokazov obstaja. Pri nas sta se z judovstvom ukvarjala dr. Jože Mlinarič in Klemen Jelinčič Boeta, v Avstriji dr. Marta Kiel iz St. Pöltna, v Izraelu pa Spitzer Shlomo z Univerze Bar Ilan iz Tel Aviva. Ko sem pri njih zbral dovolj podatkov in določil itinerarij, je proces stekel. Seveda sem se opiral tudi na zgodovinske knjige o Egiptu, Italiji, Nemčiji in Madžarski. Rad sem se vračal k zapisom Edwarda Williama Laneja, k pesnici Rachel Luzzatto Morpurgo, k soprogi Prima Levija in nekdanjemu rektorju padovske univerze, preučil sem kar nekaj spisov in molitev iz Talmuda in Tore, v arhivih so številni dokumenti o judovskih zdravilcih, zlatarjih, posojilničarjih, pesnikih in rabinih. Mariborski rabin Isserlein je bil tako impozantna osebnost, da se ga v Izraelu še danes spominjajo. Ne smem prezreti scenarija za film *Marpurgi*, sestavil sem ga pred pisanjem romana. Premiera filma je bila v letu 2012, ko je bil Maribor evropska prestolnica kulture, režiral ga je Boris Jurjaševič. Film je nakazal, da je bila mariborska judovska skupnost vplivna, bogata, sposobna. Mesto je prvo tiskano knjigo dobilo pred Trubarjem, resda v tujem jeziku.

Bukla: Kakšno vlogo pa je, takole čez palec, igrala judovska skupnost na naših tleh? Je iz njene zgodovine mogoče izbrskati tudi kakšno občo sliko, ki nam pomaga razumeti trenuten čas, ko se pri nas širi nestrpnost do drugih narodov, veroizpovedi. Ali drugače: je mogoče v judovski usodi najti neko občo zgodbo, ki je aplikabilna na najrazličnejše skupnosti?

Kodrič: Kar verjeti nisem mogel, kako dominantni so bili Judje v 15. stoletju. Ta dominantnost je gotovo eden od vzrokov za nastanek nestrpnosti do judovske veroizpovedi in kulture. Če bi v mestu ostala le peščica Marpurgov oz. Morpurgov, bi bil danes Maribor cvetoče in rastoče mesto ter pomembna točka v koordinatnem sistemu ekonomsko uveljavljenih metropol. Med Marpurgi sem odkril vrsto elitnežev. Večinoma bistroumni, podjetni, tudi malo lakomni, polni znanja, rokodelskih spretnosti, organizirali so pesniške turnirje, izdelovali pivo, zdravila, gradili kopališča in mostove, uvažali južno sadje, ga ob Dravi sortirali in pošiljali v Gradec in na Dunaj, celo v Innsbruck, kjer je bila občasna rezidenca cesarja Maksimilijana. Za katolike so celo izdelovali toaletne krpice za zadnjo plat. Dolgo let ni bilo čutiti nestrpnosti med verujočimi. Šele pretirano zadolževanje mariborskih meščanov je spremenilo tok dogodkov. Nekateri obrtniki in meščani so zaradi visokih posojilnih obresti, kar pa je bilo normalno za tisti čas, obubožali, Judje pa obogateli. Očitno sta denar in judovska pamet povzročila etični razkroj. Izgon jih ni uničil, tedanja oblast je obljubila, da ne bo tekla kri. Iz Maribora so krenili na jug in na zahod, nekaj jih je odšlo proti jugovzhodu Evrope. Iz romana in iz drugih zgodovinskih virov je mogoče sklepati, da so Judje po 15. stoletju pozitivno vplivali na razvoj Evrope in sveta. To potrjuje tudi zgodovinar Niall Ferguson v knjigi *Trg in stolp*.

Bukla: Vendar usode Marpurginj nenehno preči tudi zgodovinski kontekst. Koliko je to tudi knjiga o nekih drugih časih (pa tudi krajih) ne glede na nastopajoče?

Kodrič: Knjiga *Pet ljubezni* se dogaja znotraj in zunaj človeškega tkiva in zgodovine. Filozof Nick Land pravi, da obstaja samo ena pot, pot skozi, kar pomeni še dlje v notranjost. Moj roman Landovo dikcijo razume in potrjuje. Marpurginje, ki so protagonistke mojega romana, življenje prehodijo samo skozi svojo notranjost, zunanjost jim pomeni le okrasje, fantazijo, fikcijo. Ženska psiha v lokalnem okolju deluje povsem drugače kot v abstraktnem in globalnem. Lokalni miljeji so čudaški, da ne rečem, na lokalni ravni nastajajo največje polomije: politične, ekološke, izobraževalne, kulturne, ekonomske itd. Roman *Pet ljubezni* na to ves čas opozarja, preči, kot pravite, zgodovinski kontekst, kajti tudi brez oseb bi roman funkcioniral, svet je tako in tako že nekaj časa brez nas. Čeprav so junakinje v kleščah osebnih usod, so konec koncev tudi sito, skozi katero ne sme uiti zdravo zrno.

Bukla: Zgodbe zaznamuje ukleščenost osebnih usod v zgodovinske okoliščine. Kaj je tisto, kar Marpurginjam omogoča, da lahko karseda svobodno krmarijo v takem svetu?

Kodrič: Na prvem mestu sta pogum in iznajdljivost, na drugem pamet, ženska intuicija. Osebe iz romana so sprva videti kot samorastnice in malo pokvarjene individualistke, a bolj kot se približujemo koncu zgodbe, vidimo, da so vse štiri oz. je vseh pet odvisnih od edinstvenega rodbinskega debla z imenom Marpurg. Skozi življenje krmarijo vsaka po svoje: Marisha doživi naciste, Sara islam in muslimanske moške ter prepotentne Italijane, Varda ponosne in zadirčne Madžare, Kaila pa Jude in katolike, pametne in neumne, pogumne in ponižne, pohlepne in zapravljive. Vse štiri so na vrtiljaku zgodovine, vsak njen vrtljaj povzroči pretres, kozmični pesimizem, je prepričan filozof Eugene Thacker. Protagonistke romana se bojijo prihodnosti, ker so prepričane, da jim ukrade dušo.

Bukla: V vaših delih je večkrat zaznati senzibilnost do ženskega vprašanja. Kako se usoda ženske zrcali v različnih zgodovinskih obdobjih, kulturah, kako je s tem v okviru judovske kulture?

Kodrič: Ko sem eno od verzij v branje in presojo poslal dr. Marjanu Tošu, poznavalcu judovstva na Slovenskem, zlasti pa specialistu za holokavst, je bil v svoji oceni silno navdušen nad divjostjo dveh Marpurginj, rekel je

Foto: Igor Napast/Večer

Zdenko Kodrič

celo, da razuzdanosti vseh vrst nikoli niso bile kdove kako sporne pri judovskih ženskah. Ko sem pisal poglavja o nonšalantnem obnašanju nekaterih Marpurginj, sem se namreč bal, da grem čez rob. Zdaj vem, da nisem šel. Res pa je, da se je Judinja leta 1496 obnašala drugače kot tista, ki je živela leta 1929 v Berlinu ali Münchnu. Trgi želja in fantazij so se pri Judih spreminjali tako rekoč iz desetletja v desetletje, in ko je Judinji iz denarnice padel zlatnik v tuji žep, je zmeraj napovedala denarno krizo. Orlando Uršič, urednik založbe Litera – pri njej je roman pred mesecem izšel – je po branju rekel, da neposredne razlage o usodi ženske v romanu ni, prav tako ni razlage o tem, kaj je judovstvo, je pa na srečo v romanu jasno izpisana posledica migracije, v katero je vpletena ženska s svojo travmo, svojim humorjem in svojo ironijo. K temu bi dodal, da sem pri Judinjah – spoznal sem samo dve – opazil vedenje, ki ga, na primer, moja žena nima.

Bukla: Osrednjo vlogo v romanu ima menora. Kaj pomeni?

Kodrič: Menora je sedemkraki judovski svečnik. V Ljubljani njegove krake zmeraj obračajo proti vzhodu, proti Mariboru. Menora je svetloba, muzika, optimistična varianta vere in moči, ki polni izpraznjeno človekovo dušo, je drevo življenja. In zlati svečnik je lajtmotiv romana. Na krakih so vgravirana imena rodbine Marpurg od leta 1400 do leta 2000; Marpurginjam je menora usojena, brez nje bi se njihov rod izrodil, svet pa podrl. Zanimiva konstatacija v romanu je, da se menora pojavi v mariborski stari kavarni na Glavnem trgu, od tam krene kot vesoljsko plovilo v München, potem še v Kairo, Genovo, Piran, Budimpešto, od tam spet v Maribor, potem v Benetke, Granado, Grčijo in Konstantinopel.

Bukla: Se nameravate v bližnji prihodnosti še ukvarjati s tem vprašanjem ali pripravljate kaj povsem novega?

Kodrič: Nič novega ne pripravljam. Še vedno me preganja roman, ki je že med bralci, in ugibam, ali je možno, da ga bo nekdo razumel in bral kot dramo. Če so si *Marpurgi* Zlate Vokač utrli pot v opero, ni vrag, da *Pet ljubezni* ne bi videli v teatru. Če se bo nekdo z gledališke scene zazrl v mrežo Marpurgov in Marpurginj, lahko nastane fantastično in fanatično omrežje, še več, nastala bi peergyntovska freska, na kateri bi se v prahu in blatu, v vati in zlatu valjali judovski bančniki, knjigarnarji, pesniki, rektorji, znanstveniki, nepremičninarji, rabini, šahisti, zaljubljenci, izdajalci, tovarnarji, generali in lepotice. In Maribor bi z romanom in gledališkim komadom dokončno izvedel, koga je imel in koga je izgubil, kaj je urok in kaj impresija, kaj razvoj in kaj zastoj.

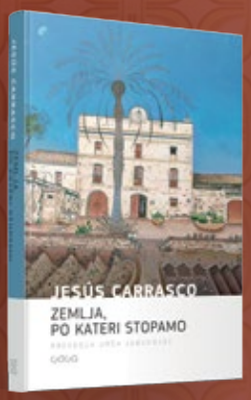

JESÚS CARRASCO
ZEMLJA, PO KATERI STOPAMO

roman, 2019, prevod: Urša Zabukovec

Literarna in alternativna zgodovina Španije, ki si jo je na začetku 20. stoletja priključil Imperij. Roman o soočenju dveh oblik človekovega odnosa do zemlje, merkantilne in čustvene, ki se neogibno zrcalita v odnosu človeka do svojega bližnjega, je l. 2016 prejel nagrado Evropske unije za književnost.

trda vezava, št. strani 224 , cena: 24,90 €

ALEKSANDAR HEMON
VPRAŠANJE BRUNA

kratke zgodbe, 2019, prevod: Irena Duša Draž

Zbirka kratke proze v marsičem povzema biografijo samega avtorja, ki v ZDA preko redkih klicev, pisem in tv ekranov spremlja kaj se dogaja v domačem Sarajevu. V praznini se rojevajo nov jezik in nove identitete, s katerimi z osupljivo spretnostjo žonglira pripovedovalec. Vprašanje Bruna še danes velja za eno Hemonovih ključnih del.

trda vezava, št. strani 230, cena: 24,90 €

SEBASTIJAN PREGELJ
V ELVISOVI SOBI

roman, 2019

Prvo kolo, nato prve ljubezni, težaki pred šolo, skrbni starši in kup drobnarij, ki gradijo naša življenja: od prvih epizod Vojne zvezd do barvnega televizorja. Junaka Jana od vrstnikov loči le izjemna domišljija. V Elvisovi sobi je izjemno izpisan roman o odraščanju in verjetno tudi prvi slovenski roman, ki skozi osebno pripoved prepričljivo prikaže obdobje osamosvajanja naše države.

trda vezava, št. strani 230, cena: 24,90 €

MIHA MAZZINI
FUNNY

roman, 2019

Par v zakonski krizi se odpravi v Afriko, češ, tam bova rešila zakon. Seveda ju čaka presenečenje. Morda pa je v obubožani afriški vasi resnično mogoče najti nov smisel življenja? Morda je povsem preprosto: skrb za sočloveka, življenje v skupnosti? Funny je ena najbolj svetlih in duhovitih Mazzinijevih knjig.

trda vezava, št.strani 220, cena: 24,90 €

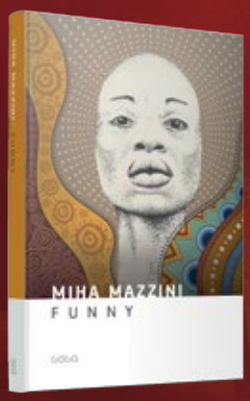

Naročila na: www.goga.si; tel.: 07 393 08 01

GOGA

www.goga.si

JAK JAVNA AGENCIJA ZA KNJIGO RS

Co-funded by the Creative Europe Programme of the European Union

POGOVARJAL SE JE:
IZTOK ILICH

Luiza Pesjak (1828–1898), sodobnica Franceta Prešerna, je bila nemško-slovenska pesnica in pisateljica, ki je med prvimi pogumno odpirala prostor, dotlej namenjen zgolj moškim. Literarna zgodovinarka dr. Urška Perenič je iz povsem drugega časa, ko uveljavljanje žensk v znanosti že dolgo ni več nekaj nezaslišanega. Za to gre vsaj nekaj zaslug tudi Luizi. Tukaj stojita ena ob drugi, samoumevno, enakopravno, vznemirljivo. Po zaslugi druge se delo prve, ki ga je leta 1887 natisnil novomeški založnik Janez Krajec, vrača med bralke in bralce. Z novo energijo in veljavo.

»... tako zdaj stojiva druga ob drugi literarna avtorica in literarna zgodovinarka.«

LUJIZA PESJAKOVA / URŠKA PERENIČ

BEATIN DNEVNIK: ROMAN

Prvi slovenski družinski roman v obliki dnevnika

Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2019, t. v., 235 str., 19,90 €

Foto: osebni arhiv

Urška Perenič

Bukla: Ob naslovu romana ste navedeni skupaj s pisateljico Luizo Pesjak – čeprav je umrla za eno dolgo življenje prej, preden ste se vi rodili! To ni naključje in še manj nespodobno postavljanje. Z njenim besedilom ste se ukvarjali tako dolgo in temeljito, da ste ga napisali malone na novo.

Perenič: Ja ... tako zdaj stojiva druga ob drugi literarna avtorica in literarna zgodovinarka. Mislim, da to pomaga dobro razumeti empirična literarna veda, v kateri je literatura pojmovana kot sistem, ki ga tvorijo literarna besedila in vsi, ki se z njimi ukvarjamo. Poleg avtorjev so to bralci (!), za distribucijo literature skrbijo ustanove (npr. založbe), znanstveno pa se z njo ukvarja literarna zgodovina in s tem sovpliva na literarne procese. Literarni zgodovinar raziskuje, zbira podatke, jih obdeluje, k njegovemu delu sodi nevidno, a pomembno »tehnično« delo (redakcija, transkripcija ipd.), kar vse daje oz. vrača, lahko pa tudi odvzema (in to se je dolgo časa godilo prav z romanom *Beatin dnevnik*) literarnim besedilom veljavo.

Bukla: Odkrili ste toliko ne le obrobnih dejstev o ozadju in nastajanju romana, da ste odprli povsem nov pogled nanj. Po večidel površnih, tudi krivičnih in podcenjujočih ocenah ter spregledih, ki so do zadnjih dveh desetletij spremljali dnevnik grajske guvernante Beate z njeno avtorico vred, ste ta prvi dnevniški družinski roman postavili na mesto, ki mu pripada v naši literarni preteklosti. Kar bodo morali upoštevati tudi novi literarnozgodovinski pregledi in študije.

Perenič: Taka, kakor pravite, je bila sočasna kritika (npr. Janka Kersnika), medtem ko kritika v reviji *Dom in svet* sploh ni bila odklonilna. Izmed starejših literarnih zgodovinarjev je bil do romana najbolj neprizanesljiv France Koblar. Resnejše preučevanje tega besedila, in sicer v okviru preučevanja ženskega avtorstva, pa se je pričelo v 80-ih letih 20. stoletja. Ob njem sta se najbolj utrdili žanrski oznaki sentimentalni (poleg Koblarja tudi Anton Slodnjak) in ženski roman (Miran Hladnik) brez slabšalnega prizvoka, pozneje se je z več deli ženskih avtoric znašel še v družbi evropskega psihološkega, socialnega romana (Katarina Bogataj Gradišnik, Katja Mihurko Poniž). Sama kot najustreznejši alternativi ponujam oznaki dnevniški in družinski roman, kar, na kratko, izhaja iz oblike romana, prepoznanih žanrskih značilnosti in empirično ugotovljenih navezav pisateljice na druge književnosti. In zdaj, ko mu je na podlagi svežih spoznanj vrnjena nacionalna relevantnost in so se odprle nove povezave s tujimi književnostmi (npr. skandinavski tip družinskega romana), ne bi smelo biti več zadreg niti pri njegovi ustrezni vključitvi v šole.

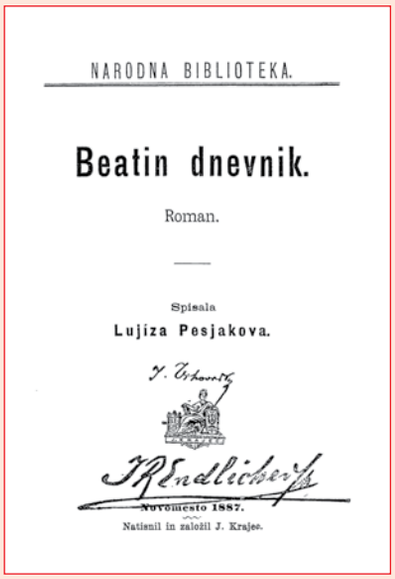
NARODNA BIBLIOTEKA.

Beatin dnevnik.

Roman.

Spisala
Lujiza Pesjakova.

Novomesto 1887.
Natisnil in založil J. Krajec.

Bukla: Ob vsem vloženem delu se ponuja še vprašanje, kaj vas je najbolj pritegnilo in spodbudilo, da ste se ga lotili?

Perenič: Ponovno sem roman v roke vzela zato, da bi se ukvarjala s teorijo dnevniškega romana, ki je v slovenski literarni zgodovini precej slabo pokrito področje in čemur je namenjeno eno od poglavij moje študije. A se mi je začel prostor v romanu dozdevati sumljivo poznan. Roman je namreč poln krajšav, ki kažejo na stvarno geografsko predlogo, razdalje med kraji so premerjene z veliko natančnostjo, da ne morejo biti naključne, krajinska kulisa je tako avtentično izrisana (Snežnik, snežniški gozdovi, Loška dolina, Javorniki ...). Najzanimivejše odkritje o geografski predlogi dogajalnega prostora pa je bilo povsem naključno. In sem zagrizla v arhivsko gradivo ... Koliko vsebinskih podobnosti je med posameznimi deli obeh, neliterarnega in literarnega dnevnika! Ponuja se zamisel, da je bil zasebni dnevnik, ki je liriziran, tudi nekakšna vadnica za poznejši literarni tekst.

Bukla: Katere avtorje in avtorice bi po vašem mnenju še morali podobno »oživiti«?

Perenič: Želela bi si »oživiti« nemški del avtoričinega opusa pa plejado nekanoniziranih, večjezičnih čitalniških avtorjev, med katere sodi tudi Pesjakova in ki so pomembno prispevali k razvoju slovenske literarne kulture (npr. Miroslav Vilhar, Josip Ogrinec, Janez Globočnik, Bernard Tomšič, Jakob Alešovec, Josip Nolli, morda nekoliko bolj poznani vajevec Valentin Mandelc idr.) ... Več kot za eno dolgo življenje dela!

Primož Čučnik

PIŠ ČEZ SEN

LUD Literatura, zbirka Prišleki,
2019, t. v., 106 str., 19 €, JAK

Primož Čučnik

»*NE POSKUŠAM deliti / izpovednih misli / družbenim omrežjem svojim 'prijateljem'*« so prvi verzi najnovejše Čučnikove pesniške zbirke. Morda jih ne bi veljalo posebej izpostavljati, če ne bi do neke mere uglasili zbirko pred nami (čeprav je mogoče trditi, da v zaključnem »apendiksu« pesnik prav zares razkrije program zbirke ali vsaj njeno genezo). Pesnik v jedru ostaja zvest lastni poetiki, ki si jo drznem označiti za izrazito zavezano »poeziji kot taki«, ki jo zaznamujeta jezikovna sproščenost, a obenem do neke mere kontemplativno, k lirskemu subjektu obrnjeno pesniško popotovanje. A tokrat se zdi, da pesnik, morda nekoliko bolj kot poprej, ne skriva referenčnega polja sodobnega življenja, najsi gre za vprašanja družbenih omrežij, ekologije, ekonomsko-političnega sistema in seveda nekega stanja zavesti, ki slednjim pritiče. In prav slednje, ne glede na vse, ostaja nekakšna podstat poezije pred nami, zaradi česar je slednjo vendarle nemogoče brati kot direkten, izrazito političen komentar, čeravno to v njej tudi nenehno tli. > Aljaž Krivec

Marjan Strojan

HRIBI, OBLAKI, LEPE POZDRAVE

ilustracije: Anja Delbello
Mladinska knjiga,
zbirka Nova slovenska knjiga,
2019, t. v., 144 str., 27,99 €, JAK

Marjan Strojan

... beremo izredno jasen (dostopen) jezik ...

Pesnik in prevajalec se s svojo poezijo tudi tokrat ne izneverja estetiki, kot jo je vzpostavil v svojem dozdajšnjem pisanju. Beremo izredno jasen (dostopen) jezik, v katerem so posredovane pesmi, ki se gibljejo vse od lirskih do epskih, včasih na sami meji med enim in drugim, kar velja tudi za tiste primere, ob katerih se nam zazdi, da prebiramo nekakšen avtorjev dnevnik v obliki poezije. Zbirki ni mogoče pripisati vidnejše enotne podobe po zunanjih značilnostih. Pesnik uporablja tako rime (še pogosteje pa asonance), metrum (najti je celo heksameter), a piše tudi v prostem verzu. Njegovo referenčno polje je pogosto klasična literatura (najsi gre za grško antiko, starejšo angleško književnost, slovensko moderno itn.). Tako avtor predvsem izkoristi različne metode iz zgodovine poezije, čeprav se h konkretnim klasičnim oblikam ne obrača, kljub temu pa sega od nekakšnih aforizmov in anekdot, zapisanih v pesniški obliki, pa vse do pesmi v prozi. Tako imamo opraviti s poezijo, ki se giblje po širokem in dobro znanem polju, vendar do njega ohranja tudi nenehno distanco, ki onemogoča, da bi zbirko lahko enoznačno zamejili. > Aljaž Krivec

Mili Hrobath

BARVITOST ČASA

Pesmi
poslikave: Karl Vouk
Mohorjeva Celovec, zbirka Ellerjeva edicija,
2019, m. v., 104 str., 19,90 €

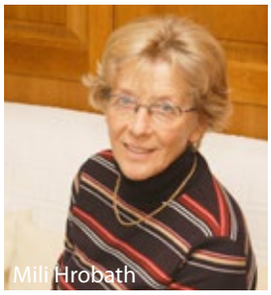
Mili Hrobath

Barvitost časa je – poleg dveh zbirk za otroke – tretja samostojna zbirka krhke lirike koroške Slovenke, ugledne pedagoginje in kulturne organizatorke Mili Hrobat. Tako kot prvi dve je izšla v okviru založbine elitne Ellerjeve zbirke s triintridesetletno tradicijo; za v seriji običajno likovno spremljavo verzov je tokrat poskrbel Karl Vouk, spremno besedo pa je napisal Tim Wüster. V predzadnjem letu druge vojne rojena pesnica že v začetnih verzih nakaže, kako in s katere točke se razgleduje po življenju: moč trezne misli ji kaže novo smer, osišče pa ostaja zvestoba. Naslanja se na stare izreke, polne zdravja in moči, ki ji pomenijo kažipot skozi dan. Ne preteklost ne prihodnost, zdaj je njen trenutek; tudi spomin živi v sedanjosti, še pravi, ko se sprehaja skozi svoja razpoloženja in čustva. V jesenskih sanjah se zave, da njenim dnevom zmanjkuje časa; takrat spozna hvaležnost, vir zorenja. Zrelost pa osladi čas – sled v spominih. Boji se le praznote dneva, časa brez bližine, da je ne zasvoji samotarjenje. > Iztok Ilich

Vladimir Kos

KOT SONCA ZLAT ZATON

Goriška Mohorjeva družba,
Župnijski zavod Ljubljana Dravlje,
2018, m. v., 88 str., 10 €

Vladimir Kos

Na pesnika, esejista in v prvi vrsti jezuitskega pastorja misijonarja, ki živi na Japonskem že od leta 1956, je slovenska literarna kritika postala pozornejša šele v zadnjih desetletjih, danes pa velja za najvidnejšega še živečega predstavnika slovenske zdomske poezije, medtem ko je bila ob podelitvi nagrade Prešernovega sklada leta 2014 prepoznana tudi njegova vloga enega prvih slovenskih pesniških modernistov (zbirka *Dober večer, Tokio*, 1960). Založba Goriška Mohorjeva družba se mu je s pričujočo izdajo – malo antologijo – želela pokloniti in zahvaliti kot zvestemu sodelavcu, ki je pred kratkim dopolnil častitljivih 95 let. Izbrane pesmi, razpete med letoma 1995 in 2018, hkrati obeležujejo Kosovo sodelovanje pri vsakoletnem *Koledarju Goriške Mohorjeve družbe*. V poeziji Kos izhaja iz treh izročil: slovenskega, japonskega in krščanskega. Tudi formalno večkrat posega po klasičnih japonskih verznih oblikah – haikuju in tanki. Lirski subjekt izpričuje človekovo iskanje svojega mesta v svetu, izpoveduje verska občutja, njegovo razmišljanje in čutenje pa zaokrožajo podobe iz narave, v katerih se Kos pokaže kot natančen opazovalec in upesnjevalec, ki pred bralcem razgrne paleto vseh mogočih barv, zvokov, drobnih sprememb letnih časov in še posebej razkošne lepote cvetja, saj je »umetnik tisti, ki svet spreminja v nekaj lepšega« (*Cvetic in ptic umetnik*). > Kristina Sluga

Dnevi poezije in vina

21.–24. 8. 2019, PTUJ in številni drugi kraji

18.–20. 8. 2019, Večeri pred Dnevi

20. avgusta 2019 se s tradicionalnimi Večeri pred Dnevi po različnih krajih po Sloveniji začenjajo Dnevi poezije in vina, tokrat že triindvajsetič. Pogovarjali smo se s **Sabino Tavčar**, glavno producentko festivala.

Bukla: DPV, kot kratko rečete festivalu, je zelo poseben festival. Ga lahko na kratko predstavite?

Tavčar: Dnevi poezije in vina so, lahko rečemo, največji in najprepoznavnejši mednarodni pesniški festival v tem delu Evrope. Festival je v triindvajsetih letih obstoja v Slovenijo pripeljal že blizu petsto vrhunskih pesnikov z vseh koncev sveta. Zadnjih deset let je ustaljen na Ptuju, ki tako v poznih avgustovskih dneh postane prestolnica poezije, vsako leto pa ga obišče več kot osem tisoč obiskovalcev.

Prednost festivala je, da ne deluje hermetično in poezije ne prinaša le ozkemu krogu posvečenih, ampak gre v širino in se povezuje z najrazličnejšimi drugimi področji. Glavnima poudarkoma – poeziji in vinu – se tako pridružuje še premišljen program s področja glasbene, vizualne, fotografske, filmske in drugih umetnosti za vse starostne in interesne skupine.

Bukla: Vsako leto imate častne goste, poezijo v fokusu. Kakšen bo letošnji program?

Tavčar: Osrednji del festivala bo letos potekal med 21. in 24. avgustom na Ptuju in v številnih drugih mestih po Sloveniji in zamejstvu. Častna gosta bosta eden najvplivnejših in globalno najbolj prepoznavnih kitajskih avtorjev, ikona žive sodobne kitajske poezije, **Bei Dao**, in priznana srbska pesnica **Radmila Lazić**. Ta angažirana intelektualka se v svoji poeziji najraje ukvarja s temami, ki se dotikajo tabujev, tako literarnih kot življenjskih. Izbrana dela obeh častnih gostov bodo v času pred festivalom izšla pri založbi Beletrina. V fokus letos v sodelovanju z Goethe Institutom postavljamo **sodobno poezijo, ki nastaja v nemškem jeziku**. Trije nemški pesniki, Jan Wagner, Monika Rinck in José F. A. Oliver, ter avstrijska pesnica Sabine Gruber se bodo že v dneh pred festivalom udeležili nemško-slovenske literarne prevajalske delavnice, kjer bodo v družbi štirih slovenskih kolegov in prevajalke vzajemno prevajali svojo poezijo, prevode pa bo nato mogoče slišati na posebnih večernih branjih ter seveda tudi med festivalom na glavnem festivalskem odru. Zanemarili ne bomo niti nemških vin, saj bo tudi v vinskem programu zaslediti letošnji mednarodni fokus.

Bukla: Lansko leto je zelo odmevalo tudi Odprto pismo Evropi.

Tavčar: Drži, lansko leto je Odprto pismo Evropi švedske avtorice Athene Farrokhzad naletelo na velik odziv javnosti in medijev, ne samo v Sloveniji, ampak tudi širše v Evropi, prav tako kot že leto pred tem, ko je bil avtor pisma Stefan Hertmans. Letos bomo tako ob podpori berlinske Allianz Kulturstiftung že tretjič festival otvorili s prebiranjem Odprtega pisma Evropi. Tokrat ga piše večkrat nagrajeni bolgarsko-nemški avtor **Ilija Trojanow**. Gre za projekt, kjer izbrani avtor naslovi najbolj pereče družbene tematike in na svoj lasten polemičen način nagovori institucije, politike, medije in evropskega slehernika. Avtor Odprto pismo prvič v živo prebere na otvoritvi festivala, hkrati pa ga prejmejo tudi vsi evropski poslanci in komisarji. Odprto pismo je vsako leto prevedeno v številne jezike in objavljeno v najrazličnejših evropskih medijih, izide pa tudi kot posebna publikacija.

Bukla: Vsako leto se v času festivala zvrsti več kot šestdeset različnih dogodkov. Kaj še velja izpostaviti?

Tavčar: Poleg že omenjenih vrhuncev, Bei Dao, Radmila Lazić, nemški fokus in Odprto pismo Evropi, velja posebej omeniti še **Sobotno promenado poezije**. Zadnje festivalsko dopoldne, **v soboto, 24. avgusta,** bomo s karnevalskim pohodom ponovno zavzeli ptujske ulice in nanje pripeljali ulična branja poezije, glasbo, akrobacije, ulično gledališče, ples, folkloro … Obljubljamo, da bo letos promenada še bolj pisana, še glasnejša in še bolj nora. Da pa obiskovalci ne bi bili le gledalci, vse vabimo, da se odenejo v maske in se nam pridružijo.

Seveda pa ne smemo pozabiti niti na preostalo pestro dogajanje. Obiskovalci so vsako leto znova navdušeni nad očarljivimi zasebnimi branji na skritih vrtovih in dvoriščih ptujskih gostiteljev, na katerih se srečajo z enim izmed pesniških gostov v intimnem krogu. Lanskoletna novost so bili odlično obiskani polnočni performansi, s katerimi nadaljujemo tudi letos, posebno pozornost bomo namenili dogodkom za mlade in z mladimi ter otroškemu programu, obeta pa se tudi pravi pravcati pesniški dvoboj.

Posebnost letošnjega festivala je tudi dogodek **Pesmi na reki**, ki ga pripravljamo v sodelovanju z mrežo EUNIC in se bo v sklopu Večerov pred Dnevi zgodil v **torek, 20. avgusta,** v parku **Špica v Ljubljani**. Celovečerno dogajanje bo postreglo s pesniškimi branji na prostem, glasbo in za zaključek s pesniškim branjem na ladjici, ki bo plula po valovih Ljubljanice.

Seveda pa bodo vse podrobnosti o festivalu dostopne na spletni strani festivala www.stihoteka.com. Naj povem še, da so festivalski dogodki brezplačni in prav vsi tolmačeni v slovenščino oziroma angleščino.

Bukla: Tudi glasbi posvečate posebno pozornost. Kdo pride letos na festivalski oder?

Tavčar: Vsak večer bomo prisluhnili tudi glasbi. Za zdaj lahko izdamo, da se obetajo nastopi skupin **Pliš**, **Orleki** in **Matter**, pripravljamo pa tudi še nekaj drugih glasbenih nastopov, in to ne zgolj na glavnem odru festivala.

Bukla: Glavno besedo festivala pa ima poezija.

Tavčar: Poezija nas povezuje, obiskovalce, ki prihajajo, in goste, ki se predstavljajo. Ne glede na to, v katerem jeziku pesem zveni, je to tisto bistvo, ki ljudi in mesto napolni s prav posebno energijo. Festival je v preteklosti gostil že mnoga pomembna imena sodobne poezije in tudi perspektivne mlade pesnike, ki so to postali kasneje.

Na začetku omenjenim dosedanjim petstotim pesniškim gostom festivala bomo letos dodali še dvajset novih iz šestnajstih različnih držav. Izbrala sta jih letošnja kuratorja, hrvaški pesnik in založnik **Branko Čegec**, ki bo tudi sam nastopil kot pesnik, ter avstrijski kulturni mediator, moderator in organizator **Robert Renk**. Med drugimi bodo v okviru evropske pesniške platforme **Versopolis**, ki jo podpira program Ustvarjalna Evropa Evropske unije, festival obiskali štirje obetavni mladi pesniki: **Lou Raoul** iz Francije, **Ramunė Brundzaitė** iz Litve, **Goran Čolakhodžić** iz Hrvaške in **Maarten Inghels** iz Belgije. Domače pesnika bosta zastopala **Miroslav Košuta** in **Glorjana Veber**. Tudi letos bomo za obiskovalce pripravili brezplačne trojezične knjižice poezije s prevodi izbranih pesmi gostujočih pesnic in pesnikov.

Bukla: Brez vina ni poezije in ni festivala …

Tavčar: Enako vlogo kot poezija ima na festivalu vino. Za ljubitelje izbranih vin bomo poskrbeli s 63., 64. in 65. Hudo pokušnjo!, na katerih bodo obiskovalci prisluhnili izbranim pesniškim gostom ter pokušali vina slovenskih in tujih vinarjev. Po odličnih odzivih na lanskem festivalu nas ponovno čaka vinska delavnica, ki se bo iztekla s priložnostnim, zabavnim in nagradnim kvizom, oboje pod taktirko vinskega publicista **Jožeta Rozmana**. Vinski oltar pod vodstvom degustatorke **Staše Bizjak** letos prinaša petnajst skrbno izbranih vin iz različnih koncev Slovenije in Nemčije kot del festivalskega fokusa.

KATARINA TOMINEC

NEIZREČENKE

Književno društvo Hiša poezije, 2018, m. v., 104 str., 21 €

Pesniški prvenec že z naslovom sporoča, da se avtorica namerava gibati po poljih, ki jih je bodisi težko ubesediti bodisi se v njih skriva nekaj travmatičnega. Osnovne koordinate pesniške zbirke temu bržkone tudi pritičejo. Nekakšna stalnica knjige v sedmih razdelkih je naslavljanje druge osebe v (ljubezenskem) razmerju, v središču katerega je tudi erotična dimenzija. A ta odnos preči nekakšna rana (čeprav narava samega odnosa ni povsem enoznačna), ki se pogosto pripenja na pojma kot sta »umor« ali »smrt«. Vendar slednja nista vezana zgolj na odnos, temveč se zdi, da preideta v splošnejši modus, zaradi česar idejni svet pesniške zbirke nenehno biva na nekakšni meji med obstojem in neobstojem ali bolje: nenehno trka ob to mejo. Po slogovni plati gre za izrazito ekonomično poezijo jasnega jezika, ki se skuša izmikati pripovednim elementom, namesto tega ponuja slike, obrate in teži po pomenski napetosti, ki se napaja iz zasedanja radikalnih pozicij v odnosu do sveta in odnosu do druge osebe. Pesniška zbirka, katere imaginarij se najpogosteje obrača k poetiki telesa (pa tudi narave in občasno mesta), tako premore ostrino in svežino. > ALJAŽ KRIVEC

NADA KAVČIČ

UHO IN SENCA

LUD Šerpa, 2019, m. v., 55 str., 15 €

Po razmeroma obširnem seznamu različnih revijalnih objav (med drugim v osrednjih slovenskih književnih revijah) je pred nami pesničin prvenec. Zaznamuje ga ekonomičnost, ki jo na zunaj prikličejo že stalni knjižni format založbe, naslovnica, dolžina knjige in dolžine pesmi. A ko se zagrizemo vanjo, vidimo, da je skozi to prizmo mogoče brati tudi pesmi. Gre za poetiko, ki je opustila karkoli, kar je ne zadeva neposredno, ki ne skuša neposredno upesnjevati velikih idej ali ponujati kakršnegakoli recepta. V resnici se zdi, da gre za izrazito introvertirano pisanje, ki raziskuje lastno umeščenost v svet (lirske subjektke) in družbo, v nenehnem preigravanju »enega« in »mnogega«, »sebe« in »drugih« (in prav s tem naposled zakoraka v izjemno pereča vprašanja). Čeprav pri tovrstnih zbirkah vselej obstaja nevarnost, da zaradi svoje »tihosti« zdrsnejo mimo nas, bi prvencu delali krivico, saj preseneča iz verza v verz, le da na način, ki ga v tem trenutku morda nismo toliko vajeni. > ALJAŽ KRIVEC

REINHARD ABELN

MINISTRANTSKE SMEŠNICE

ilustracije: Aljana Primožič Fridauer
prevod: Jože Stabej
Celjska Mohorjeva družba, 2019, t. v., 109 str., 12,50 €

Pravijo, da je smeh najboljše zdravilo, pa še zastonj je. V zbirki šal *Ministrantske smešnice* so zapisani in zabavno ilustrirani humorni prizori v cerkvi in zakristiji, družini in prostem času, pri ministrantskih vajah, v šoli, na počitnicah in še kje. Med šale so vpletene tudi uganke in zanke, da se lahko bralci malo oddahnejo od smeha. Avtor poudarja pomen in vrednost smeha v družbi in življenju nasploh. Knjižica smešnic je primerna tudi kot družinsko branje, saj se je slajše smejati v družbi kot samoti. Šale so prisrčne, prostodušno nedolžne in nabrite, kot znajo to biti tudi ministranti. > SONJA JUVAN

Jernej Županič

Mamuti

roman

Kritiško sito 2019: nagrada literarnih kritikov za knjigo leta

Kakšen bi bil svet, če bi se mamuti borili za družbeno enakopravnost z ljudmi? *Mamuti* so "odličen", "izviren", "pomemben" roman, ki nenehno preigrava pripovedne strategije.

Dragan Velikić

O pisateljih in mestih

eseji

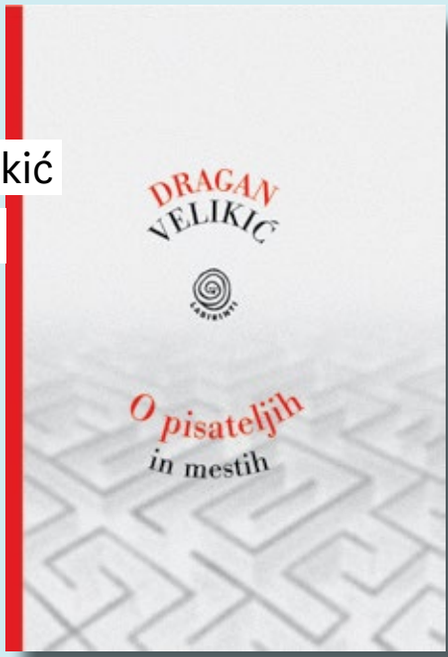

Dragan Velikić, eden najbolj znanih, prevajanih in nagrajevanih sodobnih srbskih pisateljev, se loteva vprašanj o (avtorski) identiteti, mejah v resničnosti in literaturi ter razmerju med literaturo in zgodovino.

Jonas Jonasson

NOVE PRIGODE STOLETNIKA,

ki je zlezel skozi okno in izginil

prevod: Andrej Hiti Ožinger

Mladinska knjiga, zbirka Kapučino, 2019, t. v., 430 str., 32,99 €

Jonas Jonasson

Hudomušni švedski pisatelj, ki je (med drugim) ustvaril gotovo najbolj priljubljenega književnega stoletnika, Allana Karlsona, svojega junaka ni mogel dolgo pustiti na rajskem otoku, da bi s prijateljem Juliusom brezskrbno uživala in zapravljala denar iz ukradenega kovčka. Seveda ne. V 101. letu Allanovega življenja se stara junaka podata v nove dogodivščine in tokrat zaplavata v prav zares družbeno aktualne in politične vode. Kakšen šampanjček preveč ali malo smole in že se živahna starostnika znajdeta na severnokorejski ladji, ki prevaža uran za izdelavo jedrskega orožja, zapletena diplomatska kriza pa je za sosednjim vogalom. Ne pričakujte povsem lahkotnega hahljanja, teme so hudo resne, ampak po sto letih na tem svetu je človek zagotovo pripravljen na vse, torej tudi na soočenje z najbolj norimi političnimi voditelji. Seveda se knjiga, v kateri med drugim nastopajo Donald Trump, Kim Džong Un, Vladimir Putin in Angela Merkel, lahko bere tudi kot veseloigra, vendar se aktualni svetovni dogodki razmišljajočega bralca dotaknejo vsaj toliko kot resnična žalostinka. > Renate Rugelj

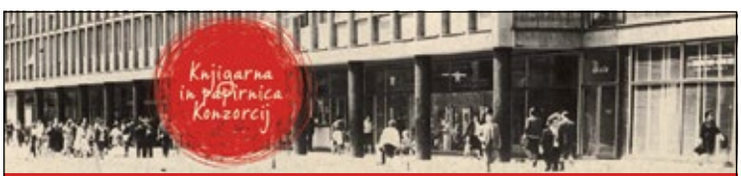

Knjigarna Konzorcij je v pretekli sezoni 2018/2019 za obiskovalce pripravila **160 literarnih dogodkov** z **več kot 200 zanimivimi gosti**. Med njimi so bila prepoznavna imena, kot je Boris A. Novak, Anja Štefan, Ana Zavadlav, Mojca Širok, Bruno Šimleša, David Foenkinos, Andrij Ljubka in mnogi drugi. Tematska raznovrstnost dogodkov in obravnavanih knjig privablja raznoliko občinstvo, zato se nam tudi v prihajajoči sezoni/jeseni obeta pester nabor literarnih večerov.

Jeseni bomo nadaljevali s pisano paleto dogodkov za različne bralske okuse, starosti in življenjske prioritete:

- **Od prve do zadnje strani** – za literarne navdušence
- **Otroški abonma** – lutkovna predstava za najmlajše
- **Potepanje s knjigo in Kompasom** – potopisna predavanja
- **Znanost med knjigami** – poljudnoznanstvena predavanja
- **11. šola** – zanimiva predavanja Univerze za tretje življenjsko obdobje
- **Knjiga spreminja življenje. Na bolje** – psihološki pogovori z gostom
- **Izbrano z Mirelo** – duhovna rast
- **Hospickafe** – pogovori o minljivosti

Se vidimo v Konzorciju.

www.mladinska.si in www.konzorcij.si

Dogodki so del kulturnega programa knjigarne, ki ga sofinancira JAK RS.

Luan Starova

ČAS KOZ

prevod: Aleš Mustar

Cankarjeva založba, zbirka Moderni klasiki, 2019, t. v., 24,99 €, JAK

Luan Starova

Prevodov makedonske književnosti v zadnjem času ni na pretek, zato smo lahko zelo veseli, da smo v slovenščini dobili prvo delo Luana Starove (1941), makedonskega klasika, ki se je v mednarodno literarno zavest usedel ravno s svojim romanom *Čas koz* iz leta 1993. Luan Starova je makedonski pisatelj albanskih korenin, njegova družina pa se je kmalu po njegovem rojstvu preselila v Makedonijo, tako da je na svoji koži izkusil vse odtenke bivanja v balkanskem kotlu ter v nenehno tlečih družbenih in političnih razmerjih, ki so pihala čez južni Balkan. Vse to se odraža tudi v njegovih romanih, povezanih v fascinantno *Balkansko sago*, skupek (do sedaj) sedemnajstih romanov, ki jo je Starova začel v začetku devetdesetih z romanom *Očetove knjige* (ta motiv je prisoten tudi v pričujočem romanu), nadaljeval pa ravno z romanom *Čas koz*. Dogajanje romana je postavljeno v Skopje v letih po koncu druge svetovne vojne, ko se je partija odločila urbanizirati ruralna območja balkanskih gorskih predelov, to pa se ji je zdelo najlažje tako, da bi kmetom, ki so se na odročnih predelih preživljali (tudi) s pomočjo koz, z direktivo odredila usmrtitev teh koristnih živali. Koze so namreč obtoževali tudi zelo negativnih vplivov na okolje, krivili so jih za zmanjševanje obsega gozdov itn., z njihovim iztrebljanjem pa bi kmete preobrazili v delavski razred in zastavonoše socialistične revolucije. Vendar stvari ne tečejo povsem po načrtih, kar spremljamo s perspektive odraščajočega mladeniča, v katerem gre brez dvoma prepoznati biografske poteze samega avtorja, ki nam s to fresko povojne Makedonije izpiše prepričljiv milje, v katerem so pomenljiva že sama imena koz, denimo Stalinka, ki jih oče pripelje k hiši. Samo upamo lahko, da dobimo še kak prevod tega izvrstnega avtorja, ki je – denimo v Franciji – dobil tudi nekaj neusahljivih sledilcev in sledilk, ena od njih je bila vir tudi za enega od Starovih nedavnih romanov. > Samo Rugelj

Emma Orczy

MAŠČEVANJE

prevod: Mateja Malnar Štembal

Meander, 2019, t. v., 240 str., 26 €

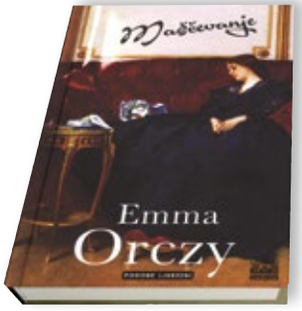

Zbirka *Podobe ljubezni*, ki jo založba Meander polni s pomembnimi deli avtoric 19. stoletja, je bogatejša še za eno, rahlo pozabljeno klasiko, tokrat angleške baronice madžarskega rodu, Emme Orczy (1865–1947), ki je znana predvsem po številnih romanih o skrivnem junaku, Škrlatnem Pimpernelu. V romanu *Maščevanje*, ki je bil prvič objavljen leta 1906, se priljubljeni junak pojavi prvič, vpleten pa je v viharni čas francoske revolucije, ko se boj za svobodo, bratstvo in enakost izjalovi v rivalsko desetkanje sovražnikov republike. Medtem ko Škrlatni Pimpernel, sicer kot stranski junak, poskrbi, da se roman razplete od začetka do konca, se zgodba v prvi vrsti vrti okoli nesrečne ljubezenske zgodbe Juliette in Paula. Juliette si je namreč že v otroštvu prisegla, da bo maščevala bratovo smrt, za katero krivi ravno Paula, a ko ga spozna, ni več prepričana, ali bo maščevanje lahko izpeljala do konca. > Vanja Jazbec

JOANNE RAMOS

FARMA

prevod: Alenka Moder Saje

Mladinska knjiga, zbirka Kapučino, 2019, t. v., 376 str., 32,99 €

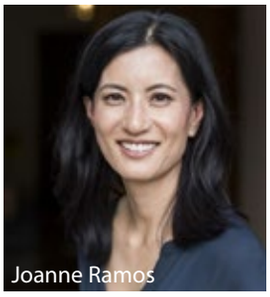
Joanne Ramos

... spominja na klasiko *Deklina zgodba* ...

Farma, ki je v slovenščini izšla skoraj da istočasno z izvirnim izidom, je prvenec ameriške pisateljice filipinskih korenin, ki nastavlja ogledalo sodobni ameriški družbi, njeni navidezni politični korektnosti in enakopravnosti ter požrešnemu kapitalizmu, v katerem je na prodaj prav vse. Zgodba se odvija v Zlatih hrastih, na prvi pogled idealnem »resortu«, kjer tako imenovane gostiteljice izvajajo nadomestne nosečnosti, saj nosijo otroke za premožne stranke, ki otrok ne morejo imeti ali pa si jih ne želijo dobiti po naravni poti. Sprva se gostiteljicam zamisel zdi priročna, saj nekatere nujno potrebujejo denar, spet drugim celo junaška, saj bodo, kot jim je rečeno, dobrim ljudem pomagale do družine. A te iluzije se začnejo hitro rušiti in porajati vprašanja, kot je na primer, ali bodo plačane tudi, če se otrok rodi bolan, kakšne so posledice, če splavijo, kaj bo, če stranke zavrnejo otroka ... Roman sicer spominja na klasiko Margaret Atwood, *Deklina zgodba*, a je tudi brez distopične teokratske diktature dovolj grozljiv in hkrati svarilen: nekatere stvari resnično ne bi smele biti na prodaj. > VANJA JAZBEC

DAVID FOENKINOS

DELIKATNO

prevod: Mimi Tukarić Podkrižnik, Katarina Vidmar Knafeljc

Totaliteta, 2019, m. v., 192 str., 25,90 €

David Foenkinos

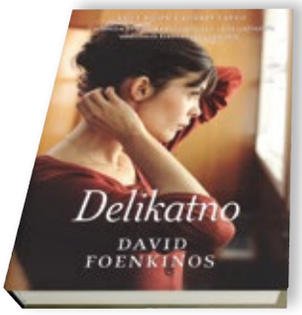

... delikatesno ...

Francoski roman *Delikatno* iz leta 2009 je simpatičen primerek sodobnega francoskega leposlovja, ki komunicira s svojim bralcem, ob tem pa ga skuša vseskozi tudi (prijetno) presenečati. Zato ni čudno, da je nekaj let po nastanku dobil tudi svojo filmsko ekranizacijo z Audrey Tatou v osrednji vlogi. Upodobila je glavno junakinjo romana z imenom Nathalie (ki je že zaradi imena nagnjena k nostalgiji), žensko, za katero je bila književnost premalo konkreten študij, zato se je odločila za ekonomijo. Svojega izbranca Françoisa je srečala kar na ulici, se z njim poročila, zaživela dokaj srečno življenje, ki pa ga je prekinila nesreča, v kateri je François umrl. To seveda preobrne njeno življenje. Po eni strani povzroči, da se zapre vase, po drugi strani pa jo občasno spodbudi k nenadzorovanim potezam, denimo tisto, ko v službi impulzivno (in strastno) poljubi svojega sodelavca, kar seveda vodi k novim prigodam. Foenkinos, sicer avtor številnih knjig (in tudi scenarist in režiser, ki je adaptiral roman), nam *Delikatno* ob vijugavi zgodbi začini še s številnimi vložki, s katerimi mu uspe ustvariti svojstveno atmosfero. Delikatesno. > SAMO RUGELJ

Michael Dor

MESARJEVA MANDRAGORA

Iz bolnišnice zaspane lorenske vasice so domačega župnika poklicali k Fridi Schmitt, šestindevetdesetletni upokojenki, ki umira. Na prvi pogled nič nenavadnega. Duhovnikovo radovednost je vzbudilo nekaj podrobnosti. Od kod napol zabrisane blatne stopinje v pacientkini sobi? Zakaj so truplo upepelili, še preden bi lahko naredili obdukcijo?

Župnik Nicolas Stock, duhovnik s črnim pasom v judu, ima neverjeten dar opazovanja in analiziranja. V preiskavo je pritegnil dvomečega doktorja Roubillona ter policijsko podnačelnico Armelle Payet. Župnik Stock se je podal na nevarno preiskovanje, v katerem postopoma spoznavamo mračno preteklost stare gospe ter odkrivamo nenavadne stike, ki jih je v mladosti imela z nacističnimi zagrizenci, navdušenimi nad ezoteriko.

Karmen Jenič

ORIENTIRAJ SE PO SONCU

Orientiraj se po soncu je mladinski roman izpod peresa mlade pisateljice Karmen Jenič (1982), ki prihaja iz Novega mesta. Avtorica je učiteljica na osnovni šoli, kjer se vsakodnevno srečuje z mladimi. V romanu nastopa glavni junak Ilčo, ki zamenja šolo in se sooča s tem, kako ga bodo v novem okolju sprejeli sovrstniki. Poleg selitve, zapletenih odnosov s sošolci in pritiski sodobne družbe pa se Ilčo srečuje tudi s težavami doma, odtujenostjo staršev in na koncu njihovo ločitvijo. Toda čeprav se zdi življenje še tako črno, Ilčo spozna, da za dežjem vedno posije sonce.

Roman je leta 2018 prejel tudi nagrado **svetlobnica.**

Naročila po telefonu
01/360-28-28

Internet
www.druzina.si

E-pošta
narocila@druzina.si

ZALOŽBA DRUŽINA

TANGUY VIEL

353. ČLEN KAZENSKEGA ZAKONIKA

prevod: Aleš Berger

Cankarjeva založba, zbirka Moderni klasiki, 2019, t. v., 24,99 €, JAK

Tanguy Viel

Francoskega pisatelja Tanguyja Viela (1973) v slovenščini že poznamo po romanu *Pariz–Brest*, sedaj pa se nam predstavlja s svojim intrigantnim romanom *353. člen kazenskega zakonika*, ki je izšel leta 2017 in prejel nagrado prix RTL-Lire. Glavni junak je Martial Kermeur, petdesetletni obdolženec za umor, saj je neki dan v dvoje izplul iz bretonskega Bresta (tudi rojstni kraj avtorja), potem pa se nazaj vrnil sam – sopotnika pa naj bi se vmes znebil tako, da ga je vrgel v vodo in je ta utonil. Roman se po tem vrne na začetek in bralcu retrospektivno, kot priznanje obtoženca sodniku, razkrije začetni potek dogajanja, pri katerem je v kraj prišel ambiciozni podjetnik Antoin Lazenec, ki je napovedal njegovo obuditev, predelavo tamkajšnjega »gradu« in okolice v ekskluzivni kopališki kompleks, v ta projekt pa je pritegnil tudi kar nekaj lokalcev, ki so vanj vložili svoje prihranke. Vse skupaj se je kasneje seveda izkazalo za prevaro, ob tem pa se Lazenec izkaže za lahkoživega in ignorantskega prevaranta, ki denar, pridobljen od naivnežev, sproščeno zapravlja pred njihovimi očmi. S tem seveda krepi Kermeurjev gnev, kar vse pelje proti tisti usodni plovbi, po kateri ga lahko morda odreši samo 353. člen kazenskega zakonika. Literarna kriminalka! > SAMO RUGELJ

1851

CELJSKA MOHORJEVA DRUŽBA
Prva slovenska založba

Alena Mornštajnová:
HANA
Osupljiv roman o sagi češke židovske družine …
Nagrada: češka knjiga 2018
Prevedla Nives Vidrih
300 strani; 25 EUR

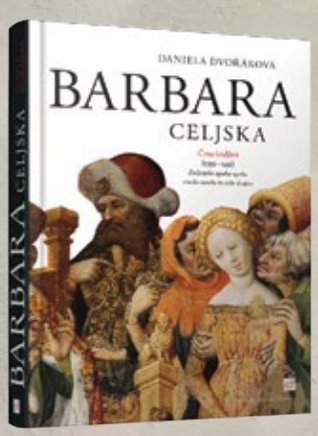

Daniela Dvořáková:
BARBARA CELJSKA.
Črna kraljica
Življenjska zgodba ogrske, rimsko-nemške in češke kraljice, najpomembnejše srednjeveške monarhinje
Spremna beseda: ddr. Igor Grdina
Prevedel: dr. Andrej Rozman
328 strani; 35 EUR

www.mohorjeva.org · info@celjska-mohorjeva.si
Tel.: 03 490 14 20 ali 01 244 36 50

SUSANNA TAMARO

TIGRICA IN AKROBAT

prevod: Marko Sosič

ZTT, 2019, m. v., 156 str., 17 €

Italijanska pisateljica Susanna Tamaro, avtorica uspešnice *Pojdi, kamor te vodi srce*, se je h klicu iz tega naslova po svoje vrnila tudi v pravljici za odrasle *Tigrica in Akrobat*. V njej je upodobila Tigrico, ki se je s silno vedoželjnostjo že od malega razlikovala od svojega rodu. Ni poslušala Maminih svaril in življenjskih napotkov, sledila je svoji želji, da spozna svet in Človeka. Srečanje z modrim samotarjem v tajgi je bilo srečno. Postala sta prijatelja, v pogovorih z njim je dojela, kakšni so ljudje in po čem se razlikujejo – kar se je potrdilo, ko so ga pohlepni lovci ubili, ker jo je hotel zaščititi pred njimi. Prodali so jo v cirkus, kjer se je Tigrica sčasoma spoprijateljila s Krotilcem, mali Akrobat, ki mu je zaupala, da bi se rada naučila leteti, pa jo je izpustil iz kletke. Letenje je pomenilo svobodo, vendar se Tigrica, ki ji je Človek v razcapani obleki pomagal ubežati zasledovalcem s puškami, v divjini ni več znašla. Ostala je sama z mislimi o plemenitosti, hrabrosti, upanju … > IZTOK ILICH

J. M. COETZEE

PETERBURŠKI MOJSTER

prevod: Jernej Županič

LUD Šerpa, 2019, m. v., 240 str., 18 €, JAK

Zgodnejši roman nekdaj južnoafriškega, sedaj pa avstralskega nobelovca J. M. Coetzeeja (1941), ki je bil objavljen leta 1994, se konceptualno naslanja na pretekla avtorjeva dela, denimo *Sovražnik*, v katerem je Coetzee metafikcionaliziral Daniela Defoeja in Robinzona Crosoeja. V *Peterburškem mojstru* je osrednji lik Fjodor Milajlovič Dostojevski, ki leta 1869 pride v Peterburg, da bi tu razjasnil nenavadne okoliščine smrti svojega pastorka Pavla. Coetzee nesrečen in smrten padec Pavla povzema po lastni avtobiografski izkušnji, ko mu je umrl lastni sin, pri čemer pa Dostojevskega ob njegovem raziskovanju pastorkove preteklosti zaplete v mreže odnosov, od policije, ki je zaplenila sinove papirje, prek njegove stanodajalke, s katero se Dostojevski zaplete v razmerje, do revolucionarja Nečajeva, ki mu prigovarja, da je za smrt njegovega pastorka kriva prav policija. Precizno spisano delo tesnobne atmosfere. > SAMO RUGELJ

ZAKES MDA

NAČINI SMRTI

prevod: Andrej E. Skubic

Cankarjeva založba, zbirka Moderni klasiki, 2019, t. v., 27,99 €, JAK

Kaj se je dogajalo z Južnoafriško republiko po uradni odpravi apartheida v devetdesetih letih prejšnjega stoletja? Zakes Mda (1948, to je njegovo skrajšano ime) je južnoafriški romanopisec, pesnik in slikar, v svojem (najbolj znanem) romanu *Načini smrti* iz leta 1995 odgovarja tudi na ta vprašanja. Osrčje dela sicer predstavlja Toloki, poklicni žalovalec pri pogrebih, ki na enem od pogrebov po dolgih letih naleti na Norio, svojo prijateljico iz otroštva, kar na plano – poleg ljubezenske – potegne tudi njuni družinski zgodbi, prepojeni z domišljijo in govoricami glasu vaškega kolektiva, kar ta bleščeče izpisani roman postavlja tudi za ogledalo južnoafriške družbe, ki išče novo identiteto na preseku med arhaičnim življenjem in sodobnim bivanjem. Za sladokusce! > SAMO RUGELJ

Dobra knjiga za dober dopust

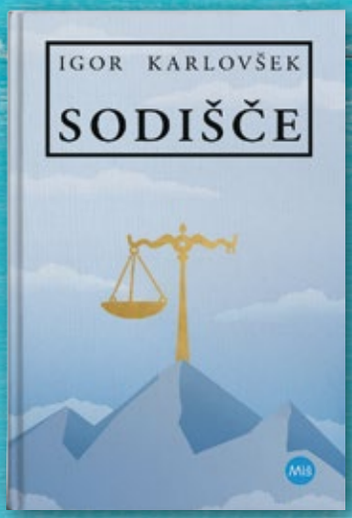

SODIŠČE

Lahko posameznik zaupa sodišču, da bo razsodilo na podlagi neizpodbitnih dejstev?

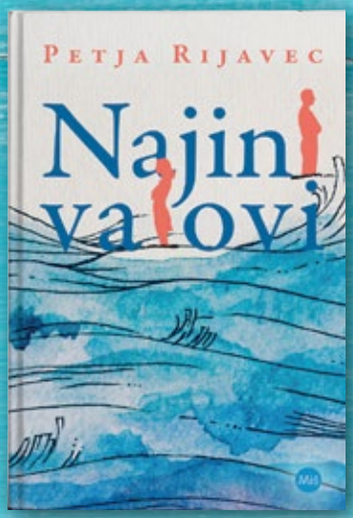

NAJINI VALOVI

Kdaj točno začne vse, kar je ne le estetskega, temveč tudi ljubečega, povezovalnega in čustvenega, iti navzdol?

HVALA ZA ŠKARJE

Zakaj imamo ljudje odpor do odkritij na področju sodobne genetike, čeprav nam lahko pomagajo?

Poletno branje za mlade

KAJ SPLOH JE TO?

Duhovita in domišljeno ilustrirana knjiga o besedah iz vsakdanjega življenja pojasnjenih na preprost način.

Zala Zgaga
ZALO SREČA PAMET

Zala je prvovrstna zgaga, ki včasih ne premisli najbolje vsega, kar ji pride na misel.

Ognjeno pleme
POBEG

Napeta zgodba postavljena v čas in prostor preseljevanja narodov.

01 721 45 40 info@miszalozba.com www.miszalozba.com

Knjige Miš založbe so na voljo tudi v vseh bolje založenih knjigarnah.

Miš

Ljubljana je nosilka naziva Unescovo mesto literature. Kako na Ljubljano, mesto literature, gledajo naši pisatelji in pisateljice ter ustvarjalci s področja knjige? Tokrat predstavljamo pogled Carlosa Pascuala.

Carlos Pascual (Ciudad de México, 1964) je večino življenja preživel na robu literanih krogov, študiral je literaturo, gledališče in film in se preživljal z raznovrstnimi poklici. Pisal in urejal je pri različnih časopisih in revijah, deloval kot radijski, televizijski in filmski scenarist ter režiral gledališke predstave in ustvaril več kratkih filmov.

Zadnjih deset let živi v Ljubljani in največ piše za sobotno prilogo Dnevnika – Objektiv, literarne revije in kot pisec sodeluje z različnimi založbami. Je ustanovitelj neodvisnega studia za razvoj intimnega gledališča, Pocket Teater Studio. V Ljubljani je napisal dve knjigi: zbirko esejev *O služkinjah, visokih petah in izgubljenih priložnostih* (Šerpa, 2015) ter potopis *Debeli zidovi, majhna okna* (CZ, 2017). Zaključuje svojo tretjo knjigo z delovnim naslovom *Moje življenje v kronikah*, ki bo izšla pri Mladinski knjigi.

Kadar ne piše, najraje bere.

LJUBLJANA: MESTO/CITY OF/LITERATURE ...

Piše: Carlos Pascual

PISATI V MESTU BRALCEV

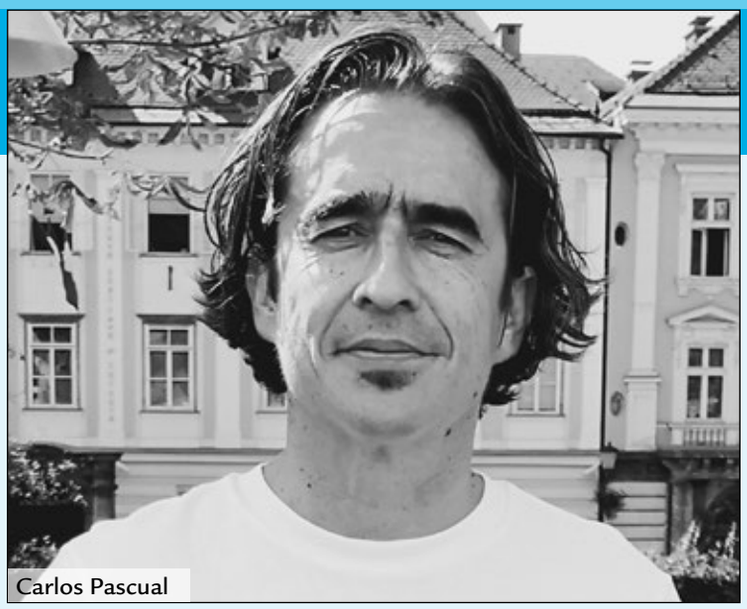

Carlos Pascual

Nekje v zadnjo sobo moje volje se občasno naseli odločenost, da bom za vedno prenehal pisati. In takšne volje sem pred desetimi leti prispel v Ljubljano, v mesto, kjer niti približno nisem razumel jezika, ki ga govorijo njeni prebivalci.

»Rad bi spoznal kraje, ki so se nekoč imenovali Jugoslavija,« se je glasilo obvestilo za javnost, ki je prav tako nastalo v zadnji sobi možganov in je takoj zaokrožilo po vseh preostalih kotičkih moje zavesti. »Čisto vseeno mi je, če živim na jezikovnem otoku,« sem se prepričeval.

Ljubljana je lepa in pika. O tem ne bom skušal prepričevati nikogar, prav tako temu ne bom oporekal. Mesto, prilagojeno meri človeka, ves čas živi na meji med provincialnim mestom, ki je bilo zgrajeno v avstro-ogrskem duhu, in postsocialistično prestolnico, ki so jo nedavno odkrile horde turistov z vsega sveta.

Tistim, ki prihajamo iz precej bolj kaotičnih krajev – v mojem primeru je to Cuidad de México – se nam običajno dozdeva, da je bilo to mesto skupaj s prebivalci kirurško odstranjeno in odrezano od vsega, še preden se je svet začel sesipati. Kajti v teh krajih še vedno obstaja nekakšna izginula vrsta, neke vrste ptič dodo: neki osnovni človeški dogovor o socialnem sobivanju.

Ko sem prispel v mesto, mi ni bilo treba hoditi prav daleč od železniške postaje, da sem peš prišel do nevralgičnega centra mesta in tam zagledal resnoben obraz bronastega kipa, ki mi je razkril prvo veliko razliko med tem mestom in prestolnicami, po katerih sem dotlej potoval: javni kip v drobovju mesta so v začetku dvajsetega stoletja postavili v čast Francetu Prešernu, pesniku, in ne kakemu generalu, mestnemu ali državnemu politiku ali celo kmetu, ki ponosno jezdi na svojem konju; in če opazovalec sledi pogledu slovenskega pesnika, dobrih trideset metrov stran v medaljonu na bližnji hiši zagleda tudi reliefni portret iz terracote – portret ženske, ki svojih čarov ni nikoli namenila Francetu – a tega ne vidimo le v žarišču mesta; doprsni in celopostavni kipi v čast pesnikom, pisateljem, glasbenikom in drugim umetnikom so potreseni po ulicah in parkih tega mesta, ob stalni prisotnosti kiparskih materialnih hommageov mestnim herojem in žrtvam boja proti nacizmu.

Prav tako nisem potreboval prav dosti časa, da sem se jasno zavedel, da je ta zame neprepoznavni jezik, ki ga nisem mogel primerjati z nobenim, ki jih poznam, resna stvar države. Slovenski narod je obenem tudi njegov jezik – moj materni jezik si v nasprotju s slovenščino deli cela vrsta držav in ima v deželi, iz katere prihajam, status zgodovinsko vsiljenega jezika, zato smo do njega morda bolj brezbrižni. V Sloveniji je jezik Slovencev to, kar Slovenci so in kar so bili; njihovi literati, pesniki, pisatelji, misleci, avtorji gledaliških del, romanopisci so obenem tudi temeljni stebri naroda in so bili nekoč tudi njegova avantgarda; skušajte si predstavljati moč epopejskih razsežnosti, ki jo mora ta mali dvomiljonski evropski narod vložiti v prevajanje ključnih del svetovnega literarnega kanona.

»Pisatelj, jasno,« ponavadi vzdihne kak špansko govoreči turist, ko me na cesti pozdravi ta ali oni znanec, vodnik, ki je opustil delo antropologa ali lingvista in začel gručice tujcev pasti med baročnimi, secesijskimi in neoklasičnimi fasadami palač ter me od daleč predstavi kot mestnega »avtorja« skupini, ki ji poveljuje v centru mesta. »To mesto je res navdihujoče,« mi pravijo, »gotovo ni težko najti navdiha in pisati.«

Ne, nobeno mesto me ni navdihnilo do te mere, da bi začel pisati, živel sem celo v mestih, ki so mi pisanje onemogočala. Ljubljana pa ne; Ljubljana me je v pisanje potisnila, a zasluge za to nimajo njena lepota, življenje v njej, kulturne institucije, spomeniki in vrsta literarnih festivalov. Razlog za pisanje je bil najprej obvezno srečanje z neko prevajalko – v Ljubljani je vsaj toliko prevajalcev, kot je v Tijuani razpečevalcev drog. Potem me je v to potisnilo srečanje z urednico Sobotne priloge med stojnicami z zelenjavo, ki jo še vedno gojijo na vrtovih v središču mesta; kasneje srečanje z urednikom manjše založbe, s katerim sva na nabrežjih Ljubljanice spila precejšnje količine piva in nazadnje sem res začel pisati in objavljati tisto, s čimer sem kratkočasil nove znance, ko sem se ustavljal ob njihovih mizah na terasah kavarn, v njihovih delavnicah, ateljejih ali trgovinah, in so me začeli prositi za zgodbe: pa tudi, naj jim povem, kar vidim, da bi jih spomnil na tisto, na kar so sami pozabili zaradi navajenosti in tudi zato, ker so se prenehali opazovati, ali pa na tisto, kar izginja zaradi naglice, s katero si želi mesto pritegniti pozornost tako lokalnih prebivalcev kot tujcev, saj je bilo v ta namen iz centra mesta, ki so ga v zadnjih letih olepšali kot torto v slaščičarni, iz njegovega srca iztrgana celo vrsta delavnic, popravljalnic, poklicev, madežev, nesreč in prebivalcev, ki še vedno tavamo po ulicah, kakor da smo statisti na pravkar postavljenem filmskem prizorišču.

V Ljubljani me ne navdihuje prav nič, razen njenih bralcev. In če je Ljubljana res mesto literature, mislim, da to ni postala zaradi sijočih festivalov, prireditev, simpozijev, kipov in nazivov, temveč zaradi njenih bralcev, ki knjige resda manj kupujejo, a zato zvesto uporabljajo dobro razvito javno mrežo knjižnic, ki se poleti preselijo tudi v parke.

In na to se spomnim vsakokrat, ko se moram na tržnici pri branjevki, kjer kupujem koriander ali divje šparglje, zagovarjati in razpravljati, zakaj sem tako ali drugače zaključil svoj nedavno objavljeni esej ali mesečno kolumno.

Besedilo je bilo prvotno objavljeno v reviji Quimera, Barcelona.
Prevedla: Mojca Medvedšek

Ana Cecilia Prenz Kopušar

Z BICIKLOM ČEZ REKO

prevod: Tamara Čepirlo et al.

Znanstvena založba FF in Forma 7, 2019, m. v., 120 str., 22,90 €

Življenje avtorice tega osebnoizpovednega romana je (bilo) vse prej kot enostavno in predvidljivo. Rodila se je v Beogradu mami Argentinki in očetu s koreninami, ki izhajajo iz hrvaške Istre, nato je otroštvo preživela v Argentini, zaradi zaostrenih političnih razmer v sedemdesetih letih pa se je njena družina znova preselila na Balkan, v Beograd, ki ga je desetletna Ana Cecilia takoj vzljubila. Da, mesto je bilo povsem drugačno od krajev njenega argentinskega otroštva, tudi dišalo je čisto drugače, pa vendar je znala deklica s svojo neposrednostjo, temperamentom in neverjetno prilagodljivostjo povsod splesti vezi, ki so ji prinašale občutek varnosti in doma. Kasneje se je sicer še nekajkrat preselila, od Trsta in Rima do nazadnje Slovenije, kjer zdaj živi in ustvarja. Kadar je bilo Ani Cecilii hudo ali pa se je vanjo zažrl črv spraševanja o lastni identiteti, je našla uteho v pesnjenju in literaturi, pomagala pa ji je tudi misel na stara starša iz hrvaške Istre, sploh na babico, ki si je v trenutkih, ko ji je bilo po selitvi v Argentino najhuje – tja je kot mlado dekle odšla s trebuhom za kruhom – v mislih predstavljala, kako bo s kolesom preletela tamkajšnjo reko, ki velja za najširšo na svetu, in tako prebrodila najhujše trenutke ... Roman, ki so ga iz avtoričinega jezika ustvarjanja, španščine, zelo suvereno in kakovostno prevedle študentke hispanistike z ljubljanske Filozofske fakultete, navdušuje s svojo iskreno izpovednostjo, humorjem in fantastičnim pripovednim slogom, ki na nekaterih mestih diši že po tipičnem južnoameriškem magičnem realizmu. Odlično branje poleg vsega prinaša tudi bogastvo multikulturnosti in antropološke orise nekih (polpreteklih) časov in krajev. > Vesna Sivec Poljanšek

Arto Paasilinna

NAJBOLJŠA VAS NA SVETU

prevod: Julija Potrč Šavli

Mladinska knjiga, zbirka Kapučino, 2019, t. v., 295 str., 26,99 €

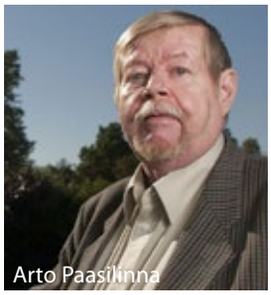
Arto Paasilinna

Lani umrli finski pisatelj Arto Paasilinna si je že za časa življenja v Sloveniji pridobil nesmrtni status, saj je s svojimi romani, v katerih trpko, duhovito in spretno preigrava usode malih posameznikov, ki jim prida univerzalen značaj, navdušil že več generacij bralcev, ki z veseljem posežejo po vsakem novem prevodu. V tokratnem romanu, ki je izvirno izšel leta 1992, se zgodba začne z zadnjimi vzdihljaji Asserja Toropainena, ki je bil kot srborit in aktiven komunist v času svojega življenja znan kot požigalec mnogo (lesenih) cerkva, zdaj pa se na smrtni postelji odloči, da mora nekaj storiti za svoj odhod v raj. Zato k sebi pokliče vnuka Eemelija Toropainena, podjetnika, ki se je nekdaj ukvarjal z gradnjo lesenih hiš, in mu naroči postaviti cerkev. Eemeli in njegovi zavihajo rokave, ob mnogo prigodah postavijo cerkev, ob njej pa počasi nastane vaška skupnost, v katero se, kar je seveda značilno za skoraj vsa dela Arta Paasilinne, zatečejo sami posebneži. Ti obudijo navade svojih prednikov, uvedejo samooskrbo in se vrnejo k preprostejšemu načinu življenja, daleč stran od propadajočega sveta, ki je na pragu 21. stoletja v globoki krizi in celo pred tretjo svetovno vojno. Humorno-preroški Paasilinna! > Samo Rugelj

Slovenska Kinoteka
in Ljubljana, Unescovo mesto literature
vabita na

Poletje na platnu in med platnicami

Med podobami in besedami žensk

12.–18. avgust 2019

Letni kino Slovenske kinoteke
na Muzejski ploščadi Metelkova

projekcije filmov • pogovori o knjigah, filmih in temah, ki jih odpirajo • pop-up knjigarna

Pridržujemo si pravico do spremembe programa. V primeru dežja program odpade. Partnerji: Društvo FIPRESCI, Ljubljana Urban Tours, SEM, Vodnikova domačija, LUD Literatura, Demiurg, Vertigo.

PON, 12. 8.
19:00
Ljubljanska feministična tura
21.00
Film: Brez strehe in zakona
(Agnès Varda, Francija, 1985, 106' [sp])

TOR, 13. 8.
20.00
Predavanje:
Transformacije knjige
Viharni vrh
Leonora Flis
21.00
Film: Viharni vrh
(Andrea Arnold, VB, 2011, 129' [sp])

SRE, 14. 8.
20.00
Pogovor:
Vstopate v človeško srce
Julija Potrč, Tadeja Spruk
21.00
Film: Angel za mojo mizo
(Jane Campion, Nova Zelandija, 1990, 158' [sp])

ČET, 15.8.
20.00
Predavanje:
O življenju in delu
Hannah Arendt
Vlasta Jalušič
21.00
Film: Hannah Arendt
(Margarethe von Trotta, Nemčija, 2012, 113' [sp])

PET, 16. 8.
20.00
Pogovor:
Kultura na »svobodi«
Aljoša Harlamov,
Petra Meterc, Nika Kovač
21.00
Film: Ne bom več luzerka
(Urša Menart, Slovenija, 2018, 88' [ap])

SOB, 17. 8.
20.00
Branje in predavanje:
#jaztudi: prekinimo tišino!
Improške, Nika Kovač
21.00
Film: Mustang
(Deniz Gamze Ergüven, Francija/Nemčija/Turčija/Katar, 2015, 94' [sp])

NED, 18. 8.
20.45
Predavanje:
Filmi predmestja
Petra Meterc
21:00
Film: Banda punc
(Céline Sciamma, Francija, 2014, 112' [sp])

Vstop na vse dogodke je BREZPLAČEN.

kino kinoteka
slovenska kinoteka

LJUBLJANA: MESTO/CITY OF/LITERATURE ...

Daniela Dvořáková

BARBARA CELJSKA

Črna kraljica

prevod: Andrej Rozman

Celjska Mohorjeva družba, 2019, t. v., 326 str., 35 €, JAK

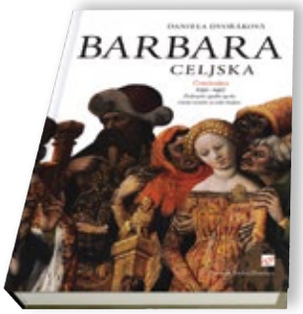

Barbara Celjska

Kot izvemo v uvodu, je med evropskimi zgodovinarji v zadnjem času vse več zanimanja za Sigismunda Luksemburškega, žal pa se je hkrati pozabilo na njegovo drugo ženo, Barbaro Celjsko, ki nesporno spada med najzanimivejše ženske zgodovinske osebnosti prve polovice 15. stoletja. Avtorica tudi navede, da nobena druga ženska v zgodovini ni pretrpela toliko krivic, zadanih s strani sočasnih in kasnejših pisateljev in zgodovinarjev, kot Barbara Celjska, saj so pri natančnem popisovanju njenih t. i. grehov imeli res bujno domišljijo; tako ni postala samo nemška mesalina (razuzdanka), marveč tudi Črna kraljica, ki se posveča okultizmu, kraljica lahkih žensk, neverujoča agnostikinja, krivoverka in celo lezbična vampirka. Kot glavnega ustvarjalca njene negativne podobe je avtorica navedla Barbarinega sodobnika Eneja Silvija Piccolominija, poznejšega papeža Pija II., ki ni maral ne Barbare ne preostale rodbine celjskih grofov. Avtorica, sicer samostojna znanstvena sodelavka na oddelku za najstarejšo zgodovino Zgodovinskega inštituta Slovaške akademije znanosti v Bratislavi, se je napačnih zgodovinskih dejstev, ki se o Barbari Celjski že stoletja prenašajo iz roda v rod, lotila sistematično in prikazala resnično in še kako pomembno dediščino ogrske, rimsko-nemške in češke kraljice. > Vanja Jazbec

Jurij Hudolin

O SMEHU ZLATKA ČORDIĆA

Beletrina, zbirka Posebne izdaje, 2019, t. v., 152 str., 24 €

Zlatan Čordić, letnik 1983, je rojen kot drugi otrok Besima in Hasnije. Družina je najprej zelo skromno živela v baraki na devetih kvadratnih metrih, kasneje so se preselili na Fužine v 37 m² »veliko« garsonjero, katere zastekljeni balkon je postal Zlatkov dom za kar dvajset let. In on je rekel: Svet je lep. Princ Fužinc je zasvojen z nogometom in glasbo, natančneje z rapom. V tej glasbeni zvrsti oziroma načinu izraza je odkril samega sebe in razkril svet in ljudi okoli sebe. Kako se je izognil vpletenosti v kriminalne združbe, kako je uspešno končal šolanje in se zaposlil kot urar in kako je začel ustvarjati? Jurij Hudolin v svojem izvrstnem, prepoznavnem slogu in jeziku opiše življenjsko in glasbeno pot svojega prijatelja Zlatka, človeka velikega srca in nežne duše. V knjigi so opisane tudi poti in stranpoti, vsa krutost in zloba dela slovenske glasbene scene, kjer je Zlatko dobival lekcije življenja in modrosti. Najbrž ne veste, da je Zlatko raziskoval Jožeta Plečnika in je navdušen bralec del Ivana Cankarja! Največ mu pomenita družini: njegova primarna in njegova lastna. Z Rusko imata štiri otroke, neizmerno se ljubijo in se veliko smejejo. Del biografije je posvečen tudi Zlatkovi bolezni, ko je zaradi preobremenjenosti in težkih življenjskih preizkušenj doživel izgorelost in padel v depresijo. In kdo drug kot Zlatko se s tem pogumno spopada in verjame v zmago? V biografiji so objavljene izjave njegovih prijateljev, učiteljev in glasbenih kolegov ter fotografije iz Zlatkovega osebnega arhiva, kar daje knjigi tisto posebno, izvirno prisrčno in iskreno noto. Če bi Slovenci Zlatka Čordića ne imeli, bi si ga morali izmisliti, kajti brez njega bi naš svet ne bil tako lep in nasmejan. > Sonja Juvan

Mitja Zupančič

MORJE BLIŽINE

Morska premišljevanja o morju in življenju

Osminka & Co., 2019, m. v., 234 str., 22,90 €

Mitja Zupančič

Morje bližine je novo, že deseto knjižno delo, ki ga je izdal znani slovenski publicist, časnikar in založnik Mitja Zupančič. *Morje bližine* je avtobiografski roman v črticah, v katerem avtor skozi 64-dnevno plovbo vzdolž vzhodne jadranske obale opisuje svojo življenjsko zgodbo vzponov in padcev. Dolgo se je upiral lastni barki, saj je vedel, da na njej ni prostora za polovične odnose. Kupil je ostareli ketch, ker je bila ponudba enostavno tako intimna in dobra, da se ji ni mogel upreti. Na dan vkrcanja pa se je moral odločiti med srcem in razumom, za seboj je moral pustiti ljubezen, se boriti z valovi, predvsem pa sam s seboj in sprejetimi odločitvami. Mate Dolenc je nekoč zapisal, da usodne ženske odidejo, ribe pa ostanejo, Zupančičeva spoznanja, razmišljanja in zorenje z morjem pa so ostali zapisani v tem romanu na 234 straneh, z datumom izida 29. 10. 2019, kar ni napaka, ampak premišljena avtorjeva poteza. > Renate Rugelj

MARUŠIČEV ZBORNIK

Zgodovinopisec zahodnega roba: prof. dr. Branku Marušiču ob 80-letnici

urejanje: Petra Kolenc et al.

ZRC SAZU, 2019, t. v., 589 str., 39 €

Zbornik, objavljen v počastitev osemdesetletnice Branka Marušiča, »zgodovinopisca z zahodnega roba«, kot je imenovan v podnaslovu, že z obsegom in številom sodelujočih soavtorjev priča o mnogostranskosti in tehtnosti dela, ki ga je neutrudni slavljenec opravil od leta 1956 do lani. Izdajo uvajajo večidel osebno obarvani (spominski) zapisi Petre Svoljšak, Salvatorja Žitka, Janeza Suhadolca, Marije Češčut in Petre Kolenc, ki je uredila gradivo za izjemno obsežno Marušičevo bibliografijo. Sledijo jim razprave, ki segajo na različna področja in so jih poleg avtorjev prvih dveh zapisov prispevali Drago Svoljšak, Miloš Fon, Rajko Bratož, Peter Štih in še dve desetini uglednih raziskovalcev različnih obdobij, dogajanj ter dogodkov in njihovih akterjev v ne le primorski preteklosti, s katerimi se je in se še ukvarja tudi Branko Marušič. Svoljšakova slavljenca na primer imenuje svojega znanstvenega očeta, pred tridesetimi in več leti alternativca v muzealstvu in znanosti, ki je v sebi združeval toliko nagnjenj in vedenj, da je neprenehoma bogatil prostore svojega dela in ustvarjanja. Arhitekt Suhadolc obuja spomine na dolgo skupno pot, ki ju je vodila od prijateljstva do ustvarjalnosti in nazaj, ter spričo osupljive Marušičeve bibliografije ugotavlja: »Tako to je, tako to gre, če nekdo ne zna razen dela počenjati nič drugega.« > Iztok Ilich

Pierre Lunel

MESTO UPANJA PETRA OPEKE

fotografije: Rijasolo
prevod: Drago Karl Ocvirk
Celjska Mohorjeva družba, 2019, m. v., 188 str., 23,50 €

Na daljnem Madagaskarju, na tistem koncu sveta, kjer se pogosto zdi, da so sreča, blaginja in mir povsem zaobšli tamkajšnje prebivalce, že več desetletij deluje misijonar Peter Opeka. S svojim neustavljivim trudom, karizmatičnostjo in vero vrača ljudem upanje in dostojanstvo. Sredi ničesar, med kupi smeti in zaplatami opustošene zemlje, je s somišljeniki iz svojega združenja Akamasoa ustanovil Mesto upanja, kjer najdejo zatočišče, hrano in delo številni obupani domačini. Tamkajšnja beda je še toliko večja zaradi alkohola, v katerem iščejo uteho predvsem moški, in Peter Opeka jim s svojim združenjem pomaga omehčati trdoto tamkajšnje stvarnosti, ujete tudi v knjigi, ki je pred nami. Njen avtor, pisatelj, visoki francoski uradnik in humanitarni delavec Pierre Lunel, je v njej ob pomoči Petra Opeke in fotografa Rijasola odstrl pogled v življenje nekaterih domačinov, ki so nov smisel in življenjski zagon našli prav v Opekovem Mestu upanja. Njihove zgodbe so težke in marsikdaj tudi krute kot tamkajšnje življenje, pa vendar vse prežema skupni imenovalec: svetlo upanje, ki so se ga kljub hudim preizkušnjam navzeli od svojega velikega vzornika Petra Opeke. Knjiga z vso svojo bogato pa tudi pretresljivo vsebino in svojim izredno doživetim pripovednim jezikom prinaša jasno sporočilo o smislu (za)upanja in moči vere, ki posameznike in tudi širše, célo družbo, dviga iz bede in jim prinaša tako potrebno svetlobo. >Vesna Sivec Poljanšek

Nicola Gori

RAČUNALNIŠKI GENIJ V NEBESIH

Življenjepis božjega služabnika Carla Acutisa

prevod: Andrej Turk
Družina, 2019, m. v., 192 str., 17,90 €

»Knjiga, ki jo držimo v rokah, je prisrčno povabilo, naj iščemo svetost na stezah tega sveta, brez bežanja pred vsakdanjostjo, ampak s sprejemanjem njenih svetlih in temnih plati,« je v spremni besedi zapisal msgr. Dario Edoardo Viganò. Carlo Acutic je 2016 umrl zaradi levkemije, star je bil samo petnajst let. Svoje trpljenje je daroval za papeža in Cerkev. Bil je nadarjen za računalniško delo in programiranje. Bil pa je tudi izredno ljubezniv in pobožen fant. Sloves tega italijanskega najstnika se spontano in z osupljivo hitrostjo širi po svetu. Z vseh koncev sveta prihajajo poročila o uslišanjih na njegovo priprošnjo. To nikakor ni presenetljivo, saj so se številni mladi s tem sodobnim misijonarjem in nadarjenim računalničarjem srečali na spletu. Njegovo življenje je bilo kratko, neozdravljiva bolezen pa je kruto prekinila njegovo ljubezen do Boga in ljudi. Navdihujoče napisana biografija bo k branju pritegnila tako mlajše kot starejše. Številne fotografije in citati iz Carlovega življenja bogatijo sodobno, privlačno oblikovano in opremljeno besedilo. »Kaj pomeni človeku, če zmaga v tisočih bitkah, ni pa sposoben premagati samega sebe?« > Sonja Juvan

... navdihujoče napisana biografija ...

France Pibernik, Zorko Simčič

DOHOJENE STOPINJE

Pogovori in dokumenti: 2000–2018

Beletrina, zbirka Beletrina, 2019, t. v., 552 str., 29 €, JAK

Knjiga *Dohojene stopinje* je za našo literarno publicistiko nekaj povsem samosvojega. Predstavlja življenjsko pot pisatelja Zorka Simčiča, in sicer iz pogovorov z literarnim zgodovinarjem in pisateljem Francetom Pibernikom. S pogovori sta začela leta 2000 in jih končala ter izpopolnjevala vse do izida knjige, zajemajo pa celotno Simčičevo življenjsko pot od rojstnega Maribora prek begunskih postaj, kot so Celovec, Rim, Trst in Buenos Aires, do vrnitve v Ljubljano, predvsem pa zelo poglobljeno razkrivajo njegovo literarno ustvarjanje. Knjigi je dodano tudi slikovno gradivo iz pisateljevega osebnega arhiva. Zorko Simčič, ki je eden najpomembnejših pisateljev naše povojne proze, je v pogovorih odstrl mnoge podrobnosti svojega življenja, podal pa jih je v živem jeziku, izredno odprto in brez slehernega zadržka. Izjemen in dragocen dokument časa! > Špelca Mrvar

... izjemen in dragocen dokument časa ...

Irena Batis Janovsky et al.

OTMAR ČRNILOGAR

Človek mnogih talentov

urejanje: Alojzij Pavel Florjančič
Celjska Mohorjeva družba, 2019, t. v., 480 str., 30 €

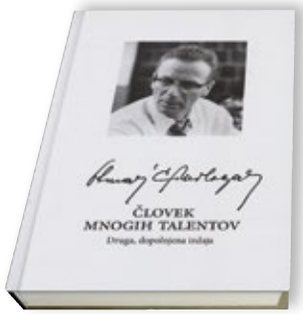

Gre za drugo izdajo knjige o v slovenski širši javnosti morda manj znani figuri, župniku, teologu, prevajalcu (med drugim je sodeloval pri prevajanju *Svetega pisma*), gorniku, publicistu, tajniku Mohorjeve založbe in še čem. Vsestranski Črnilogar je predstavljen skozi okoli sedemdeset besedil (nekaj je tudi njegovih), ki so razdeljena v različne sklope, ki odražajo različna polja njegovega delovanja. Besedila, nekatera so objavljena prvič v tej knjigi, spet druga so objavljena ponovno, je nemogoče zvesti na skupni imenovalec, saj se gibljejo vse od preprostih spominov, preko umetniških odzivov pa do (pol)strokovnih tekstov o Črnilogarju. Prav tako heterogeno je tudi njihovo avtorstvo, saj se pod določena podpisujejo njegovi sopotniki, spet druga pa so odzivi ljudi, ki so ga poznali predvsem od daleč (v naboru lahko najdemo tudi nekaj znanih imen slovenskega kulturnega prostora). Knjiga je urejena izredno sistematično in ob slikovnem gradivu ponuja tudi Črnilogarjevo bibliografijo ter nekaj splošnih podatkov o njem. > Aljaž Krivec

LUKA NOVAK: Polje gastronomije

"Ne da bi se tega niti zavedali, gastronomija danes določa našo družbo, definira naše navade, naše sprehode, poti, naša branja in premike, delo in prosti čas ... hrana, ki jo jemo, nas izjavlja ... Z nekoliko dramatičnosti bi lahko rekli, da je hrana postala novi Veliki brat."

WWW.TOTALITETA.SI

totaliteta

Ernst Fraenkel

DVOJNA DRŽAVA

prevod: Alenka Mercina

Založba /*cf, Rdeča zbirka,
2019, m. v., 429 str., 27 €, JAK

Ernst Fraenkel (1898–1975) je bil nemški politolog, natančni analitik različnih pravnih sistemov, od weimarskega, prek nacionalsocialističnega, do ameriškega (kjer je tudi živel). Ker se je boril v prvi svetovni vojni, so mu tudi po vzponu nacionalsocializma v tridesetih letih omogočili, da je v Nemčiji še naprej delal kot odvetnik, tako da je lahko od blizu spremljal, kako so nacisti Nemčijo tudi v pravnem smislu spremenili v diktaturo, ki je temeljila na vpeljavi izrednih razmer kot stalnice nemškega družbenega in pravnega sistema (z razglasitvijo mirnodobnega vojnega stanja z odlokom o izjemni uredbi z dne 28. februarja 1933). Iz nje je emigriral šele leta 1938, rokopis nastajajoče knjige pa po skrivnih poteh spravil v Ameriko, kjer je potlej bival, tako da je knjiga *Dvojna država* prvič tam izšla že leta 1941. V njej Fraenkel v pravniškem, vendar zavzetemu bralcu dojemljivem jeziku ter z mnogimi pravnimi primeri pokaže, kako je bil nacionalsocialistični sistem oblasti razdeljen na dve veliki področji (to je ta Fraenklova teorija dvojne države): v *državi norm* so veljali stari in novi predpisi, ta kombinacija pa je bila potrebna, da je lahko tudi v okviru nacionalsocializma deloval gospodarski sistem, ki je moral biti predvidljiv in še naprej kapitalistično strukturiran. Druga pa je bila *država ukrepov*, v kateri so lahko nacionalsocialistični funkcionarji povsem neodvisno od vseh formalnih pravnih pravil ravnali tako, kakor sem jim je zdelo smotrno za ohranjanje oblasti in uveljavljanje njihovih specifičnih političnih ciljev, kot je bilo denimo preganjanje Judov. Briljantna politično-pravna analiza, ki še bolj (za)sije ob dejstvu, da je nastajala neposredno in v realnem času! > Samo Rugelj

ZDRAVSTVENO PRAVO

doc. dr. Katja Triller Vrtovec

Zdravstveno pravo doc. dr. Katje Triller Vrtovec je **prva slovenska zaokrožena monografija**, ki obravnava vedno bolj perečo problematiko obstoječe **zdravstvene ureditve**.

Knjiga opozarja na **pomanjkljivosti** in **odprta ustavnopravna vprašanja** štirih temeljnih zakonov s področja zdravstva. Predstavlja **bogat vir informacij o pravni ureditvi** zdravstva v Sloveniji. Kot taka je namenjena širokemu krogu bralcev, ki vključuje tako **pravne strokovnjake** (odvetnike, sodnike, pravne službe pri izvajalcih zdravstvene dejavnosti in tudi študente prava) kot tudi **prava nevešče bralce**, med katerimi so pacienti, zdravniki in zdravstveni delavci. Zlasti pa bi morala biti obvezno čtivo za **vse, ki se ukvarjajo z reformo zdravstva** (državni organi in institucije na področju zdravstva). Vsebuje namreč dovolj idej in izhodišč za dograditev oziroma prenovitev obstoječega zdravstvenega sistema.

leto izdaje: *2019*
število strani: *296*
velikost: *17 × 24 cm*
vezava: *trda*
cena: ***64,50 €***

Uradni list

www.uradni-list.si/knjigarna • informacije po tel.: **01/200 18 38** •
e-naslov: **prodaja@uradni-list.si**

Ada Vidovič Muha

IZ ZGODOVINE SLOVENSKEGA BESEDOTVORJA

Znanstvena založba Filozofske fakultete,
2019, m. v., 244 str., 19,90 €

Ada Vidovič Muha je zaslužna profesorica ljubljanske univerze, ki sodeluje v podiplomskih programih na slovenističnem oddelku Filozofske fakultete. Znanstveno deluje predvsem na področju skladnje s pretvorbeno-tvorbenim besedotvorjem in leksikologije. Je (so)urednica vsaj sedemnajstih zbornikov, pri *Slavistični reviji* je glavna urednica za jezikoslovje. Pričujoča znanstvena monografija obsega uvodna poglavja, v katerih avtorica pojasni namen dela, metodologijo in gradivne vire, sledijo temeljne besedotvorne postaje ter besedotvorna razčlenitev gradiva. »Analiza je zajela reprezentančno besedilo kulturne slovenščine, Brižinske spomenike, se nadaljevala v knjižno slovenščino 16. stoletja in z vmesnimi besedotvornimi postajami segla v 19. in 20. stoletje.« Znanstvena monografija je dobrodošlo študijsko branje za študente, jezikoslovne raziskovalce in sladokusce. Jezik je, kot piše na platnicah, človek v določenem prostoru in času. > Sabina Burkeljca

POEZIJA IN SMRT

Pesnikovo sta življenje

urejanje: Neža Zajc

ZRC SAZU, 2019, m. v., 356 str., 19 €

V prvem delu zbornika, ki hkrati daje naslov celoti, *Poezija in Smrt*, je zbranih enajst študij, v drugem delu z naslovom *Poezija kot (pesnikovo) življenje* pa še sedem. Prispevalo jih je enajst avtorjev, starejših in mlajših literarnih zgodovinarjev, slavistov, jezikoslovcev in raziskovalcev na drugih področjih literarne vede. Družbo jim dela dvanajsti, »praktik«, vsestranski ustvarjalec Vinko Möderndorfer, ki med drugim meni, da imata pesem in smrt skupen DNK in da je smrt dodana vrednost življenju. Urednica, doktorica kulturne zgodovine in slavističnih študij, ki jo zanima tesna navezanost smrti in poezije, kot se je izražala skozi vso zgodovino, je poleg uvoda podpisala kar štiri eseje, Igor Grdina ter Denis Poniž in Brane Senegačnik, tudi sama pesnika, pa po dva. Janko Kos in obakrat Grdina ter enkrat Zajčeva se ukvarjajo s Prešernom, Blaž Podlesnik in znova Zajčeva razmišljata o pojavljanju smrti v liriki Ane Ahmatove, enkrat Poniž in Igor Žunkovič iščeta odgovore v Strniševi poeziji itn. > Iztok Ilich

Vlado Klemše

MED BIRŠO, VRBAČNO IN PREVALO

Goriška Mohorjeva družba,
2019, m. v., 132 str., 18 €

Avtor, ki je že leta 2015 izdal sorodno monografijo *Na medanskem griču*, je tudi za naselja in zaselke v območju Gornjega in Dolnjega Cerovega ter Števerjana na italijanski strani iz arhivskih virov izluščil ledinska imena oz. toponime, ki so poleg govorice in folklornih obrazcev, pravljic in ljudskih pesmi, hišnih imen in priimkov ter zgodovinskih dogodkov ključni za celostno razumevanje določenega kraja ali širše regije. Da si bralec vse skupaj še lažje predstavlja, je monografiji pametno dodana toponomastična karta s kar 380 imeni. > Vanja Jazbec

STROKOVNA PRIPOROČILA IN STANDARDI ZA SPLOŠNE KNJIŽNICE

Za obdobje 2018-2028

Zveza bibliotekarskih društev Slovenije, 2019, m. v., 124 str., 10 €

STROKOVNI STANDARDI ZA SPECIALNE KNJIŽNICE

26. 11. 2018–25. 11. 2028

Zveza bibliotekarskih društev Slovenije, 2019, m. v., 64 str., 10 €

Slovenske knjižnice imajo večstoletno tradicijo in so zelo uspešno preživele različne družbenozgodovinske spremembe ter ves čas ohranjale svojo kulturno, informacijsko, izobraževalno in socialno vlogo. S hitrim prilagajanjem na nove tehnologije ter odprtostjo in sodelovanjem še danes zelo uspešno uresničujejo svoje poslanstvo. Nova strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice za naslednje desetletje (2018–2028) so nastali pod okriljem strokovnjakov iz delovne skupine pri Nacionalnem svetu za knjižnično dejavnost (Polona Brenčič, dr. Sabina Fras Popović, mag. Breda Podbrežnik Vukmir, dr. Polona Vilar, dr. Gorazd Vodeb (vodja) in mag. Ana Zdravje), ki je pri oblikovanju novega dokumenta izhajala iz zakona o knjižničarstvu, iz prejšnjih standardov, statističnih podatkov, številnih raziskav, primerov in analiz domačih in tujih znanstvenih virov. Njihov poudarek je na povezanosti splošne knjižnice z lokalno skupnostjo, upravljanju splošne knjižnice, področju bibliopedagoških storitev (razvoj bralne pismenosti otrok, mladostnikov, odraslih, vključevanje v družbo …) ter vrednotenju delovanja knjižnice oz. knjižničnega programa, ki ga knjižnica izvaja v okviru javne službe. Splošna knjižnica kot nosilec programa javne službe s knjižničnim gradivom in storitvami vpliva na kakovost življenja posameznika in lokalne skupnosti. Strokovna priporočila postavljajo smernice razvoja splošnih knjižnic za desetletno obdobje in so zasnovana kot okvir za uresničevanje strokovne avtonomnosti knjižnic.

… dva dragocena dokumenta …

Delovna skupina za področje strokovnih priporočil za specialne knjižnice (dr. Alenka Kavčič-Čolić (vodja), mag. Angela Čuk, Katja Kranjc, mag. Tjaša Obal, mag. Helena Pečko Mlekuš, dr. Luka Šušteršič, Maja Vavtar in Igor Zemljič) je želela s prenovljenimi standardi spodbuditi razvoj slovenskih specialnih knjižnic, ki pa se v svojih pogojih delovanja in osnovni dejavnosti med seboj precej razlikujejo. Zato ni čudno, da so imeli tudi člani te delovne skupine sprva precej različne predstave o standardih, merilih ali priporočilih, ki pa so jih v pričujočem gradivu razdelili v dva večja sklopa. Prvi del tako zaobjema obče kazalnike in vsebuje definicije specialne knjižnice, oris nalog, vodenje, financiranje, zahteve za knjižnične delavce, opis zbirke, knjižnične storitve in sodelovanje z okoljem. V drugem delu, ki se je zdel delovni skupini pomembnejši, pa so zapisani in posebej označeni kvalitativni in kvantitativni kazalniki, ki jih specialni knjižničarji lahko uporabijo za spremljanje uresničevanja določb strokovnih standardov in ocenjevanje svojega dela oz. primerjavo z drugimi knjižnicami.

Dobili smo torej dva dragocena dokumenta, ki bosta s svojo preglednostjo in utemeljenostjo v pomoč pri razvoju in spremljanju strateških ciljev splošnih in specialnih knjižnic. > Renate Rugelj

34. MEDNARODNI LITERARNI FESTIVAL

vilenica

in

MESTNA KNJIŽNICA LJUBLJANA

Glasujte za vašo najljubšo knjigo izbora, sreča bo izbrala 10 bralcev.
Nagradna igra traja od 21. junija do 23. septembra. Nagradili vas bomo s knjigami, ki jih poklanjajo slovenske založbe. Spremljajte nas na naši spletni strani www.vilenica.si

vabita k sodelovanju V NAGRADNI IGRI

PREBERI ME POLETI.

Katarina Bogunović Hočevar

ODSEVI IN OBLIČJA GLASBENE GOVORICE JANKA RAVNIKA

Znanstvena založba Filozofske fakultete, zbirka Razprave Filozofske fakultete, 2019, m. v., 218 str., 19,90 €

Janko Ravnik je v slovenski glasbeni prostor vstopil kot obetaven skladatelj *Novih akordov* in vsestranski glasbenik; izstopil pa je kot izjemen in prepoznaven fotograf slovenskih gora. Pogled na svet izza objektiva je ustrezal njegovi intimni naravi in značaju, prav tako njegova glasbena pot ni nikoli zažarela v soju žarometov. Janko Ravnik kljub izjemnim ustvarjalnim in estetskim potencialom, kot umetnik številnih darov za seboj ni puščal sledi velikih pretresov in prelomov. Glasbo je pojmoval kot lepo umetnost, ob tem pa je znotraj te estetike iskal načine preseganja tradicionalne harmonije in z njo tonalne funkcijskosti. Navidezni nosilec napredne estetike je bil v resnici mojster tradicije in njene transformacije v svoj in prihodnji čas. Njegovo življenje pa ni bilo nikoli površno, plitvo in poceni. Pri delu so ga odlikovale osredotočenost, dobrovoljnost in šegavost. Ni hlepel po slavi, premoženju in gospodovanju: kot svetla točka sredi temine je živel v skladu s svojimi načeli, ki niso bila nikjer in nikoli zapisana ali zaukazana. Avtorica pričujoče monografije je Katarina Bogunović Hočevar, ki je leta 2009 doktorirala na Oddelku za muzikologijo Filozofske fakultete v Ljubljani, kjer zdaj deluje znanstvenoraziskovalno in pedagoško. Njeno področje raziskovanja je zgodovina glasbe 19. in prve polovice 20. stoletja, zgodovina slovenske glasbe in glasbenih inštitucij na Slovenskem ter analiza in estetika glasbe. Od leta 2017 je predsednica Slovenskega muzikološkega društva. > Sonja Juvan

OSEBNOSTI SLOVENSKEGA GLEDALIŠČA

Izzivalci meja

urejanje: Mateja Ratej

ZRC SAZU, zbirka Življenja in dela, 2019, t. v., 252 str., 24 €

Slovenskemu gledališču od Linharta naprej so dajali in še dajejo vsebino, podobo in glas pisci in režiserji odrskih del, igralci in dramaturgi, teatrologi in še mnogi manj opazni ustvarjalci in organizatorji – izzivalci meja. Raznovrsten (v navezavi na nastajanje *Novega SBL – Slovenskega biografskega leksikona*) je tudi nabor avtorjev, univerzitetnih profesorjev, novinarjev, pisateljev in drugih, ki so za zbornik napisali biografske študije trinajstih izbranih, večinoma v več vlogah dejavnih in uspešnih pomembnih osebnosti slovenskega gledališča. Od Jožeta Babiča (Mojca Kreft), Zofije Borštnik Zvonarjeve (Silvana Bandelj in Bojana Bajec), Mete Hočevar (Melita Forstnerič Hajnšek), Rudija Kosmača (Jernej Novak), Jerneja Lorencija (Primož Jesenko), Marka Mandiča (Peter Rak), Jette Ostan Vejrup (Tea Rogelj), Tomaža Pandurja (Blaž Lukan), Duše Počkaj (Darka Zvonar Predan), Jerneja Šugmana (Saša Pavček), Arnolda Tovornika (Tone Partljič) in Daneta Zajca (Neža Zajc) do Dragana Živadinova (Bojan Anđelković). > Iztok Ilich

www.bukla.si

16 NOVIH INTERVJUJEV

Slavoj Žižek, filozof / Tomo Križnar, humanist / Božidar Jezernik, etnolog / Igor Papič, rektor UL / Carles Puigdemont, katalonski predsednik / Ivo Goldstein, hrvaški zgodovinar / Slobodan Šnajder, hrvaški pisatelj / Maja Rus Makovec, psihiatrinja / Gregor Veninšek, geriater / Tatjana Tolstojeva, ruska pisateljica / Janez Pipan, gledališki režiser / Zdenka Badovinac, direktorica Moderne galerije / Katja Perat, pisateljica / Janez Škof, igralec / Živa Vidmar, knjižna urednica / Sara Dirnberk, igralka

www.mladina.si

NAPRODAJ NA VSEH PRODAJNIH MESTIH

Alenka Koron

RAZGLEDI NA TUJE

LUD Literatura, Zbirka Novi pristopi, 2019, t. v., 181 str., 25 €, JAK

Knjiga združuje devet poglobljenih študij literarne zgodovinarke in teoretičarke dr. Alenke Koron, raziskovalke in bibliotekarke na Inštitutu za slovensko literaturo in literarne vede ZRC SAZU, objavljenih med letoma 1988 in 2018. Vse študije se lotevajo modernih in postmodernih proznih del, nastalih v 20. in 21. stoletju, in prevedenih v slovenščino. Z izjemo prve, ki proučuje novelistiko Itala Sveva, se druga besedila posvečajo romanom, večinoma anglofonih modernih klasikov, kot so: Ishiguro, Lessing, Swift, Hong Kingston, Byatt, McEwan. Posebej zanimiva je razprava o romanu *Sojenice* francoskega avtorja Jonathana Littella, ki je s svojim delom dvignil veliko prahu tako med kritiki in literarnimi strokovnjaki kot pri bralcih, v ospredju pa je vprašanje tematiziranja holokavsta na presečišču zgodovine in fikcije. Naj omenim še primerjalno študijo romanov *Angelin pepel* irsko-ameriškega avtorja Franka McCourta in Kovačičevih *Prišlekov*, obeh z izkušnjo tujstva oz. priseljenstva, ki je usodno zaznamovala njuni življenji, pri čemer avtorico posebej zanima ravno način ubeseditve in preplet avtobiografskosti in fikcije v obeh delih. Vse obravnavane knjige so pomembna literarna dela, ki so ob izidu prevetrila družbeni in literarni prostor, odpirajo številna filozofska, družbena, etična, intelektualna in kulturološka vprašanja, ki še danes zaposlujejo literarno stroko, ter so hkrati premaknila meje romana kot literarne zvrsti. Delo je dobrodošlo tudi zato, ker so, kot ugotavlja tudi Alenka Koron v predgovoru, časi, ko so prevodne izdaje pomembnih literarnih del pospremile obsežne študije priznanih literarnih strokovnjakov (spomnimo se zbirke *Sto romanov*) že zdavnaj minili, pravi namen pa bo doseglo šele, če bo bralec posegel tudi po kakšni od obravnavanih knjig. > Kristina Sluga

BAUHAUS - BAUMENSCH

Človek, umetnost, tehnologija

urejanje: Mateja Gaber

Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2019, t. v., 208 str., 19,90 €

Zbornik je nastal ob stotem jubileju umetniške šole Bauhaus, ki je širši javnosti bržkone najbolj poznana po arhitekturnih dosežkih, v lokalnem okolju pa morda tudi po vplivu na Avgusta Černigoja. Pričujoča knjiga želi zamajati nekaj ustaljenih predstav in tako ponudi denimo še nekaj domačih imen, ki so ustvarjala pod vplivom Bauhausa, obenem pa pojem slednjega izrazito razširi. Najsi gre za politične razsežnosti šole, njenega odnosa do avantgard (in drugih smeri), vpliv na pedagogiko, sodobno industrijsko oblikovanje ali uprizoritvene umetnosti. Petnajst besedil različnih avtoric in avtorjev tako ponudi najrazličnejše vstopne točke v razumevanje Bauhausa, z dodatnim slikovnim gradivom, natisom manifesta in programa državnega Bauhausa in bibliografijo pa predstavlja tudi smerokaz za naše lastno raziskovanje te umetniške šole, ki jo je ob zborniku mogoče na novo razumeti kot izrazito interdisciplinaren, s tem pa tudi nenavadno aktualen in ne nazadnje napreden projekt. > Aljaž Krivec

knjige založbe UMco

Preobrazbe duha in telesa

Knjiga briljantne psihiatrinje in psihoanalitičarke

Gail Saltz
MOČ RAZLIČNOSTI
Vez med duševno motnjo, nadarjenostjo in genialnostjo

»Natančna raziskava Gail Saltz, ki potrjuje, da so vsaki možgani različni.« – *Andrew Solomon*

Najboljša poslovna knjiga po izboru Forbesa in Economista!

Richard H. Thaler
NERAZUMNO VEDENJE
Razvoj vedenjske ekonomije

Dobitnik Nobelove nagrade za ekonomijo 2017

Knjiga nagrajenega škotskega zdravnika in pisatelja

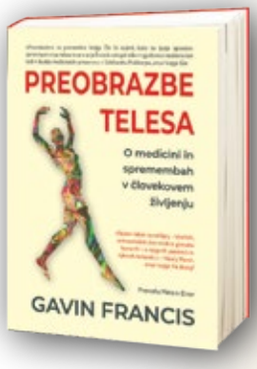

Gavin Francis
PREOBRAZBE TELESA
O medicini in spremembah v človekovem življenju

»Čudovito, napisano z velikim občutkom za jezik. Zdravnik in pisatelj, ki vidi dramo in lepoto v človekovem življenju.«
– *Annie Dillard*

Knjiga avtorja uspešnice Paleorecept

Robb Wolf
NAVEZANI NA HRANO
Kako razvezati vaš apetit, izgubiti odvečne kilograme in ostati zdrav

»Štirje vogali naše 'hiše zdravja' so: hrana, gibanje, spanje in druženje!«

Naročila sprejemamo: • 01/520 18 39 • knjigarna@umco.si • na spletni strani: knjigarna www.bukla.si

Knjige založbe UMco so na voljo tudi v bolje založenih knjigarnah.

UMco

Dvorsko-viteški roman *Parzival* nemškega viteza in pesnika Wolframa von Eschenbacha (okoli leta 1170–1220), je eno ključnih del srednjeveške literature, ki do sedaj v slovenščini še ni imelo prevoda. Več kot 24 tisočih verzov se je v proznem prevodu lotil Simon Širca, ki je do sedaj poskrbel že za tri knjige o Wagnerju, med drugim tudi njegovo biografijo, ob tem pa je napisal še kakih 1500 opomb, s katerimi bo branje *Parzivala* pridobilo vednost o življenju in kulturi v srednjem veku. O tem knjižnem projektu in izzivih ob njegovem prevajanju smo se pogovarjali s prevajalcem Simonom Širco.

»Bralec Parzivala bo nagrajen z estetsko izkušnjo, kakršno mu lahko ponudijo le največja dela svetovne literature!«

WOLFRAM VON ESCHENBACH
PARZIVAL
prevod: Simon Širca
Založba Univerze v Novi Gorici,
2019, t. v., 432 str., 34 €

Bukla: V zadnjem obdobju ste izpeljali kar nekaj zahtevnih knjižnih projektov v zvezi z Wagnerjem. Kaj vas žene?

Širca: Entuziazem, kaj bi moglo biti drugega? Ob vseh treh izdajah v zvezi z Wagnerjem – *Opera in drama* (2013), *Spisi o Wagnerju* (2015) in *Richard Wagner: Njegovo življenje, njegovo delo, njegovo stoletje (2017)* – me je vodila iskrena želja, da bi delo skladatelja, ki je s svojo glasbo in mislijo ustvaril in izpolnil pravcato vesolje v malem, posredoval tistim poslušalcem in bralcem, ki še niso imeli priložnosti občutiti moči njegovega genija ali pa jih ob soočanju z njegovim delom hromi nerazumljiv strah, v najboljšem primeru strahospoštovanje. V ozadju pa je seveda moja ljubezen do vsega neminljivega, univerzalnega, trajno lepega in zlasti pri Wagnerju – netrivialnega.

Bukla: Prevod *Parzivala* se zdi smiselno nadaljevanje vašega dosedanjega dela. Lahko poveste, zakaj ste se odločili zanj?

Širca: Marsikdo utegne pomisliti, da sem se s to srednjeveško klasiko spoprijel po zaslugi Wagnerjevega *Parsifala*, a v resnici je imela ta njegova poslednja glasbena drama pri moji odločitvi zgolj postransko vlogo. Tudi nadvse zanimiva podrobnost, da je Wolfram von Eschenbach kratek, a zelo pomemben odlomek pesnitve umestil v naše kraje, ni bila ključna za mojo izbiro. Vse trenutne vzgibe v meni je kratko malo preglasila moja druga velika strast, afiniteta do srednjega veka, ki je bil vse prej kot obdobje neukih bogaboječnežev. Nasprotno, ta na videz temačna doba je imela svojstven kolorit, ki se v Wolframovem *Parzivalu* dovolj dovzetnemu bralcu pokaže v kar najživahnejših barvah.

Bukla: Kakšen se vam danes zdi pomen tega viteškega romana? S čim bi zanj navdušili sodobnega bralca?

Širca: Srednjeveški človek je čustvoval prav tako kot današnji, bržkone pa še močneje in barviteje, saj je moral sleherno izkušnjo ponotranjiti z opiranjem na manj zunanjih referenčnih točk, kot jih ima na voljo sodobni človek s črpanjem iz dobro dokumentirane preteklosti in vse bolj brezmejne in tudi brezciljne sedanjosti. Prav tako je ljubil in spoštoval, cenil zvestobo, čast in pogum, prav tako užival ob dobri jedi in v udobnih oblačilih. Dvorsko-viteški romani so resda nastajali v odličnejših krogih, ne med ljudmi z dna družbene hierarhije, toda Wolframu je uspelo v osnovni okvir zgodbe – Parzivalovo iskanje grala in njegovo sočasno duhovno zorenje – natresti malone popoln nabor občečloveških vrednot in vrlin, obenem pa ga je znal s svojo mojstrsko govorico strniti in organizirati v nepozaben mozaik zahodne srednjeveške kulture. *Parzivala* je mogoče brati povsem lahkotno, na ravni »historično informirane« pripovedke, stkane okrog glavnega junaka Parzivala, Gawana, kralja Artusa in množice hrabrih vitezov ter prelestnih in žlahtnih dam, od resnega sodobnega bralca pa terja večji angažma, nekakšen refokus, začasno slovo od omenjene brezmejne sedanjosti; a če se mu uspe sprostiti in prepustiti bralskemu ritmu, kakršnega narekuje vitezova ježa po neznanem gozdu, bo nagrajen z estetsko izkušnjo, kakršno mu lahko ponudijo le največja dela svetovne literature. In če se smem še pošaliti: z več kot 1500 opomb pod črto, prirejenih za naše ciljno občinstvo po kritični izdaji založbe Deutscher Klassiker Verlag, dobi še brezplačen mini učbenik o zgodovini in kulturi srednjega veka.

Simon Širca

Foto: osebni arhiv

Bukla: Prepričali ste me. Kaj pa je bil največji izziv pri njegovem prevajanju?

Širca: Ker nisem pesnik, sem se lahko lotil le proznega prevoda. Ob tem nisem imel slabe vesti, kajti Wolfram je res dober pripovedovalec – poleg tega pa je v našem času nemogoče poustvariti recepcijsko okolje za besedilo, prvotno namenjeno glasni recitaciji pred občinstvom. Tudi trije sodobni in najpogosteje uporabljeni nemški prevodi *Parzivala* (Stapel, Spiewok, Knecht) so prozni, le četrti (Kühn), ki sicer velja za filološko najpreciznejšega, je verzni. Toda prevajanje tako strnjene govorice visokega srednjega veka, kot je Wolframova, v sodobno nemščino (ali slovenščino) ob sočasnem upoštevanju verzne mere, je skrajno naporno – obenem pa sem prepričan, da bo v prozni inačici *Parzival* pri nas dosegel bistveno širše občinstvo.

Odločitev za prozni prevod je vendarle s seboj prinesla tudi mnoge nevarnosti. Pomenski razpon mnogih srednjevisokonemških besed je zelo širok, kar prevajalca v vsakem novem kontekstu sili v reinterpretacijo in ga zlahka zapelje v skušnjavo, da interpolira ali ekstrapolira, namerno ali nevede odvzema ali dodaja pomenske odtenke, ubira zdaj vedrejši, zdaj turobnejši ton, skratka, da »pesni« tam, kjer Wolfram ni imel namena pesniti, temveč je želel zgolj izraziti preprosto ali natančno opredeljeno dejstvo. Kot ob značilnih zgledih omenjam v spremni besedi h knjigi, sem Wolframovim 24.810 verzom skušal slediti s karseda čvrsto pripovedno nitjo, vendar pri njenem odvijanju s klobčiča nisem želel varčevati na račun nazornosti in živahnosti. Prizadeval sem si predvsem za tekoče berljiv prevod s čim večjo pomensko zvestobo izvirniku, obenem pa obarvan tako, da bi pred bralčevimi očmi vstala čim mikavnejša podoba nemškega visokega srednjega veka.

Bukla: Imate v načrtu že kakšen nov projekt?

Širca: Če mi bodo to dopuščale druge obveznosti, bi z veseljem še nekaj časa ostal v srednjem veku. Med sodobnejšimi zapisi me zelo mika Krausovo »neuprizorljivo« gledališko delo *Poslednji dnevi človeštva*, iz katerega imamo sicer prevedenih nekaj odlomkov. Sto let po nastanku te monumentalne »drame«, med odmevi topov prve svetovne vojne, svet podrhteva na moč podobno in njen jezik je kvečjemu še bolj srhljiv in nič kaj »satiričen«. Pri nas je skoraj popolna neznanka tudi Jean Paul, ki ga Goethe, Schiller in kasnejša nemška literarna zgodovina po krivici niso želeli šteti med »klasike«, v resnici pa je njegova pisava zrela, premišljena, polna duhovitosti, finega humorja in polnokrvnih junakov. Za čisti užitek, med »bivanjem na samotnem otoku«, pa bi prevedel *Ga ni kraja. Nikjer* (*Kein Ort. Nirgends*) Christe Wolf. Pravi biserček.

Ivan Šprajc

IZGUBLJENA MESTA

Arheološka iskanja v deželi Majev

fotografije: I. Šprajc, A. B. Pedroza, S. Čaval

ZRC SAZU, 2019, t. v., 342 str., 26 €

Če vam pred desetimi leti, ko je leta 2009 izšla prva izdaja, te knjige ni uspelo prijeti v roke in prebrati, je sedaj, ko je na voljo razširjena in dopolnjena različica, pravi čas, da se z arheologom Ivanom Šprajcem odpravite na raziskovanje po območju Majev v jugovzhodni Mehiki, ki ga »slovenski Indiana Jones« (kar je sicer vzdevek, ki ga ne mara najbolj) obdeluje že več kot dve desetletji. V mešanici potopisa, popotnih prigod, zgodovine Majev, njihovih običajev in načina življenja ter njihovega arheološkega odkrivanja nas Šprajc vodi skozi težko prehodni tropski gozd, ki buhti od življenja in se na vse načine upira prišlekom. Šprajčeve ekspedicije so kljub temu odkrile številna dotlej neznana arheološka najdišča, med drugim ostanke velikih urbanih središč z monumentalno arhitekturo, skulpturami, reliefi in napisi. Z nepredvidljivimi zapleti, od neugodnih ličink do strupenih rastlin, so *Izgubljena mesta* pustolovska pripoved o načinu raziskovalnega življenja, ki spominja na zlate čase raziskovalnih odprav izpred sto in več let. > Samo Rugelj

OKTOBRSKA REVOLUCIJA 1917–2017

Med izkušnjo, interpretacijo in poetizacijo

urejanje: Irena Avsenik Nabergoj

ZRC SAZU, 2019, m. v., 236 str., 19 €

Znanstveno svetnico Ireno Avsenik Nabergoj večina spremljevalcev njenega raziskovalnega dela povezuje s pisateljevanjem Ivana Cankarja in preučevanjem *Svetega pisma* ter judovstva, v pričujočem znanstvenem zborniku pa je ob svojih razmišljanjih ob stoletnici oktobrske revolucije – kako se zrcali v Pasternakovem Doktorju Živagu – povabila k pisanju še devet avtoric in avtorjev, ki ta prelomni dogodek osvetljujejo z vidika svojih strok. Monografija s polnim naslovom *Oktobrska revolucija 1917–2017: med izkušnjo, interpretacijo in poetizacijo* tako govori o vzrokih in posledicah poleg obeh svetovnih vojn največjega pretresa minulega stoletja po svetu in posebej pri nas. Posamezni prispevki osvetljujejo njegove planetarne razsežnosti, drugi razkrivajo zgodbe posameznikov, pa ideološke, politične in družbene spremembe, ki jih je sprožila, in so, kot opozarjajo tretji, globoko vplivale tudi na umetnost, zlasti na literaturo, slikarstvo in film. > Iztok Ilich

Norman Ohler

POPOLNA OMAMA; Droge v tretjem rajhu

prevod: Neža Božič

Mladinska knjiga, 2019, t. v., 338 str., 27,99 €

Vprašanje poživil in drog v tretjem rajhu, njihovega vpliva na potek druge svetovne vojne s knjigo *Popolna omama*, ki jo je, navdahnjen z mnogimi zgodovinskimi dokumenti in izčiščenim pripovedovalskim čutom, napisal nemški pisatelj Norman Ohler, dobiva nesluten pospešek. Poživilo, ki se je tržilo pod imenom pervitin, kemično pa je šlo za metamfetamin, ki je danes prepovedana droga, je bilo v tridesetih letih prejšnjega stoletja, ko so na oblast prišli nacisti, že močno razširjeno v Nemčiji. Šele pred začetkom druge svetovne vojne je postalo »zdravilo« na recept. Dajali so ga tudi vojski, zato je v prvih hitrih nemških ofenzivah na Poljsko in Francijo gotovo odigralo pomembno vlogo, saj so bili vojaki lahko budni tudi več dni in noči in so v tem času (recimo s tanki) že lahko osvojili dobršen del ozemlja teh držav. Manj učinka je imelo na ruski fronti, kjer nekaj dni (in nekaj sto kilometrov) ni pomenilo nič. A droge niso bile samo stimulans nemške vojske na splošno: Ohler v tej knjigi podrobno obdela tudi Hitlerjev primer, »primer pacienta A«. Firerja, sicer velikega načelnega nasprotnika kakršnih koli odvisnosti, je njegov osebni zdravnik Theodor Morell vsa vojna leta pital in fiksal z različnimi stimulansi, ki so bili vse bliže trdim drogam, s čimer ga je ohranjal aktivnega in na videz vitalnega, čeprav seveda tudi na račun vse bolj omračenega uma. Šokantno branje! > Samo Rugelj

Jean-Baptiste Malet

GNILO RDEČE

Osupljiva mednarodna raziskava o paradižniku, ki konča na vašem krožniku

prevod: Melita Zajc

UMco, zbirka 'S terena',
2019, m. v., 277 str., 24,90 €, JAK

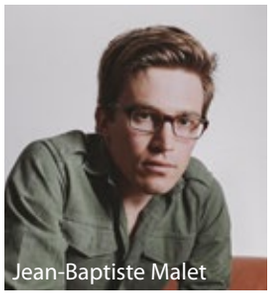
Jean-Baptiste Malet

Kaj mislite, da jeste, ko jeste pico s paradižnikovo polivko, pečeni krompir s kečapom, špagete z bolonjsko omako? Načeloma mislimo, da ob različnih ogljikovih hidratih uživamo tudi paradižnikovo mezgo, pridelano iz sijočih paradižnikov na sončnih poljih italijanskega juga. Jean-Baptiste Malet, francoski raziskovalni novinar, ki je rezultate svojih poglobljenih raziskav do sedaj že objavljal v knjigah, na primer *Izza meja fronte*, o ekstremni desnici in *V Amazoniji*, o velikanu spletne trgovine Amazon, vam v fascinantni knjigi *Gnilo rdeče*, prejemniku največje francoske nagrade za knjižne dosežke na področju raziskovalnega novinarstva (priznanje Albert Londres), pokaže, da pri tem razmišljanju v določenih primerih (skoraj) ne bi mogli biti dlje od resnice.

Malet paradižnika ni po naključju izbral za svojo raziskavo. Gre za mednarodni izdelek, znan in uporabljan po vsem svetu in vseh kuhinjah na planetu. Malokdo pa ve, da paradižnikova mezga, zapakirana v velike sode, enake tistim z nafto, potuje čez celine, še preden ga v italijanskih, francoskih ali španskih tovarnah, v katere pogosto nikoli ni vstopil pravi paradižnik, obdelajo in pošljejo na trg v konzervah, okrašenih z okroglimi rdečimi sadeži, ki ustvarjajo vtis svežine. Paradižnikova mezga res ni samo ena sama, vsebina konzerv z njo pa je zelo odvisna od tega, kje je bila proizvedena in kje je bila potem še zapakirana. V ekstremnih primerih konzerve vsebujejo skoraj dve tretjini bolj ali manj nezdravih polnil in samo tretjino tistega, zaradi česar smo jih kupili.

Industrija paradižnikove mezge je ena največjih in najmočnejših na planetu in ustvarja izjemne dobičke. Poleg peščice velikih proizvajalcev obstaja še cela galaksija podjetij, aktivnih na tem področju, kjer so lahki zaslužki, prevare s hrano in organiziran kriminal ena in ista stvar. Za botanike je paradižnik sadje, za gospodinje zelenjava, za trgovce pa blago, ki ni nič drugačno od nafte. V raziskavi, ki je trajala več kot dve leti, je avtor rekonstruiral dobičkonosno proizvodno verigo industrijskega paradižnika, ki vzbuja tudi apetite mafij različnih držav. Od kitajskih okrožij, kjer v tovarnah zaposlujejo zapornike ter tako nižajo ceno, do kalifornijskih tovarn, ki odgovarjajo z najmodernejšo mehanizacijo, od nasadov južne Italije, kjer je izkoriščanje občasnih delavcev običajna praksa, do obratov v Gani, kjer iz Kitajske uvoženo mezgo pakirajo v konzerve italijanskih barv, je ta raziskava spust v podzemlje, ki v veliki meri razkrije laži globalizacije in njene žrtve. In tudi to, koliko strupa se skriva v živo rdeči barvi naših najljubših jedi. Plod vrhunskega preiskovalnega novinarstva, ki se bere kor kriminalka, odkriva nepoznano zgodbo paradižnika in vas prisili, da boste v prihodnje dobro razmislili o tem, kakšnemu živilu boste dovolili priti na svoj krožnik in kaj vse si boste želeli vedeti o njegovem izvoru. > Samo Rugelj

www.bukla.si

Roger Scruton

ZABLODE, PREVARE, HUJSKAŠTVA

Misleci nove levice

prevod: Niki Neubauer

Družina, 2019, t. v., 304 str., 39,90 €

Pričujoče delo angleškega političnega filozofa Rogerja Scrutona (1944) (ki je predelana izdaja knjige iz leta 1985) je obenem refleksija in kritika vseh pomembnejših mislecev levice zadnjih petdeset let 20. stoletja kot tudi povsem sodobnih avtorjev (Derrida, Sartre, Foucault, Lukacs, Habermas, Lacan, Badiou, Žižek, Dworkin), ki so odločilno vplivali na zahodno misel, jezik, ekonomijo, pravo in družbo na splošno v drugi polovici dvajsetega stoletja. Po Scrutonu levičarska drža izhaja iz tega, da so dobrine tega sveta nepravično razdeljene in da krivda za to ne leži v človeški naravi, ampak v prilaščanju, ki ga izvaja vodilni razred. Sebe levičarji opredeljujejo v nasprotju z uveljavljeno oblastjo kot zagovornike novega reda, ki bo popravil tegobe zatiranih, zavzemanje za novi red pa upravičujeta dve njegovi značilnosti: osvoboditev in »družbena pravičnost«. Osvoboditev, ki jo zagovarjajo levičarska gibanja danes, pri tem ne pomeni preprosto svobode od političnega zatiranja ali pravice nemoteno opravljati svoj posel, temveč pomeni emancipacijo od »struktur«: od institucij, običajev in dogovorov, ki so oblikovali »buržoazno« ureditev ter vzpostavili skupni sistem norm in vrednot v zahodni družbi. Večina literature levičarjev, ki jih analizira Scruton, se po njegovem mnenju posveča razgradnji institucij, kot so družina, šola, pravo in nacionalna država, po katerih se je dediščina zahodne civilizacije prenesla na nas. Ta literatura, pravi Scruton, »ki jo v najbolj plodoviti obliki najdemo v Foucaultovem pisanju, imenuje 'strukture dominacije' to, kar imajo drugi zgolj za orodja civilnega reda«. Avtor nam tako v tej knjigi metodično posreduje intelektualna izhodišča levice, ki jih nato postopno eno za drugo razgali, kritično ovrednoti in izrazi pomisleke o njihovi univerzalni vrednosti. > Samo Rugelj

Yuval Noah Harari

21 NASVETOV ZA 21. STOLETJE

prevod: Polona Mertelj

Mladinska knjiga, zbirka Esenca,
2019, m. v., 358 str., 32,99 €

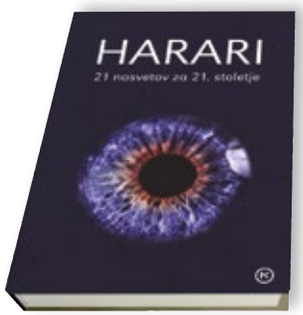

Izraelski zgodovinar Harari (1976) je eden najpriljudnejših sodobnih poljudnoznanstvenih piscev, ki se je v preteklih letih prebil s knjigama *Sapiens* (o zgodovini človeške vrste) in *Homo deus* (o njeni prihodnosti), s čimer je prišel na dober glas po vsem svetu pa tudi v Sloveniji. V svojem najnovejšem delu z naslovom *21. nasvetov za 21. stoletje*, ki je nastalo kot rezultat predelanih in dopolnjenih besedil, objavljenih ob različnih priložnostih, tudi kot odmev na različna aktualna družbena dogajanja, pa se je Harari osredinil na sedanjost in v 21. poglavjih, razdeljenih v pet delov (Tehnični in tehnološko izziv, potem Politični izziv, nadalje Obup in upanje, potem Resnica in na koncu še Prožnost), na izviren način osvetlil ključne dileme in izzive sedanjega časa. Analiziral je tako tiste, ki se tičejo posameznika in njegove prihodnje vloge ter participacije v globalni družbi, od splošnih vprašanj svobode, varnosti, dela in enakopravnosti pa do večnih vprašanj, od religije, Boga, smisla življenja in izobrazbe, ter tudi družbe nasploh, torej vprašanj sedanjih in prihodnjih človeških skupnosti, vprašanja simbioze različnih kulturnih (civilizacijskih) pristopov, ki jih po eni strani sedaj napajajo nacionalizmi, po drugi pa preseljevanja. Bistroumen in pogosto tudi nekonvencionalen pogled na našo sedanjost in vprašanja bližnje prihodnosti! > Samo Rugelj

OBRAZI NASILJA NA DELOVNEM MESTU

Psihološki pogledi in slovenska praksa

urejanje: Eva Boštjančič, Ana Reberc

Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2019, m. v., 308 str., 19,90 €

Pričujoča znanstvena monografija je nastala na podlagi slovenske raziskave iz leta 2018. V prvem delu se ukvarja s pogostostjo pojavljanja nasilja med zaposlenimi v Sloveniji, v drugem opisuje doživljanje in posledice nasilja na delovnem mestu pri izbranih poklicih (učitelji, prodajalci, natakarji, novinarji, zdravstveno osebje v domovih starejših občanov), v tretjem delu pa ponuja rešitve, ki jih lahko uporabimo pri zmanjševanju in odpravljanju nasilja na delovnem mestu. Za bralca, ki se je že kdaj srečal z nasiljem na delovnem mestu (pa ne le tam), je posebej uporaben tretji del, ki se ukvarja z osebnostno čvrstostjo, ki je pomemben dejavnik pri učinkovitem soočanju s težavnimi situacijami. V tem delu so predstavljene tudi individualne tehnike za krepitev osebnostne čvrstosti in programi, ki so namenjeni razvoju le-te. Naj si priznamo ali ne, nasilje v družbi in ne le na delovnem mestu je dokaj pogosto, trpljenje žrtev pa neizmerno, zato je ta monografija pomembna, žrtvam je dala prostor, da povedo, kaj prestajajo, in s tem odpirajo oči in pomagajo drugim. > Sabina Burkeljca

Vlado Miheljak, Franco Juri

SMERI RAZVOJA II.

Ilustrirani praktikum iz politične psihologije

Fakulteta za družbene vede, Znanstvena založba Filozofske fakultete, zbirka Znanstvena knjižnica – Refleksije, 2019, m. v., 660 str., 25 €

Miheljak je eden redkih kolumnistov, zlasti političnih, ki poslanstvo opravljajo že desetletja dolgo in imajo prepoznaven avtorski pečat, tudi kadar se prepišejo iz enega uredništva v drugo. Vse od leta 1987 so njegove kolumne izhajale v Mladini, Dnevniku, Republiki ali Sobotni prilogi Dela, to pa je že šesta knjiga zbranih tekstov. Tokrat gre za več kot 200 kolumn na več kot 650 straneh, ki so nastale med decembrom 2003 in decembrom 2007, kar pomeni, da je dnevnopolitična besedila izpred nekaj vladnih mandatov že prekrilo nekaj prahu, toda pod prahom lahko razberemo genezo stanja v današnji Sloveniji, v kateri smo poleg nekoč »levih« in »desnih« dobili tudi »srednje«. Med pohvalami, ki jih urednik Niko Toš dodeli avtorju v Uvodniku, je smiselna tudi ta, da je »vrednotno odločen« in kot tak igrivo brezkompromisen pri umikanju kamuflažnih plasti z ljudi ter pojavov na vseh straneh. In prav to je seveda osrednji imperativ novinarskega dela, tudi kolumnističnega, ki terja več psihološke podstati. Prav to – socialna in politična psihologija – pa je tudi predmet, ki ga Miheljak poučuje na dveh ljubljanskih fakultetah. Družbena analiza je nazorno in duhovito pospremljena z lucidnimi ilustracijami sorodnega »leva«, Franka Jurija. > Žiga Valetič

Sebastian Rödl

SAMOZAVEDANJE

prevod: Martin Hergouth

Krtina, zbirka Temeljna dela, 2018, m. v., 255 str., 20 €, JAK

Samozavedanje je običajno bolj tema modernih duhovnih priročnikov kakor filozofske razprave, toda razvoj nevroznanosti in tudi t. i. »pozitivne psihologije« je dal področju novo težo, izziv ter priložnost za odpiranje tehtnejših vprašanj v zvezi s samozavedanjem. Nemški profesor za praktično filozofijo Sebastian Rödl odpre analizo z idejo »prvoosebne misli«, ki je prvi pogoj za samozavedanje in se nadaljuje v »prvoosebnem nanašanju«, ki je odvisno od nekega spoznavnega odnosa s predmetom. Od tod identiteta. Rödl v odnosu do prvoosebnosti razločuje delovanje (to temelji na praktičnem razmišljanju) in prepričanje (to sloni na teoretičnem razmišljanju), pri čemer se vzpostavlja temeljno vprašanje, kaj verjeti. V nadaljevanju oba principa poveže z idejama uma in svobode, s tem pa je že na sledi nemškemu idealizmu. Tu je ključno tehtanje svobodne volje, pa tudi vednosti, ki je bodisi spontana bodisi receptivna. Knjiga se konča z uvedbo »druge osebe«, saj »prvoosebna misel zahteva in vključuje drugoosebno misel.« Misel, izpeljana temeljito. > Žiga Valetič

NOVI PSIHOLOŠKI KNJIGI

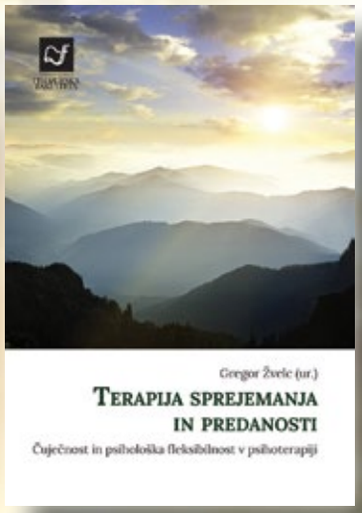

Gregor Žvelc (ur.)

TERAPIJA SPREJEMANJA IN PREDANOSTI

Čuječnost in psihološka fleksibilnost v psihoterapiji

256 str., 22,90 €

Eva Boštjančič, Ana Reberc (ur.)

OBRAZI NASILJA NA DELOVNEM MESTU

Psihološki pogledi in slovenska praksa

308 str., 19,90 €

Znanstvena založba Filozofske fakultete UL in Knjigarna Filozofske fakultete UL

t.: 01/ 241 1119, e.: knjigarna@ff.uni-lj.si

Več informacij na: https://knjigarna.ff.uni-lj.si/

Univerza v Ljubljani FILOZOFSKA FAKULTETA 100

intervju pripravila: Veronika Simoniti

Letošnjo Lavrinovo diplomo, priznanje za pomemben prispevek na področju posredovanja slovenske književnosti v druge jezike, ki jo podeljuje Društvo slovenskih književnih prevajalcev, je prejela prevajalka **Darja Betocchi**. Za posredovanje slovenske literature v Italiji je pred njo Lavrinovo diplomo prejel Ciril Zlobec leta 2013.

Darja Betocchi, letošnja dobitnica Lavrinove diplome

Bukla: Živite v Trstu, kjer poučujete italijansko književnost na slovenskem liceju, prihajate iz dvojezične družine in imeli ste slavna deda: po očetovi strani je bil to znani italijanski pesnik Carlo Betocchi, po materini tigrovec Dorče Sardoč. Kako doživljate svojo dvojezičnost in dvojno kulturo?

Betocchi: Moje doživljanje dvojezičnosti in dvokulturnosti se je korenito spremenilo z leti, k čemur so pripomogle spremembe tako v okolju kakor seveda v meni sami.

Rodila sem se leta 1965: ko sem bila otrok, predvsem pa pubertetnica in v letih zgodnjega najstništva, je bilo v Trstu vzdušje še napeto. Seveda ne kot v povojnih letih, a vendar. Nacionalizem je bil navzoč tako pri Italijanih kakor pri Slovencih. Dogajalo se mi je podobno kakor mojemu sedanjemu prijatelju Lahcenu, maroškemu političnemu pribežniku, ki se počuti tujec bodisi med neredkimi Tržačani, ki ne ljubijo priseljencev, bodisi med priseljenci samimi, ki ga ne marajo, ker je ateist in ker se istoveti z vrednotami demokracije in osebne svobode. Podobno situacijo sem doživljala jaz: ščava za marsikaterega Italijana, ne dovolj polnokrvna Slovenka za marsikaterega Slovenca, predvsem za nonota Dorčeta, ki ga tudi sami omenjate. Nono, ki je bil kremenit antifašist in je bil zaradi svoje angažiranosti v TIGR-u obsojen na smrt (potem pomiloščen in obsojen na dosmrtno ječo), ni nikoli priznal za svoja vnuka ne brata ne mene, čeprav je umrl leta 1988, ko je bila fašistična diktatura že davno za njim. Z bratom sva bila namreč napol Italijana in sva torej pripadala osovraženemu narodu. Povedala vam bom še zgovorno anekdoto: v tretji gimnaziji sem v nekem spisu, ki sem ga napisala za profesorico slovenščine Majdo Sancin, izrazila svoje globoko nelagodje nad svojo dvojno (takrat očitno konfliktno) identiteto, ki je porajala v meni občutek odtujenosti in odrinjenosti od obeh narodnih skupnosti. Ključni odlomek iz spisa sem potem na profesoričino željo prebrala med drugimi prispevki na šolski Prešernovi proslavi. No, ko sem leta 1992 začela tudi sama poučevati na isti šoli, mi je prof. Sancin povedala, da je njen tedanji predlog o branju mojega spisa izzval med kolegi vneto in dolgo polemiko, ali je sploh primerno javno razkrivanje tako spornih in neortodoksnih vsebin.

Ko sem to izvedela, sem bila zelo začudena. Zdelo se mi je skoraj surrealistično. Jasno: bili smo leta '92, za nami sta bila Berlinski zid in Jugoslavija, sedanjost je bila Republika Slovenija, prihodnost pa njeno članstvo v EU. Drugi časi. Drug svet. V tem drugem svetu svoje dvojne identitete končno ne doživljam več kot konfliktne, temveč kot velikanski plus, kot bogastvo, ki mi kot »kulturni dvoživki« (definicije si nisem izmislila sama, zdi pa se mi zelo posrečena) dovoljuje popolno potopljenost v dveh svetovih. Moram pa še enkrat podčrtati odločilen vpliv, ki ga je imel padec meje. Nekateri radi trdijo, da so fizične meje padle, ostale pa so tiste v glavah. To je morda res le v majhni meri. Sama vidim stvari drugače: kar je bilo nekoč sporno ali celo zaničevanja vredno, je danes večinoma cenjeno, upala bi si reči, da je v kulturnih krogih celo modno.

Foto: Vinko Avsenak

Darja Betocchi

Bukla: V italijanščino ste prevedli lepo število uglednih slovenskih avtorjev: omenimo pesnike Srečka Kosovela, Milana Jesiha, Tomaža Šalamuna, Marka Kravosa ali prozaiste Lojzeta Kovačiča, Draga Jančarja, Marka Sosiča in Dušana Jelinčiča. Kateri je bil največji izziv in kateri vam je bil najbolj pisan na kožo?

Betocchi: Vsi prevodi so zahtevni. Na splošno lahko rečem, da raje prevajam poezijo kot prozo. Pri prozi imam težave s skladnjo, zelo se moram truditi, da deluje tekoče. Morda raje prevajam poezijo prav zato, ker je pač skladnja v poeziji marsikdaj zelo okrnjena oziroma slovnično preprosta, pomen pa sloni bolj na posameznih besedah. Seveda pa tudi poezije ne prevajam z lahkoto. Tu mi povzroča težave iskanje rim, ki je zame prava muka.

Da ponazorim težave prevajanja iz slovenščine v italijanščino, rada citiram pesem *Prastrah* Miroslava Košute, ki je sestavljena iz izredno kratkih verzov; ti se vsi končajo z moško rimo, se pravi z besedo, ki ima akcent na zadnjem zlogu. Kako jo prevesti? Italijansko oblikoslovje in fonetika mečeta prevajalcu pod noge ne le polena, temveč kar cela debla! Italijanska leksika je namreč na splošno sestavljena iz večjega števila zlogov kakor slovenska (in torej adijo, kratki verzi, pomislimo samo na naslov, ki iz *Prastraha* postane »Paura ancestrale«); ob tem pa so v italijanščini besede z akcentom na zadnjem zlogu žal silno redke (in torej zbogom tudi moški rimi). Ubogi prevajalci ...

Bukla: Kakšna pa je potem usoda teh prevodov pri naših sosedih, kako daleč na polotok prodrejo, koliko imajo odziva? In ali se vam zdi, da se stanje izboljšuje oziroma da je italijanska založniška scena sprejemljivejša za slovensko literaturo v primerjavi s stanjem pred nekaj desetletji?

Betocchi: Kot sem že rekla, se je odnos Italijanov do Slovenije, Slovencev, njihovega jezika in kulture vsaj v obmejnem pasu v zadnjih treh desetletjih zelo izboljšal. Kar pa seveda še ne pomeni, da je idiličen. Vsekakor pa se zdi, da je zanimanje za slovensko književnost vsaj v Furlaniji - Julijski krajini kar veliko. Zelo znana sta Boris Pahor in Srečko Kosovel, med sodobniki so se tu pošteno uveljavili tudi Drago Jančar, Marko Sosič, Marko Kravos, Dušan Jelinčič, Miroslav Košuta, Tomaž Šalamun, poznana, a nekoliko manj prisotna, vsaj v tisku, pa sta Alojz Rebula in Miha Obit. Prav tako je uspeh doživel italijanski roman Tatjane Rojc, tudi zato ker ga je objavila založba z distribucijo po vsej državi, kot je La nave di Teseo. Dejansko so resnični problem prav založbe, ki so po navadi žal majhne in lokal-

ne, kar pomeni, da nimajo denarja ne za promocijo ne za distribucijo.

Zunaj krajevne stvarnosti je zares prodrl samo Boris Pahor, in to predvsem zaradi spleta okoliščin. Za Jančarja se je zavzel celo sam Claudio Magris, ki je v Italiji prava avtoriteta, toda tudi to ni bilo dovolj. Potrebna sta nacionalna televizija in radio. Včasih mislim, da bi v Trstu potrebovali kulturnega atašeja Republike Slovenije, ki bi ob podpori tukajšnjih (ne samo slovenskih) kulturnih ustanov organiziral zares odmevne dogodke. Tukaj imamo zelo veliko delavnih, podjetnih, sposobnih kulturnih akterjev, ki pa nimajo dovolj vpliva, da bi privabili na svoje prireditve recimo tržaškega župana, odbornika za kulturo ipd., skratka, pomembne politične osebnosti zaradi katerih bi bili dogodki tudi medijsko odmevni. Danes si, če si v medijih. Drugače te ni.

Bukla: Nazadnje ste lani za tržaško založbo Comunicarte v italijanščino prestavili *Hlapca Jerneja*. Če se ne motim, gre že za četrti prevod tega dela. Kaj je bil razlog za novo prevajanje?

Betocchi: Razlogov je več, dva pa sta osebna. Prvi je, da mi je to delo všeč še iz časov gimnazije, drugi pa dejstvo, da se mi *Jernej* zdi škandalozno aktualen. Z globalizacijo in zmago divjega kapitalizma so se razlike med revnimi in bogatimi povečale tako med državami kakor tudi znotraj posameznih držav, stanje delavskih pravic pa je nazadovalo do take mere, da bi morali biti vsi ogorčeni. Poznam delavca, ki dela v tržiški ladjedelnici Fincantieri: deset ali več ur na dan šest dni na teden, brez kakršnegakoli socialnega varstva, prejema pa sedemsto evrov neto na mesec, kar je za Italijo plača, ki ni vredna svojega imena. In vse to s podporo države, ki tako izkoriščanje dovoljuje. Svetujem ogled filmov *Stavka!* Stéphana Brizéja in *Jaz, Daniel Blake* Kena Loacha. Ker sama žal ne znam snemati filmov, sem vsaj prevedla *Hlapca Jerneja*.

Tretji razlog pa je bolj pedantne strokovne narave. Opazila sem namreč, da so vsi trije že obstoječi prevodi skušali slogovne posebnosti *Jerneja* »normalizirati«, se pravi jim dati bolj klasičen oz. realističen pečat, kot ga imajo v resnici. Meni pa se zdi, da se je Cankar močno navdihnil pri antični hebrejski poeziji, vzoren primer katere so knjige modrijanov v *Stari zavezi*. Zato sem pri prevajanju tudi sama iskala navdih pri njih.

Bukla: In katerega vašega novega prevoda se smemo v kratkem veseliti?

Betocchi: Med poletnim dopustom se bom lotila prevoda pesniške zbirke *Čivk duše* Aceta Mermolje, pesnika, ki je po mojem v Sloveniji podcenjen. V zbirki se loteva tudi aktualnih tem, kot je tema migrantov, jaz pa imam zelo rada angažirano književnost. Še vedno upam, da lahko knjiga vsaj malo spremeni svet.

Tine Hribar

NESMRTNOST IN NEUMRLJIVOST

Tretja knjiga: Sodobna teologija, filozofija in znanost

Slovenska matica, 2018, t. v., 403 str., 39 €, JAK

Tine Hribar (1941) je v tretjem delu monumentalnega filozofskega projekta – ta se je v prvem delu s podnaslovom *Od šamanov do kristjanov* z vidika prikazane sistematike nanašal na dobo Očeta, drugi je s podnaslovom *Krščanska posmrtna nesmrtnost* vseboval prikaz zgodovine krščanstva z vsemi njegovimi »križi in težavami« – prikazal današnje napore teologov, da bi v kristjanih znova obudili živo vero v Jezusa kot Kristusa in v njegov drugi prihod z dokončnim uresničenjem nesmrtnosti. V tem smislu Hribar na začetku tretje knjige navede svoje dopisovanje s krščanskim filozofom Gorazdom Kocijančičem in preiskuje njune razlike v dojemanju odnosa do smrti in neskončnosti, ki je izhodišče za nadaljnjo analizo. Na koncu knjige se Hribar loti še sodobnih sporov, idej in želja znanstvenikov ter seveda filozofov glede prihodnje človekove neumrljivosti, kar opiše s primeri najnovejših raziskovalnih poskusov na tem področju (o katerih je pisal tudi Alojz Ihan v svoji zadnji knjigi), ter interpretira obsmrtne izkušnje, ki se razlikujejo tudi glede na to, ali je človek, ki jih je doživel, veren, in glede na to, katere vere je. Pri tem ugotavlja, s tem pa tudi zaključuje zadnjo knjigo, da je v človekovem življenju najpomembnejša ljubezen; po njegovem mnenju je namreč znanstvena pot, usmerjena k nesmrtnosti, enako naporna, morda tudi brezizhodna, kot je teološka pot – človeško življenje bo mogoče zgolj podaljšati, ne pa tudi proizvesti večnega življenja ali večne mladosti. Filozofsko-založniški presežek! > Samo Rugelj

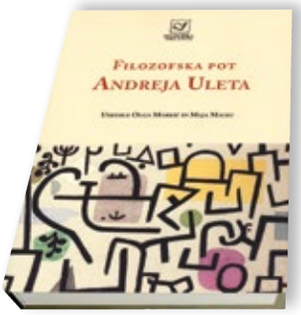

FILOZOFSKA POT ANDREJA ULETA

urejanje: Olga Markič, Maja Malec

Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2019, m. v., 354 str., 24,90 €

Zbornik je naslednik simpozija, ki je potekal leta 2016 ob Uletovem sedemdesetem jubileju. Nekaj več kot dvajset strokovnih besedil (nekaj je tudi Uletovih) naslavlja vprašanja, ki se pojavljajo v okviru osrednjih osišč filozofovih zanimanj, najsi gre za področje logike in argumentacije, Wittgensteinove filozofije, teorije znanosti, duhovnih praks ali spoznavnih teorij, če naj naštejemo najpomembnejše in tiste, ki jih v spremni besedi posebej izpostavi tudi slavljenec. Besedila Uletovih kolegov in kolegic niso namenjena povzemanju ali zgolj razsvetlitvi njegovih idej, temveč najpogosteje pristopijo k njim s poskusom razširitve, občasno so tudi polemična, pogosto pa v kolegialnem tonu odražajo konkretna zanimanja samih avtorjev in avtoric, spodbujenih z Uletovim delom, tudi če se ga ne tičejo povsem neposredno. Knjiga, katere naslov morda zveni nekoliko zamejujoče (kot da bi šlo predvsem za poklon ob jubileju) se izkaže za relevantno čtivo, ki odpre mnogo novih vprašanj na področjih, ki so v tem trenutku (ponovno) postala izdatno zanimiva in aktualna, s čimer bržkone še najbolje predstavi Uletov doprinos k filozofiji. > Aljaž Krivec

Luka Novak

POLJE GASTRONOMIJE

Totaliteta, 2019, t. v., 176 str., 24 €

Nova knjiga Luke Novaka, pisatelja, založnika in TV-voditelja, je esejistični hibrid, ki ga osredinjajo avtorjeva osnovna zanimanja: gastronomski fenomeni in njihova vpetost v družbeno klimo, trende in duhovna gibanja. Tudi tokrat mu z njemu lastno pronicljivostjo uspe izrisati pomembne distinkcije v polju množične prehrane po obeh svetovnih vojnah, začetek globalne kulinarike po padcu Berlinskega zidu, pojav gastronomskega absolutizma na prelomu tisočletja in vznik sonaravnega prehranjevanja v času milenijcev. O knjigi, ki je v izvirniku izšla v francoščini (Léo Scheer, Pariz 2018), avtor pravi: »Knjiga je plod mojih najzgodnejših izkušenj s prvimi obrati hitre prehrane v sedemdesetih letih, kamor sodijo tako prvi McDonald's na Elizejskih poljanah kot picerija Parma v novo odprtem Ravnikarjevem Maximarketu, pa zatem študentsko navdušenje nad francosko dekadenco in tudi ukvarjanje z izdajanjem kuharskih knjig …«. In dodaja: »Ne da bi se tega zavedali, gastronomija danes določa našo družbo, definira naše navade, naše sprehode, poti, naša branja in premike, delo in prosti čas. Hrana usmerja naše misli, še več, hrana nas odraža, nas kodificira, odseva naše bivanje in tako postaja naše nezavedno, naša govorica, hrana nas govori, hrana, ki jo jemo, nas izjavlja … Konec je velikih zgodb iz preteklih stoletij, tokrat je tudi postmodernizem zares mrtev, saj je končno zares konec tudi same zgodovine: dobrodošli v gastronomski dobi.« > Renate Rugelj

Z nami na počitnice!

ŽEPNA KNJIGA

UČILA

Felix KNJIGARNA

LJUBLJANA: Citypark • Čopova 7 • Kolosej • Miklošičeva 11 • Mercator center Šiška • Pasaža Maximarketa • Supernova Rudnik;
CELJE: Citycenter • Planet Tuš; **DOMŽALE**: Mercator center; **KAMNIK**: Qlandia; **KOPER**: Planet Tuš;
KRANJ: TC Savski otok; **MARIBOR**: Mercator center Tabor • Qlandia; **NOVA GORICA**: Qlandia; **NOVO MESTO**: Qlandia **www.felix.si**

INTERVJU: DEJAN KRAJLAH

POGOVARJALA SE JE: VANJA JAZBEC

Dejan Krajlah, bralcem kriminalnega žanra znan pod psevdonimom Leone Rebecca Giuliani, je v življenju počel že marsikaj: bil je policist in kriminalist, prepotoval je svet, se udejstvoval kot mirovnik in vadil borilne veščine, navsezadnje pa je napisal mednarodno uspešnico – leta 2016 se je na Amazonovo lestvico knjižnih uspešnic uvrstil njegov prvenec *First Mission Paris* (*Prva misija Pariz*). V maju je pri založbi Meander izšlo nadaljevanje dogodivščin agenta Enrica Morettija, tokrat pod naslovom *Dunaj kliče!*, v juniju pa je pri Založbi 5ka izšel še *Učbenik uspeha*, uporaben priročnik za osebno rast. Z avtorjem smo se pogovarjali o nedavnih izdajah, branju in ustvarjanju ter načrtih za prihodnost.

»… moja zgodba se mi zdi na neki način podobna Tarantinovi.«

LEONE R. GIULIANI
PRVA MISIJA PARIZ
prevod: Vito Gaber
Meander, 2018, t. v., 183 str., 27 €

LEONE R. GIULIANI
DUNAJ KLIČE!
prevod: Vito Gaber
Meander, 2019, t. v., 193 str., 29 €

Bukla: Kako ste po tako raznoliki karieri zajadrali v pisanje romanov?
Krajlah: Pisanje romanov je še ena stvar, h kateri me je zaneslo v življenju. Pa sprva nič ni kazalo na to. Nikdar prej nisem pisal, še pri šolskih spisih nisem ravno blestel. Niti ni bilo nekega posebnega trenutka ali kake posebne okoliščine, stvari so prišle nekako same. Ko sem ob delu izredno študiral na FDV, sem pričel veliko, ampak res veliko brati. Študijsko literaturo, seveda, pa tudi leposlovje. Kot da bi ga šele takrat odkril. Nekje na tej poti sem se priučil tudi veščine hitrega branja, zaradi česar sem lahko še več bral in živel še več življenj. Dokler nisem v nekem trenutku pomislil, da bi lahko morda tudi jaz kaj ustvaril. Poigraval sem se s to mislijo kar nekaj časa, pisal osnutke kratkih odstavkov in jih primerjal z deli svojih priljubljenih avtorjev. In na svoje veliko presenečenje odkril, da vse skupaj niti ni videti tako zelo drugače. Tudi drugi testni bralci so ocenili, da bi pisanje lahko sodilo v čisto pravo knjigo. Zato so ti odstavki postajali vedno daljši in daljši, dokler ni iz vseh teh malih norih idej nastala celotna zgodba. In to je bilo pravzaprav to. Je pa res, da sem nekoč mislil, da za pravega pisatelja potrebuješ posebno izobrazbo in prav posebne danosti, s katerimi se nekateri rodijo, drugi pač ne, ali kaj podobnega. Sedaj vem, da to ni tako. Upam, da ne bo zvenelo preveč samovšečno ali naduto, ampak moja zgodba se mi zdi na neki način podobna Tarantinovi. Tudi ta legendarni filmski režiser ni imel nobene formalne izobrazbe ali kakih podobnih lastnosti, le delal je v neki majhni videoteki. In gledal filme, takrat še na VHS videokasetah, po cele dneve in noči. Prav goltal je filme. Na tone in tone. Dokler ni ocenil, da jih je videl ravno dovolj, da bi se preizkusil še v njihovem ustvarjanju. Tako nekako gre pravzaprav tudi moja zgodba.
Bukla: Zakaj ste izbrali ravno kriminalni žanr? Ste navdih za pisanje mogoče našli tudi v svoji službi kot policist in kriminalist?
Krajlah: Odgovor na drugo vprašanje je seveda da, prvo pa zahteva nekoliko daljši razmislek. Skratka, rad sem prebiral tudi kriminalne romane, moji prvi poskusi pisanja so bili ravno iz tega žanra. Če sem čisto iskren, jih je lepo pisati, ker lepo tečejo. Vsaj meni. Ko imam neko idejo v glavi, jo preprosto izlijem na papir. A na način, da se prelevim v bralca. Ves čas namreč razmišljam o sebi kot o bralcu. To je moj skrivni trik. Ne vem, če ga uporabljajo tudi drugi pisatelji, ampak jaz resnično ves čas razmišljam o tem, kaj bi jaz kot bralec rad prebral v nekem danem trenutku. Kdaj so na mestu kake podrobnosti, kdaj je treba napetost razbremeniti, vstaviti kakšno šalo … In kriminalke kot žanr mi vse to omogočajo.

Bukla: Če seveda lahko vprašam, zakaj ste pisal pod psevdonimom? In kako ste izbrali oz. sestavili svoj psevdonim, Leone Rebecca Giuliani?
Krajlah: Tukaj pa sem bil čisto praktičen. Prebrali ste *Prvo misijo Pariz*, tako da veste, da je lahko potekala, tako kot je, samo zato, ker je imela točno takšnega junaka. Ta mediteranska ležernost, ta *dolce far niente* pridih, kot protiutež danes tako popularnim smrtno resnim skandinavskim kriminalkam, vse skupaj je bilo kot ustvarjeno za tisto leno barabo. Tako sem napisal najprej zgodbo. Potem je bilo treba z njo nekaj narediti, jo nekje izdati. Glede na to, da sem bil neznan avtor, založbe pa se otepajo rokopisov neznanih avtorjev, sem imel samo dve možnosti: ali jo izdati v samozaložbi (za kar pa takrat nisem imel ne časa ne energije) ali pa na Amazonu. Odločil sem se za Amazon. Tudi tukaj je stvar postala zanimiva in spet sem razmišljal kot potencialni kupec/bralec. Kaj bi taka knjiga morala imeti, da bi ji dal priložnost? Morda skrivnostnega pisatelja, ki pove ravno dovolj o sebi, da je zato zanimiv? Morda. Pa tudi sicer se mi je zdelo, da glede na vsebino knjige nekdo s tako neizrazitima imenom in priimkom, kot sta moja, nekako ne bi spadal v ta kontekst, zato sem si izmislil nekaj, kar lepše zveni in se hkrati ujema s celotno zgodbo. Leone Rebecca Giuliani? No, to pa se že bolje sliši, ne? In bolj paše k temu *What a beautiful day. We're in Italy, driving Alfa Romeo* občutku, ki veje iz knjige.

> … berem vse, kar me v nekem trenutku pritegne, od zgodovinskih romanov, kriminalk, humorja do čisto strokovnih. Pa tudi stripe …

Bukla: Vsebina obeh vaših kriminalk, mogoče pa tudi sam junak, sta me spomnila na ikoničnega agenta Jamesa Bonda. So vam bili romani Iana Fleminga vzor?
Krajlah: O, seveda so mi bili na neki način vzor. Potem si lahko zamislite moje navdušenje ob prvih recenzijah, ko so Amazonovi bralci pisali, da jih moj junak spominja ravno na tega najbolj znanega vohuna. Eden je celo napisal, da se še celo sam James Bond lahko skrije pred Morettijem, na kar sem resnično ponosen. To bi res težko tajil. Po drugi strani pa sem po tihem nekako računal na tak odziv, saj se moj junak od drugih razlikuje ravno po tem, da ni tako smrtno resen. Da se ne zna ravno pretepati, voziti, streljati in početi vsega tistega, kar počno drugi super junaki. In ravno to ga dela na neki način posebnega, saj se bolj kot na to spozna na zapeljevanje žensk, dobre pijače in predvsem iskanje odgovorov na izzive, v katere se nenehno zapleta.
Bukla: Kaj sicer radi berete? Imate izbor najljubših pisateljev oz. pisateljic? Posegate po bolj leposlovnih ali tudi stvarnih delih?
Krajlah: Nimam nobenega prav posebej priljubljenega žanra. Berem vse, kar me v nekem trenutku pritegne, od zgodovinskih romanov, kriminalk, humorja do čisto strokovnih. Pa tudi stripe. Te še posebej. Modesty Blaise, Dylan Dog, legendarni Alan Ford, princ Valiant, vse to najdete pri meni. Težko pa bi izpostavil najbolj priljubljene knjižne avtorje. Morda Umberta Eca, tega bi dal na prvo mesto, ampak ne branim se niti trivialnosti, npr. Dana Browna, Paula Coelha ali česa podobnega v milijonskih nakladah. Morda bi še izpostavil zbrana besedila kanadskega pevca Leonarda Cohena, od strokovnih pa v zadnjem času še posebej posegam po legendarnem Napoleonu Hillu. Počasi postajam podoben Bobu Proctorju, ki še po petdesetih letih nastopanja ne začne nobenega nastopa ali seminarja brez svoje originalne kopije knjige *Z idejo do bogastva* v rokah. Čisto vsak dan jo študira, ponosno

razglaša, in vedno bolj razumem, zakaj. Fenomenalna knjiga. Če ste jo prebrali, razumete zakaj to trdim. Neverjetna zakladnica modrosti o doseganju osebnih ciljev, poslovnih ciljev, pridobivanju bogastva in podobno. Noro dobra knjiga.

Bukla: To je verjetno povezano s tem, da ste nedavno napisali tudi priročnik za osebno rast *Učbenik uspeha*, v katerem opisujete, kako vzeti življenje v svoje roke. Kako ste od pisanja kriminalnih romanov prešli v te vode?

Krajlah: Povsem po naključju. Nekaj časa sem na spletu objavljal kratke zgodbe, kot neke vrste dnevniške zapise skrivnostnega avtorja, torej Leoneja R. Giulianija. So bile kar priljubljene. In ko sem jih pisal, sem potreboval sveže ideje. Tako sem začel spoznavati svet omenjenega Napoleona Hilla in podobne mislece, ki so vsi po vrsti zatrjevali, da je človek sposoben bistveno več in da lahko to tudi dejansko doseže. Če se le za to odloči. Potem gre vse lahko. In res, ko enkrat povežeš točke, ugotoviš, da to resnično deluje. Da to ni mit. Deluje pri meni, pri vas, pri vsakomur. Celo Jordan Peterson piše prav o tem, le prebrati ga je treba. A ljudje tega ne vedo in za to, da od življenja ne dobivajo lepih stvari, krivijo vesolje, usodo, srečo in vse preostale dežurne krivce. Z *Učbenikom uspeha* jim želim dopovedati, da imajo možnost izbire. Da lahko vknjižijo uspehe na čisto vseh področjih, saj to ni stvar nekih danosti, na katere ne bi imeli vpliva, ampak odločitve.

Bukla: Kaj je v vaših načrtih za prihodnost? Si lahko obetamo še kakšno zgodbo o Enricu Morettiju ali imate v mislih že kakšnega novega junaka?

Krajlah: Načrti za prihodnost so. Še več knjig, prebranih, seveda, in še nekaj napisanih knjig. Poznate knjigo *Dol mi visi*? No, nekaj takega imam v mislih, pravzaprav sem v *Učbeniku uspeha* v poglavju *Naj se vam jebe za vse to* na neki način že nakazal ... Od leposlovja pa bom ostal za zdaj kar pri Morettiju. Morda povsem nova zgodba *Arabske noči*, ki jo najavljam na koncu zgodbe *Dunaj kliče!*, morda pa bom pred tem zbral omenjene kratke zgodbe in jih objavil v obliki knjižne celote. Se še nisem odločil. Vsekakor pa bo moja prihodnost vključevala knjige. Tako ali drugače.

Dejan Krajlah

Foto: osebni arhiv

NOROST TRETJEGA RAJHA SE JE NAPAJALA Z DROGAMI!

ŠOKANTNO, A PREVERJENO!

- Ob napadu na Francijo so bili nemški vojaki pod vplivom 35 milijonov odmerkov pervitina.
- S pomočjo kokaina in pervitina so nemški marinci v podmornici budni zdržali 4 dni in 4 noči.
- Hitler je bil odvisen od opiata, močnejšega od heroina.

Najhitreje do knjige: v knjigarnah www.emka.si 080 12 05

Mladinska knjiga

Vse materialne avtorske pravice so last Mladinske knjige

© Mladinska knjiga

INTERVJU: IGOR KARLOVŠEK

POGOVARJAL SE JE: SAMO RUGELJ

Slovenski pisatelji drug za drugim sedajo na vlak pisanja kriminalk, in če je kdo, ki to počne kar najbolj legitimno, je to ravno celjski odvetnik in pisatelj Igor Karlovšek (1958), ki je dobršen del svojega preteklega literarnega opusa posvetil prav takim temam (na primer romani *Rodoljub*, *Klan*, *V objemu lože* itn.). Za svoj najnovejši roman *Sodišče* je kot osnovo vzel resničen dogodek, ki pa ga je literarno nadgradil in večplastno prepletel. Zgodba hitro vzleti v času tik po osamosvojitvi, ko zakoten slovenski kraj blizu Celja postane prizorišče surovega strelskega obračuna. Za osrednjega krivca postavijo računalničarja Petra Praha, ki je sicer tisto noč preživel z mladoletno natakarico Ano, kljub trdnemu alibiju pa ga obtožijo napeljevanja k streljanju. Prah najame odvetnika Domna Dimca, ta pa je prijatelj tožilca Mateja Žigarta, ki v tem primeru zastopa obtožbo v kazenskem postopku. Proces traja 20 let, Peter Prah pa je kljub odvetnikovim naporom obsojen, kar mu za vedno spremeni življenje. O slovenskem tranzicijskem kriminalnem romanu smo se na kratko pogovorili z avtorjem.

»Izjemno cenim kriminalni žanr, zato se ga do letos tudi nisem v resnici lotil!«

IGOR KARLOVŠEK
SODIŠČE
Miš, 2019, t. v., 432 str., 39,95 €, JAK

Bukla: Imamo vas lahko za enega od slovenskih pisateljev, ki že dolgo piše hibride med političnimi trilerji in kriminalkami. Kako to, da vas je začel zanimati ta žanr?

Karlovšek: V resnici nikoli nisem hotel napisati kriminalke, vedno sem skušal odstreti tančice odločanja velikih v škodo malega, izkoriščanega in zmanipuliranega posameznika, ki mu veliki obesijo na hrbet krivdo za vse, kar gre v družbi narobe. Ta večni boj nemočnega posameznika, potisnjenega v kot, ko se mora hočeš nočeš soočiti z veliko mašinerijo, institucijami, kot so policija, politične elite in sodišče, je največkrat predmet mojega zanimanja. Prave kriminalke do letos še nisem napisal. Romanov, kot so *Odvetnik*, *Bahamski dokument*, *Gran Canaria*, ne štejem za kriminalke, ampak za zrcalo naše družbe, kot ga vidi moja duša. Navzven maziljena in zavezana pravu, v resnici globoko pokvarjena in poniglava. Denar je prvi junak in glavni motiv gibanja naše družbe, ki pozablja na temeljne človeške in moralne vrednote.

Bukla: Kaj na splošno mislite o kondiciji kriminalnega žanra pri nas? V zadnjih letih je precej pridobil tako glede avtorjev kot bralcev.

Karlovšek: Izjemno cenim kriminalni žanr, zato se ga do letos tudi nisem v resnici lotil. Kvaliteta tujih kriminalnih romanov je na tako visoki ravni, da je le težko primerjati dosežke naših piscev, čeprav se kaže trend, da bi se to spremenilo. Tudi *Klan*, v letu 1994 nominiran za kresnika, ni bil prava kriminalka, a že takrat me je kritika odrivala na stranski tir. Štirje so bili pravi romani, prava literatura, moj *Klan* pa samo izjemoma nominiran, da bi se načelno dalo žanru nekaj vzpodbude. Dokler slovenska kritika ne bo opustila svojih okostenelih nazorov, kaj je dobra literatura, ne bo mogoč preboj. Da ne bo pomote, tudi tuje ni vse samo dobro.

Bukla: Kako pa je – glede na to, da je bilo nekaj vaših romanov adaptiranih – s slovenskim filmom na tem področju?

Karlovšek: S filmom sem imel zelo slabo izkušnjo. Napisal sem veliko scenarijev in v glavnem so bili vsi nagrajeni, vendar do realizacije potem ni prihajalo. *Dosje JK* je bila nanizanka v šestih delih in *Klan* nadaljevanka v enajstih delih, ki sta bila realizirana. Vse drugo je ostalo v predalih. Televizija Slovenija mi je celo naročila izdelavo scenarijev za *Sodne dvorane*. To bi bila nanizanka v dvanajstih delih, kjer bi v vsakem obravnavali en primer od začetka do sodnega epiloga. Nadaljevanka je bila narejena v stilu *L. A. Law*. Ko bi bilo treba projekt realizirati, se je vmešalo vodstvo televizije in je odstopilo od projekta. Po mojem scenariju *Rodoljub*, ki je dobil prvo nagrado na natečaju ministrstva za kulturo, je bil posnet film *Patriot*, vendar so se pri snemanju pokazale velike slabosti slovenskega filma. Film je pokopala neizkušenost režiserjev in igralcev z žanrom. Slovenija v tem trenutku še ni pripravljena na realizacijo res dobre kriminalke v filmskem smislu.

Bukla: Sedaj ste se odločili napisati roman po resničnem dogodku – odmevnem primeru iz devetdesetih let prejšnjega stoletja. Kako to?

Karlovšek: Ta resnični kazenski primer me je spremljal ves moj odvetniški staž, saj je zadevo prevzela moja žena Marija v času, ko še sploh nisem bil odvetnik. Vedela sva, da je najina stranka popolnoma nedolžna, vendar je vse peljalo v napačno smer. Na sodišče sem potem hodil do konca zadeve na Višjem sodišču v Celju in prevzel spet stranko po prestani kazni v letu 2015 za določena izredna pravna sredstva, ki so bila vsa neuspešna. V tem času ni bilo ne dneva in ne noči, da ne bi razmišljal, kaj bi lahko naredil, da bi stranko rešil. Neuspeh me je grozno prizadel, ker sem videl, da je sistemu povsem vseeno za človeka, samo da formalno zadeva stoji. Nobenega dokaza ni bilo proti obema obtoženima, pa vendar si je sodišče tolmačilo indice povsem po svoji logiki, tako da je spesnilo zgodbo, ki formalno lahko stoji, v življenjskem pogledu pa je neumna in žaljiva za zdravo pamet. Hotel sem opozoriti, da je treba pri sojenju uporabiti pravna pravila, ki smo se jih pravniki učili na fakulteti, v realnem življenju pa pometli pod preprogo, da mora biti sodnik široko razgledan in izkušen človek, ki ga ne zanima zgolj formalizem, ampak predvsem razsoditi prav.

Bukla: Koliko ste se pri snovanju romana naslanjali na resnične dogodke in na kateri točki ste jih nadgradili s fikcijo? Kako ste vzpostavili to ravnotežje?

Karlovšek: V romanu so vsi liki spremenjeni, enako velja za njihove usode, sodne zmote in napake pa so razgaljene. V romanu obravnavam tri sodne primere, ki so rdeča nit romana. V prvi sodišče obtožencema izreče zaporno kazen za nekaj, česar nista storila, v drugi korumpirani politik sploh ne pride do sodne dvorane, ker s pomočjo politike že prej ustavi zadevo, v tretji pa psihopatsko usmerjeni državni uslužbenec premaga sistem in odide s sodišča z oprostilno sodbo. Junaka prve sodne drame sta nedolžna in obsojena, junaka druge in tretje pa sta res storila kaznivo dejanje, a na sodišču (ali še pred tem) obveljata ta nedolžna. Čeprav gre za resnični dogodek in pravo streljanje, bi lahko rekel, da je zgodba vsaj 95-odstotno povsem literarna izmišljija.

Bukla: Kaj je bilo pri pisanju tega romana največji izziv?

Karlovšek: Moja stranka je sicer po prestani kazni spraševala, kaj še lahko stori, da bi dokazala svojo nedolžnost. Izčrpane so bile vse pravne možnosti in vse institucije, vključno s Sodiščem za človekove pravice v Strasbourgu. Ostali so mu mediji in literatura. Glede na to, da nikoli doslej nisem uporabil pravega sodnega primera za podlago literarnega dela, sem bil prepričan, da bo ostalo pri tem. Potem me je k pisanju vzpodbudila sodnica, ki je sodila zadnja. Ob pogovoru o zastopanju neke oškodovanke sva se pogovarjala, in ko sem se poslovil, me je vprašala, kdaj bom napisal knjigo o tem streljanju. To me je globoko pretreslo, saj do tega trenutka nisem nikoli doslej v nobeni svoji zadevi zahteval od sodnika pojasnila, zakaj je razsodila tako in ne drugače. Sodnik opravlja svoj posel, jaz pa svojega. Med nami ne sme biti nobenega vplivanja. Če se nenadoma zazdi sodniku, ki je sodil, zanimivo, da bi o sodnem postopku bral v knjigi in bi to lahko prebrali tudi bralci v Sloveniji, potem nimam nobene ovire, da o tem ne bi pisal.

Bukla: Roman *Sodišče* se bere tudi kot kritika slovenskega pravosodnega sistema. Kaj ste hoteli še posebej opozoriti s tem romanom?

Karlovšek: V načelu državljani nimamo nobene druge možnosti, kot da spore, ki jih ni mogoče rešiti po mirni poti, prepustimo v razsojanje sodišču. Sodišču v Sloveniji politika namenja pozornost samo zaradi dosege kratkoročnih ciljev. Politika mu nikoli ne posveča prave pozornosti. Na sodišču se izkažejo vse naše slabosti. Na eni strani je naša družba močno zbirokratizirana in je prepovedano razmišljati s svojo glavo in po pameti. Po drugi strani je sistem močno prenormiran. Vsaka politična opcija, ki pride na oblast, prične znova in znova popravljati ene in iste zakone. Na primer kazenski zakonik popravlja vsaka vlada, zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju se spreminja redno večkrat na leto in takšno ravnanje ne prinese potrebne pravne varnosti. Nekaj, kar je danes prepovedano, je jutri dovoljeno in obratno. Vpeljali smo zemljiški dolg, v nekaj letih so »vsi veliki kriminalci« ugotovili, da bi bilo fino zaščititi svoje premoženje pred davčnimi oblastmi s tem dolgom, in ko je praksa pokazala, kako je s tem, je zakonodajalec zemljiški dolg ukinil. Če gremo h kazenskim zadevam, menim, da je največja težava v policiji, ki je vedno korak za »slabimi fanti«. Policiji primanjkuje izobraženega kadra.

Bukla: Lahko navedete kak primer?

Karlovšek: Ovadba zaradi suma storitve kaznivega dejanja guvernerja in njegove ekipe pri sanaciji slovenskih državnih bank iz leta 2013 je bila predana tožilstvu šele konec leta 2018. Tožilstvo mora zahtevati preiskavo, preiskava bo terjala precej let, nato, če bo vložena obtožba, se bo sodni postopek vlekel še dolgo, ne bo ga konec pred letom 2025. V primeru TEŠ so bile preiskave odrejene šele devet let po tem, ko naj bi nekdo storil nekaj napačnega. Ali je resno pričakovati, da bodo storilci hranili dokaze za svojo krivdo devet let? Je policija našla vse tisto, kar bi našla, če bi vdrla v domove osumljenih naslednji dan po storitvi kaznivega dejanja? V teh razmerah potem sodišča dobijo zadeve, kjer morajo sodniki odločiti. Na eni strani imajo slabo orodje, ker je zakonodaja slaba, sodne prakse pa velikokrat ni ali pa je precej neizenačena, po drugi strani imajo šibko obdelano dejansko stanje in potem povrhu še pritisk politike in medijev, ki vse osumljene že vnaprej vidijo na Dobu. V takšnih razmerah je težko delati. Pomemben pa je še en vidik, in sicer kadrovski. Kaj je država naredila, da bi zagotovila najboljše sodniške kadre, da bi jih nagradila, tako kot si zaslužijo, jim dala družbeno priznanje in spoštovanje za to, kar delajo? Če kdo misli, da je enostavno soditi, naj poskusi. Namesto da bi država poskrbela, da bi svoje delo opravljali čim lažje, jih bombardirajo z nemogočimi birokratskimi nesmisli, evidencami, poročili itd.

Bukla: Kako pa je to vplivalo na vaš roman?

Karlovšek: V romanu *Sodišče* sem se lotil predvsem človeškega vidika sojenja. Ker je sojenje izjemno težko in odgovorno delo, so zahteve za sodnike zelo stroge. Biti morajo nepristranski, odločni, pronicljivi, veliki pravni strokovnjaki in ljudje z veliko začetnico. To ni posel, kjer bi uporabljal bližnjice in lažje izhode, vsako sojenje je treba oddelati pošteno in s potom na obrazu.

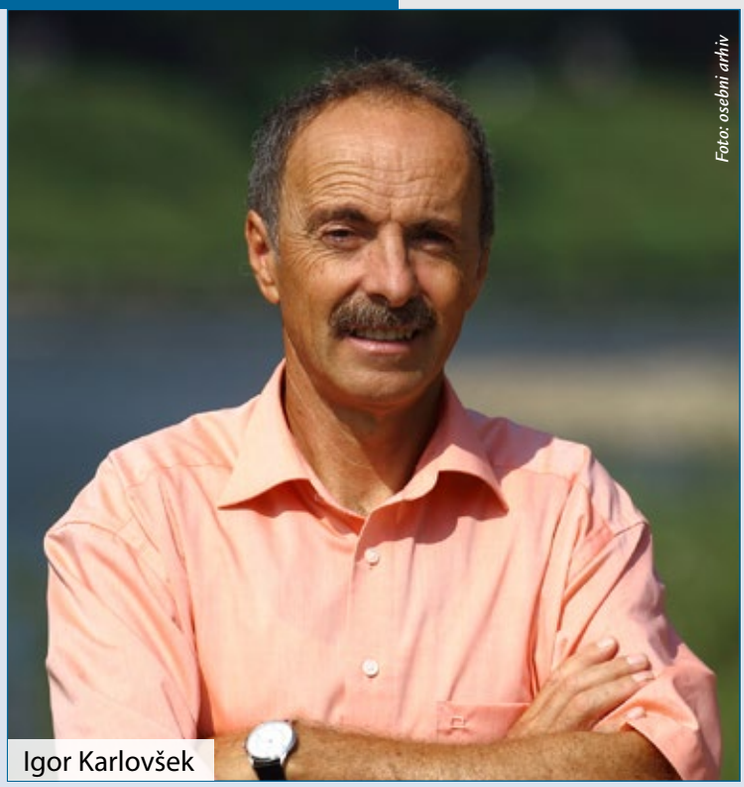
Foto: osebni arhiv

Igor Karlovšek

Bukla: Glede na to, da ste v prvi meri odvetnik in šele potem pisatelj, lahko poveste kaj o tem, kako se je v zadnjih treh desetletjih spremenil tako ta poklic kot kriminalna pokrajina Slovenije?

Karlovšek: Oboje je izjemno napredovalo. Pred petindvajsetimi leti je bilo v Celju morda nekaj deset odvetnikov, sedaj jih je čez sto šestdeset. Ljudje vedno bolj potrebujejo pravno pomoč in kvaliteta le-te je vedno višja. Kriminal je postal mednaroden, kriminalne vezi se ne ustavijo na Karavankah ali kakšni obmejni reki. Kapital, ki je motor kriminalnega delovanja, je izredno gibljiv. Če smo pred tridesetimi leti imeli na sodiščih več kot pol kaznivih dejanj na škodo premoženja, ker je nekdo nekaj ukradel, se je sedaj kriminal usmeril v področja, kjer je povzročene veliko več škode, sega v najvišje vrhove družbe in institucij, celo v banke in največja podjetja. Nobene varnosti ni več, sistem, ki bi to preprečeval in odkrival, pa se šele uči prvih korakov.

E. L. James

GOSPOD

prevod: Marko Bogataj
Učila International, zbirka Žepna knjiga, 2019, m. v., 457 str., 16,90 €

E. L. James

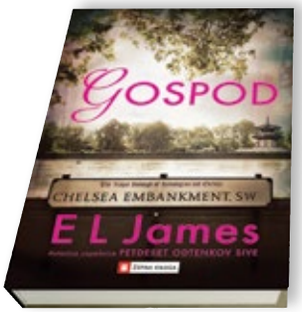

Samo dober mesec po izvirnem izidu je tudi pri nas izšel *Gospod*; napisala ga je ustvarjalka *Petdesetih odtenkov sive* E. L. James, ki se po velikanskem uspehu »vseh odtenkov« preizkuša v novi zgodbi. Kraj dogajanja je postavljen v sodobni London, naslovni protagonist pa je Maxim Trevelyan, premožen, brezdelen, a ugleden aristokrat, ki mu po tragični smrti starejšega brata v prometni nesreči pripadejo vsi bratovi nazivi, premoženje in tudi odgovornosti, med katerimi je za začetek tudi bratova žena, ki je bila v mladosti njegova najboljša prijateljica. Vendar pa Maxima želja in strast ženeta naprej, ne zmore se čez noč iz fičfiriča preleviti v odgovornega mladeniča, vse dokler ne sreča skrivnostne in nadarjene mladenke Alessie, ki je v angleško prestolnico prispela nedavno, s seboj pa namesto premoženja prinesla zgolj težavno preteklost. Ljubitelji nevarnih in vročih strasti se lahko to poletje podate na novo ljubezensko dogodivščino! > Renate Rugelj

Jill Shalvis

NEHOTE NALAŠČ

Zaliv lomilcev src, knj. 3
prevod: Maša Zupančič
Hiša knjig, Založba KMŠ, 2019, m. v., 352 str., 12,99 €

Brhka svetlolaska Elle je na prvi pogled odločna in sposobna mlada ženska, ki v življenju dobi, kar hoče. No, ne čisto vsega, ker ljubezni svojega življenja vendarle še ni našla. Morda tudi zato, ker je okrog sebe z leti zgradila neprebojen zid, skozi katerega ne spusti nikogar. A vendarle Elle v resnici ni tako hladna, kot je videti: kadarkoli namreč v svoji bližini zagleda postavnega Archerja, ji začne srce biti kot podivjano. Tudi on ni niti najmanj ravnodušen do nje, a kaj, ko se oba zavedata, da ju razdvajajo okoliščine, v katerih sta se spoznala pred enajstimi leti in ki Elle bremenijo še dandanes. Ko se že zdi, da bosta strast in medsebojna naklonjenost premagala vse sence njune preteklosti, butnejo na plan stvari, ki sta jim, vsak po svoje, poskušala ubežati … Roman o strasteh in ljubezni, ki premaga tudi največjo temo. > Vesna Sivec Poljanšek

SVETOVNA USPEŠNICA
Maria Semple

"Ganljiva, inteligentna in napeta zgodba. Najbolj zabaven roman, ki sem ga prebral v zadnjem času."
– JOHN GREEN
"Noro sem užival, ko sem hlastal skozi to knjigo."
– JONATHAN FRANZEN
www.zalozbavida.si
Vida založba

Jojo Moyes

DEKLE, KI SI GA ZAPUSTIL

prevod: Kaja Bucik Vavpetič
Mladinska knjiga, zbirka Oddih, 2019, t. v., 511 str., 34,99 €

Jojo Moyes

Kadarkoli je govora o britanski pisateljici Jojo Moyes (1969), ne moremo spregledati romana *Ob tebi*, njene največje uspešnice o tragičnem življenju bogatega tetraplegika Willa, ki mu na pot stopi neobičajna negovalka Louisa in spremeni njegovo življenje. Roman *Ob tebi* je pridelal še dve knjižni nadaljevanji, potem pa še film, letos pa bodo bralke in bralci ljubezenskih romanov lahko točili solze ob novih junakih iz enega od njenih zgodnejših del. *Dekle, ki si ga zapustil* iz leta 2011 se odvija v dveh časovnih obdobjih. V okupiranem Parizu leta 1916 se sredi prve svetovne vojne nemški vojaki vse bolj kruto znašajo nad prebivalci majhnega predmestja, ki poskušajo preživeti vojno lakoto vsak na svoj način. Mladi sestri Sophie in Helene vodita družinski hotel, medtem ko sta njuna moža na fronti, nemški komandant pa si za prehranjevanje svoje čete izbere prav njuno domovanje. Tam ga nadvse očara Sophiejin portret, ki ga je pred leti naslikal njen mož, v nadaljevanju pa se zgodba spreobrne v priliko o tem, kaj vse je človek pripravljen narediti, da bi rešil ljubljeno osebo. Druga zgodba se odvija v Londonu v bližnji preteklosti, leta 2006, ko mlada vdova Liv spozna simpatičnega kriminalista Paula in po dolgem času spet začuti klic ljubezni. Paul, dobrosrčen, ločen očka, se ukvarja z iskanjem med vojno izginulih umetniških del. Je naključje, da na steni v njeni londonski hiši visi davno izgubljeni francoski portret mladega dekleta? > Renate Rugelj

Julie Anne Long

IZPOVED RAZVPITE GROFICE

prevod: Anja Bakan
Hiša knjig, Založba KMŠ, 2019, m. v., 408 str., 13,99 €

Ali lahko majhno mestece na angleškem podeželju sprejme medse škandalozno vdovo, ki se je na položaj grofice povzpela z gledaliških odrov in bila ena najbolj zaželenih londonskih kurtizan? Čedni vikar Adam Sylvaine se po svojih najboljših močeh trudi, da bi svoje farane vodil po pravi poti, in se izogiba mladim dekletom, ki so kar po vrsti zagledana vanj in prepričana, da med svojimi pridigami nagovarja prav njih. Ko neko nedeljo v svoji cerkvi zagleda lepo mlado plemkinjo, ki je med njegovo pridigo zaspala, mu vzbudi zanimanje. Kljub temu, da se je Evie Duggan pravkar priselila, se novice o črni vdovi širijo kot požar, ona pa si želi le mirnega življenja in prijateljskih stikov s someščani. Čeprav se njuno prvo srečanje ni odvijalo povsem gladko, za pomoč iskreno prosi mladega vikarja. Adam in Evie se lotita operacije »sprejmimo medse novo prebivalko«. Meščanke, ki krojijo usodo vseh, pred Evie postavljajo vedno nove preizkušnje, medtem pa se med Adamom in Evie vnemajo iskrice strasti. Kako dolgo se jim lahko upirata? In kaj se zgodi, ko v mesto pride nekdo iz Eviejine preteklosti? Iskrivo in zabavno, obenem pa rahločutno branje, ki se kar prekmalu konča. > Klara Jarc

Lia Louis

NEKJE BLIZU SREČE

prevod: Irma Kukovič

Hiša knjig, Založba KMŠ, 2019, m. v., 412 str., 13,99 €

Zgodba, ki se sicer začne čisto klišejsko – z odpiranjem pisma, ki se je v preteklosti izgubilo, nato pa nenadoma spremeni tok zgodovine – se hitro razvije v dodelan prvenec, ki ga je spisala 30-letna Britanka, sicer večkrat nagrajena blogerka, zdaj pa tudi avtorica mednarodne uspešnice. V središče pozornosti je postavila Lizzie James, »poštirkano« junakinjo, ki ima popolnoma urejeno življenje z redno službo, zvestim krogom prijateljev še iz mladosti in ljubečo družino. Potem pa prejme pismo svoje prve ljubezni, Romana, ki je pred dvanajstimi leti izginil v neznano. Knjiga ganljivo razplete zgodbo o odraščanju, prvi ljubezni in pomembnosti prijateljstva, obenem pa se z občutkom dotika problematike duševnega zdravja. Ne preseneča, da je bil tako zverzirano napisan prvenec pozitivno sprejet tako med bralci kot kritiki in da so se za avtoričin drugi roman *Dear Emmie Blue* hipoma navdušile založbe po svetu; prodan je bil že v desetih državah. Upamo, da se ga bomo kmalu razveselili tudi v slovenščini. > Vanja Jazbec

Anna Harrington

MALOPRIDNEŽU PO MERI

serija Carlislovi, knj. 2

prevod: Neža Kralj

Mladinska knjiga, zbirka Oddih, 2019, t. v., 319 str., 32,99 €

Že drugi letošnji prevod ameriške avtorice vsebuje enako mero iskrivosti, rahločutnosti in humorja kot prvi del v seriji, podobno pa se začne tudi zgodba: z na prvi pogled nedolžnim dogodkom, ki ima za junakinjo precejšnje posledice. Ko sta se pred leti na zabavi spoznala malo naivna, a strašno prikupna Annabelle Green in pustolovski Quinton Carlisle, je ta junakinji ukradel poljub in s tem sicer nehote sprožil kup nevoščljivih govoric. Posledično se snubci otepajo Annabelle, ki ji zdaj, leta kasneje, voda počasi že teče v grlo, saj mora najti moža do 25. rojstnega dne, sicer bo vse njeno premoženje in tako ljubljeno posestvo pripadlo anglikanski cerkvi. Potisnjena v kot se odloči za pomoč prositi ravno tistega falota, ki jo je spravil v tak neugodni položaj ... in tako se zaplete v očarljivo romanco, ravno pravšnjo za prebiranje na plaži. > Vanja Jazbec

Thrity Umrigar

SKRIVNOSTI MED NAMA

prevod: Ljubica Karim Rodošek

Hiša knjig, Založba KMŠ, 2019, m. v., 416 str., 13,99 €

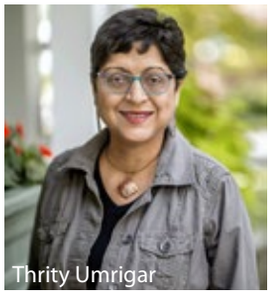

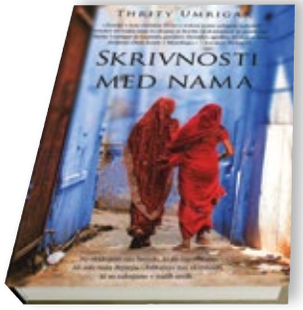

Ne zgodi se prav pogosto, da bi brala zgodbe žensk iz najrevnejših slojev urbanega indijskega življenja, kadar pa naletim nanje, si zmeraj rečem, da moram o njih izvedeti še kaj več. Zato sem bila še toliko bolj vesela, ko sem te dni naletela na nadaljevanje Bhimine zgodbe iz svetovne uspešnice *Razdalja med nama* (Meander, 2009), na nov roman avtorice ameriško-indijskih korenin, bivše novinarke in profesorice kreativnega pisanja, Thrithy Umrigar (1961). Nepismena, a pogumna in poštena Bhima je morala v prvem delu sramotno zapustiti bogato družino, ki ji je zvesto služila dolga leta, da je lahko prikrila kruto resnico in mladi gospodarici rešila družino. Vendar je bila to zanjo in njeno vnukinjo Majo morda boljša odločitev, kot je kazalo na prvi pogled. Spoznala je nove, pogumne in drugačne ženske, ki so ji pokazale osnovne korake za uspešno prodajo na tržnici, Maji pomagale dokončati gimnazijo in spletla so se nova prijateljstva. Kako bodo rane iz preteklosti in skrivnosti, zakopane globoko v srcih, vplivale na njihove priložnosti za boljše življenje? Bodo obtičale ali se pogumno podale spremembam naproti? > Renate Rugelj

Hiša knjig NOVOSTI

15,99 EUR

PREMIK TROJICE
Temni stolp II.
Stephen King

13,99 EUR

SKRIVNOSTI MED NAMA
Thrity Umrigar

13,99 EUR

NEKJE BLIZU SREČE
Lia Louis

13,99 EUR

POLETJE V DVORIŠČU VRTNIC
Helen Pollard

12,99 EUR

KONČNO
Jill Shalvis

12,99 EUR

NEHOTE NALAŠČ
Jill Shalvis

15,99 EUR

UKINITEV
C. J. Sansom

12,99 EUR

LAHKOŽIVI VOJVODA
Lorraine Heath

BREZPLAČNA dostava za vse nakupe romanc že **nad 25 €**. Uporabite kodo **POSTNINA25**!

Distribucija Avrora
e: info@galarna.si
t: 040 922 521

www.galarna.si

Marie Force

ČAKANJE NA LJUBEZEN

McCarthyjevi z otoka Gansett, knj. 8

prevod: Maša Zupančič

Hiša knjig, Založba KMŠ, 2019, m. v., 448 str., 13,99 €

Abby Callahan ima za sabo dve propadli zvezi, za kateri je celo zapustila svoj dom in uspešen posel ter moškemu sledila na drugi konec države, kjer je doživela veliko razočaranje. Ko zapusti drugega partnerja in se vrača na otok Gansett, je odločena, da se bo zabavala, pila, si našla kakšnega ljubčka ali tri in si dala duška. Na trajektu jo zdelano od morske bolezni opazi Adam McCarthy, brat njenega prvega bivšega fanta. Takrat le bratovo dekle in družinska prijateljica mu zdaj, ko se vrača na otok in je tudi sam zaključil z dekletom in obenem s svojim uspešnim podjetjem, vzbudi novo zanimanje. Je bila vedno tako privlačna? Med njenim poskusom upora in razvrata jo Adam zadržuje in preprečuje prevelike neumnosti tako, da ji ponudi, da bo on tisti, s katerim jih bo uganjala, obenem pa kljub družinskim težavam vse bolj misli nanjo ... Novi in stari obrazi z otoka Gansett vabijo v zabavno romantično branje! > Klara Jarc

Liska Jacobs

CATALINA

prevod: Petra Julia Ujawe

Meander, 2019, t. v., 234 str., 28 €

Mlado Elso po petih letih sanjske službe v MoMu zaradi flirtanja s poročenim šefom odpustijo iz muzeja in njeno življenje se postavi na glavo. Prizadeta in čustveno razsuta se odloči najprej vrniti k staršem, a je domače okolje pretesno za njen ranjen ponos. Naseli se v hotelu, kjer poskuša v alkoholu utopiti žalost in s tabletami pozabiti na zavoženo priložnost. S prijatelji iz časov študija, najboljšo prijateljico, njenim možem in svojim bivšim možem, ki ima že novo punco, se odpravi na jadranje, na otok Catalina, tam pa poleg spominov pridejo na dan tudi težave in temne plati, ki ogrozijo življenja vseh sopotnikov. > Beti Hlebec

L. J. Shen

ŠKANDALOZNA LJUBEZEN

prevod: Marko Bogataj

Učila International, zbirka Žepna knjiga, 2019, m. v., 348 str., 12,90 €

Za vse, ki se sprašujete, kako za boga je zmogla še enkrat, naj sporočim, da je po *Divji ljubezni* in *Pogumni ljubezni* priljubljena ameriška avtorica velikih uspešnic zlahka pripravila še tretji ljubezenski zaplet, ki ljubiteljem romantičnega žanra hitro spodnese tla pod nogami. Trenth, ki ga kličejo tudi Mutec, je čustveno zaprt, hladen in preračunljiv triintridesetletnik, Edie je zaljubljena osemnajstletnica. Aja, in oče je, samohranilec in sovražnik njenega bogatunskega očeta. Od trenutka, dokaj neobičajne situacije, ko se prvič srečata, se njuna zgodba odvije kot na vrtiljaku. Kdo bo koga izkoristil, kdo bo komu zlomil srce in kam se bo tokrat odvrtela sladostrastna romanca? > Beti Hlebec

Tessa Afshar

KRUH MOČNIH

prevod: Irena Modrijan

Družina, 2019, m. v., 344 str., 19,90 €

Lidija, hči priznanega trgovca škrlata iz Tiatire, uživa v družinskem poslu in od očeta strastno srka vse znanje njegove obrti. A njuno mirno življenje se čez noč obrne, ko Diona, ena od mestnih veljakinj, po krivem obtoži Lidijinega očeta prevare in tatvine, zaradi katere ta pristane pretepen v zaporu, kasneje pa kmalu umre. Lidija, strta od bolečine, brez denarja in prijateljev, se odloči za življenje v novih krajih. Z Rebeko, mladim dekletom, ki jo reši beračenja in prosjačenja na cesti in s katero kasneje splete trdno prijateljstvo, odpotuje v daljne Filipe, kjer z obilo garanja in odrekanja začne počasi postavljati na noge svojo obrt s škrlatom. Pot do uspeha je zapletena, dolga in polna preizkušenj, a Lidiji sta vedno bolj v uteho (za) upanje in vera, ki sta kruh močnih ljudi ... Čudovit roman, postavljen v čas prvih desetletij po Kristusovem rojstvu, navdušuje z lepoto mehko stkane zgodbe in sporočili, zavitimi v svetopisemske nauke in globokimi kot odtenki najbolj finega škrlata. > Vesna Sivec Poljanšek

Pol ure branja na dan, prežene dolgčas stran!

V Mestni knjižnici Ljubljana s projektoma **Poletavci – poletni bralci** in **NajPoletavci** spodbujamo otroke in mlade k sproščenemu branju med počitnicami.

Projekt se je v devetih letih razširil že v 17 splošnih knjižnic v Sloveniji, pa tudi čez državne meje in postal že nacionalni projekt poletnega branja med osnovnošolci in srednješolci.

Poletavce najdemo v Cankarjevi knjižnici Vrhnika, Knjižnici A. T. Linharta Radovljica, Knjižnici Brežice, Knjižnici Črnomelj, Knjižnici dr. Toneta Pretnarja Tržič, Knjižnici Jožeta Udoviča Cerknica, Knjižnici Jurij Vega Dol pri Ljubljani, Knjižnici Franceta Balantiča Kamnik, Knjižnici Litija, Knjižnici Logatec, Knjižnici Medvode, Knjižnici Miklova hiša Ribnica, Knjižnici Šentjur, Lavričevi knjižnici Ajdovščina, Ljudski knjižnici Metlika, Občinski knjižnica Jesenice ...

Poletavcem se lahko pridružijo otroci med 7. in 12. letom, ki 30 dni berejo, vsaj pol ure na dan, kar želijo. Seznam, v katerega vpisujejo svoja branja poiščejo v najbližji knjižnici ali si ga natisnejo (www.mklj.si/poletavci).

Tudi mladi od 13. do 16. let lahko uživajo v branju in se pridružijo **NajPoletavcem**. Berejo tri knjige po lastni izbiri, ki so lahko v tiskani ali elektronski obliki.

Otroci z rednim branjem vzpostavijo navado, ki jim prinese tudi nagrado - priznanje in majico na zaključni prireditvi **Dan za Poletavce**, ki bo 20. septembra, lahko pa se potegujejo tudi za glavno nagrado – skiro.

Otroke in mlade zato vabimo, da tudi letošnje počitnice preživijo v družbi dobrih knjig: »pol ure branja na dan, prežene dolgčas stran«.

Več informacij na www.mklj.si.

Harlan Coben

UBEŽNIK

prevod: Katja Jeraj Valentinčič

Učila International, zbirka Žepna knjiga, 2019, m. v., 384 str., 12,90 €

Najnovejši (samostoječi) roman Harlana Cobena (izvirno je izšel spomladi 2019), avtorja mnogih prevedenih knjižnih uspešnic, je družinska kriminalka, ki diha v jasnem ritmu. Simon je prizadeti oče svoje hčerke Paige, ki se je ne samo odmaknila od družine, temveč je od nje celo pobegnila, vrtinec življenja pa jo je potegnil v svet mamil. Simon je odločen, da jo bo rešil, zato ji skuša priti na sled ter jo nekega dne kot upehano kitaristko najde pri igranju v Centralnem parku. Ko jo nagovori, mu Paige pobegne, poleg tega pa Simonu na pot stopi hčerkin fant, ki naj bi bil tudi kriv za to, da se je Paige odpovedala svoji družini. To seveda privede do pretepa, ki je objavljen tudi na družbenih omrežjih, kar na očeta kljub dobremu namenu vrže črno piko. Simonu tako seveda ne preostane drugega, kot da se poda v lov za svojo hčerko in jo iztrga iz objema zla. Bitka za družino se tako začne! > Samo Rugelj

Chris Carter

NA LOVU ZA ZLOM

prevod: Neža Kralj

Učila International, zbirka Žepna knjiga, 2019, m. v., 408 str., 14,90 €

Nevarnemu serijskemu morilcu Lucienu Folterju, ki mu ni bilo nikdar mar, koliko žrtev je pustil za seboj na svojih krvoločnih pohodih, je uspelo nemogoče: pobegnil je iz načeloma močno varovanega zapora, ob tem pobil precej paznikov in zdaj so vse njegove misli usmerjene v to, kako bi se maščeval Robertu Hunterju, vodji enote za skrajno nevarne zločine v Los Angelesu. Folter in Hunter sta nekdaj skupaj študirala psihologijo na Stanfordu, zato oba dobro poznata človeško psiho in tudi to, kaj vse je zmožen napraviti bolni um, kakršnega ima morilec Folter. Ta začne po pobegu na svobodo kar naprej klicariti svojega nekdanjega študijskega kolega in ga zasipati z najrazličnejšimi ugankami. V eni od njih mu med drugim namigne, da je edini zločin, ki mu ga do sedaj še ni uspelo realizirati, množični javni poboj ... Izredno napet kriminalni roman s svojo odlično zgodbo vabi k neprekinjenemu branju in razvozlavanju številnih skrivnosti. > Vesna Sivec Poljanšek

Bill Clinton, James Patterson

KJE JE PREDSEDNIK?

prevod: Tea Mejak

Mladinska knjiga, zbirka Krimi, 2019, t. v., 528 str., 34,99 €

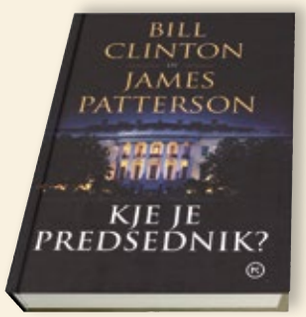

Ko sem se lani junija potepal po zahodnem delu Združenih držav, je bila politična srhljivka *Kje je predsednik?* najbolj izpostavljena knjiga ne samo v tamkajšnjih knjigarnah, temveč tudi v vseh večjih trgovinah z mešanim blagom. Razlog za to je bila seveda eksplozivna avtorska kombinacija, ki se je podpisala pod to knjigo: en del tandema je bil nekdanji ameriški predsednik Bill Clinton, kar je izmišljeni zgodbi o predsedniški krizi v Beli hiši zaradi pretečega terorizma vsekakor dalo potrebno kredibilnost. Drugi del tandema pa je najbrž najproduktivnejši sodobni ameriški pisec kriminalk James Patterson, ki hkrati skrbi za kar nekaj knjižnih serij – sicer se pogosto podpisuje v soavtorstvu –, obenem pa se odlikuje tudi v genialnih trženjskih akcijah (pred časom je na primer pozval knjigarne, naj mu pošljejo imena svojih nadarjenih knjigarnarjev, starih do 30 let, da jih nagradi s petstodolarskim čekom za njihovo delo na področju prodaje knjig). Zdaj je ta poletna kriminalka, pisana tako prvoosebno (s predsedniške perspektive) kot tudi tretjeosebno, izšla še pri nas. Začne se na visokih obratih in z divjim tempom v Beli hiši, ko predsednika Jonathana Lincolna Duncana vzamejo v precep zaradi njegovega kočljivega ukaza, s katerim je morda pomagal pri zavarovanju terorista. S tem se dirka s časom šele začne, saj Ameriki grozi kibernetski napad neslutenih razsežnosti, tako da predsedniku ne preostane nič drugega, kot da se reševanja krize loti kar sam s peščico ljudi, ki jim zaupa. > Samo Rugelj

ŠE SRHLJIVEJŠI ZLOČIN,
ŠE BOLJ NAPETI ODNOSI:
CORMORAN STRIKE IN
ROBIN SE VRAČATA!

»Morilsko zabavno branje, ki te zasvoji.«
Vox

Najhitreje do knjige: v knjigarnah www.emka.si 080 12 05

Mladinska knjiga

Vse materialne avtorske pravice so last Mladinske knjige

© Mladinska knjiga

NAJKRAJŠA POT DO FILMOV!

OB NAKUPU NAD 20€
PREJMETE FILM
ZELENA KNJIGA GRATIS
+
BREZPLAČNA POŠTNINA
VEČ INFORMACIJ:
w:www.go-partner.si
e: info@go-partner.si

Go Partner
www.go-partner.si

NAPETO

Andrew Mayne

NARAVOSLOVEC

prevod: Miro Mrak

Učila International, zbirka Žepna knjiga, 2019, m. v., 379 str., 12,90 €

Andrew Mayne je že od najstniških let dalje priznani iluzionist. Sodeloval je z velikimi zvezdami branže, tudi Davidom Copperfieldom, napisal je številne knjige o čarovniških trikih, je gostitelj popularne poddaje *Weird Things*, na televiziji pa ima svojo oddajo *Ne zaupajte Andrewu Maynu*. Poleg tega je napisal več kot ducat romanov. Čeprav nad njim ne bdi nobena založba, njegove knjige rade najdejo bralce. Na Amazonu je tako peti najbolje prodajani neodvisni avtor vseh časov, pričujoči *Naravoslovec* – avtorjev prvi prevod v slovenščino – pa je kar šest tednov vztrajal na prvem mestu lestvice vseh najbolje prodajanih knjig tega spletnega giganta. Kar ne preseneča. Premeteno spisani roman posrečeno združi skrivnostno smrt, suspenz in – znanost. Protagonist, profesor Theo Cray, je namreč računalniški biolog. Z drugimi besedami, s pomočjo računalniških algoritmov išče vzorce in povezave tam, kjer drugi vidijo le zmešnjavo. Ko izvaja terenska dela v gozdnatem gorovju Montane, v bližini najdejo iznakaženo truplo njegove bivše študentke. Policija tava v temi, še več, ker je Cray edina znana povezava z njo, se celo znajde na listi osumljencev. Zato začne raziskovati na lastno pest. Je storilec podivjani medved ali zviti morilec? Ko se metodološko loti preiskovanja, na plano pridejo srhljiva dejstva. Okrožje ima nadpovprečno visoko stopnjo pogrešanih oseb, in ko Theo najde novo truplo, pa še eno in nato še eno …, se prične bitka s časom, preden človek (ali zver) udari ponovno. Napeta srhljivka, ki nas popelje v osrčje ameriške neukročene narave in tamkajšnjih nezaupljivih prebivalcev. > Aleš Cimprič

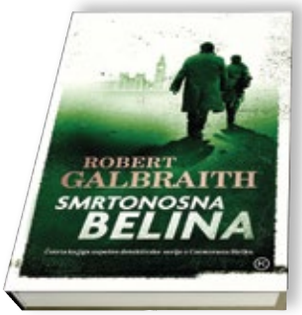

Robert Galbraith

SMRTONOSNA BELINA

serija Cormoran Strike, knj. 4

prevod: Tina Stanek

Mladinska knjiga, zbirka Krimi, 2019, t. v., 624 str., 2019

Ljubitelji kriminalk že nekaj časa vedo, da Robert Galbraith ni kak staromoden pisec angleških kriminalk, temveč psevdonim gospe, ki si je izmislila Harryja Potterja, potem pa se že pred leti odločila, da se bo poskusila še v drugem žanru, kar je tudi storila, napisala klasično kriminalko in jo anonimno poslala na več založb. Spomladi 2013 je z naslovom *Klic kukavice* izšla sprva v precej nizki nakladi, vendar je požela kar veliko spodbudnih kritik (tudi drugih piscev kriminalk), v veliko prodajno uspešnico pa se je skoraj čez noč prelevila nekaj mesecev pozneje, ko se je izkazalo, kdo se v resnici skriva za psevdonimom. J. K. Rowling je s to knjigo vpeljala rahlo upehanega zasebnega detektiva Cormorana Strika, ki na koncu vseeno nekako reši svoje težave, njegova priljubljenost pa je povzročila, da se mu je avtorica potem še bolj posvetila ter v naslednjih letih napisala še nadaljevanji *Sviloprejka* in *Po poti zla*. *Smrtonosna belina*, ki je izvirno izšla leta 2018, je tako četrti del te serije, v njem pa zgodbo sproži mladi Billy, ki se k Striku zateče po pomoč, da bi lažje razjasnili zločin, ki ga je videl kot otrok. Čeprav Billy v svoji pripovedi ni najbolj zanesljiv, poleg tega pa ga pestijo tudi duševne težave, Strike njegovi pripovedi verjame in se skupaj s svojo družabnico Robin odpravi po sledeh Billyjeve pripovedi, pri tem pa v napeti raziskavi, ki se odvija v Londonu, najdeta več, kot sta si lahko predstavljala. > Samo Rugelj

Feri Lainšček

ZADOŠČENJE; Kriminalni roman

Litera, zbirka Žanr, 2019, t. v., 174 str., 24,90 €

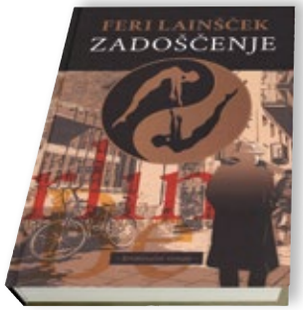

Bogata bibliografija pisatelja, pesnika, dramatika in scenarista Ferija Lainščka (1959) obsega pester nabor medgeneracijskih del, številni med njimi so doživeli filmske ali glasbene interpretacije, sam pa je prejel že marsikatero nagrado. Zdaj se je lotil še v zadnjem času med slovenskimi avtorji vse bolj priljubljene zvrsti, kriminalnega žanra. Njegov najnovejši roman *Zadoščenje* je prav posebna uganka, polna misterijev, magičnega realizma, astralnih prvin in fantastike, ki se v ravno pravi zmesi že rahlo dotika paranormalnega. Kar preiskavo umora za inšpektorja Kosmasa Schwaza še dodatno zaplete … Le kako naj reši umor brez konkretnih medicinskih razlag, brez kakršnekoli logike? Izviren slovenski kriminalni roman s pridihom srhljivke. > Vanja Jazbec

Mihaela Margan Kocbek

MESTO PREVAR

Mladinska knjiga, 2019, t. v., 320 str., 32,99 €

Mihaela Margan Kocbek

Ob predstavitvi avtorice domačega žanrskega romana seveda ne moremo mimo njene udeležbe na resničnostnem šovu *Sanjska ženska* leta 2005, čeprav je treba povedati tudi, da je Mihaela (Miša) Margan Kocbek še veliko več kot le nosilka tega laskavega naziva. Je podjetnica, novinarka, organizatorka in moderatorka različnih dogodkov, ki je dolgo časa v sebi nosila željo po pisanju romana. Videti je, da so se zdaj zložile prave energije in njen prvenec, kriminalna ljubezenska zgodba, je tik pred poletjem ugledal luč sveta. Glavna junakinja Em, simpatična tiskovna predstavnica policijskega oddelka, je precej nezadovoljna s svojo rutinsko pisarniško službo. Vleče jo na teren, v reševanje resnih kriminalističnih primerov in kmalu se zaplete v mafijsko ugrabitev županovega sina, veliko bolj kot si je predstavljala. Šefinja je ne mara preveč, to, da se zaljubi v čednega sodelavca Grega, ki nekaj prikriva, ji tudi ne pomaga prav veliko pri reševanju zapletenega primera, atraktivne prijateljice ji sicer stojijo ob strani, a nekatere med njimi imajo tudi svoje načrte, še dobro, da od zadaj nekdo vleče niti in bdi nad njenimi naivnimi koraki. Napeta zgodba bi se lahko dogajala v domači ali kateri koli tuji prestolnici, po nekaj straneh pa se bralec povsem potopi v podzemlje mestnih spletk, kot si jih je zamislila očitno dobra poznavalka kriminalnega žanra. > Renate Rugelj

Sebastian Fitzek

PACIENT

prevod: Maruša Mugerli Lavrenčič

Učila International, zbirka Žepna knjiga, 2019, m. v., 340 str., 12,90 €

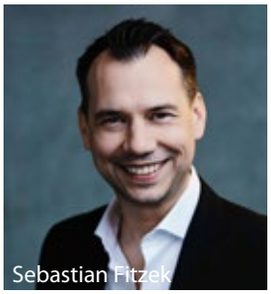
Sebastian Fitzek

Sebastian Fitzek je nemški zvezdnik psiholoških srhljivk, čigar dela so prevedena v več kot 25 jezikov. *Pacient* je njegov osmi vrhunski triler, ki je v slovenskem prevodu izšel pri založbi Učila. Avtor gradi zaplet na treh čustveno zelo občutljivih temah: pogrešani otrok, obupani oče in srhljivo dogajanje v psihiatrični ustanovi. Duševno bolni in izprijeni Guido T. je na sojenju priznal dva grozljiva umora otrok in berlinsko policijo pripeljal do strahovito iznakaženih trupel. Potem se po nasvetu svoje odvetnice pogrezne v molk. Policija in obupana starša šestletnega Maxa so prepričani, da je ugrabil in umoril tudi njega, a brez zapornikovega priznanja nikoli ne bodo izvedeli resnice. Tri mesece po sinovem izginotju je Maxov oče pod krinko psihičnega bolnika prepeljan na zavarovani oddelek za forenzično psihiatrijo, kjer je zaprt tudi Guido T. Se bo obupani oče znal in zmogel tako približati morilcu otrok, da bo izsilil njegovo priznanje in slišal resnico o svojem sinu? Triler odlikujejo stopnjevanje napetosti, odlični opisi dogajanj v psihiatrični bolnišnici, hitri, presenetljivi zasuki v zgodbi in povsem nepričakovan konec. Za bralce z močnimi živci in dobro bralno kondicijo! > Sonja Juvan

C. J. Sansom

UKINITEV

Matthew Shardlake, knj. 1

prevod: Irma Kukovič

Hiša knjig, Založba KMŠ, 2019, m. v., 544 str., 15,99 €

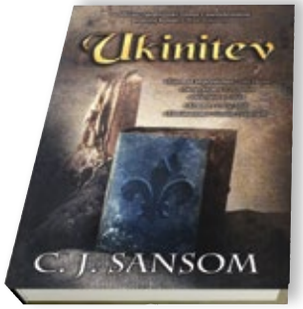

Burno zgodovinsko obdobje tudorske Anglije v času ukinitve samostanov, ki ga je zaznamovala razdvojenost med pripadniki katoliške cerkve in novonastalo anglikansko cerkvijo, je časovno prizorišče romana *Ukinitev*, prvega dela sedemdelne serije vrhunskih zgodovinskih misterijev z grbavim kraljevim komisarjem Matthewom Shardlakom v glavni vlogi. Piše se leto 1537, ko je ukinitev angleških samostanov pod zamislijo kraljevega svetovalca in glavnega vikarja Thomasa Cromwella v polnem teku. Cromwell pritiska na večje samostane, da bi se predali prostovoljno. Toda ko v samostanu v Sussexu, okrožju na jugu Anglije, umorijo kraljevega odposlanca, se znajde Cromwellov plan v nevarnosti. Zato tja pošlje bistroumnega in pretkanega Shardlaka, da vodi preiskavo. Skupaj z mladim pomočnikom pa tam naletita na vrsto ovir, od potlačenih skrivnosti do dvoličnosti meniških prebivalcev (ne samo poneverb, verjetno gre celo za spolne kršitve), ki morda so ali niso povezane s preiskovanim umorom. Shardlaku se izteka čas, in če ne bo kmalu našel storilca in motiva zanj, se bo pri Cromwellu znašel na slabem glasu … *Ukinitev* je torej tipična kriminalka o iskanju storilca med navzočimi osebami, Sansom pa blesti z zavajanjem bralca v napačna ali prehitra sklepanja. Kar knjigo resnično dvigne med mojstrovine, pa sta skorajda otipljivi prikaz življenja v samostanu, kjer se čuti, da se bliža konec neke ere (poudarjeno še s hladnim, snežnim, vedno mračnim vremenom), in odlična karakterizacija likov. In to ne le osrednjega protagonista, v katerem se prepletajo dobre in slabe lastnosti, ampak vseh »osumljencev«. Tridimenzionalno, poglobljeno razdelane osebnosti navdušujejo bralca, ko Shardlake vrta vanje v upanju razkritja umora. Nadpovprečno branje, ki seže prek privržencev nad zgodovinsko fikcijo. Priporočam! > Aleš Cimprič

Rosella Postorino

HITLERJEVE POKUŠEVALKE

V Volčjem brlogu

prevod: Mina Mušinović

Hiša knjig, Založba KMŠ, 2019, m. v., 352 str., 13,99 €

Italijanska pisateljica, prevajalka in urednica Rosella Postorino (1978) je z mednarodno uspešnico o Hitlerjevih pokuševalkah hrane navdušila domače bralce in prejela številne nagrade, s hitrim prevodom v angleščino pa so se romana razveselili tudi drugod po svetu. Postorino je navdihnila resnična zgodba Margot Wölk, gospe, ki je šele tik pred smrtjo razkrila, kako je bila med drugo svetovno vojno prisiljena služiti tretjemu rajhu. Leta 2014 je avtorica o njej prebrala članek in izpoved jo je tako prepričala, da je o gospe Wölk želela napisati knjigo. Žal je gospa umrla pred intervjujem, Postorino pa je bila prisiljena raziskovati sama. Ker ji ni uspelo priti do podatkov iz prve roke, je junakinji nadela drugačno ime; tako beremo o šestindvajsetletni Rosi Sauer, ki se preseli iz vojnega Berlina na mirno podeželje k staršem svojega moža. A vojni vseeno ne more ubežati, saj jo poišče gestapo, ki ima zanjo prav posebno nalogo: kot ena izmed pokuševalk hrane mora v Volčji brlog, kjer bo skupaj še z devetimi dekleti pokušala hrano za velikega vodjo. Razmerja med ženskami hitro postanejo napeta, saj nekatera brezglavo sledijo miselnosti rajha, medtem ko druga, med njimi tudi Rosa, skušajo le preživeti – pri tem pa je lahko vsak grižljaj njihov zadnji. Napeto zgodovinsko branje. > Vanja Jazbec

Stephen King

TISTO

prevod: Marko Košan

Beletrina, 2019, t. v., 1379 str. (2 zv.), 34 €

Stephen King

Za nekatere romane si človek misli, da pač nikoli ne bodo prevedeni v slovenščino. Sam sem si to mislil za Kingovo obsežno srhljivko *Tisto*, ki je izšla že daljnega leta 1986, v srbščino pa bila prevedena leta 1991, ko sem jo v neki ljubljanski knjižnici tudi prvič prijel v roke. Slovenski vlak za to knjigo je pač odpeljal, sem si mislil, vendar je Marko Košan (1961), umetnostni zgodovinar, likovni kritik, esejist in prevajalec, menil drugače, in tako je *Tisto* ravno v času ponovne renesanse (po izjemno uspešnem filmu *Tisto* leta 2017 letos jeseni namreč prihaja na spored filmsko nadaljevanje) po njegovi zaslugi zdaj na voljo tudi v slovenskem jeziku. Zgodba se začne leta 1957, ko sedem najstnikov doživi grozljivo izkušnjo v domačem kraju Derry v ameriški zvezni državi Maine, saj se morajo spopasti z nečim groznim, kar že stoletja ustrahuje in mori, se vsakih 27 let zbudi in se hrani z ljudmi, najraje z otroki. Ko Georgie postane nesrečna žrtev »tistega«, se njegov brat Bill in šest njegovih prijateljev odločijo, da bodo izsledili to zlo. Skoraj 30 let pozneje se groza ponovi, zdaj že odraslih sedem prijateljev pa se vrne, da bi enkrat za vselej obračunali z zlom. Srhljivka, ki vas bo kljub svojemu obsegu gnala do konca. > Samo Rugelj

Stephen King

PREMIK TROJICE

Temni stolp, knj. 2

prevod: Anja Bakan

Hiša knjig, Založba KMŠ, 2019, m. v., 475 str., 15,99 €

Zdi se, da je zadnje čase vsled večjega števila filmskih predelav Kingovih romanov del novega vala kingomanije preko izida novih knjižnih prevodov segel tudi v naše kraje. Tako je med drugim pred nami že drugi del njegovega monumentalnega dela, njegovega magnum opusa *Temni stolp*. Fantazijska serija – ena ogromna enovita pripoved v osmih knjigah, kot pravi King –, ki sicer presega žanrsko umeščanje, je hkrati tudi vez, ki združuje mnogo njegovih romanov v isto knjižno vesolje. *Temni stolp* namreč vzpostavi idejo o medsebojno povezanih svetovih, eden izmed njih pa je tudi naš. V zgodbi sledimo revolverašu Rolandu iz neke druge realnosti, ki je deloma podobna naši. V prvi knjigi ga srečamo, ko sledi možu v črnem, da bi ga ta privedel do Temnega stolpa. Kaj je to in zakaj hoče tja, vemo le delno (kot pravi King v obnovi k *Premiku trojice*), jasno pa je, da bo tokrat v ospredju prerokba, ki jo Roland sliši na koncu *Revolveraša*. Ta ga bo vodila skozi troje skrivnostnih vrat v naš svet do treh oseb v različnih obdobjih: v osemdeseta prejšnjega stoletja do predrzneža, ki ga je zasvojil »demon« heroin, v šestdeseta leta do borke za pravice črncev z razdvojeno osebnostjo in v sedemdeseta do sociopata in serijskega morilca. Te osebe so Rolandova nova uganka na težavni poti do nenehno izmuzljivega Temnega stolpa. Temeljno branje za vse ljubitelje Kinga ali spekulativne fikcije nasploh! > Aleš Cimprič

Sarah J. Maas

KRALJICA SENC

Stekleni prestol, knj. 4

prevod: Ida Sternad

Učila International, zbirka Žepna knjiga, 2019, m. v., 640 str., 16,90 €

Ljubitelji fantazije se lahko pred poletnim oddihom veselite izida novega dela avantur o izurjeni morilki – in izgubljeni kraljici podjarmljene dežele – Celaeni/Aelin, ki tokrat prinašajo kar 640 strani razburljivega branja. Potem ko je bil fokus prejšnje knjige *Dedinja ognja* v tem, da se Aelin v »izgnanstvu« nekako sprijazni s svojim poreklom in prevzame nase celotno breme, ki ga prinaša naziv kraljice, je sedaj čas, da se skupaj s svojimi somišljeniki zoperstavi tiranskemu kralju. A to ne bo lahko, saj postaja vse bolj jasno, da je ta na skrivaj gradil močno demonsko vojsko, pri tem pa ni prizanesel niti svojemu sinu, sicer Aelinemu prijatelju. Vrnitev v Adarlan bo za Aelin polna preizkušenj: z nekom mora zgladiti spore, nekomu drugemu se (krvavo) maščevati, blažiti mora takšna ali drugačna nesoglasja ali ljubosumja znotraj kroga najbližjih zaupnikov, hkrati pa briljantno planirati na videz nemogoče naloge, ki so potrebne za osvoboditev dežele. Aelin je pri vsem tem morda res malo preveč idealizirana in popolna (angleško govoreči bi rekli, da ima sindrom »Mary Sue«), toda Maasova spretno suče zaplete, skrbi, da kljub dolžini romana nikoli ni dolgčas, izvrstno gradi domišljijski svet in (všečne) nastopajoče, tako da Aelina zmagoslavna dejanja pravzaprav le pozitivno ojačajo eskapizem zgodbe, njo pa naredijo pristno »kick-ass« junakinjo. Posledično ima roman polno trenutkov, ki bodo čustveno resonirali pri bralcu/bralki, in ne preseneča dejstvo, da se je *Stekleni prestol* ustoličil kot ena najbolj priljubljenih fantazijskih serij zadnjega časa. > Aleš Cimprič

10 najbolj izposojanih e-knjig iz Biblosa, maj 2019

1. Bronja Žakelj: **Belo se pere na devetdeset** (Beletrina)
2. Tadej Golob: **Jezero** (Goga)
3. Joël Dicker: **Resnica o aferi Harry Quebert** (Mladinska knjiga)
4. Arto Paasilinna : **Deset prisrčnih trmoglavk** (Mladinska knjiga)
5. Milena Miklavčič: **Ogenj, rit in kače niso za igrače** (Jutri)
6. Paula Hawkins: **Dekle na vlaku** (Mladinska knjiga)
7. Samo Rugelj: **Resnica ima tvoje oči** (Litera)
8. Jordan B. Peterson: **12 pravil za življenje** (Družina)
9. R. J. Palacio: **Čudo** (Ocean)
10. James Patterson: **Prisega** (Mladinska knjiga)

biblos
... Beletrina

DINA ŠTĚRBOVÁ

HREPENENJA IN USODA

Prve ženske na osemtisočakih

prevod: Ksenija Mravlja

Didakta, 2019, t. v., 428 str., 34,99 €

... fascinantne zgodbe različnih alpinistk ...

Kot nekakšna himalajska verzije *Pozabljene polovice* se je pomembna češka alpinistka Dina Štěrbová že pred približno dvema desetletjema odločila, da bo spisala žensko različico vzponov na najvišje gore sveta, v kateri je večinoma, ob raznih ovinkih, ki širijo pogled na to področje alpinizma, zaokrožila predvsem zgodovino ženskih vzponov na osemtisočake. Dejstvo je, trdi Štěrbová, tudi sama aktivna alpinistka – s soplezalko se je leta 1984 kot prva ženska povzpela na goro Čo Oju –, ki je sama osebno spoznala mnoge od protagonistk, da so bile ženske v Himalaji prisiljene čakati poldrugo desetletje (ali pa še več), da so z mešanico trme, talenta in neustrašnosti v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja tudi one potem lahko začele naskakovati najvišje gore sveta. Šovinizem, onemogočanje (ali pa tudi šikaniranje) žensk celo s strani drugih žensk, omalovaževanje njihovih sposobnosti in nasprotovanje njihovim vzponom s strani moških so bile standardne, bolj ali manj ukoreninjene oblike odnosa do drznih alpinistk, ki so jih občasno celo obtožili, da sploh niso bile na vrhu kakega himalajskega vršaca (recimo neverjetna zgodba Novozelandčanke Lydie Bradey). Knjižna monografija, podkrepljena z bogatim fotografskim materialom in kronološkimi pregledi ženskih vzponov na osemtisočake, kar buhti od fascinantnih in dobro opisanih zgodb različnih alpinistk, ki so pisale žensko zgodovino himalajizma, dodatek o Slovenkah v Himalaji pa je prispeval Viki Grošelj. > SAMO RUGELJ

IGOR GRUBER

RUMENA NA OBROKE

Pohod po rumeni poti Via Alpina

Katja Gruber s. p. in Celjska Mohorjeva družba, 2019, t. v., 164 str., 35 €

... prinaša tudi dodatne elektronske vsebine ...

Popotno pohodništvo, ki rezultira v takšnih ali drugačnih knjigah, se počasi prebija tudi k nam, prav posebno mesto znotraj tega žanra pa zasedajo monografije Igorja Gruberja. Ta je pred nekaj leti že prehodil rdečo Via Alpino in o njej napisal ter objavil s številnimi fotografijami napolnjeno knjigo velikega formata, ki te je dejansko ponesla na kraj dogajanja. S podobnim konceptom je sedaj prehodil, popisal in posnel še pot po rumeni poti Via Alpina. Skoraj osemsto kilometrov dolgo pot od Obersdorfa do Trsta, na kateri je treba premagati skoraj 50 tisoč višinskih metrov, je Gruber razdelil v 40 etap, ki vodijo od morske gladine do 3000 metrov višine. V Tržaškem zalivu se začne prvi del poti, ki si ga je zapomnil po samoti in okuženosti s klopi. Z mnogimi uporabnimi informacijami opremljena knjiga ponuja tudi satelitsko sled vsake etape, skupaj z njeno dolžino, vzponi in spusti. Zahodne Julijske Alpe in Dolomiti kot osrednji del poti po avtorjevem mnenju in njegovih fotografijah postrežejo z mnogimi čudovitimi razgledi in tudi gnečo, ta pa je prisotna tudi v sklepnem delu poti; ta navduši tudi popotnika, ki ima za seboj tudi rdečo Via Alpino. Natančno izdelana monografija prinaša tudi dodatne elektronske vsebine, kot je interaktivni zemljevid in 140-minutni dokumentarni film. Še ena Gruberjeva hvalnica hribovskemu potepanju! > SAMO RUGELJ

DOLOMITI po dolgem in počez

Andrej Mašera

- 60 zanimivih, najbolj obiskanih poti na sijajne dolomitske vrhove.
- Podrobne predstavitve gorovij in njihove značilnosti – od Furlanskih Dolomitov na vzhodu do skupine Brente na zahodu in od Sekstenskih Dolomitov na severu do skupine Schiara nad Bellunom na jugu.
- Natančni opisi vzponov, od najlažjih, zahtevnih in zelo zahtevnih zavarovanih poti do tur z vodnikom.

DDV je vključen v ceno.

LISCA IN SEVNICA Z OKOLICO

v merilu 1 : 30 000

Nov planinski zemljevid za vse, ki želite raziskati vrhove in doline nad sevniškimi bregovi Save in severnim delom Mirnske doline.

Prikazane so planinske poti in koče ter številne ostale informacije: urejena parkirišča, postajališča, naravne in kulturne znamenitosti …

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE · SPD 1893 · ALPINE ASSOCIATION OF SLOVENIA

Planinska trgovina PZS | Informacije in naročila na sedežu PZS: Ob železnici 30 a, Ljubljana, v času uradnih ur, **po pošti:** p. p. 214, SI-1001 Ljubljana, **po telefonu:** 01 43 45 684 v času uradnih ur, **faksu:** 01 43 45 691, **brezplačna telefonska številka:** 080 1893 (24 ur na dan, vse dni v letu), **e-naročila:** narocilo@pzs.si ali **spletna trgovina PZS**: http://trgovina.pzs.si. **Uradne ure** v Planinski založbi PZS, Ljubljana, Ob železnici 30 a: v ponedeljek in četrtek od 9. do 15. ure, sredo od 9. do 17. ure, petek od 9. do 13. ure (odmor za malico: 10.30–11.00).

TATJANA GREGORITSCH

POPOTNIK PO ROŽU

Kulturnozgodovinski turistični vodnik

fotografije: Tatjana Gregoritsch, Gustl Kreuzberger et al.
prevod: Stanko M. Maršič, Adrian Kert
Mohorjeva Celovec, 2019, m. v., 220 str., 24,90 €

... zanimivo za slovenske popotnike ...

Tatjana Gregoritsch, Rožanka, ki je odraščala na Dunaju, je vodnik po Rožu napisala in objavila (2015) v nemščini, v prevodu Stanka M. Maršiča in uredništvu Adriana Kerta pa so vanj vključena številna dopolnila in poudarki, zanimivi in koristni za slovenske popotnike in raziskovalce tega dvojezičnega območja. Zanje je zgodovinarka Brigitte Entner posebej opozorila na obeležja, ki ohranjajo spomin na koncentracijsko taborišče na Ljubelju, trinajst obglavljenih Selanov in druge tragične dogodke iz obdobja nacizma. Avtorica je odkrivanje doline strnila v 26 poti, speljanih skozi dvanajst večjih naselij – od Šmarjete v Rožu in Borovelj do Rožeka in Bekštajna – ter po njihovi okolici. Povsod so ob kulturni in naravni dediščini omenjeni pomembni dogodki in dosežki, ki jih spremlja galerija njihovih udeležencev in (so)ustvarjalcev predvsem iz vrst slovenske skupnosti. Opisom poti so dodani osnovni podatki o trajanju, zahtevnosti in morebitnih variantah ter o zanimivostih, ob katerih se velja ustaviti. Pri lokalnih kulinaričnih posebnostih so posebej omenjene kmetije in gostišča, kjer še postrežejo po slovensko. Uvodne misli je prispeval Valentin Inzko, tudi Rožan, ki se je šele v zrelih letih, ko se je vračal s svojih diplomatskih poti, povsem zavedel, da živi v raju. > IZTOK ILICH

Ni samo »plaža« za na plažo!

Adrian P. Kezele VRNITEV BOGINJE
Vabljeni na osupljivo pot iz včasih tesnobne sedanjosti v davno preteklost in možno prihodnost! Več kot 5000 let nazaj, v tisočletja srečnega življenja z Boginjo. Ta čas je v učbenikih odpravljen na hitro z besedo – prazgodovina.

Carl Honoré
HVALNICA POČASNOSTI
Večkrat ponatisnjena uspešnica

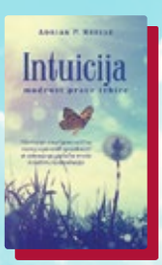

Adrian P. Kezele
INTUICIJA, modrost prave izbire
Globoko v nas je mesto, ki je širše in globlje od uma

Ivan Bavčević
ZNANJE JE V TEBI
Uspešnica priznanega hrvaškega avtorja končno tudi v slovenskem prevodu

ZALOŽBA CHIARA

Založba Chiara • www.zalozba-chiara.si
T: 01/ 534 1252 • M: 040 614 095

JOHN ROBBINS

ZDRAVI PRI STOTIH

Znanstveno dokazane skrivnosti najbolj zdravih in dolgoživih ljudi na svetu

prevod: Niki Neubauer
Ara, 2019, m. v., 499 str., 29,90 €

Podatki o vse daljši življenjski dobi prebivalstva v razvitih državah na primer kažejo, da naj bi povprečen Američan v 21. stoletju dalj časa skrbel za svoje starše kot pa za svoje otroke. Seveda pa staranje prebivalstva s seboj prinaša nove izzive; kako se (po)starati na čim bolj aktiven, dostojanstven in lastnemu bivanju prijazen način. John Robbins, eden od vodilnih strokovnjakov za preučevanje vpliva na okolje, trdi, da je to, kdo boste postali v poznejših letih, in to, kako bodo ta leta potekala, odvisno od vseh izbir, ki jih sprejemate, od vseh načinov, kako skrbite zase, od vseh podrobnosti, s katerimi si urejate svoje življenje, in tudi od tega, kako in o čem razmišljate v celotnem toku svojega življenja. Njegova knjiga *Zdravi pri stotih* je razdeljena na pet delov: v prvi analizira specifike tistih prebivalcev oziroma skupin po svetu, ki se ponašajo z nadpovprečno življenjsko dobo, od tistih, ki živijo v Zakavkazju, do tistih iz Okinave, v drugi se posveča prehrani in skuša povzeti, kakšna je tista, ki omogoča dolgoživost, v tretjem delu se posveča povezavi med telesom in duhom, četrti del se posveča ljubezni kot ključni vitalistični sili pri človeku, peti del pa je posvečen duhu še posebej in pokaže, kako na naše staranje vplivajo tudi kulturni vzorci posamezne družbe, ki ji pripadamo. Uporabno in poglobljeno! > SAMO RUGELJ

GARY TAUBES

DOBRE KALORIJE, SLABE KALORIJE

prevod: Urška Pajer, Jana Lavtižar
Modrijan, 2019, m. v., 655 str., 39,90 €

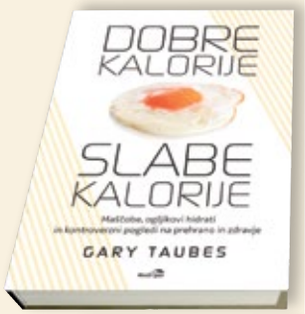

GARY TAUBES

DOSJE SLADKOR

prevod: Maja Novak
Modrijan, 2019, m. v., 318 str., 29,90 €

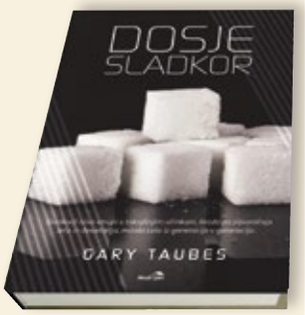

Gary Taubes (1956) je raziskovalni novinar, ki je kar lep del svoje kariere posvetil raziskovanju prehranjevanja in sladkorja ter njegovega škodljivega vpliva na zahodno pa tudi drugo civilizacijo. Zdaj sta v slovenščini hkrati izšli kar dve njegovi knjigi. Prvi je naslov *Dobre kalorije, slabe kalorije* (izvirno je izšla leta 2007), v njej pa je Taubes pokazal, kako ni pomembno samo to, koliko kalorij človek vnaša v telo v želji pri ohranjanju svoje telesne teže, temveč je pomembno tudi to, v kakšni obliki pridejo te kalorije v telo ter kakšen vpliv imajo na njihovo prebavo in predelavo naši geni in hormoni. V precej bolj sveži knjigi *Dosje sladkor* iz leta 2016 pa je Taubes pod drobnogled vzel sladkor, eno od smrtonosnih substanc sodobnega časa, ter raziskal odnos med Američani in sladkorjem (ter naraščanjem diabetesa v zadnjih desetletjih). Taubes v knjigi lepo pokaže, kje vse se dandanes uporablja sladkor, od konzervansa do dodatka v cigaretah, morda najbolj problematična pa je uporaba koruznega sirupa, s katerim človekom prejme ogromno fruktoze, ki dolgoročno pogubno vpliva na človekovo presnovo in povzroča presnovni sindrom, ki je temelj za številne nadaljnje sodobne civilizacijske bolezni. Knjiga, ki kaže popolno odvisnost naše družbe od sladkorja in sladkarij. > SAMO RUGELJ

Qing Li

Z GOZDOM DO SREČE IN ZDRAVJA

Kako narava krepi telo in duha

prevod: Maja Kogej
Učila International,
2019, t. v., 320 str., 19,99 €

Vsi vemo, kako dobro se počutimo, kadar smo v naravi. Ta občutek človek pozna že tisočletja, zvoki gozda, vonj dreves, svež zrak in sončni žarki, ujeti med listje, nas pomirjajo. Dr. Qing Li pa je tisti tokijski profesor, eden vodilnih strokovnjakov na svetu za gozdno kopanje (*šinrin joku*), aktiven član mednarodnega društva za gozdno medicino in gozdno terapijo, ki se s temi občutki v gozdu ukvarja tudi strokovno. V lično opremljenem priročniku so zbrana njegova znanstvena dognanja in blagodejni učinki gozdnega sprehoda na telo in duha, od nižjega krvnega tlaka do manjšanja stresa, večanja vitalnosti in okrepljenega imunskega sistema. *Šinrin joku* je kakor most. Ko uporabimo čutila, premostimo vrzel med seboj in naravnim svetom. Čas, preživet v naravi, nam izboljša razpoloženje, povrne energijo, nas poživi in pomladi. Na koncu je seznam štiridesetih čudovitih gozdov po vsem svetu, dodan pa je tudi psihološki vprašalnik z razpoloženjsko lestvico, ki ga je treba izpolniti dvakrat, pred gozdnim kopanjem in po njem. Velja poskusiti! > Renate Rugelj

... gozdno kopanje (šinrin joku) ...

Marjeta Ženko

REJA OVC IN KOZ

Kmečki glas, 2018, m. v., 130 str., 18 €

Reja drobnice ima v Sloveniji dolgo tradicijo. Naši predniki so redili ovce zaradi volne, mesa in mleka, koza pa je bila »krava siromakov«, saj so jih lahko redili tudi tisti, ki niso imeli svoje zemlje. Po drugi svetovni vojni se je reja drobnice na naših tleh zmanjšala, predvsem na račun organiziranega odkupa mleka krav, reja ovc in koz pa se je ponovno povečala v zadnjih tridesetih letih, ko sta mleko in meso drobnice iz majhnih kmetij zaradi sonaravnega ali ekološkega kmetovanja vedno bolj cenjena. Poleg osnovnih fizioloških značilnosti živali, lepo opisanih pasem in plemenskih čred so v preglednem priročniku predstavljeni tudi načini posebnosti krme in prehrane, pa tudi posebnosti pri ekološki reji drobnice in različna nujna opravila, o katerih se je dobro poučiti, preden se lotimo reje. > Beti Hlebec

Joseph Cornell

DOŽIVLJANJE NARAVE

Dejavnosti za ozaveščanje o naravi za vse starosti

prevod: Niki Neubauer
Celjska Mohorjeva družba,
2019, m. v., 196 str., 23,50 €

Svetovno znan naravoslovni pedagog, pripovedovalec zgodb in pisatelj Joseph B. Cornell (1950), je v osemdesetih letih s prvo izdajo knjige *Sharing Nature with Children* sprožil pravcato gibanje v izobraževanju o naravi. Tokrat je pred nami prevod prenovljene izdaje privlačno oblikovane svetovne uspešnice, ki poleg izjemne naravovarstvene filozofije ponuja tudi različne praktične dejavnosti in metode za učitelje, vodnike, naravoslovce in vse, ki želijo usmerjati otroke k pomembnim izkušnjam z naravo in okoljem. Dinamičen, zabaven, izkustven in navdihujoč sistem tekočega učenja v naravi je zasnovan štiristopenjsko. Prva stopnja pravi: Prebudi navdušenje!, druga: Usmeri pozornost!, tretja: Ponudi neposredno izkušnjo in četrta: Deli navdih z drugimi! Poznati naravo pomeni ljubiti naravo – ljubiti naravo pa pomeni želeti zaščititi naravo. Številne dejavnosti, ki so namenjene otrokom, se prav zlahka prilagodijo za vse starosti, pomembno je le, da ne zgubimo intuitivne modrosti in od opazovanja narave preidemo na neposreden stik z njo in občutenje. > Renate Rugelj

Blanka Vombergar et al.

OVES

Oats

fotografije: Tomo Jeseničnik
Kmečki glas, 2019, t. v., 121 str., 16 €

Po prvih treh dvojezičnih monografijah o žitih, *Ajda = Buckwheat* (2014), *Proso = Millet* (2016) in *Ječmen = Barley* (2017), prihaja nova knjiga, enako zasnovana kot njene predhodnice, ki jo je pripravila ekipa istih, že dobro utečenih avtorjev. Knjiga je v grobem razdeljena na dva dela: v prvem, uvodnem delu so predstavljeni izvor ovsa (ste vedeli, da v Evropi pridelujemo dve vrsti, navadnega in manj znanega črnega, ki ga nekateri imenujejo tudi tanki ali španski oves?), postopek pridelave in uporaba ter podatki o hranilni vrednosti (oves odlikuje predvsem višja vsebnost beljakovin, imajo jih do 15 % ali več, kar je glede na druga žita precej višja številka), drugi del pa sestoji iz 45 receptov za okusne jedi, ki jih lahko postrežemo kot samostojne ali priloge, tudi številni recepti za več kot okusne slaščice ne manjkajo. Vsekakor odlična novost te kvalitetno zasnovane zbirke. > Vanja Jazbec

Za poletna potepanja po naravi in z naravo

Florence Williams: NARAVA ZDRAVI IN POPRAVI

Zakaj narava pripomore, da smo srečnejši, ustvarjalnejši in bolj zdravi

Henry David Thoreau: HOJA

»Brezčasna klasika avtorja, ki ga je zaznamovalo globoko zavedanje človekove odvisnosti od narave.«

Nan Shepherd: ŽIVA GORA

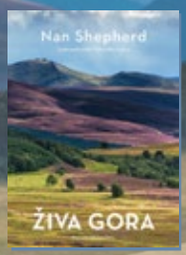

»Duhovno raziskovanje surove pokrajine in neukročene narave spada med najboljša potopisna dela, ki so bila kadarkoli napisana v angleškem jeziku.«

Naročila: na spletni strani **www.bukla.si** • po telefonu 01/520 18 39 • po e-pošti knjigarna@umco.si • Knjige založbe UMco so na voljo tudi v bolje založenih knjigarnah. UMco

Mel Robbins

PRAVILO 5 SEKUND

Preoblikujete si življenje, službo in samozavest z vsakdanjim pogumom

prevod: Jure Šešet

Primus, zbirka SamoSvoji, 2019, m. v., 285 str., 24 €

Mel Robbins (1968) je uspešna podjetnica, komentatorka za CNN in ena izmed najbolj znanih motivacijskih govornic na svetu – njene TED govore si je ogledalo že več kot 16 milijonov ljudi, njena knjiga *Pravilo 5 sekund*, ki je v izvirniku izšla leta 2017, pa je hitro postala mednarodna uspešnica, ki je danes prevedena v številne jezike. Ni pa bila vedno na vrhu. Ko se je v zgodnjih 40-ih letih znašla v hudih finančnih, službenih in zakonskih težavah, se je iz vedno globlje jame skopala ravno zaradi preprostega pravila 5 sekund. Gre za povsem preprosto idejo: ko vas prešine neka zamisel, želja ali cilj, imate 5 sekund časa, da naredite prvi korak proti temu. Če tega ne storite, boste na vse skupaj pozabili, čez čas pa ugotovili, da ste še vedno na istem mestu. Tako preprosto je, kot Nikeovo geslo *Just do it*! Brez pripravljanja, samo stori to. Priročnik je seveda razdeljen v pet poglavij, skozi katera je natančno razloženo, kako pravilo deluje, kako se motivirati in izboljšati lastni vsakdan. Vključene so tudi izpovedi oseb, ki so imele s pravilom pozitivno izkušnjo, ter številne pozitivne misli, vstavljene tako, da si jih lahko iztrgate in prilepite nekam, kjer vas bodo neprestano opominjale. Kot recimo: *Pogum nam je prirojen. V vseh nas je, čaka, da ga odkrijete*. Mogoče začnete tako, da odprete ta priročnik. > Vanja Jazbec

Silvija Jovanović

OSREČKI

za ženske, ki tečejo z dolgovi

Primus, 2019, m. v., 186 str., 17 €

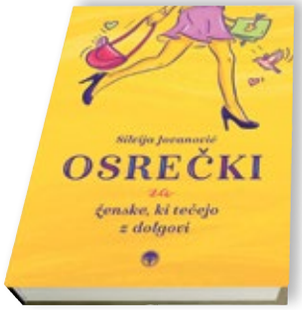

Naj razjasnimo kar takoj na začetku, da pronicljiva avtorica te knjižice v svojem pisanju nežnejšemu spolu še zdaleč ne ponuja nasvetov zoper finančne tegobe. Prav nasprotno; v stavku ali dveh nekje na sredi sicer omeni tudi finance, a z dolgovi iz naslova misli v resnici na vso tisto (čustveno) navlako, ki si jo ženske nalagamo na svoja ramena in s katero potujemo skozi življenje. Pa ni treba, da smo tako otovorjene, nas bodri Jovanovićeva v svojem iskrivem in tudi zelo duhovitem slogu ter nam ob tem ponudi v razmislek seznam dolgov, nanizanih po abecednem vrstnem redu. Ko jih prebereš v miru, po vrsti ali čisto po naključju, kjer se pač odpre ta knjižica, primerna (tudi) za v vsako žensko torbico, se ob zapisanem pošteno zamisliš. Res ni treba, kot nam skozi zapisano odpira oči avtorica, da smo vedno atraktivne, empatične, iznajdljive, ljubeče, duhovite in kar je še tega, dovolj je, da preprosto – smo. Ko se bomo osvobodile vseh bremen oziroma – po njenem – dolgov, ki nam jih nalagajo družba, mediji, naši najbližji in tudi same, bomo končno svobodno zadihale. Z domiselnimi osrečki iz te knjige bo pot do te osvoboditve hitrejša in prijetnejša! > Vesna Sivec Poljanšek

Jesper Juul

OD KRUŠNIH DO BONUS STARŠEV

prevod: Alenka Veler

Didakta, 2019, m. v., 100 str., 24,99 €

Če ste že ali šele postajate del sestavljene ali ločene družine, je pred vami veliko naporov, težav in občasnih bolečin, ki se jim seveda ne izognejo niti starši v tradicionalnih družinah. Ampak Jesper Juul, razvpiti danski predavatelj, je tokrat ciljal predvsem na prve, na krušne, nadomestne oz. lepo povedano bonus starše. V večini evropskih držav si biološki starši tudi po razvezi delijo skrbništvo za otroka, zato vse več otrok doživlja, kakor da so »razcepljeni«. Starši in bonus starši se počutijo kot starši s polovičnim delovnim časom, za otroke pa to pomeni, da se morajo ukvarjati s tremi ali štirimi starševskimi personami istočasno, kar za nobenega od udeleženih ni lahko. Če si zares želite, da bi se otroci normalno razvijali, je zelo pomembno, da v novo družino poleg ljubezni in čuta za odgovornost prinesete tudi sposobnost obvladovanja konfliktov, razum in voljo do osebne rasti. > Beti Hlebec

Gordana Stojiljković

SAMA SI SI KRIVA

ilustracije: Maja Lesjak Gavriloska

Mladinska knjiga, zbirka Upanje, 2019, t. v., 128 str., 22,98 €

Intimne zgodbe treh žensk, ki so šle skozi pekel družinskega in partnerskega nasilja in so upale o tem tudi javno spregovoriti, je v spretno pripoved spletla novinarka Gordana Stojiljković, predgovor k rahločutno ilustrirani knjigi pa je zapisala Zvezdana Mlakar. Travmatične izkušnje o spolnih, fizičnih in psihičnih zlorabah bralca skozi dramatično nanizane utrinke hipoma postavijo v krut svet, ki ga nihče od nas ne želi zares poznati, pa vendar si pred njim nihče ne sme zatiskati oči. Kot je v uvodu zapisala avtorica pripovedi: »brez olepševanja, direkt v žilo«. > Beti Hlebec

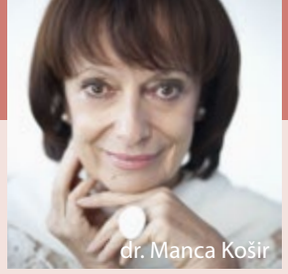
dr. Manca Košir

Carl Honoré

BOLJ STAR, BOLJ ŽIV

prevod: Vesna Hauschild
Chiara, 2019, m. v., 248 str., 22 €

Hvalnico počasnosti, prevedeno že v 34 jezikov in uspešnico tudi na Slovenskem, je danes slavni novinar in pisatelj Carl Honoré začel pisati, ko se je njegov sin razjokal zaradi večernega hitrega branja pravljice: »Še, očka!« Raziskovanje svetovnega gibanja, ki kljubuje kultu hitrosti, se srečno konča. Sin reče: »Očka, ni treba več brati, sem zaspan.« Pred časom je Honoré dopolnil 48 let in na zanj pomembnem igrišču za golf so mu povedali, da je najstarejši igralec. Zvilo ga je, oblila ga je tesnoba. Jaz, star? Ali bom sploh še lahko igral golf, bo to letom primerno? Tesnoba ga je pognala v raziskovanje staranja in pravkar smo dobili prevod njegovih potovanj in obiskov radoživih starih ljudi z različnih koncev sveta ter povzetkov znanstvenih študij v spodbudni knjigi *Bolj star, bolj živ*. Tudi ta knjiga prinaša srečen konec: »Skrbi so zdaj manj obremenjujoče, zdaj vem, da lahko s pravim odnosom do staranja v prihodnjih letih doživim še veliko lepega.« Juhej, vzklikam z njim, ko berem na zadnji strani Dela (18. 6. 2019) zgodbo 101-letnega Jožka Battestina, ki je proslavil izid svoje knjige z igranjem klavirja in pogovorom v domu upokojencev. Zdravil ne jemlje nobenih, pri 91 letih je naredil izpit za športnega pilota, pritoževanja ne pozna, in ko mu je spremljevalka namignila, da bi morda zaključil večer zaradi utrujenosti, ji je zatrdil: »Jaz nikoli nisem utrujen!«

Vse, kar nas obdaja v modernem svetu, zagovarja in pozdravlja mladost: jezik, oblikovanje, oglaševanje, tehnologija, umetnost, delo, učenje, šport, mediji, moda … našteva avtor medijske podobe, ki strašijo ne več mlade ljudi. A enako resnično je tudi videnje pozitivne plati staranja, življenje s polnimi pljuči do konca dni. Razlogov za optimizem je veliko, če le želimo delati to, kar pripomore h kakovosti življenja v pozna leta: trenirati možgane in telo! Jesti uravnoteženo hrano, piti zmerno in ne kaditi. Se čim bolj izogibati stresu. Predvsem pa negovati pozitiven pogled na svet in staranje, kar nam podaljšuje življenje za vrsto let, ugotavlja sodobna nevroznanost. Pa gojiti humor in se smejati, najbolje na svoj račun. S smejanjem krepimo svoj imunski sistem, smeh omili bolečine in preprečuje stresni odziv. Študija na Univerzi Akron v Ohiu je ugotovila, da so ljudje z dobrim smislom za humor živeli osem (!) let dlje od zamorjenih. Kot je rekel George Bernard: »Ne nehaš se smejati, ko si star. Star si, ko se nehaš smejati.«

Knjiga poka od veselja pri naštevanju primerov pozitivnih praks in zgodb starostnikov, ki znajo živeti s smislom. Carl Honoré jih je obiskal veliko in govorili so mu: stari smo toliko, kot se počutimo. Kar ne pomeni hlepenja po napeti koži (srce nima gub!), temveč sproščeno sprejemanje let in zmogljivosti brez estetskih posegov in skrivanja letnice rojstva. Vsi ti čudoviti ljudje v »najlepših letih«, torej pri osemdesetih, devetdesetih in sto, živijo svoj *ikigaj*, čarobno formulo dolgoživih otočanov z Okinave, ki so stari tudi 115, 116 let, a še vedno strastno delajo. Delajo na vrtu in delajo v skupnosti, saj so povezani v spoznanju, da je delati za dobro vseh nekaj najboljšega, kar lahko storimo zase. Tako v knjigi spoznamo babico, ki je iz umazanega okrožja Libanona ustvarila čisto okolico z lastnim zgledom zbiranja in ločevanja ter recikliranja odpadkov, številne športnike, aktivne še pri stotih letih, umetnike, znanstvenike, fotomodele … Za vse je značilno ne le treniranje telesa, temveč tudi možganov! Učenje novih stvari, uresničevanje mladostnih sanj in sproščeno uživanje v tem, kdor smo in kar smo, ne glede na to, kaj si drugi o tem mislijo. »Na staranje je treba pogledati kot na proces odpiranja, ne zapiranja vrat,« je prepričan Carl Honoré. In se zavedati, da »osrednja ovira pri usvajanju novih znanj v poznejšem obdobju življenja niso starajoči se možgani, temveč stereotipi, ki ubijajo našo samozavest in nam tako preprečujejo, da bi se odprli preskušanju novih stvari«.

Nihče ne bi rad umrl, ampak stari pa tudi ne bi radi bili … Strah pred staranjem je v bistvu strah pred minljivostjo in smrtjo. A če se bomo zavedali, da bomo tudi mi umrli, bomo veliko bolj cenili življenje, bili hvaležni zanj sleherni dan. Navdihujoča knjiga *Bolj star, bolj živ* nas nagovarja za radostno staranje v pravem času, ko se naša življenjska doba daljša. Da bi ta podarjeni čas dobro živeli, pa je potrebna radikalna sprememba družbene paradigme: »Treba bo na novo napisati čisto vsa pravila, ki se nanašajo na delo, medicino, finance, šolstvo, porabo, stanovanjske razmere, oblikovanje, podjetništvo in socialno varstvo.« Berimo novo knjigo Carla Honoréja, opolnomočila nas bo za lepo starost in boljši svet!

ZA ANGAŽIRANE BRALCE TO POLETJE IZ ZALOŽBE UMco

USPEŠNICA NEW YORK TIMESA
»ČE OMOGOČIMO ŽENSKAM, DA SE DVIGNEJO, DVIGNEMO CELOTNO ČLOVEŠTVO.«

IZJEMNA KNJIGA ENEGA IZMED VODILNIH SVETOVNIH MISLECEV
»MOJA NOVA NAJLJUBŠA KNJIGA.« – BILL GATES

PREJEMNIK NAGRADE ALBERT LONDRES, NAJVIŠJEGA FRANCOSKEGA PRIZNANJA NA PODROČJU NOVINARSTVA ZA LETO 2018!

Naročila: na spletni strani **www.bukla.si** • po telefonu 01/520 18 39 • po e-pošti knjigarna@umco.si • Knjige založbe UMco so na voljo tudi v bolje založenih knjigarnah. UMco

PAPEŽ FRANČIŠEK

O SREČI

Papeževe misli o srečnem življenju

prevod: Andrej Turk

Družina, 2019, t. v., 232 str., 19,90 €

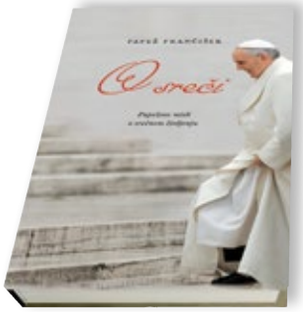

... žlahtno branje, prepredeno z življenjskostjo in iskrivostjo ...

V podivjanem tempu življenja, v želji po »boljšem« vsakdanjiku, ki človeka pogosto vodi le do (še) večjega pehanja za materialnim, ob tem pa ga v notranjosti pušča vse bolj praznega in revnega, se pogosto poraja vprašanje, kaj je sploh sreča. Je ta dandanes sploh mogoča? In kje jo najti? Na takšna in podobna vprašanja zna papež Frančišek vedno ponuditi odgovore, saj se s svojo empatijo zmore povezati z bistvom današnjega človeka. Prav zato mu pogosto namenja obilo pozornosti tudi v svojih govorih in sporočilih, zdaj zbranih tudi v tej knjigi. Ta predstavlja dragoceno branje tako za kristjane kot tudi vse druge, ki v danem trenutku potrebujejo »le« nekaj bodrila in neprisiljenih usmeritev, kam in kako naj obrnejo svoj življenjski kompas. Papež v svojih poslanicah, ustvarjenih za različne priložnosti, a z enim samim skupnim imenovalcem – obuditi v ljudeh dobro in jih ob tem spomniti na moč vere –, med drugim poudarja pomen hvaležnosti in osredotočenosti na (navidezno) drobne stvari, ob vsem tem pa se v svojih razmišljanjih dotakne tudi iskanja smisla življenja, ljubezni, posameznikovega poslanstva ter še marsičesa drugega. Žlahtno branje, prepredeno z življenjskostjo in iskrivostjo, tako značilnima za papeža Frančiška. > VESNA SIVEC POLJANŠEK

MICHAEL BREUS

MOČ PRAVEGA TRENUTKA

Odkrijte svoj najboljši čas za hranjenje, spolnost, umetniško ustvarjanje, jemanje zdravil

prevod: Mateja Malnar

Ara, 2019, m. v., 542 str., 29,90 €

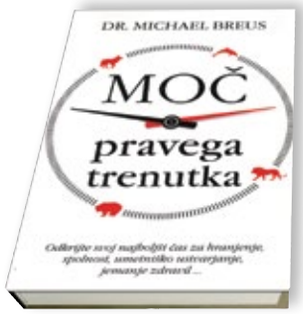

... kako doseči večjo učinkovitost in bolj skladen življenjski ritem ...

Upoštevanje dnevnih, cirkadianih ritmov pri načrtovanju svojih dnevnih opravil postaja nekaj, čemur tudi zdravniki in znanstveniki posvečajo vse večjo pozornost, na to temo pa je tudi pri nas že izšlo nekaj knjig, na začetku tega leta denimo *Kdaj*, ki jo je napisal Daniel H. Pink. Dr. Michael Breus se je v svoji knjigi *Moč pravega trenutka* splošnega človekovega pa tudi specifično posameznikovega dnevnega ritma lotil še bolj sistematično, saj na začetku knjige bralca povabi, naj z izpolnitvijo vprašalnika ugotovi, kaj je po kronotipu (delfin, lev, medved ali volk), potem pa skozi vso knjigo obdela različna področja človekovega delovanja, od odnosov, telesne dejavnosti in spanja pa vse do prehranjevanja, dela, ustvarjalnih aktivnosti itn. Breus vsako od aktivnosti naprej analizira splošno in večplastno, torej glede na generalni človekov biološki dnevni ritem, potem pa se ji posveti še s perspektive posameznega kronotipa. Knjiga o tem, kako lahko z relativno preprostimi (pre)razporeditvami svojih vsakodnevnih aktivnosti dosežemo ne samo večjo učinkovitost, temveč predvsem skladnejši življenjski ritem. > SAMO RUGELJ

JAK JAVNA AGENCIJA ZA KNJIGO RS totaliteta

Osveščevalno akcijo podpira Javna agencija za knjigo Republike Slovenije.

spremljajte na FB / www.facebook.com/50knjig/ / www.50knjig.si

Javne projekcije: Festival dobimo se pred Škucom, Stari trg, Ljubljana

nedelja, 21.7. 2019 ob 22.00 / sreda, 24.7.2019 ob 22.00.

PRIPRAVILA: Luana Malec, glavna urednica portala, Knjižnica Koper

Dobreknjige.si je spletno orodje za promocijo branja in dobre literature, namenjeno vsem, ki v poplavi literature iščete nekaj dobrega zase. Večkrat nagrajeno platformo s celovitimi, neodvisnimi priporočili dobrih knjig soustvarjamo v slovenskih splošnih knjižnicah v sodelovanju z literarno stroko in bralci.

Iščete dobra poletna branja? Obiščite Dobreknjige.si.

Bralci imamo lahko danes kar nekaj težav z izbiro knjig. Samo v Sloveniji jih vsako leto izide okoli 5.000, ob tem jih manjši del doživi kritiško presojo. Včasih se je v slovenski jezik prevajal le izbor kakovostnih knjig, tudi pisal ni vsak, saj je bil natis dražji, založniški standardi pa so bili »zakon«, ki ga je zaobšel le malokdo. Danes ni več tako. Knjiga je postala tržni proizvod, tako kot vsi drugi. To pomeni, da sta lahko tudi pri knjigi v ospredju dobiček in ekonomija obsega, žal pogosto na račun njene kakovosti.

V knjižnicah smo od nekdaj pripravljali priporočilne sezname gradiva v različnih oblikah, od preprostih tiskanih do kompleksnejših spletnih. Od tod do ideje skupnega priporočilnega leposlovnega portala za odrasle nas je ločil samo korak, ki smo ga konec leta 2014 ob podpori Ministrstva za kulturo naredili z vzpostavitvijo platforme Dobreknjige.si. Spletni verziji je nato v naslednjem letu sledila še objava aplikacij za prenosne naprave Ios in Android.

Začetni odzivi na portal, tako strokovne kot širše javnosti, so bili dobri in tako je še danes. Za njegovo vsebino skrbi odbor z desetimi regijskimi uredniki, knjižna priporočila različnih žanrov in zahtevnostnih stopenj branja pa prispeva več kot sto knjižničarjev iz vse Slovenije, zato se ne gre čuditi, da je tudi priporočil, objavljenih na portalu, že blizu 3.000. Spodbuden je tudi odziv uporabnikov. Veliko je pohval, padlo pa je tudi nekaj kritik in predlogov, ki nam pomagajo k izboljšavam. Morda je tudi zato obisk portala že ves čas v porastu, po zdajšnjem trendu bomo v poletnih mesecih presegli 15.000 ogledov dnevno.

Odločitev o tem, kaj uvrstiti na portal, je zaupana knjižničarjem-svetovalcem na portalu. Njihova priporočila, podobno kot v klasičnih knjižnicah, temeljijo na bralnih izkušnjah, poznavanju književnosti in tekoče pridobljenih informacijah s knjižnega trga, te pa so v okviru širšega projekta podprte s kontinuiranimi izobraževanji, posveti, z izmenjavo informacij in stališč.

Portal odlikuje tudi uporaben sistem filtriranja metapodatkov, ki bralcem omogoča hitro in enostavno iskanje po različnih kriterijih. Z anotacijami knjižničarjev, opisi bralnih doživetij, dostopnosti in zahtevnosti branja, z informacijami o literarnih nagradah, mnenji in ocenami bralcev, literarnimi kritikami, s predmetnimi oznakami in drugimi relevantnimi informacijami že sedaj dobro dopolnjuje slovenski knjižnični katalog.

A želimo si več. V uredništvu stremimo k portalu, ki bi uporabnikom bolje pomagal do ustrezne knjige in jih obenem vodil k raziskovanju, k iskanju novega in drugačnega. Veliko energije zato usmerjamo v študij bralcev, njihovih potreb. Eden od očitnih rezultatov dosedanjih raziskav je spoznanje, da morajo biti sistemi za opis in iskanje leposlovja večdimenzionalni, v obliki faset, da zadovoljijo raznolike potrebe bralcev. Pomembno je tudi, da podpirajo tako analitično iskanje leposlovja kot brskanje in iskanje po analogiji. Predvsem pa morajo bralcem omogočati tudi dostop do abstraktnih ravni pomena. Naš izziv je predvsem, kako v tak sistem vključiti vse tiste lastnosti knjig, ki so bralcem leposlovja pomembne in so bile do sedaj bolj ali manj prezrte, kot so umetniška in čustvena doživetja, toni, avtorjeve vrednostne sodbe in asociacije. Ta interpretacijski ali konotativni vidik opisa leposlovja bo zato predmet nadaljnjih raziskav.

Za celovitost knjižničnega portala je pomemben tudi glas literarnih kritikov. Že v kratkem lahko pričakujemo novo serijo izbranih kritik, ki jih bodo na portal tedensko prispevali Matej Bogataj, Aljaž Koprivnikar, Gaja Kos Osterman, Jasna Lasja, Maša Pfeifer, Goran Potočnik Černe, Žiga Rus, Veronika Šoster, Tina Vrščaj in Manja Žugman. Uredniški koncept načrtovanih objav, ki jih podpira Javna agencija za knjigo RS, smo oblikovali v sodelovanju z dr. Gajo Kos Osterman, predsednico Društva slovenskih literarnih kritikov, podpredsednikom društva Tadejem Meserkom in Majo Šučur, koordinatorko društva. Z rednimi kritiškimi objavami želimo na portalu izpostaviti najboljša dela aktualne produkcije leposlovnih del v slovenskem jeziku, zlasti izvirna. Pri izboru literarnih del bodo zato kritiki upoštevali kriterije, kot so slovenska in deloma prevodna produkcija zadnjih treh let, zvrstna in žanrska raznolikost pri izbiri del, svež, angažiran avtorski pristop pri vsebinski obravnavi aktualnih problematik, slogovna inovativnost in jezikovna neoporečnost.

Vse kritike, objavljene na portalu Dobreknjige.si, lahko bralci poiščete preprosto s klikom na filter ali iskalnik »Izbor literarnih kritikov«; filter je dostopen na vstopni strani portala, iskalnik pa v zavihku »Napredno iskanje«. Vabljeni k branju!

INTERVJU: ANEJ SAM IN BOŠTJAN PLESNIČAR

POGOVARJALA SE JE:
VESNA SIVEC POLJANŠEK

Vsestranskemu ustvarjalcu Aneju Samu ni vseeno – za naravo, živali in nasploh za svet, v katerem živimo! Prav zato so njegova dela, ki v ospredje postavljajo najrazličnejše odtenke lepote, prepletena z veličastnostjo vsega, kar v prehitrem tempu življenja tako radi spregledamo in tudi preslišimo. Ob tem celotni Anejev ustvarjalski opus v sebi nosi tudi močno noto družbene angažiranosti in odgovornosti, in prav v tej maniri je nastala tudi njegova najnovejša slikanica *Vsi smo lahko lepi*.

Že njen naslov zgovorno pove, kaj je njeno glavno vodilo, dodatno vrednost pa ji poleg samega besedila, zapisanega v avtorjevem značilnem (ponekod tudi ostrem) slogu, dajejo globoko izpovedne ilustracije slikarja Boštjana Plesničarja in pisane spremne besede ljudi z različnih področij delovanja in ustvarjanja.

Ob izidu slikanice *Vsi smo lahko lepi* smo zato spregovorili o lepoti in še čim s pisateljem Anejem Samom in slikarjem Boštjanom Plesničarjem.

»Koliko src vzvalovi ob ptičjem petju?«

ANEJ SAM
VSI SMO LAHKO LEPI
ilustracije: Boštjan Plesničar
Jasa, zbirka Onežimo svet,
2019, t. v., 72 str.

Bukla: Sodobni svet pogosto poveličuje zunanjo lepoto. Ste želeli s svojo novo knjigo ustvariti protiutež vsemu, s čimer nas nenehno pita družba, in z njo med drugim tudi poudariti, kaj je dejanska lepota in iz česa vsega je zares sestavljena?

Sam: Samo cvetovi razumejo govorico cvetov. Opazujoč prepletanje gora in dolin, razmerja in harmonijo neke stavbe, določene odnose barv ali uglašenost sestavin človeškega bitja, doživi plemenitilno ugodje le posameznik, ki je uglasil sestavine lastnega bitja. Z doživetjem Lepote je ustvarjena potreba po njej. Človek, ki doživlja Lepoto, skuša nered spremeniti v red, nesmislu vdahniti smisel – spreminjati stvarnost torej. Lepota je namreč močan dejavnik učlovečevanja. Zato vsaka država od nekdaj, sodobni svet posebej, poveličuje zunanjo pojavnost (velike hiše, bleščeče se trgovske centre, človeško telo, ki ustreza »duhu časa«). Z napačnim učenjem o Lepoti (istovetenje Lepote s pojavnostjo) odvračajo države prebivalstvo od življenjskih tem in ustvarjajo kič-človeka, obenem pa povzročajo, da družba ne more oploditi številnih talentov, visoke strokovnosti in neskončne dobroželjnosti oseb, ki so telesno »neatraktivne« in so samozatajevalne. To so boleče krivice do državljanov na višji ravni učlovečenosti. Zato opozarjam – tudi s to knjigo – na Lepoto, ki jo je oblikoval duhovni ustroj človeštva.

Bukla: Pa zna sodobni človek, ujet v vrtinec nenehnega hitenja in dolžnosti, sploh še ustaviti korak in občudovati navidezno majhne, a lepe stvari?

Sam: Snežinke plešejo in pojejo: *Nihče nas ne opazuje, svet je tako slep*. V razpoki neke skale Grintovca je neka cvetlica ustvarila kraljestvo neposnemljive lepote. Koliko nas je prišlo do nje, se zaustavilo, doživelo povišje duše?! Koliko src vzvalovi ob ptičjem petju? Od Sokrata naprej se človeški miselni dosegi nižajo, srca ogrobljajo. S tem, da ne opazimo »navidezno majhnih, a lepih stvari«, kot pravite, ropamo lastna življenja. Se oddaljujemo od Pratemelja. Od življenjskega smisla. In iščemo rešitev na napačni strani življenja – v zanikanju naravnih zakonitosti in večnih vrednosti.

Bukla: V knjigi *Vsi smo lahko lepi* omenjate poleg vsega, kar po vašem mnenju zajema dejansko lepoto, tudi drugačnost, saj je ta preprosto del naših življenj in je zato lepa. Se vam zdi, da jo družba zadnje čase vendarle bolj sprejema?

Sam: Moramo biti natančni. Dejstvo, da oseba na vozičku ne more biti lepa za družbo – spomnimo se oseb, ki jih je družba častila in jih danes časti kot lepe – je kazalec bolne družbe. Pripravljajoč pred desetletjem knjigo *Sijaj drugačnosti*, sem nekaj dni hodil tudi v Psihiatrično bolnišnico Polje. Nikoli nisem na enem mestu srečal toliko lepih oseb. Opazoval sem mladeniča, ki se je sprehajal v parku, ko so mu ptičke zletavale na ramena. Ta človek, Vili Lužar, je v prekratkem življenju napisal pesmi, dostojne Heineja ali Baudelaira. Nihče jih ni hotel pogledati – imeli so ga za norca (vesel sem, da jih nekaj živi z mojo knjigo *Sijaj drugačnosti*). Tako kot Lepoto evropska (in slovenska) pamet napačno razume in razlaga tudi drugačnost. In se dogajajo boleče krivice in družbena škoda. Drugačnost je lahko namreč na pravi strani življenja (izstopajoča estetiziranost, poudarjen občutek za pravičnost, smiselna nekonvencionalnost ...) ali na napačni (neučlovečen življenjski program). Evropa (in Slovenija) sprejema večinoma razčlovečajočo drugačnost. Tragično! Tudi to je bil motiv za knjigo *Vsi smo lahko lepi*.

Bukla: Torej vaša težnja po angažiranem pisanju, ki kot rdeča nit prepleta vsa vaša dela, ne le najnovejše slikanice *Vsi smo lahko lepi*, ostaja še naprej vaše osnovno vodilo tako pri knjižnem ustvarjanju kot tudi pri vašem drugem delu?

Sam: Patološko sočutje, nezreli optimizem, strpnost do fanatičnih razkrojevalcev življenja – nikoli ne bom iskal življenjskega smisla na tej stezi. Tabloidni intelektualci, postmodernistični relativizem, humanistični kič ali nauk Sokrata, Voltaira, Nietzscheja – te dileme nikoli ne bo. Tudi najnovejša slikanica to potrjuje.

Bukla: V okrilju društva Jasa povezujete podobno misleče umetnike z vseh vetrov, njihova besedila in ilustracije pa objavljate v knjižni zbirki *Onežimo svet*. Je v tem duhu prišlo tudi do sodelovanja s slikarjem Boštjanom Plesničarjem, ki je ustvaril ilustracije za vašo novo knjigo?

Sam: V Jasini zbirki *Onežimo svet*, ki jo urejam, so ustvarjalci – literati, likovni umetniki, misleci – ki lahko prispevajo k oneženju sveta. So moji prijatelji in tisti, ki me ne marajo. Ni pa pomembno, od kod izhajamo, temveč kam smo namenjeni. Tako se je v tem častivrednem krogu znašel slikar Boštjan Plesničar. Znašel se je, ker je umetnik. Ker stremi k poetizaciji življenja.

Bukla: Vaša dela so svojstvena in odstopajo od splošno začrtanih smernic ali modnih trendov, menda ste tudi vi takšni po naravi. Vam je omenjeno pomagalo tudi pri ustvarjanju ilustracij za slikanico *Vsi smo lahko lepi*, ker ste tako lahko na svoj način izrazili vse tisto lepo, o čemer je govora v omenjeni knjigi?

Plesničar: Izdelek se vedno približa naravi ustvarjalca. Sam v tekstu iščem »politično nekorektnost«, ki me inspirira, in potem rad koračim po neshojenih poteh. Moj ustvarjalni način se seveda izraža tudi v ilustracijah v tej knjigi.

Glede trendov se strinjam, v ilustratorstvu je trenutno trend prekomerne dodelave, ni spontanih »krokijskih« izdelkov ... Moti me tudi podcenjevanje bralca, saj so že otroci likovno kritična in estetsko zahtevna publika. Naveličani so lepote metulja, ki pristaja na rožici, želijo pa si tudi aktualne akcije (pokvarjen mobitel, nervozna učiteljica ipd.).

Bukla: Kaj je torej tisto, kar vas osebno tako presune od lepote, da želite to upodobiti tudi na slikarskem platnu?

Plesničar: Lepote ne upodabljam. Če hočeš prenesti lepoto na slikarsko platno, lahko postane kič. Zanimajo pa me – in jih zato tudi upodabljam – nenavadne situacije ter pozicije figur in pokrajine. Čeprav se komu lahko za trenutek zazdi, dela niso surrealistična, so le trenutki nenavadne figuralike, ki gestikulira neko dejanje.

Bukla: V slikanici *Vsi smo lahko lepi* so upodobljeni tudi nekateri vsem poznani literarni ali zgodovinski liki. Je za umetnika poustvarjanje tovrstnih obče poznanih likov, ki jih nosimo nekje v podzavesti, breme, ali pa, nasprotno, motivacija, da lahko na nov način upodobi nekaj kar že obstaja in nam je domače?

Plesničar: Seveda ni breme, je motivacija in izziv za drugačno interpretacijo že tisočkrat videnega. V slikanico sem še sam namensko rad vpletel klasične svetovne junake, like in dogodke in jih z neklasično upodobitvijo uporabil v duhu pisanja Aneja Sama kot »učno orodje« za bralce, ki bodo tukaj morda prvič srečali Michelangelovega Davida kot primer brezpokornega zdravega telesa ipd.

Malega princa sem recimo postavil v še ne videno situacijo, ko je v družbi z astronavtom, ki peče koruzo; posodobil sem ga v duhu časa, saj je recimo takrat, ko sem ilustriral knjigo, kitajska sonda ravno pristala na temni strani Lune. Cesar je bil v knjigah razgaljen že tisočkrat, a sem užival, da sem ga lahko uporabil za upodobitev gole zavedenosti in slepote. Kekec – »sokolar« se je zgodil, ker sem želel z znanim likom prikazati razsežnost in svobodo zdravega planinskega okolja in posledično radoživosti duha, ki ga pooseblja Kekec.

Bukla: Pri svojem delu menda nikdar ne uporabljate skic, ampak se lotite ustvarjanja takoj, ko se vam podobe porodijo v glavi. Je bilo tudi tokrat tako?

Plesničar: Skice za razvijanje zgodbe in prostora seveda uporabljam pri ilustriranju določenih tekstov, kot je denimo tisti za knjigo *Nežno srce*, kjer se glavni protagonisti pojavljajo skozi celo knjigo. Ker pa pri knjigi *Vsi smo lahko lepi* ni glavnega junaka, je vsaka ilustracija svoja zgodba. Ker je tekst zelo iskriv, dopušča pestro, morda na trenutke celo hudomušno interpretacijo. Skrivna nota zapisanega mi je dala impulz in vizijo, ki sem jo potem direktno prenesel na papir.

Bukla: Vaša likovna govorica naj bi, kot pravijo literarni kritiki, poleg vsega drugega izražala tudi komentar na sodobni svet in nas napeljala k razmišljanju. So prav v tej maniri ustvarjeni tudi nekateri liki in detajli v slikanici *Vsi smo lahko lepi*? Ste z intenzivnimi barvami in nekaterimi močno poudarjenimi kompozicijami med drugim želeli simbolično izraziti bistvo sodobnega sveta, polnega vsakovrstnih močnih impulzov?

Plesničar: Vsa umetnost komentira svoj čas in vsak avtor na svoj način. Vsak čas je poln močnih impulzov, se mi pa zdi, da trenutni še najmanj, ker živimo danes še najbolj leženo (najvišja življenjska doba, največja kupna moč ipd.).

Pri tej slikanici nisem uporabil močnih barv, ampak mehke, zato sem se odločil za akvarelno tehniko, ki omogoča senzibilno zlitje barv, ker sem upodabljal tekst o sinhronosti s samim seboj.

Zato tudi kontrasti niso niti ostri niti intenzivni, kompozicija pa je enostavna, slikana v prvem planu. Vsa ostrina in intenziteta, ki sta prisotni, sta karikirani v likih samih.

NAGRADI

PRIPRAVILO
DRUŠTVO SLOVENSKIH ZALOŽNIKOV

Sredi junija so se strokovnjaki iz knjižne panoge že sedemnajstič zbrali na letnem kongresu, ki ga organizira Društvo slovenskih založnikov. Poleg izobraževanja je namen vsakoletnega kongresa tudi druženje in izmenjava izkušenj. Na kongresu sta bili tudi podeljeni nagradi NAJ založnik in NAJ knjigotržec leta.

- NAJ založnik je Mitja Čander, direktor založbe Beletrina.
- NAJ knjigotržka je Petra Kirn iz podjetja Mladinska knjiga Trgovina.

NAJ založnik in NAJ knjigotržec leta

Foto: Matej Pušnik
Mitja Čander

Mitja Čander je že več kot dve desetletji gonilni in idejni motor založbe Beletrina (prej Študentske založbe), ki ves čas svojega obstoja poživlja slovensko knjižno pokrajino in je zaslužna za izid mnogih referenčnih domačih in prevedenih del, tako s področja leposlovja kot tudi družboslovja in humanistike. V zadnjih letih, ko je prišlo do upada založništva slovenske knjige, je Beletrina postala eden ključnih slovenskih knjižnih založnikov, ki tako s svojimi izdajami kot s celostnim pristopom pri delovanju na knjižnem trgu (ta se razteza od literarnih festivalov do portala elektronske knjige Biblos) postavlja standarde, ki jim marsikatere druge založbe lahko le sledijo. Prav leto 2018 je v zgodovini Beletrine po svoje prelomno, saj so vse leto ponujali številne knjižne izdaje, ki so odmevale pri kritikih in medijih in seveda tudi bralcih. S programom biografskih izdaj (biografija Milene Zupančič, Ivana Cankarja in Jožeta Plečnika ter avtobiografija Dušana Jovanovića) z dvodelnimi *Vzporednimi zgodbami* kot rezultatom večletnega založniškega projekta, s kresnikom za roman Draga Jančarja *In ljubezen tudi* ter z izidom in plasmajem najbrž najodmevnejše knjige lanskega leta *Belo se pere na devetdeset* Bronje Žakelj, ki je letos prejela nagrado kresnik, je Beletrina ustvarila eno najboljših knjižnih letin v času svojega obstoja, obenem pa pokazala, da je mogoče s kakovostnimi izdajami, zavzetim promocijskim pristopom in neomajnim spoštovanjem založniških standardov tržiti tudi visokokakovostne knjige.

Petra Kirn

Petra Kirn, vodja knjigarne v mestni knjigarni v Novem mestu, je skrbna, predana delu in sodelavcem, opravlja več vlog, ne samo knjigotrške, saj poleg knjigarne skrbi še za veleprodajni center v Novem mestu. Pri svojem delu dosega odlične prodajne rezultate. Knjigarna na Glavnem trgu v Novem mestu je postala tudi eno od kulturnih središč mesta. Ob tem pa skupaj s sodelavci iz Krke že vrsto let skrbi za organizacijo Dolenjskega knjižnega sejma, ki je glavni knjižni dogodek leta v tem delu Slovenije. Dolenjski knjižni sejem učinkovito povezuje dve na videz popolnoma različni gospodarski panogi, Petra Kirn pa je vez med njima. Vedno postreže s svežimi idejami, hitrimi in učinkovitimi rešitvami. Čeprav trdno stoji za svojimi odločitvami, vedno prisluhne predlogom. Je natančna in dosledna, hkrati pa vedoželjna, odločna in optimistična. Uživa pri delu z ljudmi, na sodelavke pa prenaša dobro voljo in pozitivno energijo.

Besedilo iz obrazložitve

Stephen Hawking

KRATKI ODGOVORI NA TEMELJNA VPRAŠANJA

prevod: Samo Kuščer
Učila International,
2019, t. v., 239 str., 19,90 €

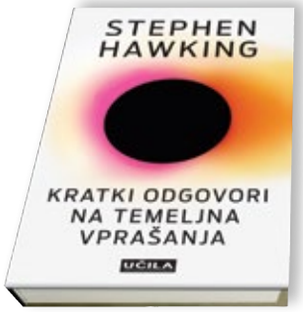

Stephen Hawking (1942–2018) je bil eden od tistih ljudi, ki se mu je v življenju zgodilo skoraj vse, kar se lahko zgodi živemu človeku, čeprav je sprva kazalo, da za to nima nobenih možnosti. Tega angleškega fizika imajo za enega od najbriljantnejših umov vseh časov, saj je znal o skoraj abstraktnih dimenzijah vesolja razmišljati in pisati razumljivo tudi za širok krog bralcev. Zaslovel je s knjigo *Kratka zgodovina časa*, potem pa napisal še nekaj poljudnoznanstvenih knjig za odrasle, s hčerko Lucy pa tudi serijo knjig za otroke. Delo *Kratki odgovori na temeljna vprašanja* je izvirno izšlo posthumno lani jeseni in ga lahko imamo za nekakšen Hawkingov mentalni testament. Pol leta pozneje ga dobivamo tudi v slovenskem prevodu, v njem pa nas popelje na sprehod po temeljnih in večnih vprašanjih človekovega (pre)bivanja, od nastanka vesolja, vsebine črnih lukenj in možnosti napovedovanja prihodnosti, prek izzivov umetne inteligence in vprašanja preživetja človeštva ter poselitve vesolja. Ko so ga vprašali po zamisli, za katero bi najraje videl, da se bi se uresničila, je dejal: »Rad bi videl, da bi razvili jedrsko zlitje, s čimer bi prišli do neomejenih količin čiste energije, rad pa bi tudi, da bi povsem prešli na električne avtomobile.« Samo upamo lahko, da se bo njegova vizija kdaj uresničila! > Samo Rugelj

Ben Brooks

ZGODBE ZA FANTE, KI SI DRZNEJO BITI DRUGAČNI 2

ilustracije: Quinton Winter
prevod: Maja Kogej
Učila International,
2019, t. v., 208 str., 19,99 €

... mladim lahko navdih ...

Poleg punc so zdaj tudi fantje dobili še drugo knjige iz uspešne serije za vse tiste, ki si drznejo biti drugačni. Pravijo, da take knjige spreminjajo življenja našim otrokom, da so zgodbe uspešnih posameznikov z različnih področij mladim lahko navdih. Tudi tokrat ne gre samo za slavne in medijsko priznane športnike, pevce, znanstvenike, pisatelje in filozofe, čeprav jih je veliko, med njimi se skrivajo tudi povsem običajni fantje in moški, ki so v odločilnih trenutkih svojega življenja znali narediti prave stvari, ki ob prvi prepreki niso vrgli puške v koruzo, pač pa so samozavestno vzeli svojo prihodnost v svoje roke. > Beti Hlebec

Stewart Ross

SHERLOCK NA DELU

prevod: Niki Neubauer
Mladinska knjiga,
2019, t. v., 256 str., 19,99 €

Izmišljeni detektiv iz pozne viktorijanske dobe je že dolgo kultna ikona pustolovskih zgodb, brez katerega si marsikdo ne more predstavljati dobre detektivke. Njegove dogodivščine lahko prebiramo v številnih romanih, stripih, mladinskih in otroških delih, da filmov in serij niti ne omenjamo. Zdaj je pred vami prav posebna knjiga, s katero lahko preverite svoje sposobnosti logičnega sklepanja v primerjavi z najslavnejšim detektivom na svetu. Petindvajset poglavij vsebuje zapise umorov, tatvin, prevar in drugih nečednosti s ščepcem ključnih namigov, na vas pa je, da si nadenete Sherlockovo čepico in razvozlate primer. Uganke bodo zanimive mladostnikom, ki jih vabijo skrivnosti in miselni izzivi, zagotovo pa bo knjiga zamikala tudi odrasle bralce, ki so odraščali z zgodbami o neugnanem Holmesu. > Vanja Jazbec

Barbara Bajd

MOJE PRVE SPOMLADANSKE CVETLICE

Preprost določevalni ključ
ilustracije: Jože Glad
Hart, 2019, m. v., 82 str., 18,90 €

Simpatična knjižica, preprost ključ za določevanje 68 različnih spomladanskih cvetlic (zelnatih rastlin), ki rastejo v Sloveniji od začetka maja naprej, vam bo v nahrbtniku prišla prav od naslednje pomladi dalje, sicer pa je dobrodošel vsakodnevni pripomoček, da na hitro ponovite razlike med navadno kalužnico in spomladansko lopatico ali pa med čemažem in šmarnico. Čudovite ilustracije in poudarjene posebnosti vam bodo pri tem v veliko pomoč. Prepoznavanje rastlin s ključem je primerno tako za odrasle kot za otroke, ki se naučijo opazovati podrobnosti v naravi in pri rastlinah, ne da bi jih bilo treba odtrgati. > Beti Hlebec

Jake Banfield

ČAROVNIŠKI TRIKI

s kovanci, kartami in vsakdanjimi predmeti

prevod: Niki Neubauer

Mladinska knjiga,
2019, pt. v., 120 str., 17,99 €

Učenje trikov ponavadi terja veliko branja, vaj in igralskih sposobnosti, vse to pa mladim bralcem in tudi vsem preostalim poenostavi uveljavljen čarovnik Jake Banfield v knjigi z nanizanimi dvainpetdesetimi čarovnijami. Nekateri triki so klasični in so nas osupnili že v preteklosti, drugi so manj znani, a še vedno dostopni vsakomur. Vsak trik je prikazan na dveh straneh, v nekaj preprostih korakih, z nazornimi fotografijami in poenostavljenimi opisi. To so triki s kartami (preizkusite na primer tistega z uročenimi devetimi kartami, kjer boste »začutili« ljubezensko karto prostovoljca), triki s kovanci (sijajen je oni s prilepljenim kovancem na hrbtni strani dlani), z vsakdanjimi predmeti (na primer vrtenje zapestja za krog in pol), na koncu pa je poseben razdelek za branje misli, v katerem se boste izkazali kot velik psiholog ali psihologinja. Knjiga, iz katere se prav vsak lahko nauči kakšne čarovniške potegavščine, s katero bo vzbudil začudenje. In nasmeh. > Žiga Valetič

Mike Goldsmith

VESOLJE

Enciklopedija z osupljivimi podobami vesolja

prevod: Niki Neubauer

Učila International,
2019, t. v., 160 str., 19,90 €

Obsežna enciklopedija o vesolju je razdeljena na pet poglavij. V prvem izvemo, kakšno je vesolje videti iz naše perspektive, drugo poglavje nas z Zemlje prestavi v širno Osončje, tretje pa celo onstran, do oddaljenih zvezd in zvezdnih skupin, četrto se loti zgodovine raziskovanja vesolja, peto pa usmeri v prihodnost. Kup zanimivih podatkov! Ste vedeli, da ima astronavtska obleka oz. vesoljski skafander kar 14 plasti? Ali si znate predstavljati, o kakšnih razdaljah govorimo; recimo nam najbližja zvezda je Sonce, ki je 8,1 svetlobne minute stran, medtem ko je naslednja najbližja zvezda Proksima Kentavra oddaljena kar 4,5 svetlobna leta. Bogat nabor informacij je opremljen z več kot 400 fotografijami, vključno z najnovejšimi posnetki satelitov in teleskopov, ki nazorno naslikajo prostranost vesolja. Zelo poučno! > Vanja Jazbec

ZNANOST

Guinness World Records

prevod: Matej Frece, Niki Neubauer, Dejan Vrhovec

Učila International,
2019, m. v., 216 str., 16,90 €

Posebna manjša izdaja *Guinnessove knjige rekordov* z naslovom *Znanost* prinaša najbolj ogabne, smrdljive, čudne in glasne fenomene, ki smo jih ustvarili ljudje ali narava. Začne se z vesoljskimi avanturami in čudesi (mogoče vas zanima, kdaj bomo prišli na Mars?), nadaljuje z najbolj skrajnimi pojavi na planetu Zemlja (veste, katera je najbolj zaudarjajoča rastlina?), nadaljuje se z robotiko, ki je očitno ena od pomembnih smeri v prihodnost (le kaj je »inteligenca rojev« in kaj so »robotske žuželke«?), nato pa že pridemo do posebnega poglavja, v katerem nam nora profesorja predstavita deset poskusov Izdelaj in poruši (halo – sadne baterije!?!). Sledijo živa čudaštva, najbolj sijajne iznajdbe in znanstvene skrajnosti, vmes pa seveda zmagajo najzanimivejši pojavi iz vsake nekaj vredne knjige rekordov: najvišji, najtežji in najhitrejši človek, pa seveda najglasnejše riganje in zapletena znanost prdenja! Divje divje! > Žiga Valetič

Anne McRae

ATLAS VESOLJSKIH PUSTOLOVŠČIN

ilustracije: MUTI

prevod: Maja Šukarov

Mladinska knjiga,
2019, t. v., 48 str., 19,99 €

Pred nami ni še eden od mnogih otroških in mladinskih priročnikov o vesolju. Atlas vesoljskih pustolovščin je pametno zastavljena interaktivna knjiga, primernejša za malo starejše šolarje (predvsem druga triada), vsekakor pa bo privabila tudi mlajše in starejše, skratka vse, ki jih mika dobesedno pokukati v vesolje. Atlas namreč preko brezplačne aplikacije omogoča ogled petdesetih posnetkov agencij NASA, ESO in ESA, kar bralcu še posebej približa delovanje vesolja. Hkrati priročnik seveda ponuja obilico najnovejših podatkov in zanimivosti o vesoljskih odpravah in raziskovanju vesolja ter razlage pojmov, kot so črna luknja, sila težnosti in svetlobna hitrost. Vso veličino vesolja je v ilustracije ujel kreativni studio MUTI iz Južne Afrike, ki je knjigo namenoma opremil z nazornimi in poučnimi ilustracijami ter smiselno z rahlim pridihom znanstvene fantastike. > Vanja Jazbec

Cath Ard

POSTANI ZNANSTVENIK; POSTANI ASTRONAVT

ilustracije: Sarah Lawrence

prevod: Slavica Jesenovec Petrović, Borut Petrović Jesenovec

Učila International, 2019, t. v., 48 str., 6,99 €/knjigo

Sveže prevedeni slikanici sta del poučne serije *Postani*, ki sta jo avtorici zasnovali z namenom, da bo otrokom približala različne poklice, predvsem tiste naravoslovnih smeri. Za zdaj lahko v prevodu beremo o astronavtih in znanstvenikih, čakamo pa še na slikanico o zdravnikih, programerjih, veterinarjih in mnogo drugih. Vsi so zasnovani kot priročniki, v katerih nadobudni bralci izvedo več o praktičnih spretnostih in znanjih, ki so potrebna, da bi opravljali enega izmed teh osupljivih poklicev. Za znanstvenika je potreben širok spekter znanja o zemlji, fosilih, letnih časih, kroženju vode in vremenu, rastlinah in živalih, (nevidnih) silah, zvoku, svetlobi, medtem ko se mora astronavt poučiti o vesolju, našem osončju in planetih, mednarodnih vesoljskih postajah ter življenju v vesolju. Priročnika sta zasnovana interaktivno, saj poleg teorije vključujeta tudi prakso; najdemo lahko vprašalnike in kup navodil za različne naloge in poskuse. Poučno in zabavno hkrati. > Vanja Jazbec

PRIPRAVILA: Ida Mlakar Črnič

»Počasnost pomeni, da se prilegamo času tako tesno, da sekunde padajo druga za drugo, kaplja za kapljo, kakor pri drobnem dežku nad skalovjem.«
(Gros, Frédéric: Počasnost. V: Filozofija hoje, Ljubljana: V. B. Z., 2017, str. 32)

Kako kaplja poletni čas? Počasneje. Tako, da nam ni treba posebej misliti nanj, ampak ga blagohotno opazujemo in mu lagodno in brez občutka krivde dopustimo, da jo včasih ubere po svoje. Ne prizadevamo si, da bi iztisnili iz njega vse, kar lahko. Ne porabimo vsake njegove sekunde za koristen namen. Razsipavamo z njegovim obiljem in ne trepetamo, kadar ga ravnodušno zapravljamo. Knjige nam pri tem pomagajo, meni litovski pisatelj in ilustrator Kęstutis Kasparavičius, avtor letošnje IBBY poslanice ob 2. aprilu, mednarodnem dnevu knjig za otroke. *»Knjige imajo namreč čudovito lastnost – pomagajo nam, da ne hitimo. Ko listaš po knjigi in se mirno zatopiš v njeno vsebino, te na lepem ni več strah, da bi vse neopaženo zdrvelo mimo tebe. Tedaj spoznaš, da se ti ni treba brezglavo mučiti z nepomembnimi opravili.«*

Moje poletne knjižne izbranke bodo s tega zornega kota vsaka na svoj način govorile o času. Tistem pospešenem, zunanjem, in onem drugem, notranjem, ki ga odšteva »ura brez kazalcev«.

Počasno kapljanje (knjižnega) časa

COLLIER, Kelly:
Štef in štafeta
ilustracije: Kelly Collier
prevod: Tina Mahkota
Zala, 2019, 40 str.

»Pomlad je. Štef obožuje pomlad, kajti to je čas za vsakoletni tekaton. Štef vsako leto zmaga, saj je njegovo telo ustvarjeno za tek! Nihče v gozdu nima daljših nog kot Štef. Ni čudno, da Štef vedno zmaga.«

Tekmovanje je vedno povezano s časom, ki ga merimo z uro štoparico. Ta narekuje drvenje in hitenje proti zastavljenemu cilju. Konj Štef, vajen zmagoslavja, je začuden, da se mora na tekmovanju pomeriti v štafetnem teku s polžem, raco in želvo. Kako pa naj s počasnelami in luzerji doseže zmago? *»Raca racá, želva leze. Polž je pa ... polž!«* tuhta Štef. A zgodba razkrije, da zmagovanje ni nujno samo doseganje zmagovalnih rezultatov, temveč še vse kaj drugega: na primer spodbuda, da se nekdo sploh premakne z mesta ... ali priložnost, da s svojim porazom prepustiš zmago nekomu drugemu. Zgodba kanadske ilustratorke, ki je ustvarila že dve slikanici o konju Štefu, je humorna in stripovsko zastavljena. Med vrsticami ponuja namig, da se najboljši dosežki lahko zgodijo tudi brez merjenja časa, ponavadi takrat, kadar pozabimo gledati na uro.

GALLASCH, Carrie:
Češnje
ilustracije: Sara Acton
prevod: Barbara Majcenovič Kline
Skrivnost, 2019, 32 str.

»V prijetnih nočeh zremo v zvezde in se otepamo komarjev. Babica pravi: 'Zdaj pa ne bo več dolgo.' Trkamo na lubenice, eno razpolovimo. Na nebo narišemo mavrico in se zazibamo v spanec pod migetajočimi se listi. Oče zašepeta: 'Mislim, da je čas.'«

Lirična slikanica dveh avstralskih avtoric je panorama trenutkov, ki se podobno kot na japonskih akvarelih z mehkimi, zgolj nakazanimi potezami linij in barv razlivajo v čustvena razpoloženja. Čas je predstavljen kot utrip vsakdanjosti, s pridihom poezije, pričakovanja in občudovanja narave, s katero živijo in dihajo vsi člani družine z dvema majhnima otrokoma, ki opazujejo drevo od cvetenja do zorenja češenj. Slikanica je hvalnica harmoniji in spokojnosti, kakršno doživljamo, ko izstopimo iz običajnega časa, se predamo občutkom, da smo, in se v ubranosti z naravo zlijemo v eno. Poetična je tudi pisava, sicer preprosta, ritmična, a z izvirnimi prispodobami. Čas in čar te slikanice je opazovanje drobnih sprememb, ki spokojno drsijo mimo bralca iz trenutka v trenutek, do večera, »ki zašepeta in pomaha s prsti«.

PROCHÁZKOVÁ, Iva:
Miši gredo v nebesa: --- a samo pokukat
ilustracije: Markéta Prachatická
prevod: Diana Pungeršič
Miš, 2019, 97 str.

»Čas je tekel. Pravzaprav ni tekel, s časom se je tukaj dogajalo nekaj silno nenavadnega. Ni tekel ne mineval, ni se vlekel – kot da ga sploh ne bi bilo. Če pa je bil, ni imel nobene veljave. Vse je bilo videti ves čas enako: kamilica ni dišala in odcvetela, drevesa so šumela in niso odvrgla listov, sonce je svetilo in ni zašlo, slapovi so ves čas bučali isto melodijo, trava je kar naprej zelenela, voda v potokih je žuborela in ni zamrzovala, nikoli se ni nič spremenilo.« (str. 49)

Večkrat nagrajeno češko pisateljico že poznamo po najstniškem romanu *Goli* (Miš, 2017), kratka zgodba *Miši gredo v nebesa* pa je namenjena otrokom. Avtorica jim z učinkovitimi in simboličnimi prispodobami naslika čas po smrti, v katerem se po tragičnem padcu v prepad znajde tudi miška Smukica. Ta na svoje veliko razočaranje odkrije, da časa v nebesih sploh ni. Kaj lahko stori živahna in razigrana miš drugega, kot da se vrne v življenje, a tokrat v podobi nekoga ... ki ji za časa prejšnjega sploh ni bil všeč.

Knjige imajo čudovito lastnost, da upočasnjujejo čas, če jih beremo počasi. Naj vam z njimi tudi počitnice trajajo dlje ...

Branje sodi k počasnim dejavnostim; je čas za premislek in upočasnitev, meni novinar in pisatelj Carl Honoré v svoji uspešnici:

»Tako kot pletenje in vrtnarjenje tudi sedenje in predajanje pisani besedi kljubujeta kultu hitrosti.«

(Carl Honoré: *Hvalnica počasnosti*, Ljubljana: Chiara, 2018, str. 186)

SVETINA, Peter:
Spoznal sem te po rdečih nogavicah
ilustracije: Krystyna Lipka-Sztarbałło.
KUD Sodobnost International,
2018, 35 str.

»Ljudje na pločniku so ostrmeli. Odprtih ust so stali in gledali velikanski obroč in velikanskega berača, ki ga je kotalil. Nikolaju Koperniku je padla zemlja iz rok in se odkotalila proti reki. Natakarji so obstali z naročenimi tortami na pladnjih, vozniki avtomobilov so pritiskali na radijske sprejemnike, če bodo po poročilih poročali o velikem kolesu in velikanu, ki ga toči po mestu. Še točaj v gostilni je pozabil zapreti pipo soda in pivo je teklo po ulici kot potoček.« (str. 30–31)

V slikanici vzporedno potekata realni čas dečka Timoteja, ki mora v varšavski hotelski sobi počakati na očeta, da se vrne s službenega sestanka, in domišljijski, ki se poljubno podaljšuje in razteza, kakor mu narekuje dečkova izmišljija. To je čas, ki ima moč, da spreminja in ukrivlja prostor, se z njim zlije v eno in obmiruje v »singularnosti«, dokler se oče ne vrne v hotel. Medtem ko mu Timotej pripoveduje, kaj vse je doživel na svojem domišljijskem potepu po mestu, ne da bi za hipec zapustil hotelsko sobo, tudi bralcem postane jasno, kaj imajo s časom opraviti Nikolaj Kopernik in rdeče nogavice. Preprosto: obstaja čas, v katerem fizikalni zakoni ne delujejo več in veljajo zakoni domišljije …

KARMEN JENIČ

ORIENTIRAJ SE PO SONCU

Družina, 2019, m. v., 189 str., 19,90 €

Karmen Jenič

Mladinski roman, prvenec, ki se ga zagotovo ne bi sramovali niti avtorji z obsežno bibliografijo, je napisala Karmen Jenič (1982). Že dolgo nisem brala tako toplega, nežnega, s humorjem ter z upanjem prežetega romana. Osrednji književni osebi – Bajta, mlada, ravno prav uporniška učiteljica slovenščine, s subtilnim posluhom za mlade, in Ilčo, fant, ki se zaradi prekrškov prešola na drugo šolo, sta »usodno« povezana. Spremljamo njuni prvoosebni pripovedi, ki se združujeta v skupni zgodbi. Kaj (za)komplicira življenje oseb v romanu (in v življenju)? Odnosi. In kaj olajšuje življenje oseb v romanu (in v življenju)? Odnosi. Pomembno je torej, kako vstopamo v življenje nekoga drugega. Pomembno je tudi, da se zares slišimo. Si pomagamo. Se imamo radi. Da nas ne vodi ego. Postavimo meje, kjer so potrebne, in jih podiramo tam, kjer nas ovirajo. Pisateljici je uspelo dobro orisati tudi stranske osebe – babico, Kolo, Saro in druge. Upam, da bodo po romanu poleg mladih, ki jim je roman v prvi vrsti namenjen, posegli tudi starejši – starši in učitelji. Zgodba opozarja na odtujenost v odnosih in brezbrižnost do sočloveka – zaradi tega je mlad človek pahnjen v iskanje samega sebe dostikrat na (samo) destruktiven način – slab vedenjski vzorec tako naenkrat postane navada. Zato babičini ajdovi štruklji in Bajtina toplina pomagata. Pomaga tudi Kolino nesebično prijateljstvo. In pomaga tudi dobra knjiga, kot je ta. Poletje bo dolgo, dodajte si jo na svoj bralni seznam in se orientirajte po soncu ter se napolnite z njim. Notranje topline ni nikoli preveč. > SABINA BURKELJCA

MAITE CARRANZA

POTI SVOBODE

prevod: Veronika Rot
Malinc, 2019, m. v., 280 str., 25 €

Sedemnajstletna Alexia je na prvi pogled tipična najstnica, ki ji srce hitreje utripa ob pogledu na Davida, postavnega vodnika skavtov. Ko jo ta povabi, da se mu kot pomočnica pridruži na poletnem skavtskem taboru v Pirenejih, je Alexia v devetih nebesih. A tu je potem še Kilian, ki je zaljubljen vanjo, ona pa do njega ne čuti kaj več od prijateljstva … Opisano je zgolj ogrodje zgodbe, ki v sebi nosi mnogo globlje stvari: tik pred odhodom na skavtski tabor Alexiina babica pove vnukinji zgodbo o svojem očetu, ki naj bi se v času frankizma skrival prav na področju, kamor zdaj odhaja taborit Alexia. Ta v želji po razrešitvi družinske skrivnosti babici obljubi, da bo poskušala najti kakšno koli sled za pred več kot sedemdesetimi leti izginulim pradedkom. Fantastičen roman, ki bralca spretno vrti med sodobnim časom in preteklostjo, obdobjem frankizma, je napisan izredno tankočutno in mojstrsko. Priljubljena španska avtorica, ki se lahko pohvali tudi z najprestižnejšo državno nagrado za mladinsko književnost, v svojem delu odkriva marsikomu neznane skrivnosti polpretekle zgodovine svoje države, vse skupaj pa nadgradi z življenjskimi modrostmi, ki med drugim vodijo do odločilnih spoznanj glavne protagonistke. Zares kakovostno branje za vse generacije! > VESNA SIVEC POLJANŠEK

JANA FREY

SVET ZA REŠETKAMI; Za zapahi pri šestnajstih

prevod: Aleksandra Ardalić
Grlica, zbirka Na robu, 2019, t. v., 170 str., 19,75 €

Nemška otroška in mladinska pisateljica Jana Frey (rojena 1969 v Düsseldorfu) se ponaša s precej zavidljivim knjižnim opusom, v slovenščino je prevedenih devet njenih del, vsa s področja problemske literature. Njene zgodbe odpirajo zahtevne in tabuizirane teme o težavah mladostnikov, od drog, do prehranskih motenj, samomorilnosti, izključenosti iz družbe, samopoškodovanja … Petnajstletni Julij odrašča pri depresivni, v alkoholne hlape zaviti in predebeli mami, ki po tem, ko jo je zapustil zadnji partner, ne najde več pravega razloga za življenje. Najstnik je žrtev slabih socialnih razmer in se v stiski zateče na ulico, kjer hitro pade v krog mladostniškega nasilja in kriminala. Zgodba temelji na resničnih tragičnih dogodkih, a epilog daje nekaj upanja … > RENATE RUGELJ

Na pomladnem srečanju Sodobnosti so tudi letos pred nabito polno dvorano v Stari mestni elektrarni podelili tri pomembne nagrade, tri, pravzaprav štiri »sončnice na rami«, vsako v vrednosti tisoč evrov.

Nagrajene tekste si lahko preberete v *Sodobnosti* št. 5., mi pa nagrajencem iskreno čestitamo in na kratko povzemamo iz obrazložitve komisije.

SONČNICE NA RAMI za leto 2019

► **SONČNICO NA RAMI za SPODBUJANJE VESELJA DO BRANJA za leto 2019 je prejela: Savina Zwitter**

Savina Zwitter je ime, ki je že zdavnaj preraslo prostore šolske knjižnice. Čeprav verjamemo, da se večina idej in izzivov porodi prav tam. Med dijaki. Med dijaki, od katerih se pričakuje, da že zmorejo razumsko in poglobljeno branje zahtevnejših besedil. In mag. Savina Zwitter jim zna z inovativnostjo odškrniti nova vrata, jim predstaviti drugačne ideje, jih usmeriti na še neprehojeno pot. Na Gimnaziji Bežigrad vse leto potekajo različni projekti, namenjeni branju. Pridružili so se evropski akciji Brati gore, Medgeneracijskemu branju, Noči knjige … Mag. Savina Zwitter je tudi predsednica Bralnega društva, članica žirije Knjigovanja, ob Borisu A. Novaku soavtorica delovnega zvezka za izbirni predmet bralni klub za 7., 8. in 9. razred osnovne šole in številnih drugih strokovnih člankov in prispevkov.

► **SONČNICO NA RAMI za NAJBOLJŠO KRATKO ZGODBO leta 2019 je prejela: Cvetka Bevc za *Prelet galebov***
Žirija: Dušan Šarotar (predsednik), Katja Klopčič, Tone Peršak

Vsako pisanje, tako kot življenje, torej vsaka uspela umetnina, v sebi nosi nekaj strašnega, presunljivega in nedoumljivega, mitskega. **Cvetka Bevc** v kratki zgodbi *Prelet galebov* s pripovedovalsko veščino in jezikovno tekoče izpiše zgodbo o večnem iskanju smisla, navdiha in ljubezni. Kratka zgodba lahko razkrije tudi veliko zgodbo. Žirija je med številnimi zgodbami, ki so prispele na letošnji natečaj revije *Sodobnost*, soglasno izbrala zgodbo Cvetke Bevc *Prelet galebov* za najboljšo.

► **SONČNICO NA RAMI za NAJBOLJŠI ESEJ leta 2019 sta prejela: Tina Vrščaj za esej *Varno pospravljeni* in Jure Vuga za esej z naslovom *Kelih, ki ogroža krzno*.**
Žirija za esej: Alenka Urh (predsednica), Evald Flisar, Jože Horvat

Čeprav sta eseja *Srečno pospravljeni* Tine Vrščaj in *Kelih, ki ogroža krzno* Jureta Vuge po tematski in slogovni plati na moč različna, imata pomembno stično točko – oba spretno tematizirata določene načine človeškega bivanja, ustvarjanja in povnanjanja miselnih svetov.

Tina Vrščaj v svojem eseju premišljuje fantazmagorično naravo svetovnega spleta in se z veliko mero dandanes skorajda neizbežne osebne vpletenosti v predmet razmisleka sprašuje, kaj ta poleg časa jemlje naši resničnosti ... **Jure Vuga** v metaforičnem mišljenju ugleda polje pojmovne svobode, ključno za vse ravni bivanja in razumevanja stvarnosti, od umetniških stvaritev do znanstvenih odkritij. Z izjemnim poznavanjem zgodovine misli premišljuje temeljno bogastvo pesniškega jezika in njegovo zmožnost prevajanja stvarnosti v avtentično občutje ...

Besedilo iz utemeljitve žirije

SHARON CREECH
ZA DVE LUNI HODA
prevod: Ana Ambrož Strle
Grlica, 2019, t. v., 255 str., 27,95 €

To je zgodba o deklici Salamanci (Sal), ki s svojima neobičajnima dedkom in babico potuje od Ohia do Idaha, da bi obiskala mamo, ki je pred časom zapustila družino. Vožnja čez Ameriko je odlična priložnost za zbliževanje z ljubljenima starima staršema, ki ju je Sal po selitvi z očetom s podeželja v mesto precej pogrešala. Vnukinja živahno pripoveduje zgodbe o svoji novi prijateljici Phoebe in njeni družini, s tem pa tudi o svojem novem življenju z očetom in njegovo prijateljico. Ko babico proti koncu poti zadene kap, mladoletna Sal sama nadaljuje vožnjo, saj noče zamuditi maminega rojstnega dne, in potovanje dobi povsem nepričakovan obrat. Večplastna pripoved, ki poleg zgodbe v zgodbi prinaša tudi veliko indijanskih, starogrških in drugih kulturnih referenc. > BETI HLEBEC

IGOR KARLOVŠEK
POBEG; Ognjeno pleme, knj. 1
ilustracije: Marina Gabor
Miš, 2019, t. v., 271 str., 28,95 €

Neustrašen slovanski vojskovodja Ognjen ne uboga ukaza čislanih starost in se noče vrniti v naselbino, kjer trenutno bivajo pripadniki njegovega bratstva. Z vse bolj izurjeno vojsko Slovanov, ki se ji poleg Antov pridružijo tudi Obri, še naprej uspešno prodira proti Bizancu in osvaja nova ozemlja ob Donavi. Staroste želijo kaznovati njegovo neposlušnost in mu zajamejo otroke, ki živijo pri babici, saj sta obe Ognjenovi ženi umrli. Najstarejša hči Ajda, na pragu prehoda iz deklice v mlado žensko, pregovori iznajdljivo babico Rado, da vsem petim otrokom pomaga pobegniti. Nenavadna druščina, ki jo poleg trpežne babice sestavljata še Ajdina mlajša sestra Mila in razposajeni bratje trojčki, Plamen, Vlado in Vuk, se tako znajde na dolgem begu v neznano. Ajdin zdravilski dar jih reši pred barbarskim plemenom, ki jih želi zasužnjiti, Milina volkulja jih ubrani pred medvedom, ki jih napade neko noč, lovske spretnosti trojčkov jim pomagajo prestreči majhno divjad in perjad, s katero se hranijo … Sodelovanje, ljubezen, iskrenost in pogum jim pomagajo prebroditi marsikatero oviro, ampak koliko zim bodo kljub svojim nenavadnim sposobnostim sploh v stanju preživeti in kdo jim bo nudil varno zavetje? Prvi naslov iz nove domače serije je res prijetno knjižno presenečenje in avtor, ki so mu blizu tako zgodovina kot slovanska mitologija, obljublja še štiri nadaljevanja, zato se kmalu nadejamo njihovih novih dogodivščin. > RENATE RUGELJ

VALÉRIE PERONNET
TIPPI; Moja knjiga o Afriki
prevod: Alenka Moder Saje
Učila International, 2019, t. v., 144 str., 19,99 €

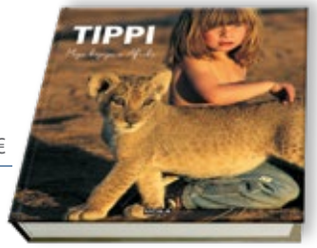

Neobičajna divja deklica, Tippi Benjamine Okanti Degre (rojena leta 1990 v Afriki), skozi čudovite fotografije prvoosebno pripoveduje vznemirljivo zgodbo o prvih desetih letih svojega življenja med divjimi živalmi in afriškimi plemeni. Njena starša, francoska filmarka in fotograf, Sylvie in Alain Degre, sta več let pred rojstvom prvorojenke v puščavi Kalahari snemala in fotografirala močvirske mačke, zato ni čudno, da sta tudi rast svoje hčere načrtno dokumentirala in poleg pričujočega fotografsko bogatega albuma je nastala tudi večdelna televizijska serija in več filmov o njenem otroštvu, tako tesno povezanem z divjimi živalmi. > RENATE RUGELJ

Rubriko pripravlja: Janja Vidmar

Janja Vidmar

Ryrych Katarzyna

REPINČEVO POLJE

prevod: Klemen Pisk; ilustracije: Grazyna Rigalli
Zala, 2019, t. v., 179 str., 27,99 €

V čudovit jezik ujete zgodbe o tem, kako stvari na prvi pogled pogosto niso takšne, kot so v resnici. Izjemno srčna knjiga (otroška knjiga leta 2017 po presoji poljske sekcije IBBY), ki bralcem v slogu mojstrske slovanske pravljične tradicije, a na sodoben način, skozi zgodbe otrok z roba Repinčevega polja (obrobja velikega mesta) in srčnih odraslih v podobah stare ženice (čarovnice), skrivnostnega prišleka v dolgem temnem ogrinjalu (Dr A Kula), nove (pogumne, igrive in dobrosrčne) učiteljice naravoslovja (in njene Črke) in še nekaterih, govori o sprejemanju drugačnosti, o prijateljstvu in pogumu, o dobrosrčnosti in o tem, kako ne v stiski ne v radosti nismo sami. > Ana Kosirnik

Juan José Millás

MOJA RESNIČNA ZGODBA

prevod: Marjana Šifrar Kalan
Malinc, 2019, m. v., 96 str., 18 €

Drobna knjižica prinaša tragično zgodbo najstniške nepremišljenosti. Kako hitro se lahko zgodi nesreča in kako težko je z občutki krivde »normalno« živeti naprej, sploh če si star dvanajst let in sploh če svoje skrivnosti ne moreš zaupati nikomur in se povrhu vsega še ubadaš z občutki krivde za ločitev staršev. Prvoosebni pripovedovalec takoj na začetku prizna, da je s frnikolo, vrženo z mostu, povzročil avtomobilsko nesrečo s smrtnimi žrtvami, deklica Irene, ki je preživela, pa je ostala iznakažena. Naš junak po naključju ugotovi, da Irene hodi v bližnjo šolo, in kot bi si želel nasuti soli na svojo rano, pohabljeno deklico zasleduje več let, dokler se ne zbližata … Včasih so neizrečene reči najpomembnejše. Millas, ki sodi med ugledne španske sodobne ustvarjalce, se tokrat prvič predstavlja slovenskim bralcem, spremno besedo temu kratkoproznemu besedilu pa je premišljeno zapisala Barbara Pregelj. > Beti Hlebec

Milan Petek Levokov

LOV ZA TEMPLJARSKIM ZAKLADOM

ilustracije: Igor Šinkovec
Mladinska knjiga, zbirka Knjižnica Sinjega galeba, 2019, t. v., 264 str., 27,99 €

Foto: arhiv MK
Milan Petek Levokov

V ospredju avanturistične mladinske proze je običajno napeta dogodivščina z zavidljivo stopnjo tveganja, v katero se (nehote) zapletejo glavni književni liki, ki zatem s svojo bistrostjo, neumornostjo in iznajdljivostjo rešujejo na prvi pogled brezupno kolobocijo nevarnih zapletov. Kljub slikoviti zgodbi so dogodki in liki večinoma slikani črno-belo, s stopnjevanjem napetega pričakovanja in ugodnim, pravičnim razpletom, ob katerem si mlad bralec olajšano oddahne.

Zadnja leta je ta mladinski žanr narahlo oplazila recesija, kot bi ga izpodrivali na eni strani problemska in na drugi fantazijska literatura. Že zato je zajeten Levokovov roman (258 str.) dobrodošla novost za vse ljubitelje pustolovk in prava osvežitev na področju žanrske literature za mlade.

Izjemno plodovitemu avtorju dela za otroke in mladino še zdaleč niso neznanka, saj za mlade bralce neumorno piše pravljice, slikanice, uganke, zgodbe in romane, toda na izid omenjene knjige, s katero se je že leta 2016 uvrstil med nominirance za nagrado modra ptica, je vendarle moral čakati kar dve leti. Nič ne de, v delu tako dosledno upošteva vse zakonitosti žanra, da se zdi, kot bi brali otroške spomine slavnega Indiane Jonesa: glavnemu junaku, 12-letnemu Marku, se na pragu šolskih počitnic, kamor je časovno tudi najpogosteje umeščeno dogajanje mladinskih pustolovk, podre ves svet ob novici, da bo poletje prečemel doma in ne na morju s prijatelji. Da bi bila mera polna, mu bosta kri pila samo mlajši brat, šestletni Blaž, in Markova vrstnica Nika, ki bo z mamo ves mesec svetila na obisku, saj sta njena in Markova mama prijateljici že vrsto let. Toda z Niko v Markov dom prifrfota tudi prav posebna obiskovalka, udomačena vrana Pika, ki se pozneje, v vrtincu dogodkov, izkaže za nenadkriljivo detektivko in pomočnico. Ko smo že pri značilnostih pustolovskega žanra: med reševanjem niza zapletov male detektive onemogoča nepridiprav, ki ni iz naših logov, temveč je za njim razpisana celo mednarodna tiralica.

Dogajanje je postavljeno v domač okoliš, natančneje, v Marof; po avtorjevih besedah gre za okolico Ptuja, po Markovih pa za majhen kraj, v katerem človek po dobri uri ogleda le še zdolgočaseno zeha in se sredi puščobe preklada sem in tja. Vse je zanič, z izjemo slaščičarne, seveda. Tamkajšnje kremne rezine prekašajo še blejske!

Toda izkaže se, da domišljijo krajanov že desetletja buri legenda o skrivnostnem, davno zakopanem zakladu, vmes menda celo odkritem in zatem znova zapravljenem, tokrat se zdi, da za vse večne čase. Seveda nič ni za vekomaj izgubljeno, kadar v dogajanje posežejo resni detektivi na počitnicah.

Razburljiva pripoved teče gladko, členjena je s podnaslovljenimi poglavji, ki zbujajo vtis filmskih sekvenc. Pripovedovalec je vsevedni, jezik pa nezapleten, podrejen toku zgodbe in okleščen zapletenih podredij, ekspresivnosti in metaforike, tako kot pritiče pravim pustolovkam.

Mlad bralec bo med branjem kaj hitro pozabil na telefon, konzolo in računalnik, saj se v prepričljivi zgodbi tare prigod, ki se odvijajo s tolikšno naglico, da je knjigo priporočljivo brati leže v senci, s hladno limonado pri roki.

Medtem ko knjigo nevsiljivo dopolnjujejo odlične črno-bele ilustracije Igorja Šinkovca, same dogodivščine nemara najbolje povzame kar inšpektor Jager, eden od odraslih likov v knjigi, ki se ne more načuditi neverjetni zgodbi: »Trije otroci so našli templjarsko zlato, rešili uganko …« Ah, ne, vsega pa ne smem razkriti!

Knjigo kar pogumno vzemite v roke, vse opisano namreč še dodatno začinijo vznemirljiva zgodovinska dejstva, ki bi že v teh poletnih počitnicah znala marsikoga spodbuditi k raziskovanju in odkrivanju zakladov v lastnem okolišu.

V iskanju zakladov minejo počitnice kot blisk. Le vrane pustite pri miru, bistroumne so, vendar zamerljive ☺.

INTERVJU: ANDREJ ROZMAN ROZA

POGOVARJALA SE JE: JANA ZIRKELBACH

Andrej Rozman Roza je umetnik, ki ga slovenski javnosti ni treba posebej predstavljati. Roza je prisoten v literaturi in na gledališkem odru kot dramatik in prevajalec. Letošno pomlad je bil za knjigo *Pesmi iz galerije* nagrajen z desetnico, eno najvidnejših domačih nagrad, ki se podeljuje za najboljše izvirno otroško ali mladinsko delo v poeziji ali prozi. Ob tej priliki sva se pogovarjala o knjigi, njenem nastanku, posebnostih in še o čem.

»Odzivi so, celo kakšni starši me kdaj kaj pohvalijo.«

ANDREJ ROZMAN ROZA
PESMI IZ GALERIJE
ilustracije: Jakob Klemenčič
Narodna galerija,
2018, pt. v., 138 str., 17 €

Bukla: Roza, čestitke za desetnico, vesela sem, da so bile *Pesmi iz galerije*, ki so v našem prostoru nekaj posebnega, nagrajene. Pojdiva čisto na začetek. Kako se je porodila ideja o pesmih, ki bi bile napisane na slikarska dela?

Roza: V Narodni galeriji sem pred leti za 8. februar recitiral svoje pesmi in potem sem še nekaj komentiral slike in nato je Kristina Preininger, kustosinja v Narodni galeriji, zadolžena za izobraževanje in popularizacijo, predlagala, da bi na podlagi slik iz Narodne galerije napisal serijo pesmi, ki bi izšle v knjigi. Takrat sem razlagal tisto Langusovo sliko *Primičeva Julija z bratom Janezom*, kjer Julija drži v naročju kokoško, kokoška pa me je nekako spomnila na Slovenijo. Malo sem se pohecal in napletel to zgodbo, ki sem jo kasneje tudi uporabil v pesmi, no, in potem me je poklicala Kristina z idejo o pesmih. Pogovarjala sva se, da bi napisal vsaj kakšnih trideset takšnih pesmi. V istem tednu si me poklicala tudi ti, če bi za Pil pisal kakšne pesmi za mularijo. Zdelo se mi je fino, če se to nekako poveže in bi pesmi najprej izhajale v Pilu. Potem sta se pa ti in Kristina dogovarjali, kako bi ob pesmih na kratko predstavili še slikarje in umetniško delo. In nastali so ti članki v Pilu.

Bukla: Ki so bili tudi presenetljivo dobro ocenjeni med mulci.

Roza: Ja, fajn, kaj naj rečem. No, spomnim se, da sem za začetek nove sezone Pila, se pravi septembra 2015, predvidel pesem na eno drugo sliko, potem sem pa pomislil, da bi na september, ki je tudi začetek šole, najbolj ustrezala Marija Terezija, znana po uvajanju obveznega šolanja.

Bukla: Ste potem že ob Kristinini ideji načrtovali, da bodo to bolj pesmi za otroke?

Roza: Ja, to je bila želja Narodne galerije, da so pesmi za najstnike, ne ravno za otroke. Za tiste na koncu osnovne šole, osmi in deveti razred, ne pa za predpubertetnike. Ker za njih je že *Gal v galeriji*, to pa naj bi bilo bolj za mladostnike. Nekatere so seveda primerne tudi za mlajše, a ko sem enkrat vodil po galeriji šestošolce in jim bral nekatere pesmi, sem videl, da jim je treba še marsikaj razložiti, da razumejo. Nekatere besede se jim zdijo težke oziroma jih ne poznajo, na primer *slikarski opus* ali *blues*. A nekatere bi morale biti povsem razumljive tudi mlajšim, na primer Marija Terezija ali Karingerjev avtoportret z ženo in psom. Večina jih je za starejše. A se je zgodilo, da je na eni izmed predstavitev za mlajše k meni stopil temnopolti fantek in mi rekel: »Tisto o zamorki ste pa zelo dobro napisali!« Te pesmi njim nisem bral, a sem po tistem ugotovil, da je čisto razumljiva tudi za šestošolce, zanj pa je bila sploh zanimiva, ker je temnopolt, kar je pri nas v Sloveniji bolj redkost, in se ga je zato še toliko bolj dotaknila.

Bukla: Pesmi ste pa pisali bolj sproti, tako kot so izhajale v Pilu, ne naenkrat.

Roza: Ja, bolj počasi je šlo, vmes sem delal še druge stvari.

Bukla: Kako pa ste izbrali slike, na katere ste potem napisali pesmi?

Roza: V bistvu sva jih skupaj s Kristino. Šla sva skozi galerijo, pa mi je bolj ona izbirala, no, predlagala mi je, katere se ji zdijo še posebej pomembne, pripovedovala zgodbe o njih, marsikaj zanimivega o slikarjih, nastanku slik, motivih, ljudeh takratnega časa. Odgovarjala je tudi na moja vprašanja, skratka marsikaj uporabnega mi je povedala, kar sem potem uporabil v pesmih.

Bukla: Ampak nekatere ste pa tudi sami izbrali, po svojih željah?

Roza: No, ja, seveda. Absolutno sem jih tudi sam izbiral. Recimo za november, ko imamo dan mrtvih in noč čarovnic, se mi je zdelo zelo primerno Metzingerjevo *Obglavljenje sv. Janeza Krstnika*. No, ta pesem vsekakor ne bi smeli biti za ta male, ker je slika res krvava in so jo tudi že dali ven iz stalne zbirke, ampak meni se je pa zdela zanimiva zaradi grozljive zgodbe, kako je Salome prišla do želenega poljuba. Potem se mi je zdelo zanimivo na primer *Marijino oznanjenje* Helene Vurnik, ki ni last Narodne galerije in je bilo takrat slučajno na gostovanju. Ta slika se mi je zdela fascinantna zaradi secesijskega stila in sodobne upodobitve angela, ki izginja kot pri dvojni ekspoziciji fotografije. Poleg tega sem želel imeti tudi ženske slikarke, ki jih ni v Narodni galeriji niti za prste ene roke. Hotel pa sem imeti tudi kakšno temeljno katoliško temo, saj so bile te zelo pomembne za razvoj slikarstva.

Bukla: Se pravi, tudi sami ste izbirali slike na podlagi všečnosti, pa tudi na podlagi zgodbe, o kateri ste kaj zanimivega izvedeli. Ste tudi sami raziskovali še kakšne podrobnosti o slikah?

Roza: Seveda sem tudi sam še kaj prebral, nekaj knjig mi je posodila tudi Kristina. No, nekaj sem pa tudi izvedel po spletu, marsikakšna slika je tudi na Wikipediji, pa tudi same slike so na spletu, Narodna galerija ima celo zbirko dostopno na spletu, nekatere slike sem tudi fotografiral, da sem si sliko potem tudi doma temeljito ogledal. V resnici so nekatere slike kar majhne, na primer slika Pavla Künla *Ribji trg*, pa še visoko je postavljena, bi si moral s pručko in povečevalnim steklom pomagati, da bi si jo lahko natančno ogledal v galeriji, a sem si jo namesto tega dobro ogledal na internetu in odkril mnogo detajlov, ki jih sicer ne opaziš. Še Kristina ni vsega opazila. Te komaj opazne izključno ženske postave so mi bile pomembne za del zgodbe, ki sem jo vpletel v pesem o tej sliki.

Bukla: Ste morali kar dobro pogledati sliko, jo raziskati, prebrati kaj o njej, da ste lahko napisali pesem. Ni to tako enostavno, kot se zdi ali kot si bi lahko marsikdo predstavljal. Sliko pogledaš in napišeš pesem.

Roza: Ja, gotovo. Na primer o Mušiču sem moral kar dosti prebrati, ga nisem dobro poznal, se izobraziti, da sem lahko potem kaj napisal. In sem imel srečo, ker imajo v Narodni galeriji njegovo stalno razstavo, h kateri sodi tudi zelo zanimiv televizijski intervju, ki ga je imel z Mušičem Jože Hudeček. Tako me je pri Mušiču na koncu najbolj fasciniralo to, da je vse slikal po spominu. Vse je moral najprej v sebi predelati, nič ni slikal direktno.

Bukla: Mogoče veste, če je še kakšen tak primer v slovenski literaturi, da bi kdo takole na neko umetnost, na primer na slike, napisal zbirko pesmi? Celo zbirko, ne le eno pesem. Ker posamična umetnija je seveda že koga tako navdušila, da je napisal pesem, ampak takole sistematično, kot je vaše zdajšnje delo, pa ne. Ali se motim?

Roza: Ja, v Narodni galeriji to imajo. Na primer Boris A. Novak in pa Svetlana Makarovič sta že pred mano pisala verze o njihovih slikah.

Bukla: Svetlanin *Gal v galeriji* je sicer zgodba.

Roza: Ja, ampak če se prav spomnim, je v verzih. Doma imam tudi zelo zanimivo češko knjigo, ki govori o zgodovini modernega slikarstva v stripu.

Bukla: No, saj tudi v *Pesmih iz galerije* so opisi slik začinjeni še z duhovitimi stripovskimi vinjetami ilustratorja Jakoba Klemenčiča.

Roza: Ja, malo stripovskega je tudi v tej knjigi.

Bukla: Kako pa se vam je zdelo, ko smo v Pilu skupaj z Narodno galerijo naredili natečaj za otroke na podlagi slik iz Narodne galerije in po zgledu vaših pesmi? Kakšne so se vam zdele njihove pesmi?

Roza: Ja, to se mi zdi vedno fajn, takšna otroška ustvarjalnost. Sicer je že dve leti od tega in sem že malo pozabil, ampak vem, da je bilo veliko teh pesmi in da so bile nekatere zelo fajn. Spomnim se enega majhnega fantka, ki je napisal zelo preprosto, a igrivo doživeto pesem o Langusovi sliki fantka z lesenim

Foto: Narodna galerija, Ljubljana (fotograf: Bojan Salaj)

Andrej Rozman Roza

konjičkom. Pa devetošolke, ki je imela celo serijo teh pesmi, zelo se je potrudila. Zelo sem vesel, če so otroci literarno kreativni, a sem po drugi strani zmeraj tudi malo žalosten, kadar mislijo, da je za pesem bistveno to, da se rima. Tako jih najbrž učijo v šoli, je pa to škoda.

Bukla: Se strinjate, da otroci berejo, če je dobro napisano?

Roza: Ja, mislim, da je to res. Seveda tudi poezijo nekateri berejo, poznam otroke, ki veliko berejo. Berejo sicer specifično, ampak berejo.

Bukla: Imate kakšne odzive na vaše pesmi?

Roza: Odzivi so, celo kakšni starši me kdaj kaj pohvalijo. Pred kratkim se mi je zgodilo, da me je ustavila neka mama, ki mi je povedala, da ima njen sin težave z branjem in pisanjem in mu je knjiga *Kako je Oskar postal detektiv* dobro dela. Pa ne samo njemu, ampak tudi za učiteljico je bilo dobro, da je malo razmislila, da to, da imajo otroci težave z branjem in pisanjem, ne pomeni, niti da so leni niti da so neumni. Pravzaprav se mi kar dostikrat zgodi, da me na cesti ustavijo kakšni starši in rečejo otrokom, no, vidiš, to je pa ta, ki je napisal tiste pesmi, ki smo jih brali. Saj včasih mi gre tudi na živce, ko me tako ustavijo, še sploh, če nisem sam, a v glavnem mi pa dobro dene takšna pohvala iz prve roke. Javno intimo sem izgubil, že ko sem nastopal v reklamah, tako da mi je to, da me ne prepoznajo kot tistega s televizije, ampak pesnika, kar všeč.

Bukla: Omenili ste nove oblike branja s pojavom nove tehnologije. Kaj mislite o tem?

Roza: Danes pri mladi generaciji stopajo v ospredje nove oblike branja. Na primer bralniki. Na Finskem, kjer branje spet narašča, mladi v glavnem posegajo po bralnikih. Popularne so tudi zvočnice.

Bukla: Ampak pri nas se zvočnice niso obnesle. Celo nehali smo jih prodajati.

Roza: Ja, naš trg je majhen in je temu primerno tudi ponudba bolj skromna. Tako da se mi zdi, da so nad zvočnicami obupali malo prehitro. Seveda bi za to potrebovali predvsem pametno kulturno politiko države. Prepričan sem, da bi se zvočnice prijele, če bi bila ponudba pestra, kvalitetna in po sprejemljivih cenah. Če se gremo narod, moramo imeti tudi sodobno kulturno ponudbo, sicer bi bilo bolj pošteno do naših otrok, da jim ne težimo z domoljubjem. Le široka in sodobna ponudba v slovenščini nas lahko ohrani pred počasnim razkrojem pri živem telesu. Zato si zadnje čase prizadevam, da bi čim več svoje literature prenesel na sodobne medije.

Bukla: Pri poeziji je dobrodošlo, da pesnik sam ali pa kdo od igralcev bere poezijo. Zato so, kot vem, v Narodni galeriji, kjer so za najstnike pripravili dejavnost Pesmi v galeriji, kjer lahko mladi neposredno pred umetninami tudi sami napišejo kako pesem, v ogled vključili posnetke, ko vi berete pesmi …

Roza: Pesem je tudi melodija. Važna je interpretacija.

Bukla: Pesmi ste pisali že kot otrok, kajne?

Roza: Ja, že v nižjih razredih osnovne šole in potem vse šolanje. Pesmi so bile seveda različne v različnih obdobjih. Sem se pa vedno ukvarjal s tem.

Bukla: Roza, vesela sem, da je knjiga dobila pohvale, da so vaše pesmi nagrajene. Upam, da že snujete kakšne nove, zanimive načrte. Uživajte zdaj v naravi, kamor se odpravljate na oddih.

Tončka Stanonik

LUČKA NA KLEKLJARSKIH POČITNICAH

ilustracije: Jelka Reichman
Celjska Mohorjeva družba,
2019, t. v., 85 str., 17 €

Tončka Stanonik

Začele so se zimske počitnice in mala Lučka že polni svoj nahrbtnik, saj komaj čaka, da odpotuje k babici Ani in dedku Juriju v Dobravico. Tam je vedno zanimivo! Je še kaj boljšega od stikanja po babičinih omarah ali občudovanja njenih spretnih prstov pri premetavanju klekljev? Pa kup zanimivih zgodb, ki jih babica in dedek ob topli peči pripovedujeta svoji vnučki. Ampak tokrat se vse vrti okoli klekljanja, v katerem je babica prava mojstrica, pa tudi dedek ne zaostaja dosti. Lučka je seveda v nestrpnem pričakovanju, ali ji bo babica končno zaupala svoj *jerbas*, *punkelj* in *kleklje*. Zgodba o Lučki pisateljice, publicistke in nekdanje urednice Tončke Stanonik, od otroštva navdušene klekljarice, je prvič izšla leta 2004, tokratni ponatis pa je drugi. To je tudi prva zgodba za otroke, ki tematizira klekljarsko obrt, in ena redkih, ki obuja slovensko narodno in kulturno dediščino. Težko je z besedami opisati toplino in domačnost, ki ju vzbujata Lučkina zgodba in nežne ilustracije Jelke Reichman. Tudi klekljanje ni le izdelovanje čipkarskih umetnin, ampak mnogo več, pravi babica Ana, ki Lučki podari prečudovit prt, »da bi tudi ona začutila to vez, to prepletanje niti, da bi jih držale skupaj tudi potem, ko bo odrasla«. > Kristina Sluga

Luigi Ballerini

NOVA SLAŠČIČARNA EVFORBIJA

ilustracije: Sara Benecino
prevod: Mateja Gomboc
Celjska Mohorjeva družba,
2019, t. v., 136 str., 19,50 €

... pripoved, polna sočnih, bogatih vonjev in okusov ...

Potem ko je bila ob koncu prve knjige gospodična Evforbija, slaščičarska mojstrica in lastnica naslovne slaščičarne, primorana zapreti svoj prav poseben lokal, so ji njeni učenci kupili križarjenje, da bi si na njem odpočila in naredila načrte, kako in kam naprej. A gospodični Evforbiji zaprtje slaščičarne ni vzelo strasti in izjemnega daru, njenega sledenja svoji poklicanosti, kot tudi ne njene močne volje in vedno vedrega pogleda na svet. Tako se druga knjiga prične z zadnjim dnem križarjenja, ko gospodična Evforbija spozna gospoda Evgena, mojstra parfumerije, znanstvo jo navdahne z novo idejo glede priprave slaščic po meri, gospod Evgen pa se počasi zave, kako ključno za njegovo nadaljnjo poslovno pot je njegovo srečanje z gospodično Evforbijo. Z njeno vrnitvijo pa zapiha svež veter tudi v življenje njenih dveh najboljših učencev Marte in Mateja in na še prav poseben način tudi v življenje učitelja Andreja. V nadaljevanju mladinskega romana se odvije pripoved, polna sočnih, bogatih vonjev in okusov, predvsem pa pripoved o tem, kako se ključ do izpolnjenega življenja vsakega izmed nas skriva v sledenju svoji poklicanosti in v iskrenih, pogumnih, predanih, ljubečih in srčnih odnosih. > Ana Kosirnik

Linda Crammond

POSLUŠALKA KONJEV

prevod: Tamara Kranjec
Skrivnost, 2019, t. v., 240 str., 29,90 €

... prisrčna zgodba ...

Konji so na videz pogumne in neukrotljive živali, a v resnici so lahko nežni in zelo občutljivi sopotniki, saj zaznavajo tudi tiste dražljaje, ki bi jih človek rad prikril. Foxy, ognjeno rdeči štirinožni lepotec, sčasoma postane najboljši prijatelj nežne, a pogumne deklice Kiri, in ko ga je njen oče zaradi finančne stiske primoran prodati, se Kiri sesuje svet. Novi jezdec tudi zaradi svoje okrutnosti nikakor ni primeren za tekmovanje s Foxyjem, zato mora Kiri s pomočjo prijateljice Roxane napeti vse svoje sile, da ga pripelje nazaj na domačo kmetijo. Prisrčna zgodba o pogumu in vztrajnosti je primerna za mlajše bralce, ki imajo radi konje, naravo in tudi druge živali. > Beti Hlebec

Margit Auer

TEMA!

serija Šola magičnih živali
ilustracije: Nina Dulleck
prevod: Aleksandra Ardalić
Grlica, 2019, t. v., 218 str., 16,95 €

Čarobno pustolovska serija priljubljene nemške mladinske pisateljice nadaljuje svoje osvajanje mladih bralcev! V tretji knjigi iz serije *Šola magičnih živali* je rdeča nit noč knjige, ki jo na šoli Zimskala organizira učiteljica gospa Koruznik, v noči knjige pa se odvijejo tudi ključni trenutki drugih dveh zgodb. Tako na noč knjige izvemo za veliko skrivnost Idine vzvišene sošolke Helene in kako sta povezana Idino (in Rabatovo) reševanje starega kostanja ter za nočni pohod dečkov iz razreda gospe Koruznik po podzemlju šole Zimskala. Tako kot v prejšnjih dveh delih serije tudi tokrat ne manjka detektivsko napetih trenutkov, močnega, pogumnega in iskrenega prijateljstva in seveda magičnih živali. > Ana Kosirnik

Jon Scieszka

FRANK EINSTEIN IN NEVROBLISK

serija Frank Einstein, knj. 3
ilustracije: Brian Biggs
prevod: Vojko Šinigoj
Grlica, 2019, t. v., 192 str., 19,95 €

Tretja knjiga uspešne serije o Franku Einsteinu, genialnem otroku, znanstveniku in izumitelju, ki skupaj z robotoma Klinkom in Klankom preživlja čas v laboratoriju in razvija, ustvarja, gradi … Tokrat prav posebnega robota, NevroBliska, sestavljenega iz čepice, turbinskega polnilnika, televizijskih daljincev in odsluženih elektronskih vezij, ki bo sestavljal napravo za nadzor možganskih funkcij. Prav sklepate, v tokratnem delu bodo pod drobnogledom možgani, predstavljeni z dobro mero humorja in znanstvenih poskusov, kot smo jih že vajeni pri Franku Einsteinu. Velja omeniti, da lahko v knjigi najdemo kup namigov na številne dobro poznane znanstvenike in znanstvenice ter njihovo pomembno delo, zato je branje v bistvu spretno spisana uganka, saj ima skoraj vsak stavek še skriti pomen, kar bo mladim umom zagotovo privlačno. > Vanja Jazbec

Jim Smith

DOVOLJ IMAM TEGA, DA SEM ZGUBA

Samo Zguba, knj. 3

prevod: Ida Sternad

Učila International, zbirka Žepna knjiga, 2019, m. v., 240 str., 10,90 €

V tretji knjigi začne Samu že globoko presedati to, da se piše Zguba in da mu včasih rečejo kar »zgubaroid«, čeprav se ves čas dela »kil« na milijonto potenco. Najprej se spravi na mamo oziroma na sram, ki ga doživlja zaradi njene slave, saj nastopa kot manekenka za veletrgovinsko verigo. Potem se vrstijo poljubne šolske peripetije in spet zoprni obiski Mogdenskega nakupovalnega središča z mamo … V raztreščeni zgodbi, ki jo povezuje avtorjeva sijajna jezikovna telovadba, se znajdejo številni stari in nekateri novi čudaški junaki in junakinje: Nadica Ferkenverken, katere smrklji prav tako nosijo očala, pa učiteljica Pevec, ki je vsestranska gusarka, papagaj Hupi, ki je najbolj kil hišni ljubljenček, učitelj Kos z novimi brki, sošolec Gaber Nadutič, ki ima podobno pomenljiv priimek kot Samo, Bojan, ki peče in prodaja burgerje, drugi sošolec Anton, ki ureja časopis po imenu Dnevnikakec, in seveda mali spremljevalec Polžokak, za katerim pa se nekega dne žal izgubi sled … Burno bo! > Žiga Valetič

Ulf Stark

AMY, ARON IN DUHEC

ilustracije: Per Gustavsson

prevod: Danni Stražar

Zala, 2019, t. v., 124 str., 22,90 €

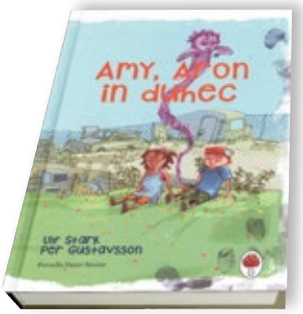

Amy in Aron sta prijatelja, ki si želita mir na zemlji in črnega mačka ter očka, ki se bo vrnil z vlakom domov. Sta radovedna otroka, ki se znata zamotiti s povsem običajnimi stvarmi, za katerimi pa so seveda zgodbe in domišljija. In duhec Mio? O, seveda obstaja, pa še kako obstaja. Sicer ne bi praznovali njegovega rojstnega dne in ne bi pregnal Stureja, ki Amy kar naprej teži. Je pa on precej nenavaden duhec, za razliko od kakšnega drugega, ki ga po navadi prosimo za pomoč ali mu celo ukažemo, da naj nekaj stori namesto nas. Mio je pač svoboden duhec in sam naredi, kar je potrebno. Topla zgodba, v kateri so tudi odrasli prav prijetni in razumejo svoje otroke. Predvsem razumejo moč domišljije, ki jo pisatelj poleg prijateljstva, postavlja na prvo mesto. Čudovita zgodba za krepitev domišljije, za srečanje s prijateljico knjigo, za lovljenje dobrih in svobodnih duhcev in za raziskovanje kakšnega zanimivega kraja, kot je npr. Odpad, med poletnimi počitnicami. Pa še nikamor ni treba, da se imamo zelo fino. Morda celo bolj. S tako knjigo, kot je ta, zagotovo. > Sabina Burkeljca

Rebecca Lisle

VELIKI KAČJI POBEG

ilustracije: Izy Penguin; prevod: Andrea Potočnik

Skrivnost, 2019, t. v., 128 str., 17,90 €

Prva šolska naloga po počitnicah je, da učenci prinesejo predmet, ki jim bo v pomoč pri govornem nastopu o tem, kaj se jim je dogajalo med počitnicami. Jakob je prinesel hrčka, Luciji pa se je, ko je segla v šolsko torbo, pod rokavom začelo nekaj zvijati in poplesavati, dokler ni ven prilezla prava … kaaaaaaača! Razred je zajela panika, kača pa jo je ucvrla in se izgubila nekje v mestecu Pumperton, v katerem stoji tudi šola Horacija Hribarja. Seveda so za novo nevarnost v mestu, ki je je bil mestni časopis Pumpertonški poročevalec takoj poln, vsi krivili Lucijo, ona pa je vedela, da kače ni prinesla v šolo. Z najljubšo babico Gibko in bratom Maksom se podajo v lov za izgubljenim kačonom, ki postane v mestu že tako popularen, da otroci najraje kupujejo sladoled v Sladoledarni gospoda Zmrznjenka, ki ima razobešen napis »Na sladoled se splača, četudi pride kača«. Na koncu dobi sladoled tudi kužek Špag Bol. Kaj pa pravi barabin, se bo kar tako izmuznil? > Žiga Valetič

Pazi, PASJI MOŽ se je snel s ketne – že tretjič!

Akcija, traparije, slikogibi … in take fore!

VUF! Kmalu na voljo četrta knjiga.

Odbite prigode Pasjega moža, ki s pomočjo zvestih pomočnikov uspešno kroti, lovi in poslini nenavadne podleže ter ohranja mir in dobro voljo v domačem mestu. V pasje dobrem prevodu Boštjana Gorenca - Pižame.

Najhitreje do knjige: v knjigarnah www.emka.si 080 12 05

Mladinska knjiga

Vse materialne avtorske pravice so last Mladinske knjige

© Mladinska knjiga

Zoran Šteinbauer

KDO JE UKRADEL LUNU MAMICO IN ATIJA

ilustracije: Mojca Fo
Tečaj, 2019, t. v., 36 str., 21 €

Tenkočutna slikanica Zorana Šteinbauerja z ilustracijami Mojce Fo govori o malem Lunu, ki se z največjo muko odlepi od staršev in pri varuški neutolažljivo čaka, da se vrneta. Vikendi in popoldnevi s staršema so prekratki in prepričan je, da mu vsak ponedeljek zjutraj nekdo ukrade mamico in očka – toda kdo?! Nekega dne sta z varuško v mestu, ko fant zagleda policista Matijo in steče k njemu s prošnjo, naj mu pomaga najti starša, ki ju je nekdo … hm … ukradel. Namesto da bi policist začel dečku pojasnjevati, da sta verjetno v službi, se ta raje trikrat podrgne po nosu in zapiska na glasno piščalko, kar pomeni, da se reševalna akcija lahko začne! Izgubljena starša najprej iščejo s hitrim policijskim avtomobilom, na koncu pa tudi s helikopterjem, s katerega odvržejo nad mesto na stotine lističev, kjer pozivajo vse starše, naj izklopijo računalnike, prekinejo telefonske pogovore in se čim prej posvetijo svoji Metki, Mihcu, Špelci, Jurčku in Lunu, saj jih otroci nestrpno pričakujejo in strašansko pogrešajo. Zgodba o tem, kako v svetu divjih obveznosti in zunanjih dražljajev vse bolj živimo drug mimo drugega, in tudi, kako lahko to zaobrnemo. > Žiga Valetič

Silvija Šesto

UJEMI MI SINJEGA MEDVEDKA

ilustracije: Vanda Čižmek
prevod: Dušanka Zabukovec
KUD Sodobnost International, zbirka Gugalnica,
2019, t. v., 37 str., 19,90 €

Čudovita zgodba o odraščanju, o tem, kako je prav, da v dom, skupaj z otrokom in njegovo igrivostjo, čudenjem, raziskovanjem in ustvarjalnostjo, sem in tja sprejmemo tudi kaj umazanega, raztrganega, razbitega ali pokvarjenega. Saj gre le za majhen vložek ob vsem obilju tako zelo dragocenega znanja in izkušenj, ki jih skozi vsa (naj bodo kar najštevilčnejša) tako zelo pristna, iskrena, zagnana in pogumna odkrivanja in raziskovanja sebe, odnosov in sveta dobi otrok. Zgodba o tem, kako starši v pretirani skrbi, da bi otroka zaščitili, nemalokrat in nehote zatrejo otrokovo naravno radovednost in željo po odkrivanju. V prigodo o (plišasti) igrački je vpletena pripoved o toplini, mehkobi in ljubečem pristnem stiku, ki ga potrebuje vsak od nas, pa naj bo mlad ali star, majhen ali velik. Je zgodba o neizmerni moči otroških sanj in o tem, kako pomembno je, da jih ne zatremo in da jih uresničimo. > Ana Kosirnik

Julia Donaldson

MIŠJI RAZBOJNIK

ilustracije: Alex Scheffler
prevod: Nina Dekleva
Mladinska knjiga, zbirka Velike slikanice,
2019, t. v., 32 str., 22,98 €

Neprekosljivi kreativni dvojec, britanska pisateljica in nemški ilustrator, ki slikanice soustvarja že več kot dvajset let, je nadobudnim bralcem dobro znan po priljubljenem Zverjascu in Zverjaščku, pa tudi po drugih posebnežih, kot so Palčič, Ribek, Hlodek in razne afriške grdine. Avtorja ponovno v središče postavljata nekonvencionalni lik, tokrat že skoraj antijunaka, ki ga na koncu doleti zaslužena kazen, ki pa jo vseeno zna obrniti sebi v prid. Mišji razbojnik namreč grozi in ropa, nihče ni varen pred njim, lump še svojemu konju sune seno! Vse dokler ne sreča bistre race, ki ga zvito ujame v past … Zanimivo je, da je bila slikanica v slovenščino prevedena že leta 2012, takrat jo je za Učila International prevedla Brina Štampe Žmavc in naslovila *Cestni razbojnik Podgana*, pri Mladinski knjigi pa so se ob vnovičnem prevodu odločili, da bodo zaradi spola, ritma in rime junaka spremenili v miš. Naj si bo miš ali podgana, tudi ta slikanica Julie Donaldson in Alexa Schefflerja je zimzelena klasika. > Vanja Jazbec

Kelly Canby

ZGODBA O LUKNJI

ilustracije: Kelly Canby
prevod: Tadeja Spruk
Miš, 2019, t. v., 32 str., 24,95 €

Čarli je našel luknjo in bil vesel, saj se to ne zgodi prav pogosto. Sklonil se je, jo pobral in vtaknil v žep. A kaj kmalu je ugotovil, da luknje v žepu ni dobro imeti. Ko jo je pospravil v nahrbtnik, se je izkazalo, da je imeti luknjo v nahrbtniku še veliko bolj neprijetna težava. Čez čas ugotovi, da luknje pravzaprav ni dobro imeti kjerkoli, in se zato odloči, da ji poišče novega lastnika. Skozi simpatično ilustrirano slikanico poizkuša Čarli luknjo podariti: lastniku trgovine s pajki in plazilci, ladjedelcu, šivilji … Njegov obisk vsakega od naštetih ponuja obilico priložnosti za pogovor o tem, kako bi se zgodba lahko nadaljevala. Ko Čarli ponudi luknjo vrtnarju in gospe, ki peče (ameriške) krofe (tiste z luknjo), in bralec že pomisli, da tema dvema bo pa luknja le prišla prav, se izkaže, da jih imata oba že dovolj. In ko ob koncu slikanice Čarli ugotovi, da ni luknja za prav nobeno rabo, in to s pomočjo velikih dvostranskih barvnih ilustracij nazorno pokaže tudi bralcu, je ta že prepričan, da je zgodbe konec, a slikanica se na zadnjih nekaj straneh brez besedila zaključi povsem drugače. > Ana Kosirnik

Jakob Streit

KNJIGA O ČEBELAH

ilustracije: Jesús Gabán
prevod: Alenka Novak
Celjska Mohorjeva družba, 2019, t. v., 88 str., 17,50 €

Avtorja te prelepe in nadvse poučne knjige je njegov oče pri desetih letih uvedel v svet čebelarjenja in prav njemu v čast je napisal zgodbo o fantku Florjanu, ki ob dedkovi pomoči spoznava čebelarstvo. Dedek svojega vnuka potrpežljivo vodi od vseh osnov čebelarjenja do kasnejših prefinjenih skrivnosti najboljših čebelarjev. Deček najprej spozna, zakaj je tudi zima, ko v čebelnjaku vladata mir in spokoj, za čebele tako pomembna. Kasneje izve o dragocenosti »sončnega kruha«, napravljenega iz rumenega prahu, ki se stresa s pomladnih mačic, pobliže pa spozna tudi vse skrivnosti o matici, njenem življenju in poslanstvu, o rojenju, nabiranju medu in še marsikaj drugega. Dedek svojega vedoželjnega vnuka vodi med letnimi časi in z njimi povezanimi značilnostmi, ki vladajo čebeljemu svetu, povedano pa dedek obogati tudi s številnimi življenjskimi nauki. Knjiga, sončna – tudi zaradi prelepih spremljajočih ilustracij – kot dehteče cvetlice, na katerih se napajajo čebele, in sladka kot najboljši med! > Vesna Sivec Poljanšek

GEMMA BARDER

ZAKLADNICA ŽIVALSKIH ZGODB

ilustracije: E., Jazabek, R. Dunn, E. Foster
prevod: Marko Bogataj
Učila International,
2019, t. v., 96 str., 9,99 €

Enajst očarljivih pravljic iz divjega živalskega kraljestva se dogaja v oddaljenih džunglah, globokih morjih, mrzlem polarnem svetu in tudi nam malo bližjih in poznanih gozdovih. V eni izmed zgodb beremo o posebnemu presenečenju za žirafo Živo, v drugi o prikupni zajčici, ki komaj čaka prvi šolski dan, pa o pingvinu Petru, ki sanja, da bo nekoč letel, zagotovo pa je najprikupnejša med njimi pravljica o slonopici, ljubki slonici Sari, ki jo je posvojila prijazna opičja družina. Sara sicer na koncu najde tudi svojo slonjo družino, kljub temu pa jo imajo opice še vedno za svojo, hecno opico. Izbor pravljic so popestrili trije različni ilustratorji, Ela Jarzabek, Robert Dunn, Emma Foster, kar še poudarja unikatnost posamezne zgodbe. > VANJA JAZBEC

EDWARD VAN DE VENDEL

KUŽEK, KI GA NINO NI IMEL

ilustracije: Anton Van Hertbruggen
prevod: Stana Anželj
KUD Sodobnost International,
zbirka Gugalnica,
2019, t. v., 32 str., 18,90 €

Nino živi v težkih okoliščinah, ki nam jih slikanica sicer z besedami ne razloži, sklepamo pa lahko, da je družina na tesnem z denarjem, da je oče odsoten in le glas po telefonu, prijateljev na sliki ni ... Nino pa si obupno želi družbe, zato si izmisli svojega kužka. Ta je neustrašen: skoči v vodo in prababici v naročje, brska naokoli, tolaži Nina in liže njegove solze. Vse dokler Nino ne dobri pravega kužka, puhastega in toplega. Ta res obstaja, a ni tako neustrašen kot domišljijski, pa nič za to. Domišljija nima meja, zato si Nino kmalu omisli nove živali in se z vsemi, resničnimi in domišljijskimi, odpravi na nove dogodivščine. Večkrat nagrajena slikanica prikazuje silno moč otroške imaginacije in bralce na edinstven način navda z upanjem in optimizmom. > VANJA JAZBEC

MARIAM GATES

JOGA ZA DOBRO JUTRO; JOGA ZA LAHKO NOČ

ilustracije: Sarah Jane Hinder
prevod: Barbara Lipovšek
Samala, 2019, t. v., 40 str., 17 €/knjigo

Jogijska učiteljica, pedagoginja s harvardske univerze, ki že več kot 20 let dela po lastnem programu joge za otroke *Kid Power Yoga*, je skupaj z angleško ilustratorko pripravila prisrčno slikanico z jasnimi navodili za jutranjo in večerno vadbo joge za malčke. Ljubke vaje, vdih sonca, visok vulkan, smučarski skakalec, hitra strela, mirna gora, igrivi pes in druge seveda spominjajo na prave jogijske asane in so namenjene temu, da malčki živahno skočijo v nov dan. Oblak, zvezda, polmesec, drevo, metulj, čebela, mačka in druge pa so namenjene mehkemu pogrezanju v sanje. Čudovito in poučno! > RENATE RUGELJ

IDA MLAKAR ČRNIČ

KO HIŠE ZAPLEŠEJO

ilustracije: Dunja Jogan
Zala, 2019, t. v., 28 str., 21,99 €

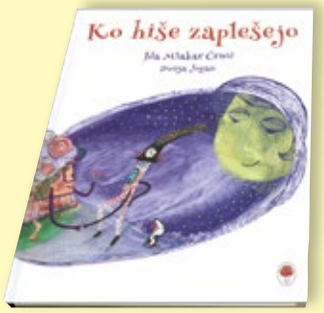

V starem delu mesta si med mnogimi hišami nasproti stojita stara ljubezniva vila z lepim balkonom in zastrtimi okni ter bel stolpič, ki stoji v stalni pripravljenosti, da se bo nekam odpravil, vendar tega nikoli ne naredi. V vili živi upokojena cvetličarka, ki je na tihem zaljubljena v profesorja, ta pa v svojem stolpiču prevaja ljubezenske pesmi iz francoščine. Cvetličarkino otožno pesem, ki jo na list papirja napiše nekega dne, veter odnese na drugo stran, in takrat se v stolpiču nekaj zgane, da zbere pogum in se dejansko premakne s svojega mesta. Gre in povabi ljubeznivo vilo na ples, na intimno rajanje po mestu, tako hiši zaplešeta … Dobrohotna živopisna slikanica ima romantičen podton in spregovori o tem, kako lahko medčloveška naklonjenost premaga samotnost. Kaj pa cvetličarka in prevajalec, kako se ta zgodba konča za njiju? > ŽIGA VALETIČ

SVEN NORDQVIST

FINDUS SE ODSELI

ilustracije: Sven Nordqvist
prevod: Vesna Kerstin Petrič
Didakta, 2019, t. v., 26 str., 17,99 €

Pa smo Nordqvistovi navdušenci le dočakali prevod nove Findusove dogodivščine. V hudomušnem svetu starega Pettersona in njegovega mačka Findusa res nikoli ni dolgčas. Stari, kot Pettersonu pravi Findus, in njegov maček se vsake naloge lotita na izviren in čisto njun način. V tokratni dogodivščini skušata junaka uskladiti Pettersonovo željo po dolgih, mirnih jutrih v postelji in Findusovo nujo po jutranji telovadbi v obliki glasnega in škripajočega poskakovanja po postelji. Skozi zgodbo bralec, skupaj z dobrosrčnim starcem in nabritim mačkom, spozna, da se da, ko imaš nekoga zares rad, vedno najti rešitev in vse urediti tako, da je obema lepo in prav. V popolno celoto združen humoren tekst in igrivih podrobnosti polne dinamične ilustracije. > ANA KOSIRNIK

ANTHONY BERTINI

STVARI, O KATERIH MI JE GOVORIL OČE

Od njega, do mene, do tebe
ilustracije: Jonathan Bentley
prevod: Barbara Majcenovič Kline
Skrivnost, 2019, t. v., 32 str., 18,90 €

Zgodbo v tej nadvse očarljivi slikanici pripoveduje oče, ki svojega sina uči modrosti življenja. Z razumevanjem mu govori, kako je zdaj še mali in so mu čevlji preveliki, kako je zdaj še vse ena velika dogodivščina. A vendar bo kmalu odrasel in postal samosvoj človek. »*Dobro preuči zemljevid, a nastavi si svoj kompas,*« mu svetuje. Medtem ko ribarita, obirata jabolka, obiščeta tržnico, na ilustracijah vidimo tudi dedka, od katerega veje modrost, ki jo zdaj oče deli s sinom. Tako zgodba celostno vključi vse generacije in ponazori moč, ki jo očetje dajejo svojim otrokom. Brezčasna zgodba o očetovstvu, ki se bo verjetno dotaknila vseh očetov in njihovih malih junakov, je opremljena s prikupnimi ilustracijami, narejenimi s hitrimi potezami barvic, kar daje vtis »migotanja« slike, s tem pa se večnost sporočila te slikanice le še poudari. > VANJA JAZBEC

pripravili: Savina Zwitter, Veronika Rot Gabrovec

V času poletne pripeke, ko marsikdo sega po lahkotnejšem čtivu ali po knjigah, ki so med letom zaradi službenih obveznosti morale potrpežljivo čakati na polici, pri Bralnem društvu Slovenije listamo po svojem letošnjem rokovniku. Marsikaj smo že opravili, z marsikom sodelovali, veliko načrtov je še pred nami. Ni vse samo stilska prenova (ste opazili novi logotip BDS?), z vami lahko delimo tudi poročila o najpomembnejših preteklih dogodkih in napoved prihajajočih.

Iz rokovnika Bralnega društva Slovenije

Veseli smo: Mednarodna nagrada v roke Tilki Jamnik

Tilka Jamnik, prejemnica nagrade Maryann Manning, in Aksinja Kermauner, pobudnica Knjigovanja in članica žirije

Mednarodna zveza za pismenost (International Literacy Association) vsako leto podeli nekaj odmevnih nagrad, med njimi tudi nagrado Maryann Manning članu ali članici, ki se je z izjemnim delom in vseživljenjsko predanostjo izkazal na področju pismenosti. Letošnja prejemnica nagrade je Tilka Jamnik, knjižničarka, promotorka branja, izvrstna poznavalka otroške in mladinske književnosti, predsednica slovenske sekcije IBBY. Posebna značilnost njenega dela je sposobnost povezovanja: da je Tilka resnični vezni člen med najrazličnejšimi deležniki, ki se trudijo na področju branja in pismenosti v Sloveniji, dokazuje dejstvo, da so nominacijo podprli Bralno društvo Slovenije, Pionirska – center za mladinsko književnost in knjižničarstvo (Mestna knjižnica Ljubljana) in Društvo Bralna značka Slovenije – ZPMS. Čestitamo, Tilka!

Bilo je: Knjigovanje

Zmaj Direndaj: avtorji Lara Komel, Sofija Kogoj, Nika Cotič Leon, Filippa Viola Scarpa, OŠ Miren, Podružnična šola Bilje, mentorica Liljana Kavčič

Že peto leto zapored je Bralno društvo Slovenije skupaj z mladinsko sekcijo Društva slovenskih pisateljev, Društvom Bralna značka Slovenije – ZPMS, Slovensko sekcijo IBBY in Javno agencijo za knjigo razpisalo natečaj Knjigovanje: cilj natečaja je izdelati lutko, ki jo je mogoče oživeti in ki predstavlja slovenski književni lik.

K sodelovanju smo spet povabili otroke iz vrtcev, učence osnovnih šol, šol s prilagojenim programom in centrov za usposabljanje iz Slovenije in zamejstva in tudi letos je bil odziv velik: prejeli smo 59 zelo raznovrstnih lutk, kar kaže, da so otroci, vzgojiteljice in vzgojitelji, učiteljice in učitelji natečaj zelo dobro sprejeli.

Trdonja: Matej Zorc in Gal Zore, OŠ Rodica, mentorica Alenka Brovč

Sodelujoči so se zbrali na spomladanski zaključni prireditvi na sedežu Društva slovenskih pisateljev v Ljubljani; najboljši so lahko svoje lutke tudi predstavili: z njimi so zaigrali kratek prizor ali pa le povedali, zakaj so se odločili za ta lik in kako so lutko izdelali. Nagrajenci so ob spremljevalnem literarnem programu prejeli priznanja in knjižne nagrade; verjamemo, da jih z veseljem prebirajo. Lutke bodo jeseni predstavljene tudi na Slovenskem knjižnem sejmu – toplo vabljeni, da se ob njih ustavite in si jih ogledate!

Še predstavitev najboljših:

- prva nagrada v kategoriji vrtčevskih otrok in šolarjev do 5. razreda: Zmaj Direndaj, mentorica Liljana Kavčič;
- priznanje: Piki Jakob – CUDV Matevža Langusa Radovljica, mentorici Tanja Friz in Polonca Čelik;
- prva nagrada v kategoriji šolarjev od 6. do 9. razreda: Trdonja, mentorica Alenka Brovč;
- posebna nagrada OŠ Danila Lokarja Ajdovščina, mentorica Damijana Urh;
- posebna nagrada OŠ Dornberk – 3. a razred, mentorica Leonida Gregorič.

Bilo je in bo spet: Nacionalni mesec skupnega branja (NMSB)

Ste lani jeseni opazili velike plakate, s katerih so vas prizori različnih oblik skupnega branja izpod čopiča ali svinčnika izjemnih slovenskih ilustratorjev in ilustratork opominjali na pomen te dejavnosti? Morda ste se celo udeležili katerega izmed več kot 700 dogodkov po vsej Sloveniji? Potemtakem ste bili aktivno vključeni v prvo izvedbo Nacionalnega meseca skupnega branja!

Eden od nosilcev Nacionalnega meseca skupnega branja je tudi Bralno društvo Slovenije. NMSB je potekal od 8. septembra (mednarodni dan pismenosti) do 9. oktobra (konec mednarodnega tedna otroka) 2018 in združil številne organizatorje bralnih in drugih kulturnih dogodkov v orjaško mrežo obveščanja: na spletni strani smo do konca leta 2018 vabili obiskovalce na dogodke, ki so bili večinoma brezplačni, širšo javnost pa so na projekt kot rečeno opozarjali ambasadorji NMBS, slovenski ilustratorji, prejemniki nagrad, priznanj in plaket Hinka Smrekarja.

V letu 2019 se spletna stran seli na nov naslov: https://nmsb.pismen.si/. Želimo si soustvariti platformo, ki bi povezovala vse, ki delujemo na področju branja in nastajanja knjige, in kjer bi vsakdo lahko na enem mestu našel čim več uporabnih namigov za obisk kulturne prireditve. Datum pričetka projekta ostaja enak: 8. september. Letošnji dogodkovnik se že počasi polni, obetamo si podobno dober odziv – ali še boljšega! Vabljeni k sodelovanju: VIZ-i, knjižnice, društva, knjigarne, založbe, večgeneracijski centri in vsi, ki se ukvarjate z bralno kulturo.

Napovedujemo: Posvet Bralnega društva Slovenije, 9. september 2019

Bralno društvo Slovenije že tradicionalno obeleži 8. september, mednarodni dan pismenosti. Letos se bomo dan zatem zbrali v Cankarjevem domu na posvetu z naslovom *Katerega spola so knjižni molji*. Predavatelji in predavateljice bodo razmišljali o tem, ali je pri branju in opismenjevanju sploh smiselno govoriti o razlikah med spoloma, predstavili bodo raziskave in projekte, ki bodo osvetljevali branje pri najmlajših, najstnikih, odraslih in najzrelejših bralcih in bralkah. Gost iz Nizozemske bo spregovoril o njihovih bralnospodbujevalnih akcijah, s katerimi skušajo spreobrniti mlade nebralce. V okviru posveta se bo uradno začel letošnji Nacionalni mesec skupnega branja, pridružili pa se bomo tudi mednarodni kampanji Evropa bere, ki jo koordinira konzorcij EURead in ki nagovarja najprej državljane Evrope, naj berejo vsaj petnajst minut na dan, nato politike, naj podprejo organizacije, ki promovirajo branje, in tudi člane Evropskega parlamenta, naj si prizadevajo za dvig pismenosti po Evropi. Svoj podpis k zavezi bo pridala tudi slovenska politika.

Soorganizatorji posveta so Andragoški center RS, Cankarjev dom, Društvo Bralna značka Slovenije – ZPMS, Javni sklad RS za kulturne dejavnosti. Vljudno vabljeni, da se nam pridružite!

Več na http://www.bralno-drustvo.si/.

POLETJE V NOVEM MESTU

pred Knjigarno in kavarno Goga, Glavni trg, Novo mesto. Vstopnine ni.

novomeški poletni večeri

Novo mesto short

festival kratke proze

četrtek, 11. 7., ob 20.00
pogovor o knjigi Kosovel – *Vsem naj bom neznan*
Miklavž Komelj in Mateja Kralj
21.30 koncert **Talita Sofija Komelj in Urban Stanič**

četrtek, 18. 7., ob 20.00
Velike zveri v Sloveniji – pogovor o volkovih
Tomaž Berce, Maja Mohorović in Ervin Hladnik Milharčič
21.30 koncert **Generator**

četrtek, 25. 7., ob 20.00
pogovor o romanu *Trije spomini: Med Hajfo, Alepom In Ljubljano*
Andraž Rožman, Mohamad Al Munem in Boštjan Videmšek
21.30 koncert **Ana Čop & prijatelji**

četrtek, 1. 8., ob 20.00
Novomeška kinematografija in film
Klemen Žun, Karmen Hrovat, Žiga Virc in Kaja Cvelbar
21.30 koncert **Neomi**

sobota, 3. 8., ob 20.00
GogaKRIMI
Tadej Golob, Mirt Komel, Miha Mazzini in Agata Tomažič
21.30 koncert **Ana Čop & prijatelji**

četrtek, 8. 8., ob 20.00
pogovor o romanu *Kruh, prah*
Marko Sosič in Ksenija Horvat
21.30 koncert **Ana Čop in Thilo Seevers**

četrtek, 22. 8., ob 20.00
pogovor o romanu *V Elvisovi sobi*
Sebastijan Pregelj in Svetlana Slapšak
21.30 koncert **Full Moon Collective**

torek, 27. 8., in sreda, 28. 8, ob 19.00 in 20.00, Knjigarna Goga
pogovori z nominiranci za nagrado novo mesto
(nominirance bomo razglasili v torek, 9. 7., ob 19.30 na Vodnikovi domačiji v Ljubljani)

četrtek, 29. 8. ob 18.00, Glavni trg
pogovor o pohlepu
Miha Mazzini, Boris Dežulović, Janez Škrabec, Violeta Bulc, Karel Gržan in Samo Rugelj

ob 20.00
pripovedovalski večer na temo pohlepa
Miha Mazzini, Boris Dežulović, Ahmed Burić, Agata Tomažič in Ivana Djilas

petek, 30. 8., ob 19.00
pogovor z nominiranci in podelitev nagrade
vodi Carmen L. Oven

po podelitvi sledi koncert
Sozvočja Slovenije Trio /Sounds of Slovenia Trio
Janez Dovč, Boštjan Gombač in Goran Krmac

sobota, 31. 8., ob 10.00
zajtrk z nagrajenko ali nagrajencem
in Carmen L. Oven

GOGA · NOVO MESTO · JAK JAVNA AGENCIJA ZA KNJIGO RS · Co-funded by the Creative Europe Programme of the European Union · GLOBAL · radio Krka

bralnik inkBOOK

Bronja Žakelj, avtorica uspešnice *Belo se pere na devetdeset*

Vroče zgodbe za dolgo poletje

Knjige lahko kupite:
- **knjigarna Beletrina (Novi trg 2, 1000 Ljubljana),**
- **na www.beletrina.si.**

E-knjige pa na www.biblos.si.

knjigarna Beletrina

biblos

Beletrina